

# WALTER SCOTT TALISMANUL

## CAPITOLUL I

— Spre deșertul sălbatic. Ei s-au retras, dar cu arme.  
*Paradisul regăsit*

Soarele arzător al Siriei nu atinsese încă zenitul; un cavaler din ordinul Crucii Roșii, care își părăsise îndepărtata țară de la miazănoapte ca să intre în ostile cruciaților rătăcitori din Palestina, străbătea agale pustiul nisipos ce se întindea în preajma Mării Moarte, numită în același timp și lacul Asfaltit, mare închisă, în care se varsă apele Iordanului, dar ea însăși neavând nici o scurgere. Războinicul pelerin străbătuse anevoie, în cele dintâi ceasuri ale zilei, cărările răpoase care șerpuiau printre stânci; ieșind în cele din urmă din îngustimile primejdioase, ajunse în largul câmpiei, unde cetățile blestemate chemaseră asupra-le cândva crunta răzbunare a Celui Atotputernic. Oboseala, setea, primejdia care pândea la fiecă pas, toate fură uitate în clipa când călătorul își aminti de cumplita întâmplare care prefăcuse într-un jalnic pustiu mănoasa vale a Sodomei, odinioară udată de ape zburdalnice, ca și grădina Domnului – acum un deșert uscat și pârjolit, sortit să rămână sterp pe vecie.

Văzând mohorâta întindere de apă, atât de deosebită în privința limpezimii și a nestatorniciei, de toate celelalte, călătorul se cutremură și se închină creștinește; își aminti că sub undele domoale zăceau leșurile și ruinele mărețelor cetăți de odinioară, care stăpâniseră largul câmpiilor; trăsnetele cerului sau neastâmpărul măruntaielor pământului le săpaseră mormântul, și dărâmăturile lor se scufundaseră în adâncul acestei mări care nu răbda la sânul-i nici o viețuitoare, nu îngăduia ca vreo luntre să-i tulbure suprafața, și, ca și cum propriile-i străfunduri ar fi însemnat cel mai nimerit lăcaș pentru apele-i posomorâte, nu-și trimitea, ca oricare altă mare, tributul în nemărginirea oceanului. Întreg ținutul înconjurător, ca și pe vremea lui Moise, era numai pucioasă și sare; ierburile n-aveau cum să răsară și floarea nu lega rod; nici urmă de lăstar nicăieri. Pământul, ca și apele lacului, avea de ce să se numească „Tărâmul Morții”, deoarece nu se înveșmânta în verdeață ca oricare altă câmpie; până și văzduhul era văduvit de locuitorii lui înaripați; aceștia o luau razna, pesemne ca să scape de duhoarea catranului și a pucioasei, pe care văpaia soarelui o împrăștia de pe suprafața apei, involburarea de aburi preschimbându-se uneori în vârtejuri pustiitoare. Lespezi de spumă vâscoasă, care se cheamă naft, pluteau deasupra apelor domoale și întunecate, sporind volburile de aburi, ca și cum ar fi vrut să adeverească pe deplin înfricoșătoarea poveste a lui Moise.

Soarele strălucea falnic, aproape de neînchipuit în cuprinsul acestei priveliști a deznădejdiei, și întreaga fire însuflețită parcă se ferea de înverșunarea razelor sale, în afară de pelerinul singuratic care răscolea anevoie nisipul mișcător al deșertului, părând singura făptură vie pe tot întinsul câmpiei. Îmbrăcămintea călărețului și echipamentul calului erau ciudat de nepotrivite pentru ținutul pe care îl străbăteau. În afară de zalele cu mâneci lungi, în afară de mănușile bătute în plăcuțe de oțel și de platoșa din același metal, mai avea un scut în trei colțuri atârnat de grumaz, un coif de oțel cu vizieră și un fel de glugă împletită din sârmă, ce umplea golul dintre piețar și marginile coifului. Picioarele îi erau apărate de armuri mlădii, ce-i acopereau coapsele și genunchii, în timp ce tălpile îi erau vârâte în încălțări acoperite cu plăci de oțel, ca și apărătoarele brațelor. O spadă lungă și lată, cu prăsele zdravene, lucrate în chip de cruce, pe

care o purta pe un șold, părea pereche cu un pumnal mare, atârnat pe celălalt șold. Călărețul strângea la oblâncul șeii, cu capătul rezemat în scară, lancea lungă cu vârful oțelit, arma lui de căpetenie care, la fiecă mișcare a calului, se lăsa către spate, în timp ce flamura flutura în adierea domoală, răsucindu-se în vârfuri. La toată această îmbrăcămintă greoaie se cade să adăugăm un fel de pelerină de postav brodat, ieșită de soare și de întrebuințare, veșmânt ce părea foarte folositor, deoarece împiedica razele de foc ale soarelui să cadă de-a dreptul peste armură, care altfel ar fi devenit cu desăvârșire nesuferită călărețului. Armele nobilei cruciat închipuiau în felurite locuri, cusut pe stofă, dar ieșit de soare și de vechime, un leopard culcat, cu însemnarea: „Dorm, nu mă treziți!” Se mai puteau desluși pe scut armele aceluiasi blazon, aproape șters de numeroase lovituri. Coiful uriaș, rotund, n-avea nici un fel de podoabă. Păstrând aceeași greoaie îmbrăcămintă de oțel, cu care se puteau apăra la nevoie, cruciații din miazănoapte păreau că înfruntă cu tot dinadinsul clima și ținutul în care veneau să se războiască. Îmbrăcămintea calului nu era mai puțin greoaie și mai puțin nesuferită decât aceea a călărețului. Dobitocul purta o șa groasă, bătută cu plăci de oțel, iar în dreptul grumazului, sub coamă, un fel de platoșă; altă îmbrăcămintă, țesută din fire de oțel, îi apăra crupa și coapsele. Călărețul purta de asemenea, la oblâncul șeii, un baltag ca un ciocan de oțel, și acesta o armă de căpetenie. Frâul și hamurile erau împletite cu lanțuri, iar capul dobitocului era apărat de o glugă de zale, care avea deschizături în dreptul ochilor și al nărilor, iar în mijlocul frunții purta un corn, care, ivit parcă din țeasta calului, îi da întrucâtva înfățișarea inorogului din poveste.

O îndelungată folosință îi obișnuise însă, atât pe călăreț cât și pe neobositul lui fugar, cu toată această panoplie de arme. Într-adevăr, mulți războinici, rătăcind din apus spre meleagurile Palestinei, piereau mai înainte de a se fi obișnuit cu asprimea climei arzătoare; pentru mulți însă, acea căldură nu era prea greu de îndurat, obișnuindu-se într-o oarecare măsură cu ea, printre aceștia aflându-se și călărețul singuratic care străbătea în clipa aceea țarmurile pustii ale Mării Moarte.

Firea îl înzestraseră desigur cu o putere puțin obișnuită, dacă purta cămașa de zale cu ușurința cu care ar fi purtat o îmbrăcămintă țesută din fire de păianjen. În afară de aceasta, era un om îndelung răbdător; sănătatea lui putea să înfrunte orice fel de climat, ca și oboseala și lipsurile, oricât ar fi fost de nemiloase. Pornirile lui erau în strânsă legătură cu vânjoșia trupească; se simțea pururi cuprins de neastâmpăr, în cele mai vitrege împrejurări și, sub înfățișarea sa liniștită și rece, se frământa o nepotolită sete de avânt și de faimă, înnăscută în firea vestitelor vlăstare ale seminției normande, ceea ce le făcea să cucerească lauri în toate ungherele Europei. Totuși, nu oricui îi era dat să primească din partea norocului o răsplată strălucită, și aceea pe care o dobândise singuraticul nostru călător timp de doi ani cât cutreierase ca un războire aprig Palestina, se putea socoti o faimă trecătoare și, pe deasupra, câteva indulgențe papale. În acest timp, puținii bani pe care îi avusese în pungă se topiseră cu atât mai grabnic cu cât nu se folosiseră de nici unul din mijloacele prin care cruciații binevoiau să-și reîntregească veniturile știrbite, pe spinarea localnicilor palestinieni. Nu căuta să stoarcă nici un fel de dar din partea nefericiților locuitori ai ținutului, în schimbul făgăduielii că nu se va atinge de avutul lor în timpul războaielor cu sarazinii, și nici nu avusese prilejul să se îmbogățească prin vreo răscumpărare a cine știe cărui prins mai de vază. Mica suită, ce-l însoțise dincolo de hotarul țării în care se născuse, se răzlețise, pe măsură ce i se micșorau și mijloacele de întreținere, și singurul scutier ce-i mai rămăsese era bolnav la pat, și deci în neputință de a-și urma stăpânul. Așadar, călătorea singur, fără tovarăși, după cum am arătat mai sus. Aceasta nu-l supăra însă câtuși de puțin pe cruciatul nostru, obișnuit să-și privească spada drept cel mai credincios tovarăș și

gândurile cucernice drept cei mai buni însoțitori. Omul, însă, nu se poate lipsi îndelungă vreme de hrană și de odihnă, chiar când are o făptură de fier și o fire răbdătoare ca cea a cavalerului cu blazonul leopardului adormit. Pentru aceasta, după ce lăasă Marea Moartă la oarecare depărtare în urmă-i, spre dreapta, salută cu bucurie pâcul de doi sau trei palmieri ce se zăreau în depărtări, dovadă că în apropierea lor se afla izvorul în preajma căruia avea să-și facă popasul de amiază. De asemenea, calul, care îndura îndeajuns goana, luând pildă răbdarea și resemnarea stăpânului începu să-și înalțe capul, fremătând din nări și iuțind pasul, ca cum ar fi simțit de departe mirosul și răcoarea apei lângă care avea să se odihnească și să se adape. Dar, mai înainte de a fi ajuns la locul dorit, cal și călăreț erau sortiți altor osteneli și altor primejdii.

În timp ce cavalerul Leopardului își ațintea privirea asupra mănunchiului de palmieri aflat încă îndeajuns de departe, i se păru că, între trunchiurile lor înălțate, se mișcă ceva. Curând, această îndepărtată năluca se desprinse dintre copacii care îi ascuseseră întrucâtva mișcările, și porni în goană spre călăreț; abia atunci putu acesta să-și dea seama că spre el venea un războinic călare; în cele din urmă, după turban, sulița lungă și burnusul verde, recunoscuseră numaidecât în el un călăreț sarazin. „În pustiu, nimeni nu întâlnește un prieten”, zice un proverb oriental. Totuși, cruciatului îi păsa prea puțin că păgânul, care înainta întru întâmpinarea lui, pe agerul fugar din Barbaria, ca și cum ar fi fost purtat pe aripi de șoim, venea ca prieten sau ca vrăjmaș; poate că, apărător dâr al crucii, l-ar fi vrut mai degrabă dușman. Pentru orice împrejurare, își desprinse lancea din scară, o apucă cu mâna dreaptă, așezând-o pe spinarea calului, cu vârful înainte, înfășură dârlogii pe brațul stâng, și înviorând cu pintenii agerimea fugarului, se pregăti să înfrunte pe străin cu liniștea și încrederea în sine a războinicului obișnuit să învingă. La rândul-i, sarazinul porni în goana calului, așa cum fac de obicei călăreții arabi; își strunea fugarul mai degrabă cu ajutorul picioarelor și cu mișcările trupului, decât cu ajutorul frâului, pe care îl ținea fără întrebuințare în mâna stingă; astfel că nimic nu-l împiedica să se slujească de pavăza rotundă, îmbrăcată în piele de rinocer și bătută în cuie de argint, pe care o purta pe braț, jucând-o încoace și încolo, ca și cum ar fi avut de gând să înfrunte cu talgerul acela șubred năprasnicele lovituri ale unei lănci apusene. Nu-și pregătea sulița, așa cum făcuse vrăjmașul; o apucă totuși cu mâna dreaptă de mijlocul lemnului și în cele din urmă începu s-o învârtască pe deasupra capului. Înaintând drept spre dușman, cu toată iuțeala, aștepta parcă să-l vadă pe acesta făcând același lucru, pornind în goană în întâmpinarea lui; dar cavalerul creștin, obișnuit cu felul de a lupta al războinicilor din Orient, nu înțelegea să-și obosească fugarul într-o goană zadarnică. Dimpotrivă, se opri, dându-și seama că, dacă ar fi trebuit să primească lovitura dușmanului, greutatea armelor și cea a calului îi dădeau puțința de a lovi el însuși fulgerător. Prevăzător și temându-se poate de aceleași urmări, călărețul sarazin, când ajunse la două aruncături de suliță, de creștin, își struni calul spre stânga, c-o dibăcie de neasemuit și făcu de două ori înconjurul cavalerului; acesta însă, învârtindu-se pe loc, astfel încât să-și înfrunte mereu potrivnicul din față, zădărnicea oarecum gândul acestuia de a-l lovi pe neașteptate, astfel că sarazinul se văzu silit să dea pinteți calului și să se tragă înapoi c-o sută de pași. A doua oară, asemenea hultanului ce se năpustește asupra șoimului, maurul porni în goană și din nou se văzu silit să fugă înapoi, fără să fi putut da o singură lovitură. În cele din urmă, pentru a treia oară, se năpusti în același chip; dar cavalerul creștin, dornic să sfârșească această luptă ciudată, în care neastâmpărul obositor al vrăjmașului ar fi putut să-i istovească și lui puterile, apucă dintr-o dată baltagul greu pe care-l purta atârnat la oblânc și, cu brațul său sigur, călăuzit de o privire ageră, îl aruncă drept în capul emirului – căci vrăjmașul nu părea să fie din neam de rând. Sarazinul zări la timp uriașa armă ce venea în zbor și ridică ușoara-i pavăză între cap și baltag; puterea cu

care fusese zvârlit baltagul, împinse însă pavăza până în dreptul turbanului și, cu toate că lovitura nu-și nimerise ținta de-a dreptul, fu de ajuns ca să-l azvârle jos din șa. Mai înainte ca creștinul să fi avut vremea să se folosească de căderea lui, vrăjmașul se ridică sprinten în picioare și, chemându-și calul, care se apropie îndată, sări în șa fără să fi atins scările, și dobândi iar poziția prielnică din care voise să-l doboare cavalerul Leopardului. Dar cruciatul își ridicase și el baltagul de pe pământ și războinicul răsăritean, care nu uita cu câtă putere și îndemănare se folosisese de el, părea că se ferește acum cu luare aminte de atingerea năprasnicei arme a cărei tărie o simțise puțin mai înainte, pregătindu-se în același timp să urmeze lupta, cu alte arme, ce puteau fi aruncate de departe. Într-adevăr, își împlântă sulita în nisip, la oarecare depărtare de vrăjmaș, și desprinse din curele arcul scurt, pe care îl purta în spate; apoi, dând piteni calului, mai făcu de două sau de trei ori înconjurul cruciatului, de astă dată ceva mai departe; cât dăinui goana aceasta, zvârli șase săgeți asupra creștinului, cu o mână atât de sigură, încât numai trainicele zale ale acestuia fură în stare să-l apere, ca să nu fie rănit în șase locuri. A șaptea săgeată păru însă c-a nimerit într-un loc mai puțin ferit, deoarece creștinul se rostogoli numaidecât de pe cal.

Dar, care nu fu uimirea sarazinului când, descălecând din goană ca să vadă în ce stare se găsea vrăjmașul pe care îl socotea învins, se simți deodată înșfăcat de grumaz; cavalerul se prefăcuse înadins că e rănit, ca să-și ademenească potrivnicul; totuși, și în această luptă, iscusința și vitejia războinicului din Orient îl scăpară din mâna dușmanului. Scoase de pe umăr cureaua de care se încheștase cu strășnicie cavalerul Leopardului și, desprinzându-se astfel din strânsoare, sări numaidecât în șa, pe spatele calului care, urmărindu-i parcă toate mișcările cu o înțelepciune într-adevăr omenească, o luă la goană în aceeași clipă. Dar sarazinul își pierduse sabia și tolba, legată de cureaua pe care fusese silit s-o lepede; de asemenea, își pierduse și turbanul în luptă. Această întâmplare îl hotărî parcă să caute o împăcare... Se apropie de creștin, cu mâna dreaptă întinsă, dar fără amenințare.

— Pogoare pacea între neamurile noastre – rosti el în limba franceză, ce slujea de obicei ca mijloc de înțelegere între cruciați și vrăjmașii lor... Pentru ce ne-am război? Hai să facem pace.

— Nu mă împotrivesc – răspunse cavalerul Leopardului – dar ce mă poate încredința că n-ai să-ți schimbi hotărârea?

— Cuvântul unui propovăduitor al înțelepciunii Profetului n-a fost călcat nicicând, și numai ție, vrednice nazarinean, s-ar cuveni să-ți cer un cuvânt de întărire a celor hotărâte, dacă n-aș ști că mișelia se leagă rareori de vitejie.

În fața nobilei încrederi a mahomedanului, cruciatul se simți rușinat de îndoielile ce-l încercaseră.

— Pe crucea spadei mele – zise el, cu mâna încheștată pe prăsele – voi fi pentru tine un tovarăș credincios, viteaz sarazin, atâta vreme cât soarta va hotărî să fim împreună!

— Pe Mahomed, profet al lui Dumnezeu, și pe Allah, Dumnezeuul profetului! răspunse fostul potrivnic – față de tine n-a rămas nici urmă de vrăjmășie în inima mea. Și-acum, să ne apropiem de unda izvorului, căci acesta-i ceasul odihnei și buzele mele de-abia atinseseră șipotul înviorător în clipa când apropierea ta mi-a adus aminte de luptă.

Cavalerul Leopardului se grăbi să primească cu toată bunăvoința această propunere, și cei doi războinici, dușmani cu câteva clipe mai înainte, călărind în pace alături, se îndreptară spre mănunchiul de palmieri, fără ca în privirea lor să fi rămas vreo urmă de vrăjmășie, fără ca prin vreo mișcate, să dea dovadă de neîncredere.

## CAPITOLUL II

În vreme de război și de primejdie, au fost întotdeauna și zile pașnice, liniștite; și aceasta cu atât mai mult în timpurile feudale, în care meșteșugul războiului era principala îndeletnicire a omenirii, ceea ce făcea ca răstimpurile de pace, sau mai curând de încetare a focului, să fie mult prețuite de războinicii care le gustau atât de rar și care le iubeau cu atât mai mult cu cât erau mai trecătoare.

Nu e nevoie să nutrești mereu o vrăjmășie față de un dușman cu care te-ai războit azi și cu care poate ai să te mai înfrunți mâine. Împrejurările și stările de lucruri erau atât de prielnice dezlănțuirilor de patimi înverșunate, încât potrivit, atât timp cât nu pândeau față-n față în luptă, sau nu erau ațâțați de gândul un răfuieli neîmplinite, în scurtele răstimpuri de pace se bucurau unii de tovărășia celorlalți.

Deosebiri de credință și zelul fanatic care-i însuflețea atât pe apărătorii crucii cât și pe cei ai semilune, erau îmblânzite un simțământ firesc unor nobili războinici, cultivat de spiritul, mentalitatea cavalerilor. Acest impuls a fost transmis în întregime din lagărul creștin spre cel al vrăjmașilor de moarte, sarazinii, atât cei din Spania, cât și cei din Palestina. Aceștia din urmă nu mai semănau cu barbarii fanatici, care năvăliseră din pustiurile Arabiei centrale, cu sabia într-o mână și cu Coranul în cealaltă, gata impună moartea sau credința în Mahomed, ori, în cel mai bun caz, robia și jugul, tuturor celor care îndrăzneau să se împotrivescă învățăturii profetului din Mecca. Într-adevăr, aceste alternative fuseseră impuse pașnicilor popoare ale Greciei și Siriei. Venind însă în contact cu popoarele creștine din Apus, însuflețite de un elan tot atât de puternic, de un curaj de neînving, de dibăcie și izbânzi pe câmpul de luptă, sarazinii se lăsă încetul cu încetul înrăuriți de obiceiurile acestora și mai ales de regulile cavalești menite să făurească un popor de oameni mândri și viteji. Începură să cultive turnirele și întrecerile cavalești; își investiră chiar cavalerii lor, sau cel puțin alcătuiră ranguri asemănătoare; dar mai cu seamă, observau legile onoarei cu o grijă care putea să rușineze de multe ori pe cei ce se socoteau adepții unei religii superioare, întreruperea luptei, fie că se petrecea între popoare sau indivizi, era respectată cu sfințenie.

Sub înrăurirea unor atari simțăminte pașnice, cruciatul și sarazinul nostru, care cu câteva clipe mai înainte se străduiseră din răspuț să se răpună unul pe altul, înaintau acum, în pasul domol al cailor, către izvorul dintre palmieri, spre care se îndrepta cavalerul Leopardului în clipa în care fusese oprit de sprintenul și primejdiosul său potrivit.

În scurtul răstimp al drumului lor până la oază, amândoi păreau adânciți în lumea lor de gânduri, căutând să-și potolească bătăile inimii după o luptă care fusese cât pe ce să aducă pieirea unuia sau a altuia, dacă nu chiar a amândurora. Caii lor vâjnoși nu păreau să se bucure mai puțin decât stăpânii de acel răgaz. Al sarazinului totuși, deși fusese silit să alerge cu înverșunare, nu părea atât de obosit ca fugarul cavalerului european. Picioarele și coapsele acestuia din urmă erau încă ude de nădușeală, pe câtă vreme trupul nobilului armăsar arab se uscă pe de-a-ntregul după ce merse liniștit un timp, și numai câțiva stropi de spumă se mai zăreau pe zăbale și pe colțul năramei ce-i acoperea frâul. Nisipul mișcător în care se afunda piciorul calului războinicului creștin, din pricina poverii armelor, în afară că-l purta în spate și pe călăreț, îi sporea într-atât oboseala, încât cavalerul Leopardului, care băgă de seamă acest lucru, sări numaidecât din șa, hotărând să-și ducă dobitocul de hături. Își ușura astfel credinciosul tovarăș luând asupra-și o parte din oboseală; căci îmbrăcat cum era numai în plăci de oțel, se afunda la fiecare pas în nisip, iar încălțările de fier aproape că nici nu i se mai vedeau.

— Bine ai făcut – zise sarazinul, și acesta era cel dinții cuvânt pe care îl

rostea din clipa când fusese încheiată pacea – fugarul tău e vrednic de-o îngrijire mai stăruitoare; dar ce-ai să faci, în pustiu, cu un dobitoc care se afundă până la genunchi în nisip, la fiecare pas, ca și cum ar prinde rădăcini mai puternice decât ale palmierului în brazda întelenită?

— Adevărat grăiești, sarazinule – răspunse europeanul, prea puțin măgulit de chipul cum necredinciosul îi ponegrea calul, la care ținea nespus de mult – ...grăiești precum ai văzut și precum ai apucat; dar calul acesta m-a purtat adeseori prin țara mea, de la un capăt la celălalt al unui lac tot atât de întins cât e acel ce se zărește în urma noastră, fără ca un singur fir de păr din coamă să-i fi rămas ud după o astfel de ispravă.

Sarazinul își privi tovarășul cu o mirare pe care încerca, din cuviință, să și-o ascundă, în vreme ce o umbră de zâmbet disprețuitor îi ridică pe nesimțite mustața groasă ce-i acoperea buza de sus.

— Mare dreptate a avut cine-a spus – adăugă el, dobândindu-și iară seninătatea obișnuită: „dacă vrei să asculți povești, pleacă-ți urechea la vorba unui franc!”

— Nu-mi pari cătuși de puțin îndatoritor, necredinciosule răspunse cruciatul – atunci când spui unui cavaler că te îndoi de cuvântul lui, și dacă n-aș ști că vorbești mai mult din necunoștință decât din răutate, pacea dintre noi ar fi luat sfârșit chiar în clipa aceasta. Crezi oare că-ți spun o poveste atunci când mărturisesc că eu, împreună cu cinci sute de călăreți înarmați până în dinți, am străbătut călare, mile întregi, ape mai închegate decât cleștarul și de zece ori mai vârtoase decât acesta?

— Ce-ai dori să mă faci să cred? Marea pe care o avem înaintea noastră, are o singură ciudățenie, aceea că din pricina blestemelor stăruitoare ale dumnezeirii, nimic nu poate cădea în apele ei fără să fie ridicat din nou deasupra și azvârlit la mal. Dar nici Marea Moartă, nici vreunul dintre cele șapte oceane ce înconjur pământul, nu va îngădui greutatea unui picior omenesc deasupra valurilor, după cum nici Marea Roșie n-a îngăduit trecerea lui Faraon și a oștirilor sale.

— Grăiești adevărul după cele ce știi, sarazinule, și, cu toate acestea, crede-mă că eu nu spun neadevăruri. Căldura încinge pământul din aceste locuri, făcându-l mai nestatornic decât apa; pe câtă vreme în țara mea, frigul schimbă adeseori până și apa, întrucât amintirea atâtor priveliști pe care le aduce înaintea ochilor o iarnă geroasă, făcând din întinderea lacului albastru cea mai limped-oglină, în care se răsfrânge lumina lunii și pulberea scânteietoare a stelelor, îmi sporește parcă și mai mult teama de acest deșert înflăcărat, în care chiar și aerul pe care îl sorbim în piept e asemenea văpăilor ce țâșnesc pe gura unui cuptor de șapte ori încins

Sarazinul îl cercetă din nou cu luare aminte, ca și cum ar vrut să pătrundă înțelesul cuvintelor sale, în care rămânea cu încredințarea că se ascunde cine știe ce taină sau cine știe ce hulire... În cele din urmă, păru c-ar fi luat o hotărâre asupra chipului cum trebuiau primite cuvintele noului său tovarăș.

— Te tragi dintr-un neam căruia îi place să glumească și nu te dai în lături să râzi de alții povestindu-le lucruri de necrezut fapte ce nu se pot întâmpla aievea nicicând. Pari să fii unul dintre cavalerii gasconi, care se veselesc sau își pierd vremea râzând unii de alții, așa cum spun chiar ei, lăudându-se cu isprăvi ce sunt mai presus de închipuirea omenească. Cu toate acestea, nu mă socotesc prin nimic îndreptățit să mă împotrivesc spuselor tale, de vreme ce ți se pare firesc să te lauzi mai degrabă decât să mărturisești adevărul.

— Eu nu sunt din țara lor și nu le-am împrumutat obiceiurile – răspunse cavalerul – care nu sunt altele, după cum ai spus foarte bine, decât să râdă unii de alții, împăunându-se cu ceea ce nu vor putea nicicând săvârși sau, chiar dacău făcut-o, n-au fost în stare să ducă lucrurile la bun sfârșit. Dar într-o oarecare

măsură, am luat ca pildă nebunia lor, viteazule sarazin; căci, vorbindu-ți de lucruri pe care nu le poți înțelege, m-am arătat în ochii tăi drept un flecar. De aceea, rogu-te, nu pune preț pe cuvintele mele!

În clipa aceea ajunseră în preajma mănunchiului de palmieri la umbra cărora susura un izvor cu apă multă și limpede. Priveliștea acestui loc înecat de verdeață, în mijlocul pustiului sterp, nu era mai puțin îmbietoare pentru călători decât fusese pacea pentru războinici. Era un colț al firii, care în orice parte a lumii ar fi rămas prea puțin băgat în seamă; ca un ochi răzleț, pierdut în inima unei întinderi nemărginite, scăldat în umbră și răcoare, cu unda apei sprintene și limpezi (comori trecute cu vederea acolo unde se găsesc din belșug), izvorul și întreaga lui vecinătate păreau un mic rai. Cine știe ce mână milostivă, nu mult înainte de năruirea Palestinei, îl înconjurase cu un zid și ridicase deasupra-i o boltă ca să-l împiedice de-a se scurge în nisip ori de-a fi astupat de norii plutitori de praf pe care cea mai mică adiere îi învolbura deasupra pustiului. Bolta se năruise, se surpase în parte; totuși, se arcuise încă atât cât să ferească apele de văpaia soarelui, în clipa când totul în jurul lor părea o mare de flăcări, dându-i astfel călătorului puțința de a se odihni la umbră, în cea mai desăvârșită liniște, odihnind în același timp ochiul și mintea. Scăpate din stăvilare, apele cădeau la început într-un havuz de marmură, e drept, năruit aproape cu desăvârșire, dar care încă mai putea să bucure privirea la gândul că mâna omului trecuse pe-acolo, că el se îngrijise de nevoile aproapelui său. Călătorul, însetat și istovit de drum, își amintea, în fața acestor semne, că și alții poposiseră în același loc, și, fără îndoială, că ajunseseră mai apoi în ținuturi mult mai îmbelșugate. Firul de apă abia zărit, care se scurgea din havuzul de marmură, adăpa mănunchiul de copaci din preajma izvorului și-acolo unde intra în pământ, ca să piară cu totul, își făcea simțită ființa printr-un covor catifelat de verdeață.

În acest loc plin de taină făcură popas cei doi călători; și unul și altul se îngrijiră să zvârle poverile grele din spatele cailor, să le scoată zăbalele din gură, lăsându-i să se adape din havuz, mai înainte ca vreunul din ei să se fi gândit să-și răcorească buzele în unda izvorului. După aceea își lăsară caii în voia lor, încredințați că atât nevoile, cât și tovărășia strânsă dintre oameni și dobitoace aveau să le oprească pe cele din urmă să se îndepărteze de apa cristalină și de iarba fragedă. Creștinul și sarazinul se întinseră în cele din urmă pe iarbă și fiecare își scoase din desagă puținele merinde pe care le luase la drum. Dar mai înainte de-a începe să se ospăteze, se cercetară în liniște, cu luare aminte și cu un fel de curiozitate. Fiecare dorea să-și facă o anumită părere despre firea și obiceiurile unui potrivnic atât de temut, și fiecare trebui să-și mărturisească, fără înconjur, că dac-ar fi căzut în luptă, loviturile ar fi fost date de o mână nobilă.

Cei doi războinici erau cu totul deosebiți la chip și înfățișări și fiecare părea întruchiparea desăvârșită a seminției din care își trăgea obârșia. Francul era voinic, având trăsăturile dârze ale vechilor chipuri gotice. Scoțându-și coiful, își descoperi bogăția părului castaniu-deschis, des și inelat. Arșița de pe acele meleaguri dăduse obrazului său o culoare mai închisă decât aceea a gâtului, care părea mai potrivită cu adâncul ochilor mari, albaștri și cu culoarea părului. O mustață groasă îi umbrea buza de sus, în timp ce bărbia era rasă de curând, după obiceiul de la miazănoapte. Nasul avea atrăgătoarea croială greacă; gura, poate cam mare, ascundea două șiruri de dinți puternici și regulați, de o albeață scânteietoare. Capul mic, rotund, se odihnea pe grumaz cu mult farmec. Nu părea să aibă mai mult de treizeci de ani; și, ținând seama de oboseala pricinuită de climă, s-ar fi putut să aibă cu trei sau patru ani mai puțin. Era înalt și vânzos... Avea înfățișarea unui om care, îngrășându-se o dată cu vârsta, putea să se ofilească, deși în clipele acelea părea îndeajuns de sprinten și de neobosit. Își scoase mânușile, dezgolindu-și mâinile albe, cu degete lungi și subțiri. Oasele de la încheietura mâinilor erau ciudat de mari și de puternice, brațele zdravene și

bine făcute. Un aer dârz, deschis, nestânjenit, îi însoțea mișcările și vorba. Glasul lui era al unui bărbat deprins mai mult să poruncească decât să se supună, obișnuit să-și spună părerea cu îndrăzneală, fără șovăire.

În această privință, emirul sarazin se deosebea cu totul de cruciatul apusean. Deși întrecea înălțimea mijlocie, acesta era cu trei palme mai scund decât europeanul, a cărui statură părea aproape a unui uriaș. Picioarele subțiri, brațele și mâinile lungi și slabe, deși în armonie cu toată alcătuirea lui trupească, la întâia aruncătură de ochi nu păreau câtuși de puțin să-ți dezvăluie tăria și vioiciunea de care dăduse dovadă cu câteva clipe mai înainte. Dar, cercetându-i înfățișarea cu mai multă luare aminte, toate părțile trupului care puteau fi lesne văzute, păreau cu desăvârșire lipsite de orice adaos de grăsime și tocmai din această pricină sprintene; trupul lui, alcătuit numai din oase, mușchi și nervi, părea croit pentru trudă și strădanii, mai curând decât acela al unui luptător trupeș, a cărui putere și vâjnoșie sunt îngreunate de eforturile mișcărilor, care îl istovesc.

Chipul sarazinului păstra trăsăturile seminției al cărei fiu era, dar se deosebea într-o măsură oarecare de icoanele neadevărate sub care cântăreții timpului aveau obiceiul să-i înfățișeze pe războinicii necredincioși. Avea obrazul mic și gingaș, dar înnegrit peste măsură de văpaia soarelui din Orient; ovalul figurii se pierdea sub barba lungă, fluturătoare, adusă în față, ce părea îngrijită cu luare aminte. Nasul îi era drept și regulat; ochii adânciți în orbite, negri, pătrunzători, și plini de foc, iar dinții, asemenea unui șirag de fildeș. Într-un cuvânt, întreaga înfățișare a sarazinului, care în clipa aceea stătea întins pe iarbă alături de puternicul lui potrivnic, se deosebea într-atât de celălalt, pe cât se deosebea scânteietorul lui iatagan, în chip de semilună, cu o minunată pală de Damasc, îngustă și ușoară, dar netedă și tăioasă, de spada lungă și grea, lucrată în stil gotic, zvârlită în iarbă, alături de a sa.

Emirul era un bărbat în floarea vârstei și putea fi socotit de o frumusețe impunătoare, dacă n-ar fi avut fruntea prea strâmtă și obrazul cam prea îngust și ascuțit, cel puțin pentru gustul european în ceea ce privește frumusețea.

Manierele războinicului răsăritean erau grave, curtenitoare și cumpănite, vădind uneori stăpânirea pe care un om cu fire iute, aprinsă, și-o impune ca să-și strunească pornirile, și totodată arăta simțământul propriei demnități ce-i porunea să se comporte într-un anumit fel. Tovarășul său din Europa nu era poate nici el lipsit de această încredere în sine, care dezvăluie în manierele cuiva o mândrie intimă; efectul era însă cu totul deosebit; același simțământ care dădea mișcărilor cavalerului creștin o înfățișare îndrăzneată, semeată, nepăsătoare, ca și cum ar fi fost prea mult pătruns de însemnătatea persoanei sale, ca să se mai sinchisească de prețuirea celorlalți, părea să se traducă în firea sarazinului printr-un fel de purtare curtenitoare, rece, ceremonioasă. Amândoi erau prevenitori, dar în timp ce curtoazia creștinului părea să pornească din condescendență, cea a musulmanului era izvorâtă dintr-o înaltă conștiință a îndatoririlor sale.

Merindele pe care le luaseră la drum erau puține. Sarazinul se ospăta cu multă cumpănare. Un pumn de curmale, o bucată de pâine de orz, aproape necoaptă, îi fură de ajuns ca să-și potolească foamea. Se obișnuise din copilărie cu lipsurile deșertului, cu toate că, de la cucerirea Siriei de către musulmani, simplitatea vieții arabe era deseori înlocuită în multe ținuturi cu huzurul și risipa cea mai nesăbuită. După ce se ospătă, sorbi de câteva ori din unda proaspătă a izvorului alături de care se odihneau. Ospățul creștinului, deși destul de simplu, era mai atrăgător. O bucată de slănină de porc, sărată, lucru nesuferit în ochii musulmanilor, alcătuia temeiul gustării, iar setea și-o potoli sorbind de câteva o din burduful aninat la șold, în care se afla pesemne o băutură mai plăcută decât unda limpede a izvorului. Mâncă cu o poftă și bău cu o sete, pe care sarazinul nu



le socoti potrivite cu potolirea un nevoi pur trupești, și de bună seamă, disprețul tănuț pe care îl simțeau unul pentru altul, fiecare socotindu-l pe celălalt adeptul unei religii neadevărate, spori și mai mult prin contrastul vădit dintre felul de viață și apucăturile fiecăruia, deși și unul și celălalt simțiseră puterea brațului potrivnic, și respectul reciproc pe care îl stârnise acea luptă vitejească, îi făcea să nu mai țină seamă și alte porniri.

Oricum, sarazinul nu-și putu ascunde sila pe care i-o pricinuiseră purtarea și gesturile creștinului; și, după ce se uită liniștit la cavalerul care se ospăta mereu cu nespusă poftă, îi vorbi astfel:

— Vajnic nazarinean, se cade oare ca acela ce luptă ca un om să se îndoape ca un câine sau ca un lup? Jidovul păgân, el însuși ar simți scârbă văzând ce bucăți sfâșii în dinți ca și cum ar fi roada paradisului.

— Viteaz sarazin – răspunse creștinul, privindu-l, în urma unei atât de neașteptate muștrări, cu oarecare uimire – află că religia mea îmi îngăduie să mănânc bucatele oprite jidovilor care se cred și astăzi călăuziți de vechile legi ale lui Moise... În ce ne privește, nu te îndoii, nobile sarazin, că știm cum trebuie să ne purtăm în toate faptele noastre. Ave Maria! Slavă cerului! Și, ca și cum ar fi vrut să arate că nu e de aceeași părere cu tovarășul său, își încheie scurta rugă latină trăgând cu sete o dușcă zdravănă din burduf.

— Și asta spui că ți-o îngăduie credința creștină? Întrebă sarazinul; ai mâncat cu pofta unei viețuitoare necuvântătoare și te-ai coborât mult mai prejos de ea, bând o licoare otrăvită pe care nici ele n-ar bea-o.

— Află iarăși, neștiutorule sarazin – stăruie creștinul fără șovăire – că blestemi darurile lui Dumnezeu prin cuvintele rostite cândva de însuși străbunul tău. Sucul ciorchinilor a fost dăruit aceluia care îl folosește cu cumpătate, ca să-și veselească inima după oboseală, să se întărească atunci când e bolnav și să se mângâie în tristețe. Omul care știe să se bucure în acest chip, trebuie să-i mulțumească lui Dumnezeu pentru băutură, ca pentru pâinea cea de toate zilele, iar cel ce se înfruptă mai mult decât se cuvine din darurile cerului, nu poate fi mai necugetat în beția lui decât ești tu în trudnica și neînțeleasa-ți cumpătate.

Ochiul mare al sarazinului se aprinse de mânie la auzul acestei jigniri, și mâna lui căută prăselele hangerului, dar totul nu fu decât o pornire trecătoare, care se risipi la amintirea puterii potrivnicului și a luptei ce-l istovise cu desăvârșire. Și el se mulțumi să vorbească mai departe, socotind acest lucru mai înțelept:

— Spusele tale, nazarineanule, ar putea dezlănțui mânia, dacă neștiința ta n-ar stârni îngăduința. Muritor mai orb decât toți cei ce cerșesc pomană la ușile moscheilor, nu vezi că îngăduința cu care te lauzi e străină de tot ce poate fi mai de preț în fericirea omului, în viața lui de fiecă zi? Într-adevăr, legea ta te leagă prin căsătorie de o singură tovarășă, fie că e teafără sau șubredă, stearpă sau născătoare de prunci, fie că-ți aduce mângâiere și bucurie sau amărăciune și deznădejde la masă și în pat. Iată, nazarineanule, ce numesc eu robie. Pe câtă vreme, profetul îngăduie credincioșilor săi mângâierea patriarhală a lui Abraham și a lui Solomon, cel mai înțelept dintre oameni: aici, pe pământ, alegerea oricărei frumuseți după îndemnul dorințelor noastre, iar dincolo de mormânt raiul plin de hurii cu ochii ageri.

— În numele aceluia pe care-l preamăresc mai mult în ceruri! În numele celui care rămâne ținta credințelor mele pe pământ! nu ești altceva decât un necredincios căzut pradă rătăcirilor. Inelul încheiat într-un singur adamant pe care îl porți în deget, îl socotești de bună seamă podoaba cea mai de preț, nu?

— Bassra și Bagdadul n-ar putea dăruia un altul mai de preț. Dar ce legătură e între una și alta?

— Una dintre cele mai vrednice de ținut în seamă, după cum vei vedea: ia baltagul meu și sfarmă piatra în douăzeci de bucăți. Va mai avea fiecare din

aceste fărâme același preț ca piatra din care au fost desprinse, sau adunate toate la un loc vor face doar a zecea parte din prețul de la început?

— Întrebare copilărească! Fărâmele unei astfel de pietre, alcătuite din nou, nu vor mai avea nici a suta parte din prețul nestematei întregi.

— Sarazinule, dragostea pe care o dăruiește un cavaler unei singure frumoase, gingașe și credincioase, e adamantul întreg. Dragostea pe care o împarți între soțiile tale roabe, sau între roabele din care ai făcut soții, e lipsită de preț, ca și scânteietoarele fărâme ale adamantului spart.

— Pe sfânta Kaaba! strigă emirul – ești un nebun care ține lanțul lui de fier, ca și cum ar fi de aur. Privește mai de aproape inelul: acesta și-ar pierde jumătate din frumusețe, dacă piatra din mijloc, care face legătura, n-ar fi înconjurată de celelalte pietre prețioase, mai mici, care îi sporesc strălucirea. Adamantul din loc se poate asemui cu omul tare și hotărât, care își împrăștie strălucirea împrejur, iar celelalte pietricele sunt cadănele asupra cărora se răsfrânge o parte din această strălucire, oricând și oricum îi plac. Dacă smulgi din inel diamantul din mijloc, el își va păstra întreaga frumusețe, pe câtă vreme celelalte pietre mai mici și-o vor pierde neînchipuit pe a lor. Aceasta e adevărata față a lucrurilor; căci după cum spune poetul: „Numai mângâierea bărbatului dă femeii frumusețe și farmec, după cum undele râului încetează de a mai avea strălucire atunci când apune soarele!”

— Vrednic sarazîn, vorbești ca și cum n-ai fi întâlnit niciodată o femeie vrednică de dragostea unui războinic. Crede-mă, dac-ai putea cunoaște femeile din Europa, cărora, noi, cavalerii, după Dumnezeu, le aducem închinăciunea noastră, cinstindu-le prin credință, n-ai mai simți decât dispreț și nemulțumire față de toate roabele din haremul tău, care nu-ți pot dăruia decât mângâieri trupești. Vraja frumuseților noastre ne ascute vârful sulițelor și tăișul săbiilor; cuvântul lor e legea noastră, și un cavaler care nu are o doamnă a gândurilor sale, nu strălucește în mânăuirea armelor mai mult ca opaițul pe care în zadar l-ai aprins dacă nu e în stare să împrăștie lumina.

— Am auzit vorbindu-se de această patimă răspândită printre războinicii apuseni, și-am privit-o totdeauna ca pe una dintre pornirile nebuniei care vă aduce aici ca să puneți stăpânire pe un mormânt gol. Totuși, francii întâlniți de mine mi-au lăudat într-atât frumusețea femeilor lor, încât mi-ar face plăcere, cred, să văd cu ochii mei aceste ființe fermecătoare care au puterea să schimbe atâți viteji războinici într-un fel de unelte ale voinței lor.

— Vrednice sarazîn – răspunse cavalerul – dacă n-aș face un sfânt pelerinaj, aș fi mândru să te călăuzesc, punându-mă chezaș pentru tine ca să nu ți se întâmple vreun rău în tabăra lui Richard

al Angliei, care știe ca nimeni altul să cinstească pe un nobil vrăjmaș; și, cu toate că sunt sărac și lipsit de tovarăși, mă bucur îndeajuns de cinste, ca să te încredințez nu numai că nu ți se va întâmpla nimic, dar că vei fi primit cu cinste. Acolo ar fi cu putință să vezi câteva dintre cele mai ispititoare frumuseți ale Franței și Angliei, a căror strălucire o întrece de zece mii de ori pe aceea a adamantelor.

— Pe piatra Kaaba! Ți-aș primi poftirea din inimă, precum mi-ai făcut-o, dacă ai hotărî să nu-ți mai duci la capăt hagialâcul. Și, crede-mă, viteaz nazarinean, ar fi mult mai înțelept să îndrepti fruntea calului spre tabăra fraților tăi, căci ți-ai pune viața în primejdie mergând la Ierusalim fără îngăduința cuvenită.

— Am o hârtie de trecere – răspunse cavalerul, arătând un pergament, iscălit de mâna lui Saladdin și pecetluit cu armele sale.

Sarazinul își plecă fruntea până la pământ, cunoscând pecetea și iscălitura vestitului sultan al Eghiptului și al Siriei, și sărutând pergamentul cu nemărginită cinstire, îl duse la frunte și-l întinse

creștinului, zicând:

— Cutezător creștin, ai păcătuțit împotriva sângelui tău ori împotriva sângelui meu, nearătându-mi pergamentul din cea dintâi clipă a întâlnirii noastre.

— Te-ai repezit cu sulita asupra-mi – răspunse cavalerul; dac-ar fi dat năvală în același chip o armie de sarazini, cinstea m-ar fi îndemnat să le arăt hârtia de trecere, dar aceasta n-aș fi făcut-o în fața unui singur om.

— Și totuși, un singur om a fost în stare să-ți întrerupă călătoria – spuse sarazinul cu trufie.

— Adevărat, viteaz musulman, dar ca tine nu mai sunt mulți. Șoimii nu zboară în stoluri, sau când o fac, nu tabără cu toții asupra unuia singur.

— N-ai grăit decât adevărul – răspunse sarazinul, măgulit acum de prietenie, pe cât fusese mai înainte jignit de disprețul ce se străvedea în cuvintele lăudăroase ale europeanului. Din partea noastră nimeni n-o să-ți facă vreun rău. Mă bucur că n-am putut să te ucid de vreme ce purtai la sân porunca de trecere a regelui regilor. De bună seamă, ștreangul ori sabia ți-ar fi răzbunat moartea.

— Îmi pare bine să aflu că cuvântul lui e atât de puternic, întrucât am auzit spunându-se că în drum se ațin triburi pornite pe jaf, pe care nimic nu le oprește când se ivește prilejul să-și despoaie aproapele.

— Ți s-a spus numai adevărul, vrednic creștin, dar îți jur pe turbanul Profetului, că dacă s-ar întâmpla să cazi pe mâna acestor jefuitori și să te pască vreo nenorocire, eu însumi aș porni, să te răzbun în fruntea unei oștiri de cinci mii de călăreți, i-aș uide pe toți, până la cel din urmă, și le-aș trimite cadănele în robie, în ținuturile cele mai îndepărtate, astfel încât nimeni n-ar mai auzi de numele lor la cinci sute de mile depărtare de Damasc. Aș împrăștia sare pe dărâmăturile satelor lor și nici o făptură omenească n-ar mai rămâne în viață acolo.

— Aș dori ca osteneala pe care vrei s-o iei asupra-ți, să fie vrednică de un războinic mai de seamă decât mine, nobile emir dar cartea vieții mele e scrisă în cer, și pentru bine, și pentru rău. Ți-aș rămâne îndatorat dacă mi-ai arăta calea spre locul unde trebui să-mi petrec noaptea.

— Aceasta trebuie să se întâmple la umbra cortului părintelui meu.

— Noaptea aceasta mi-o voi petrece, din porunca ursitei, în rugăciuni și pocăință, alături de un om cucernic, Teodoric din Engaddi, care sălășluiește în mijlocul acestor pustiri și care și-a închinat viața Domnului.

— Ca să nu ți se întâmple vreun rău, te voi călăuzi până acolo.

— Ar fi o tovărășie plăcută pentru mine, dar s-ar putea întâmpla să tulbure liniștea bunului părinte, căci mâna crudă a seminției tale s-a înroșit în sângele slujitorilor lui Dumnezeu, și pentru aceasta venim aici, înarmați până-n dinți, cu scuturi și săbii, ca să deschidem calea spre Sfântul Mormânt și să-i ocrotim pe binecredincioșii anahoreți și pe sfinții aleși care sălășluiesc în acest ținut al făgăduinței și al minunilor.

— În această privință, nazarinene, grecii și sirienii ne-au ponegrit peste măsură, întrucât ne-am mulțumit să urmărim cuvântul lui Abulekr-al-Vakil, urmașul Profetului, și după el întâiul călăuzitor al adevăraților credincioși. „Du-te – i-a spus el lui Yezed ben Safian, în clipa când l-a trimis pe marele cârmuitor de oști la luptă ca să cucerească Siria de la ghiauri – fă-ți datoria pe deplin în luptă, dar cruță bătrânii, nevolnicii, femeile și copiii. Nu răscoli pământul, nu căuta să culci la pământ holdele îmbelșugate, nici să culegi roadele; acestea sunt darurile lui Allah. Dac-ai făcut vreun legământ, păstrează-ți credința, chiar atunci când ar fi spre paguba ta. Dacă vei întâlni oameni cucernici trudind cu mâinile lor și slujindu-l pe Dumnezeu în pustiu, nu le face nici un rău și nu le surpa sălașele. Dar dacă vei întâlni alții, rași în creștet, să știi că fac parte din biserica lui Satan:

lovește-i cu sabia, căsăpește-i, chinuiește-i până când vor îmbrățișa credința sau își vor plăti dajdia. Așa precum ne-a învățat califul, însoțitorul Profetului, așa am și făcut, și-acei care au fost loviți de dreptatea noastră, nu sunt decât preoți ai lui Satan; dar în ceea ce-i privește pe oamenii de bine, care fără să învrăjbească neamurile între ele, slujesc din inimă învățăturile lui Issa ben Miriam<sup>1</sup>, noi le suntem pururi umbră și scut; și-acel pe care îl cauți, dacă face parte dintre aceștia, deși nu înțelege să fie călăuzit de lumina Profetului, nu va întâmpina din parte-mi decât bunăvoință, laudă și cinstire.

— Sihastrul pe care îl caut nu e preot, după cum am auzit dar dacă ar face parte din rândurile sfinților, vrednici de cinstire aș fi gata să ridic sulita împotriva oricărui necredincios.

— Să nu ne înfruntăm unul pe celălalt, frate; și unul și altul vom întâlni destui vrăjmași împotriva cărora va trebui să ridicat sulita sau sabia. Acest Teodoric e apărat și de turci, și de arabi; și, cu toate că se poartă uneori într-un chip ciudat, viața pe care o trăiește e atât de pilduitoare după învățăturile profetului său, încât e vrednic de ocrotirea celui ce a fost trimis...

— Pe sfânta Fecioară! Sarazinule, dacă mai cutezi să pui numele călăuzitorului de cămile din Mecca, alături de...

Nobilul sarazin tresări, aprins deodată de mânie, dar această tulburare nu fu decât trecătoare, și răspunsul lui sună în liniște plin de judecată și vrednicie:

— Nu-l necinsti - zise el - pe cel pe care nu-l cunoști! Noi ne închinăm ziditorului credinței tale, osândind numai învățătura pe care preoții voștri i-au aruncat-o în seamă. Te voi călăuzi la peștera sihastrului pe care, fără ajutorul meu, cu mare greutate l-ai putea găsi; pe drum, să lăsăm credințele noastre în seama monahilor, a călugărilor și să ne îngrijim de ceea ce se cuvine să-i atragă pe niște tineri războinici. Să vorbim despre fapte de arme, despre frumoase pline de farmec, despre săbii oțelite și armuri scânteietoare.

### CAPITOLUL III

Cei doi războinici se pregăteau să părăsească locul în care se ospătaseră la repezeală și se odihniseră alături câteva clipe. Se ajutară unul pe altul, cu toată bunăvoința, ca să prindă cataramele pe care le slăbiseră vremelnice de la chingile credincioșilor și sprintenilor fugari. Amândoi păreau să fie obișnuiți cu o atare îndeletnicire, care, pe vremea aceea, era uneori de cel mai mare folos. De asemenea, amândoi, atât cât putea să îngăduie deosebirea dintre dobitoc și o făptură cu judecată, păreau să iubească și să aibă încredere în credincioșii lor tovarăși de călătorii și lupte. În ceea ce îl privea pe sarazin, această mare apropiere făcea parte dintre cele dintâi deprinderi ale lui; căci în corturile triburilor de războinici din Orient, calul venea la rând, în dragostea stăpânului, îndată după nevestă și copil, cărora nicidecum nu putea să le stea mai prejos ca însemnătate; în ceea ce-l privea pe european, împrejurările și nevoia făceau din calul său de luptă aproape un frate de arme. Vajnicii fugari se lipsiră prin urmare de verdeață și libertate, și începură să necheze, dovedindu-și astfel dragostea față de stăpânii care le strâneau chingile ca să-i ducă spre noi oboseli. Ajutându-se, cei doi războinici își priveau cu luare aminte echipamentul, observând ceea ce părea neobișnuit în felul în care fiecare se pregătea de drum. Mai înainte de a sări în șar, cavalerul creștin sorbi din unda izvorului, vârandu-și amândouă mâinile în apa răcoritoare; apoi spuse tovarășului său:

— Aș vrea să cunosc numele acestui izvor, ca să-i pot păstra o amintire plină de recunoștință, fiindcă nici o altă apă nu mi-a potolit setea vreodată cu mai multă dărnicie.

---

<sup>1</sup> Iisus, fiul Mariei, în limba arabă. (n. t.)

— Numele lui în limba arabă – răspuse sarazinul – înseamnă „Adamantul pustiului”.

— E vrednic de acest nume. Văile din țara mea sunt străbătute de mii de izvoare, dar de nici unul nu-mi voi aminti cândva cu mai multă plăcere, ca de izvorul acesta singuratic, care își împrăștie comorile de apă acolo unde sunt nu numai îmbietoare, dar de neînlocuit.

— Adevăr grăiești – răspuse sarazinul – pentru că dăinuie încă blestemul asupra mării celei moarte și nici o vietate, fie om sau dobitoc, nu-și poate potoli setea în valurile ei sau în undele râului care o hrănește venind de la capătul acestui pustiu vrăjmaș.

Încălecară și porniră la drum printre valurile de nisip. Căldura soarelui de amiază trecuse și acum adia o suflare ușoară de vânt, care mai domolea văpaia înflăcărată, deși ridica pretutindeni nori de praf și valuri de dogoare. Sarazinul părea că nici nu ia în seamă toate acestea; dar tovarășul său, împovărat de armele grele, se simțea atât de stânjenit, încât se văzu silit să-și atârne coiful la oblâncul șei, așezându-și pe creștetul capului o tichie ușoară de drum, numită în limba vremii „mortier”. Își urmară calea câțeva vreme în liniște. Sarazinul îndeplina, cu cea mai mare agerime, sarcina de călăuză și de cercetaș, fără a pierde din ochi înfățișarea steurilor îndepărtate de șirul cărora se apropiau tot mai mult. În scurtă vreme păru atât de adâncit în această îndeletnicire, încât arăta ca un pilot ce cârmuiește un vas printre două șiruri de stânci; dar nu făcuseră nici o jumătate de leghe, când se dovedi pe deplin sigur de drumul străbătut și păru hotărât să înfiripe o nouă convorbire mult mai deschisă decât o fac în astfel de împrejurări oamenii din seminția lui.

— M-ai întrebat – spuse el – care e numele unui izvor ce ar avea întrucâtva înfățișarea, dar nu e într-adevăr o ființă vie. Iartă-mă dacă te întreb, la rândul-mi, cum se numește războinicul cu care mi-am măsurat puterile și alături de care m-am odihnit; e un nume pe care nu-l pot crede necunoscut, fie chiar și în pustiurile Palestinei.

— Nu e vrednic încă să fie cunoscut – răspuse creștinul. Află totuși că, printre cavalerii crucii, mă numesc Kenneth, cavalerul Leopardului. În țara mea, mă bucur de mai multe numiri care sunt greoaie pentru urechea unui răsăritean. Îngăduie-mi să te întreb acum, nobile sarazin, din ce neam arab te tragi și care e numele tău.

— Sir Kenneth, mă bucur că ai un nume pe care îl pot rosti cu ușurință. În ceea ce mă privește, nu sunt arab, deși îmi trag obârșia dintr-o seminție nu mai puțin aprigă și nici mai puțin războinică. Află, vrednic cavaler al Leopardului, că eu sunt Sheerkohf, Leul Munților, și că în întregul Kurdistan, de unde am pornit, nu-i neam mai de frunte decât acela al lui Seljook.

— Am auzit vorbindu-se că măritul vostru sultan și-a înnobilat sângele din același izvor.

— Slăvit fie Profetul care a vrut să ne cinstească munții făcându-l să răsară din sânul lor pe acela al cărui cuvânt e o izbândă. Eu nu sunt decât un vierme în fața regelui Eghiptului și al Siriei și totuși, în țara mea, numele mi se bucură de cea mai caldă primire. Străinule, câți oameni ai luat cu tine în această călătorie războinică?

— Pe legea mea, cu sprijinul prietenilor și al rudelor mele n-am putut strânge laolaltă decât zece suliți îndrăznețe, și cincizeci și ceva de oameni, printre care se numără arcașii și slugile. Mulți dintre ei au părăsit flamura mea nenorocoasă, alții căzut pe câmpul de luptă, alții, iarăși, s-au stins din pricina rănilor, iar un credincios scutier, pentru însănătoșirea căruia am întreprins acest pelerinaj, zace acum pe patul de suferință.

— Creștine, am cinci săgeți în tolbă, fiecare însemnată c-o pană din aripa unui vultur. Dacă aș trimite acum, în zbor, una din aceste săgeți spre cortul meu,

o mie de războinici ar încăleca într-o clipită. Dacă-ai trimite-o pe cea de-a doua, tot pe-atâția ar porni numaidecât la drum. Dacă ar vedea cele cinci săgeți, cinci mii de oameni s-ar grăbi să-mi asculte poruncile; și dacă, în sfârșit, mi-aș trimite arcul, zece mii de călăreți s-ar împrăștia prin tot pustiul. Și tu numai cu cincizeci de călăreți ai venit să cucerești o țară asupra căreia sunt unul dintre cei mai vajnici stăpânitori?

— Pe sfânta cruce! sarazinule, ar trebui să știi, mai înainte de a te fâli astfel, că o mânășă de fier poate să zdrobească un întreg roi de bondari.

— Da, dar mai întâi trebuie să-i prinzi în palmă – răspunse sarazinul, cu un zâmbet care arăta că e gata să strice pacea dintre ei, dacă n-ar fi schimbat numaidecât vorba, adăugind: vitejia, prin urmare, e atât de prețuită printre beii creștini, încât tu, lipsit cum ești de oameni și mijloace, poți să-mi slujești de ocrotitor și călăuză în tabăra fraților tăi?

— De vreme ce vorbești astfel, află sarazinule, că rangul de cavaler și un sânge nobil dau celui care le are, dreptul de a fi deopotrivă cu cei mai vestiți dintre monarhi, în afară de ceea ce e strâns legat de autoritatea și puterea regească. Dacă însuși Richard al Angliei ar nesocoti cinstea unui nobil, chiar așa sărac cum sunt eu, după legile cavalerismului, el nu va putea să se împotrivescă în clipa când i s-ar cere să lupte...

— Mult mi-ar plăcea să văd un lucru atât de ciudat, să privesc cum pintenii și sabia pot să-l așeze pe sârman alături de puternic!

— La aceasta trebuie să adaugi un sânge nobil și o inimă vitează. Numai atunci vei spune adevărul despre demnitatea cavalerilor.

— Și vă este îngăduit să vă apropiați de femeile din neamul principilor și al căpeteniilor voastre?

— Să ferească Dumnezeu ca cel mai sărac cavaler al creștinătății să nu fie liber ca oricând și cu cea mai mare cinste, să-și pună brațul și spada, faima faptelor lui și credința în slujba celei mai nobile prințese, a cărei frunte a fost totdeauna împodobită de o coroană.

— Mai adineauri zugrăveai dragostea ca pe-o comoară de preț, cea mai nobilă pe care-o poate tăinui inima. De bună seamă pe-a ta ți-ai dăruit-o unei înalte și nobile femei?

— Străine – răspunse creștinul, învăpăindu-se la obraz – noi nu suntem atât de grăbiți să mărturisim unde ne-am tănuit comorile cele mai de preț; îți va fi de ajuns dacă vei afla că dragostea mea, după cum spuneai adineauri, a fost dăruită unei nobile și ilustre odrasle, dacă nu cea mai nobilă și cea mai ilustră. Dar, dacă-ți place s-auzi povestindu-se întâmplări de dragoste și isprăvi războinice, du-te în tabăra creștinilor; acolo vor avea ce să-ți audă urechile și îți vei simți brațul încordându-se.

— Aii – strigă războinicul din Orient, ridicându-se în scări învârtind sulita pe deasupra capului – socot că anevoie aș putea găsi, printre cei ce poartă crucea pe umăr, un războinic care să se poată lua la întrecere cu mine când e vorba de a lovi la țintă.

— La asta n-aș putea să-ți răspund, cu toate că se găsesc tabără câțiva spanioli cărora nu le lipsește îndemânarea de a arunc sulita c-o dibăcie într-adevăr răsăriteană.

— Câini și urmași de câini! Ce vrăjmășie îi îndeamnă pe acești spanioli s-ajungă pân-aici și să lupte cu adevărații credincioși care în țara lor le sunt stăpâni și căpetenii? N-aș vrea să mă amestec cu ei în nici un joc războinic.

— Ia seama să nu te-audă vorbind astfel cavalerii din Leon și din Asturia! rosti cavalerul Leopardului. Dar – adăugă el cu zâmbet, întrucât amintirea luptei din ziua aceea îi stăruia încă minte – dacă în locul unei săgeți ești hotărât să înfrunți lovitură unei suliti, vei găsi războinici europeni care să-ți împlinească dorința.

— Pe barba părintelui meu, vrednice cavalier – rosti sarazinul silindu-se să zâmbească – nu totdeauna găsești vreme de pierdut. Eu nu mă feresc nicicând de luptă; dar capul meu – adăugă trecându-și mâna pe frunte – nu înțelege să înfrunte primejdia numai din plăcere.

— O, de-ai cunoaște balta regelui Richard! Acela care atârână la oblâncul șei mele nu-i decât un fulg pe lângă al său.

— Se vorbește mult despre acest stăpânitor insular; ești cumva unul dintre supușii lui?

— Slujesc sub flamura lui în războiul acesta, ceea ce-mi face cinste; dar nu îi sunt supus, deși m-am născut în insula peste care domnește.

— Ce vrei să spui? în acea biată insulă sunt doi stăpânitori?

— Așa e, precum spui – răspunse scoțianul (căci patria lui Kenneth era Scoția) – chiar așa e, și cu toate că locuitorii celor două țărmuri ale acestei insule se războiesc neconținut, asta nu-i împiedică să strângă la nevoie, după cum prea bine vezi, o armată de războinici, destul de numeroasă ca să clatine puterea cu care stăpânul tău domnește peste cetățile cucerite ale Sionului.

— Pe barba lui Saladdin, nazarinene, dacă aceasta nu-i o faptă copilărească și vrednică de un copil! Să râd ar trebui de un gând atât de copilăresc al marelui vostru sultan care vine pe meleagurile acestea să cucerească pustiri și stânci, înfruntând stăpânitori care au oștiri de douăzeci de ori mai mari, în vreme ce-și lasă sub alt sceptru o parte din neîncăpătarea insulă în care s-a născut cu drepturi de stăpân. Într-adevăr, sir Kenneth, tu și alți războinici din țara ta, ar fi trebuit să vă socotiți slujitorii acestui rege Richard mai înainte de-a fi părăsit țara în care v-ați născut, împărțită așa cum e între hotarele ei, ca să vă războiți atât de departe.

— Nu – răspunse cu mândrie cavalierul; nu, pe scânteietoarea lumină a cerului! Dacă regele Angliei n-ar fi pornit în cruciadă pe temeiul că nu e suveran al Scoției, ar fi însemnat că eu și oricare alt credincios scoțian îngăduiam semilunei să strălucească pentru totdeauna deasupra zidurilor Sionului.

Dar numaidecât, venindu-și parcă în fire, îngână:

— *Mea culpa! Mea culpa!* Ce am eu, soldat al crucii, cu luptele dintre neamurile creștine?

Acest val de simțăminte strunite de glasul îndatoririlor nu putea să-i scape musulmanului care, fără să-și fi înțeles pe deplin tovarășul de drum, îi ghicea îndeajuns gândurile ca să rămână încredințat că toți creștinii, ca și urmașii Profetului, erau stăpâniți de porniri și vrăjmășii care nu se puteau lesne împăca, atât unii față de alții, cât și neamurile lor între ele. Dar sarazinii erau o seminție de oameni atât de cuviincioși, pe cât le îngăduia credința lor, fiind în stare să nutrească cele mai înalte concepții de curtoazie și politețe; și astfel de concepții îl împiedicau să se mire de contradicția dintre simțămintele lui sir Kenneth, ca scoțian și cruciat.

Într-un târziu, pe măsură ce înaintau, locurile își schimbau aproape cu totul înfățișarea. Mergând spre răsărit, atinseseră poalele unui șir de munți golași și prăpăstioși, care, mărginind în această parte câmpia stearpă și dând altă înfățișare priveliștilor, nu păreau cu toate acestea să schimbe nimic din pustietatea înconjurătoare. Creste de steieri ascuțite începură să se înalțe în jurul lor, și după o vreme, povârnișuri repezi, mărginite de prăpăstii înfiorător de adânci, anevoie de urcat din pricina drumurilor abrupte, puseră stavile noi în calea călătorilor. Peșteri întunecau văgăuni și pripoare, pomenite atât de adesea în Biblie, înfățișau înaintea ochilor, de amândouă părțile, guri negre, căscate în adâncuri. Emirul spuse cavalierului scoțian că în cele mai multe peșteri își găsiseră adăpost fiare care ieșeau după pradă, sau oameni și mai cruzi decât ele, care, ajunși la deznădejde din pricina războiului și împilării, atât din partea ostașilor crucii, cât și a celor ai semilunei, se apucau de tâlhării și nu mai cruțau

nici rang, nici religie, nici sex, nici vârstă. Cavalerul scoțian asculta nepăsător povestirile despre prădăciunile făptuite de acei oameni ticăloșiți, atât de încrezător era în voinicia și puterile lui. Se simți totuși întrucâtva înfricoșat atunci când își aminti că se afla în pustietate nemărginită a celor patruzeci de zile de post, și chiar în locurile care fuseseră martore ale ispitelor prin care demonului răului îi fusese îngăduit să-l înfrunte pe Fiul Omului. Încetul cu încetul nu mai ascultă cuvintele lumești ale războinicului păgân, și oricât de plăcut ar fi fost acesta în alte împrejurări, ca tovarăș de drum, prin vitejia, cavalerismul și voioșia lui, sir Kenneth simți că pe tărâmul acela sălbatic prin care rătăceau duhuri necurate, izgonite din trupurile morților, un călugăr desculț i-ar fi fost tovarăș mai de preț decât veselul dar păgânul sarazin. Aceste gânduri îl neliniștiseră oarecum, cu atât mai mult cu cât voioșia musulmanului părea să sporească pe măsură ce se apropiau de ținta călătoriei. Într-adevăr, cu cât se pierdeau în adâncimile întunecate ale văgăunilor, cu atât mai vie era vorba acestuia și până la urmă, băgând de seamă că tovarășul său nu-i răspunde nimic, începu să cânte în gura mare. Sir Kenneth cunoștea îndeajuns limbile răsăritene; ca să priceapă că tovarășul său cânta stihuri de dragoste, pline de preamărirea înflăcărată a frumuseții, așa cum obișnuiau să facă mai toți poeții orientali, neavând ca atare nici o legătură cu cucernicia ce se cuvenea să domnească în pustiul ispitelor.

Sarazinul trecu apoi cu multă ușurință la stihuri care proslăveau vinul, licoarearubinie a poeților persani, și voioșia lui sfârși prin a fi atât de deosebită de starea de spirit mohorâtă și îngândurată a cavalerului, încât, dacă nu și-ar fi jurat prietenie cu câteva clipe mai înainte, sir Kenneth ar fi încercat poate să-i alunge această voioșie. I se părea că îl însoțește un duh rău și ispititor, care se străduia să-i piardă sufletul și să-i pună în primejdie mântuirea, insuflându-i dorința deșartă de plăceri pământești și tulburându-i cugetul, tocmai în asemenea clipe, când credința lui creștinească și legământul de pelerin îi cereau o stare sufletească plină de gravitate și căință. Se simțea, deci, foarte nehotărât în privința celor ce avea de făcut, și, în cele din urmă vorbi scurt și plin de ciudă, întrerupând melopeea vestitului Rudpiki, prin care poetul cântă alunița de pe sânul iubitei lui, mărturisind c-o prețuiește mai mult decât toate bogățiile din Buhara și Samarkand.

— Sarazinule - rosti el cu asprime - orbit cum ești și adâncit în rătăcirea unor legi neînțelese, ar trebui să pricepi totuși, că unele meleaguri sunt mai sfinte decât altele, după cum iarăși, sunt unele în mijlocul cărora duhul răului are o putere covârșitoare asupra păcătoșilor. Nu poți ști prin ce taină înfiorătoare, aceste stânci, aceste peșteri cu bolți întunecate, ce s-ar părea că duc spre genunile gheenei, se spune că ar fi străbătute mai mult de Satan și de îngerii întunericului. Află însă că înțelepții și sfinții, cărora înfățișarea acestui tărâm primejdios le este îndeajuns de cunoscută, m-au vestit de mult să mă păzesc de asemenea locuri. Așadar, sfârșește cu această voioșie nesăbuită și fără rost, și îndreaptă-ți gândurile spre lucruri mai potrivite cu pământul pe care-l străbatem, că, vai ție, rugăciunile tale cele mai cucernice nu sunt decât păcat și blestem.

Sarazinul îl ascultă cu oarecare nedumerire și-i răspunse cu atâta voioșie cât îi îngăduia firea sa îndatoritoare:

— Bunule sir Kenneth, mi se pare că-ți judeci cu prea multă asprime tovarășul de călătorie, sau poate că la voi, la neamurile apusene, nu se învață buna-cuviință. Eu nu m-am supărat atunci când te înfruptai cu slănină de porc și cu vin, și te-am lăsat în pace să te bucuri de ceea ce mi-ai spus că este un dar îngăduit creștinului, mulțumindu-mă în adâncul sufletului să deplâng aceste plăceri grosolane. Pentru ce dar te-ai supăra atunci când încerc să înveselesc tristețea drumului prin câteva cântece voioase? Poetul a zis: „Cântecul e ca roua cerului, căzută pe sânul pustiului; ea răcorește cărarea drumețului”.



— Prietene sarazin, eu nu osândesc dragostea de cântec și înțelepciunea voioșiei, cu toate că le facem un loc prea de cinste în gândurile noastre, pe care le-am putea călăuzi spre altă țintă mai vrednică de luare-aminte. Dar, rugăciunile și sfinții din psalmi sunt mai de preț decât aceste stihuri de dragoste și cântecele bahice pentru cei care străbat această Vale a Umbrelor și a Morții, plină de duhuri rele și de demoni pe care rugăciunile credincioșilor i-au alungat dintre oameni, silindu-i să rățăcească în mijlocul unei firi blestemată ca și ei.

— Nu vorbi astfel despre duhuri, creștinule; află că te ascult un om a cărui obârșie se trage din seminția nemuritoare de care neamul vostru se teme, blestemând-o.

— M-am gândit și eu - răspunse cruciatul - că neamul tău trage din duhul răului, fără ajutorul căruia n-ai fi ajuns niciodată să stăpânești acest pământ binecuvântat al Palestinei, împotriva atâtor vajnici ostași și slujitori ai lui Crist. Nu vreau să vorbesc acum numai despre tine, sarazinule, ci despre neamul și credința ta. Mi se pare ciudat însă, nu c-ai pogorât din duhul răului, ci că te mândrești c-o astfel de obârșie.

— Cu ce fel de obârșie s-ar putea mândri vitejii, dacă nu aceea de a fi coborâtori ai căpeteniei vitejilor? De cine s-ar pute lega mai cu temei obârșia unei seminții temute, dacă nu de duhul întunecimilor, care s-a lăsat azvârlit din cer, dar nu și-a plecai capul de bunăvoie? N-ai decât să-l urăști pe Eblis, străinule, dar se cuvine să te temi de el; coborâtorii din Eblis, care locuiesc Kurdistanul, sunt asemenea străbunului lor.

Toate învățăturile vremii se mărgineau, pe atunci, la vrăji și la duhuri, iar sir Kenneth asculta această mărturisire fără să se mire și, dându-i crezare, deși se înfricoșa în sine văzându-se rățacit prin acele coclauri pustii, și mai cu seamă alături de un tovarăș care-și mărturisea singur obârșia drăcească. Totuși, ca să-și alunge teama se închină și-i ceru cu semeție sarazinului să-l deslușească cum era cu obârșia cu care se mândrea. Acesta încuviință bucuros.

— Vrednic străin - zise el - iată care este povestea vieții mele. În vreme ce crudul Zohauk, unul dintre urmașii lui Djemșid, stăpânea tronul Persiei, el făcu legământ cu puternicii întunecimilor, în peșterile tainice ale lui Istakar, peșteri pe care mâna duhurilor firii le săpase într-o stâncă încă neatinsă, mai înainte de a fi fost zidit Adam. Aici hrănea zilnic, cu sânge omenesc, doi șerpi mari, care ajunseseră, după spusele poezilor, o parte din el însuși, și pentru hrana cărora cerea în fiecare zi, drept dajdie, o nouă jertfă. În cele din urmă însă, răbdarea supușilor săi ajungând la margini, câțiva traseră săbiile din teacă. Printre aceștia se afla și vajnicul Făurar, alături de neîntrecutul Fardiun, mulțumită cărora asupritorul fu, în cele din urmă, răsturnat de pe tron și întemnițat pentru totdeauna, sub bolțile peșterilor întunecoase din muntele Damavend. Dar, mai înainte de a fi putut desăvârși mântuirea Persiei și în vreme ce puterea acestui căpcăun sângeros era în culmea ei, un pâlț de robi jefuitori, pe care îi trimisese să adune jertfe pentru ziua aceea, aduseseră, sub bolțile palatului din Istakar, șapte surori, toate atât de frumoase încât păreau șapte hurii. Părintele acestor fete era un mare înțelept care n-avea însă altă comoară decât fetele și înțelepciunea care îi fusese hărăzită. Aceasta din urmă n-a fost în stare să prevadă marea nenorocire, iar cele dintâi nu putuseră s-o împiedice. Cea mai mare dintre surori nu trecuse încă de vârsta de douăzeci de ani, iar cea mai mică de-abia împlinise treisprezece, dar semănau atât de mult una cu alta, încât cu greu le-ai fi putu deosebi, dacă n-ar fi fost deosebite ca înălțime, fiecare fiind mai înaltă cu câteva degete decât cea mai tânără, ca treptele care duc spre porțile raiului. Atât de frumoase erau aceste șapte fete, așa cum stăteau sub bolțile mohorâte, despuiate cu de-săvârșire de îmbrăcăminte și având numai câte un petic de mătase înfășurat în jurul coapselor, încât farmecele lor înduioșară inimile nemuritorilor. Tunelul începu să bubuie în adâncuri, pământul se cutremură,

stâncile bolților se crăpară și lăsară loc de trecere unui vânător, cu arcul și săgețile pe umăr, urmat de alți șase frați ai săi. Erau toți înalți și cu toate că chipurile le erau posomorite, aveau o înfățișare plăcută; în privirile lor însă, era mai degrabă înfiorătoarea neclintire a morților, deoarece sub pleoapele fiecăruia nu părea să scânteieze lumina ochilor unei vietați. „Zeineb – zise căpetenia lor (și rostind aceste cuvinte cu glas blând, adânc și trist, o apucă de mână pe cea mai mare dintre surori, căreia îi vorbea) – eu sunt Cothroba, regele lumii subpământene și marele cârmuitor al Ginistanului. Eu și frații mei suntem din numărul acelor care, zămisliți din focul stihilor, n-au vrut, cu toată porunca Atotputernicului, să se plece în fața unui pumn de lut, fiindcă purta numele de om. Poate c-ai auzit spunându-se despre noi că suntem cruzi, răzbunători și neînduplecați. Nu-i adevărat. Firea noastră e bună și îngăduitoare, și nu ne lăsăm împinși spre război decât atunci când suntem umiliți, iar cruzi devenim numai atunci când suntem întărâtați. Suntem credincioși celor ce se încred în noi – am auzit rugăciunile înțeleptului Mitrasp, părintele tău, care în înțelepciunea lui nu-și îndreaptă ruga numai spre Obârșia binelui, dar și spre ceea ce se numește Pricina răului. Vor să vă dea pieirii, pe tine și pe surorile tale. Dacă însă fiecare dintre voi vrea să ne dăruiască un singur fir de păr din frumoasele lor cosițe, în semn de supunere, vă vom duce departe de aici, într-un adăpost tainic, de unde îl veți putea înfrunta pe Zohauk și pe sfetnicii lui”. Teama de moarte, zice poetul, e ca varga prorocului Aaron schimbată în fața lui Faraon într-un șarpe care i-a înghițit pe toți cei din juru-i. Fiicele înțeleptului persan erau mai puțin înclinate decât altele să se teamă de duhuri. Își dădură tributul cerut de Cothroba, și în aceeași clipă se pomeniră purtate pe sus spre cel mai vrăjit dintre palate, pe culmea munților Tugrut, în Kurdistan. De atunci, nici o privire de muritor nu le-a mai zărit. Dar, după o oarecare cernere a vremii, șapte flăcăi, iscusiți în lupte și la vânătoare, se iviră în preajma palatului Duhurilor. Erau mai întunecați la chip, mai înalți la trup, mai semeți și mai dârji decât toți ceilalți locuitori împrăștiați prin văile Kurdistanului. Își luară fiecare câte o nevastă și ei fură părinții celor șapte triburi de kurdmani, a căror vrednicie e cunoscută în lumea întreagă.

Cavalerul creștin ascultă cu o oarecare uimire această ciudată legendă (ale cărei urme se mai pot întâlni și astăzi în datinile kurzilor) și, după ce tăcu o vreme, îngândurat, răspunse:

— Pe cinstea mea, vrednic sarazin, ai spus adevărul; oricine poate urî și se poate teme de obârșia voastră, dar nu poate s-o disprețuiască. Nu mă mai miră că te încăpățânezi într-o credință neadevărată, întrucât e o parte din firea strămoșilor voștri, vânători ai iadului, care iubeau neadevrul mai mult decât adevărul. Nu mă mai miră voioșia și înflăcărea pe care o pui în stihuri și cântece în clipa când vă apropiați de locurile străbătu-te de duhuri rele; ele ațâță în voi duioșia, pe care și noi o simțim când ne apropiem de locurile unde odihnesc moaștele părinților noștri.

— Pe barba tatălui meu, cred că ai dreptate – rosti sarazinul mai mult înveselit decât supărat de neprefăcătorie cu care creștinul își dezvăluise gândurile. Cu toate că Profetul, binecuvântat să-i fie numele, a semănat printre noi sămânța unei credințe mai bună decât aceea care i-a călăuzit pe strămoșii noștri sub bolțile fermecate ale castelului din Tugrut, noi nu ne grăbim, ca toți ceilalți musulmani, să lovim cu blestemul veșnic duhurile stihilor, temute și puternice, din care spuneam că ne tragem obârșia. Aceste duhuri, urmând credința și nădejile noastre, nu sunt osândite pe vecie, ci se află încă pe calea încercărilor, având putința să se răscumpere sau să rămână pedepsite în veșnicie. Dar să lăsăm toate astea pe seama imamilor și a molahilor; îți va fi de ajuns să știi că deplina cunoaștere a Coranului n-a risipit cu desăvârșire din cugetul nostru cinstirea pe care o păstrăm acestor duhuri, și că se mai cântă încă printre noi, spre lauda vechii credințe a părinților noștri, stihuri ca acestea.

Vorbind astfel, încep să cânte niște stihuri nespuse de vechi ca limbă și alcătuire, făurite, zice-se, de niște închinători ai lui Ahriman, obârșia răului:

O, Ahrimane, spirit rău,  
Doar suferința-i harul tău!  
Răspunde, s-ar putea  
Sub bolta cerului să fie  
Cumva o altă-mpărăție  
Aidoma cu a ta?  
Pronia binefăcătoare  
Desferecă-n pustiu izvoare  
Și ploaie dă din cer;  
Dar tu? în furia ta nebună,  
Când pe ocean stârnești furtună,  
Știi câte nave pier?  
Că-n ierburi tămăduitoare  
Găseau cei lăncezi alinare  
Nu îți era pe plac  
Și-atunci, pe oameni spre-a răpune,  
Tu ciuma ai trimis-o-n lume,  
Molimă fără leac!  
Sărmanei ființe omenești  
Tu viața i-o călăuzești  
Din leagăn la mormânt;  
Dar cine oare ar putea  
Să știe care-i vrerea ta,  
O, duh posomorit!  
Ți-e omul prea supusă slugă  
Și-ades chiar când înaltă rugă  
Spre alt tron pământean,  
Al rugii miez, gând nerostit,  
El închina-l-va negreșit  
Tot ție, Ahriman.  
De ce atunci, neagră făptură,  
Ai improșcat cu-atâta ură  
Tot neamul omenesc?  
Grăiește, ai simțire oare,  
Ai cuget, trup, aripi și gheare  
Cum magii povestesc.  
Ori, nedesprins din sinul firii,  
Ești însuși geniul pustiirii  
Și-al morții vestitor?  
Cel care-n încleștare cruntă  
De veacuri binele înfruntă  
Și iese-nvingător?  
A oamenilor simțăminte  
Le știi, că-n inimi și în minte  
De mult te-ai aciuat  
Și toate – ură sau mândrie,  
Iubire, teamă, bucurie –  
Le târâi în păcat.  
Când vezi o rază de lumină  
În valea cea de lacrimi plină  
Vii repede-ntre noi  
Și-n rarele plăceri a vieții

Prefaci cuțitul de ospete

În armă de război!

Bătrânul și învățatul preot care a tălmăcit acest soi de imn ține să-i cerem cititorului să-și aducă aminte că poezia este făurită de un păgân căruia îi sunt necunoscute adevăratele obârșii ale răului fizic sau moral, și care vede predominarea acestuia în lume, așa cum o văd toți aceia care n-au avut revelația creștinismului.

Din partea noastră, ținem să adăugăm că după cât înțelegem, tălmăcitorul a redat cântecul mai parafrazat față de originalul care e foarte bizar. Se pare că tălmăcitorul și-a pierdut speranța de a putea reda în versuri englezești avântul poeziei orientale, și e cu puțință ca – așa cum fac mulți învățați plini de imaginație – neizbutind să prindă înțelesul originalului, să-l fi înlocuit pe alocuri cu propriile lui gânduri.

S-ar putea ca o astfel de odă să se datoreze inspirației poetice a cine știe cărui filozof pe jumătate instruit, care nu vedea în zeitatea legendară, botezată cu numele de Ahriman, decât covârșitoarea tărie a răului trupesc și sufletesc. Dar în cazul lui sir Kenneth, ea avu cu totul alt înțeles, cântată de un om care se lăudase că se trage din demoni, și-i părea un cântec de slavă îndreptat spre duhul rău însuși. În timp ce blestemele se împrăștiu în largul aceluiași pustiu, în care Satan fusese alungat de Dumnezeu, pentru că încercase să-l ispitească, cavalerul Leopardului se întrebă dacă, luându-și pe loc rămas bun de la sarazin, ar fi fost de ajuns ca să dovedească sila ce-l stăpânea, sau dacă, mai degrabă, jurământul lui de cruciat nu-l îndatora să-l înfrunte pe necredincios în luptă, chiar și în locul acela, ca să-i lase hoitul pradă fiarelor pustiei. Dar, pe neașteptate, luarea aminte îi fu atrasă de o vedenie ciudată. Lumina zilei începuse să scadă, totuși ea îngădui cavalerului să bage de seamă că nici el, nici tovarășul său nu erau singuri în aceste pustietăți, ci că erau urmăriți de aproape de o arătare foarte înaltă și nespus de subțire, ce sărea din stâncă în stâncă și din desiș în desiș, c-o sprinteneală care, adăugată la înfățișarea păroasă a personajului, îi amintea lui sir Kenneth de faunii și silvanii ale căror chipuri le văzuse printre ruinele vechilor temple ale Romei, întrucât cinstitul scoțian nu se îndoise o singură clipă că zeii bătrânelor balade puteau fi altceva decât demoni, nu șovăi să creadă că imnul plin de blesteme al sarazinului invocase un duh al răului. „Ce-mi pasă? Își zise în sine viteazul sir Kenneth; jos cu demonul și închinătorii lui!” Totuși, nu socoti înțelept să ațâțe doi vrăjmași în același timp, printr-o sfidare pe care ar fi fost gata s-o dovedească față de unul singur. Pusese chiar mâna pe baltag și nesocotitul sarazin ar fi putut plăti cu capul stihurile lui persane, chiar în locul acela, fără să i se fi dat vreo deslușire, când alte întâmplări spulberară de îndată gândurile răzbunătoare din mintea cavalerului scoțian, gânduri ce l-ar fi făcut să-și necinstească armele. Vedenia, pe care n-o pierduse din ochi timp de câteva clipe, păruse la început că se ține după ei, ascunzându-se după stânci și tufișuri, folosind cu multă îndemânare ridicăturile întâlnite în cale și sărind din stei în stei, c-o ușurință de neînchipuit. În clipa când sarazinul tocmai sfârșise cântecul, arătarea care era un om înalt, acoperit c-o piele de capră, se repezi în mijlocul drumului, înșfăcând cu amândouă mâinile dârlogii din mâna musulmanului, și-l înfruntă astfel drept în față, făcând ca fugarul acestuia să dea un pas înapoi; neputând să îndure durerea pricinuită de necunoscutul ce-l trăgea de frâu care, după obiceiul din Orient, nu era altceva decât o verigă tare de fier, dobitocul se ridică în două picioare și căzu pe spate, răsturnându-și stăpânul; acesta se feri totuși de primejdie, sărind într-o parte. Arătarea lăsă numaidecât frâul calului, și se năpusti în grumazul călărețului. Cuprinzându-l în brațe pe sarazin, în ciuda tinereții și vâjnoșeniei acestuia, îl răsturnă sub el, încleștându-i amândouă mâinile în pumn. Musulmanul începu să strige mânios, dar și cu oarecare haz: „Hamako... smintitule... dă-mi drumul... asta întrece drepturile

tale... lasă-mă, îți spun, ori dacă nu, îți împlânt hangerul în piept!” „Hangerul, câine păgân, strigă arătarea. Împlântă-l dacă poți.” Și vorbind astfel, smulse arma din mâna sarazinului și începu s-o învântească pe deasupra capului.

— Ajutor, nazarinene! strigă sarazinul, care începuse să se teamă de primejdie. Ajutor, altfel mă ucide Hamako!

— Să te ucid? reluă pustnicul. Într-adevăr, ar trebui să te ucid din pricina cântecelor tale pline de blestem, închinare nu numai nevrednicului tău Profet, care e un fel de călăuzitor al duhului necurat, dar și aceluia care e răul însuși.

Cavalerul străin rămăsese împietrit, într-atât îi răsturnase urmările acestei întâlniri toate presupunerile pe care și le făcuse cu câteva clipe mai înainte. În cele din urmă își dădu seama că cinstea îl silea să sară în ajutorul tovarășului său și, prin urmare, rosti aceste cuvinte către sălbaticul învingător:

— Oricine ai fi, duh bun sau duh rău, află c-am jurat să fiu de-aici înainte tovarășul credincios al sarazinului pe care îl ții la pământ, sub tăria brațului tău; îți poruncesc să-i dai drumul din strânsoare, altfel vei avea de-a face cu mine.

— Asta da – ar fi o luptă vrednică de un cruciat! Întru apărarea unui câine păgân, ridici arma asupra unui frate de aceeași credință! Așadar, te-ai rătăcit în pustiu ca să aperi semiluna împotriva crucii? Iată un vrednic ostaș al lui Dumnezeu, care ascultă osanale înălțate lui Satana!

Vorbind astfel, se ridică și, îngăduind sarazinului să se scoale la rându-i, îi întinse hangerul.

— Iată în ce primejdie necruțătoare te-arunci de bună voie – urmă omul în piele de capră, vorbind de astă dată musulmanului – și prin ce slabe mijloace pot fi îngenuncheate, fără zăbavă, îndemânarea ta cunoscută și dibăcia cu care te mândrești, atunci când aceasta e vrerea cerului. Ia seama deci, o, Ilderim, și află că dacă în steaua nașterii tale n-ar scânteia un sâmbure de lumină care-ți făgăduiește pururi o fărâamă de îndurare și de milostivire din partea dumnezeirii până în ziua când îți va suna ceasul, află că nu ne-am mai fi descleștat până nu ți-aș fi sfâșiat grumazul din care ieșeau adineauri cuvintele acelea blestемate.

— Hamako – rosti sarazinul, fără să arate cea mai slabă mânie la auzul acestui potop de cuvinte grele și parcă fără a-și mai aminti că se năpustise asupra lui – te rog, bunule Hamako, ține seama ca altă dată să nu mai duci atât de departe râvna credinței tale; căci, deși ca bun musulman îi cinstesc pe toți acei pe care cerul i-a lipsit de judecata obișnuită, pentru a-i înzestra cu harul pro-rocirii, nu-mi place să mi se pună mâna pe frâul calului, sau pe mine. Spune tot ce vrei, cu încredințarea că nu te voi urî; dar cată de te înarmează cu mai multă bună-cuviință, ca să înțelegi că dacă vei mai cuteza altă dată să mă înfrunți cu atâta înverșunare, voi face să-ți cadă capul păros de pe umerii șubrezi. Iar în ceea ce te privește, prietene Kenneth – adăugă el, aruncându-se în șa – mă văd silit să-ți mărturisesc că în mijlocul pustiei prețuiesc mai mult faptele decât frumoasele cuvinte ale unui tovarăș. Nu le-ai precupețit pe cele din urmă, dar ai fi făcut mult mai bine să te grăbești să-mi vii în ajutor atunci când mă luptam cu acest Hamako, care în nebunia lui putea să mă ucidă.

— Pe cinstea mea, mărturisesc c-am greșit și c-am întârziat cu ajutorul de care aveai nevoie; dar ciudățenia înfățișării acestui om și repeziciunea încăierării... Ai fi zis că imprecăția ta spurcată invocase un demon; m-am zăpăcit într-atât, încât a trecut o vreme până în clipa când am putut pune mâna pe arme.

— Ești un prieten rece și cumpănit, și dacă Hamako ar fi avut un sâmbure de nebunie mai mult, tovarășul tău de drum ar fi fost ucis sub ochii tăi, spre veșnica ta necinste, fără să fi ridicat un singur deget ca să-i vii în ajutor, deși erai liber în mișcări și aveai arme la îndemână.

— Pe cuvântul meu, sarazinule, dacă vrei să-ți vorbesc deschis, am crezut că această făptură ciudată e diavolul însuși; și, întrucât faceți parte din același neam, n-am știut dacă nu cumva aveți de împărtășit vreo taină, în timp ce vă

rostogoleați prin nisip, îmbrățișați cu atâta dragoste.

— Gluma ta nu e un răspuns, frate Kenneth. Chiar dacă vrăjmașul meu ar fi fost împăratul întinericului, tu nu erai mai puțin dator să-1 înfrunți ca să-ți aperi tovarășul. De altfel, tot ce poate fi necurat și drăcesc în făptura acestui Hamako face parte mai mult din neamul tău decât al meu; e însuși pustnicul pe care doreai să-1 vezi.

— El! strigă sir Kenneth, privind cu luare aminte chipul uriaș și descărnat pe care-l avea înaintea ochilor. El! Vrei să glumești, sarazinule. Acesta nu poate fi cucernicul Teodoric.

— N-are decât să ți-o spună el însuși, dacă vrei să mă crezi – răspunse musulmanul.

Abia sfârșise de rostit aceste cuvinte, că pustnicul începu să vorbească, făcând aceeași mărturisire.

— Sunt Teodoric din Engaddi – zise el; sunt păzitorul pustiei, prietenul crucii, biciul păgânilor, rățăciților și celor ce se închină necuratului – ptiu, ucigă-l crucea! Piară Mahomed, Termagnat și toată stirpea lor! (Vorbind astfel, scoase de sub veșmântul de piele un fel de bici, sau mai degrabă o vargă, împletită din sârmă, pe care începu s-o învârtă pe deasupra capului, c-o îndemânare nemaipomenită.)

— Iată-ți sfântul – zise sarazinul, râzând de uimirea cu care sir Kenneth privea mișcările sălbaticе și asculta murmurul ciudat al cuvintelor lui Teodoric. (Acesta, după ce învârti varga în toate chipurile, fără a se îngriji câtuși de puțin dacă printr-o astfel de mișcare primejduia sau nu capetele tovarășilor din preajmă-i, sfârși prin a da o lovitură dintre cele mai năprasnice, sfărâmând în bucăți un pietroi de lângă el.)

— E nebun, rosti sir Kenneth.

— Asta nu-l împiedică să fie un adevărat sfânt – răspunse musulmanul care credea, ca întreg Orientul, că nebunii se află sub înrâurirea unei inspirații. Află, creștine, că atunci când un ochi e stins, celălalt devine mult mai strălucitor; atunci când îți lipsește o mână, aceea care ți-a rămas e mult mai vâjnoasă și mai sigură; de asemenea, atunci când judecata se tulbură și nu-și mai dă seama ce se întâmplă între oameni, cercetarea cerului e mult mai adâncă și mai apropiată de dumnezeire.

Aci, glasul sarazinului fu copleșit de cel al pustnicului, care începu să se tânguie sălbatic: „Sunt Teodoric din Engaddi, sunt lumina pustii și biciul păgânilor. Leul și leopardul au să fie tovarășii mei și-au să vină să se adăpostească în culcușul meu, iar căprioarelor nu le va mai fi frică de ghearele lor. Sunt flacăra și lumina. *Kyrie eleison!*”

Și numaidecât începu să alerge, sfârșindu-și goana prin două sau trei salturi, care i-ar fi făcut cinste într-un institut de gimnastică, dar erau atât de puțin potrivite cu firea unui pustnic, încât cavalerul scoțian rămase încremenit. Sarazinul păru că-i înțelege nedumerirea.

— Îl auzi? zise el. Se așteaptă să-l urmărim în peșteră și într-adevăr, acolo e singurul loc unde ne vom putea adăposti peste noapte. Tu ești leopardul, întrucât îl ai zăgrăvit pe scut; iar eu sunt leul, fiindcă numele acestei fiare se apropie de al meu; pomenind despre căprioare, vorbește despre sine, deoarece cu pielea celui dobitoc își acoperă trupul. Totuși, n-ar trebui să-l pierdem din vedere, întrucât e mai iute ca un dromader.

Nu era însă atât de ușor să pornească la un astfel de drum, cu toate că neobosita lor călăuză se oprea din când în când, făcându-le semn cu mâna, ca și cum i-ar fi îndemnat să înainteze; dar, cunoscând toate potecile și înzestrat cu o putere neasemuită, pe care rățăcirea minții n-o lăsa să slăbească în nici o împrejurare, îi călăuzea pe cei doi călăreți numai pe marginile prăpăstiilor și pe cărări înguste, pe unde chiar sarazinul, înarmat foarte ușor și călare pe un cal

sprinten și bine strunit, abia îndrăzne să pășească de teama primejdiei; de aceea e de la sine înțeles că europeanul, împovărat sub armura de fier, călare pe un cal istovit sub aceeași greutate, se găsea într-un impas îndeajuns de primejdios, care îl făcea să prefere de-o sută de ori un câmp de luptă. Astfel că, nu fără o deplină mulțumire, băgă de seamă în cele din urmă că drumul anevoios se sfârșise: sfântul ce le slujea de călăuză se opri în fața unei peșteri, ținând în mână o făclie mare, făcută dintr-un capăt de lemn muiat în păcură, care răspândea o lumină vie și puternică, împrăștiind în același timp și un miros greu de pucioasă.

Fără să fie stânjenit de duhoarea înecăcioasă, cavalerul sări din șa și intră în peșteră, care nu prea făgăduia un adăpost mulțumitor. Partea dinăuntru era împărțită în două: în prima încăpere se afla un altar de piatră și un crucifix de trestie; această încăpere slujea anahoretului drept capelă. Cu oarecare sfială, din pricina sfințeniei pe care o simțea plutind în juru-i, cavalerul creștin se hotărî în cele din urmă să deshame calul, departe de intrarea peșterii, să-l lege de-un stâlp și să-i pregătească culcușul pentru noapte, așa cum de altfel făcuse și sarazinul, care îl lăsă să înțeleagă că așa și obișnuia prin părțile acelea. În vremea aceasta, sihastrul se străduia să-și pună în rânduială chilia, în care avea să-și primească oaspeții care nu întârziară. În fundul peșterii, o mică deschizătură astupată de o poartă făcută dintr-o scândură groasă, ducea la odaia de culcare a sihastrului, încăpere ce părea mult mai plăcută. Pământul de pe jos fusese netezit prin truda schimnicului, care presăraseră pe deasupra nisip alb, stropindu-l în fiecare zi cu apă de la izvorul ce curgea din stâncă, într-un ungher al peșterii. În acea tainică înăbușitoare, murmurul undei părea odihnitor pentru auz, îmbiind la băut.

Într-un ungher al chiliei se afla un culcuș din fire de rogoz împletite, deasupra căruia se zăreau, drept podoabă, câteva mănunchiuri de plante și flori. Două lumânări de ceară, aprinse de sihastru, dădură un aer de voieșie acestui lăcaș, pe care-l făceau plăcut mireasma proaspătă și răcoarea. Într-unul din unghere se aflau unelte de muncă, în altul era un fel de firidă, în care străjuia o statuie cioplită fără meșteșug, a Sfintei Fecioare. Erau de asemenea acolo o masă și două scaune, ce păreau să fi fost lucrate de anahoret, deosebindu-se în totul prin forma lor, de cele din Orient. Masa era plină nu numai de rădăcini și legume, dar și cu bucăți de carne uscată, așezate în așa fel încât ațâțau pofta de mâncare a oaspeților. Această dovadă de bunăvoință, deși mută și dezvăluită numai prin gesturi, se împăca greu în mintea lui sir Kenneth cu pornirile sălbatice și nestăpânite pe care le arătase sfântul, puțin mai înainte.

Acum, mișcările sihastrului erau potolite, cu judecată: numai o expresie de umilință cucernică împiedica fața lui subțiată de asprimea unei vieți grele, de pocăință, să pară nobilă, maiestuoasă. Umbla prin chilie ca un om făcut să conducă, dar care a abdicat de bună voie de la putere, ca să poată deveni slujitorul lui Dumnezeu. Totuși, făptura lui uriașă, părul și barba netunse, ochii plini de însuflețire, adânciți în fundul capului, arătau mai degrabă în el pe soldat decât pustnicul. În timp ce el se dovedea prin fapte o adevărată gazdă, sarazinul însuși, părând că-l privește pe sihastru cu oarecare venerație, îi spuse în șoaptă lui sir Kenneth:

— Hamako se află într-una din pornirile lui bune: nu va rosti însă un singur cuvânt înainte de-a ne fi așezat la masă. Așa îi e obiceiul.

Într-adevăr, printr-un gest tăcut, Teodoric îl îndemnă pe scoțian să stea pe unul din scaune, în timp ce musulmanul, după obiceiul celor de-un neam cu el, se așeză pe jos, pe o rogojină. Atunci sihastrul ridică brațele, ca și cum ar fi vrut să binecuvânteze bucatele pe care le pusese înaintea oaspeților, apoi începură să mănânce, păstrând o liniște cucernică. Această muțenie îi era firească sarazinului; creștinul tăcea și el, cumpănind în sine ciudățenia împrejurării în care

se afla. Câtă deosebire, într-adevăr, între mișcările sălbatice și furioase, strigătele și tânguiriile ascuțite ale lui Teodoric, în clipa când se întâlniseră și purtarea liniștită, înțeleaptă și aproape plină de măreție cu care își îndeplinea îndatoririle de gazdă!

După ce se ospătară, sihastrul, care nu mâncase nimic, adună rămășițele, apoi așază un vas cu șerbet în fața musulmanului și întinse o carafă cu vin scoțianului.

— Pofțiți, fiii mei! îi îmbie el.

Acestea erau cele dintâi cuvinte pe care le rostea.

— Luați; darurile lui Dumnezeu sunt făcute ca să te bucuri de ele, fără să-i uiți însă dărnicia.

După ce rosti aceste cuvinte, trecu în cea dintâi încăpere, poate pentru a se ruga ca de obicei, și-și lăsă oaspeții împreună, în încăperea din mijloc. Kenneth puse la repezeală câteva întrebări și află tot ce știa sarazinul despre gazdă. Îl îndemna la aceasta un simțământ mai puternic decât simpla curiozitate. Dacă împăca cu greu năbădăioasa pornire de la început a pustnicului, cu liniștea și buna-cuviință de acum, cu atât mai greu putea să facă legătura între purtările lui și faima pe care și-o cucerise printre cei mai străluciți teologi ai lumii creștine. Teodoric, sihastrul din Engaddi, avusese legături strânse cu papa și cu sfetnicii lui, și în scrisorile sale pline de înțelepciune zugrăvisese zguduitor suferințele creștinilor latini, îndurate din partea necredincioșilor din Țara Sfântă, în culori aproape tot atât de vii ca Petru-Sihastrul, atunci când acesta propovăduise întâia cruciadă în fața adunării din Clermont. Nedumerit de faptul că întâlnise în făptura unui om atât de cucernic și atât de binevoitor pornirile nebunești ale unui fachir, cavalerul creștin nu mai știa ce să creadă și rămase pe gânduri, nehotărându-se să-i împărtășească anumite taine de seamă, care îi fuseseră încredințate de către unii din conducătorii cruciadei.

Împărtășirea acestor taine era unul din scopurile de căpetenie ale pelerinajului lui sir Kenneth, întreprins pe o cale atât de neobișnuită; dar întâmplările la care fusese martor în acea seară îl făceau să stea pe gânduri înainte de a-și aduce la îndeplinire însărcinarea.

Emirul nu putu să-i dea prea multe lămuriri. Iată în câteva cuvinte ce-i spuse: după câte auzise, Teodoric fusese cândva un, vajnic și viteaz războinic, plin de înțelepciune la sfaturi și temut în lupte, ceea ce nu părea de necrezut, ținând seama de puterea lui uriașă și de uimitoarea iuțeală în mișcări de care dăduse dovadă. Venise la Ierusalim, nu ca pelerin, ci ca un om care vrea să-și închine viața cucerniciei în Țara Sfântă. Peste câțeva vreme, hotărî să-și aleagă lăcaș de închinăciune în pustietatea unde locuia și acum, fiind cinstit de latini pentru cucernicia sa aspră și de turci și de arabi, din pricina semnelor lui de nebunie, pe care le socoteau un fel de har al dumnezeirii. Sarazinii îl porecliseră Hamako, ceea ce în limba lor însemnează tocmai acest lucru. Sarazinul însuși părea să nu știe prea bine ce deslușiri să dea cu privire la purtările lui ciudate. Se putea lesne vedea, spuse el, că pustnicul fusese cândva un mare înțelept, și de multe ori era încă în stare să dezvăluie, timp de câteva ceasuri, fără să-și fi pierdut cătuși de puțin judecata, învățăturile înțelepciunii și ale virtuții. În alte împrejurări, cădea pradă mâniei, mintea rătăcindu-i-se cu desăvârșire; cu toate astea, nicicând nu-l văzuse mai primejdios ca-n ziua aceea. Cea mai mică ponegrire adusă credinței lui îi atâța mânia; se povestea că într-o zi, câțiva beduini îi necinstiseră credința, stricându-i altarul; el se năpustise asupra lor cu îndârjire și-i stâlcise cu varga împletită din sârmă, care era singura lui armă. Această întâmplare stârnise multă vâlvă și de teama acelei arme, pe care sihastrul o mânua cu dibăcie, cât și din smerenie față de însușirile lui de Hamako, triburile nomade treceau cu sfială pe lângă adăpostul și altarul său. Faima lui ajunsese atât de departe, încât Saladdin dăduse poruncă strașnică să



fie cruțat și ocrotit. Sultanul însuși, însoțit de cei mai de vază dintre musulmani, îi cercetase în mai multe rânduri chilia, atras de dorința de a-l vedea pe creștinul Hamako, dar și cu nădejdea să poată asculta din gura acestui om, călăuzit de duhul sfânt, oarecare deslușiri în legătură cu viitorul. „Are – adăugă sarazinul – un fel de ochean de-o neasemuită limpezime, cu ajutorul căruia cercetează corpurile cerești și mai cu seamă mersul prin văzduh al stelelor”. Atât musulmanii cât și creștinii credeau deopotrivă că rosturile vieții omenești erau rânduite și puteau fi tălmăcite după mersul și înrâurirea planetelor.

Acestea fură pe scurt deslușirile emirului. După ce îl ascultă cu luare aminte, Kenneth se întrebă din nou dacă apucăturile furioase ale sihastrului porneau din exaltarea credinței, sau dacă nu cumva se prefăcea înadins că e nebun, pentru siguranța pe care i-o dădea această stare. I se păru totuși că musulmanii făceau, în ciuda fanatismului lor religios, prea multă risipă de bunăvoință, față de metehnele sihastrului. De asemenea, i se părea că el și sarazinul se cunoșteau foarte bine, lucru pe care cel din urmă nu-l lămurise pe deplin. În sfârșit, nu-i scăpase că pustnicul dăduse emirului alt nume decât cel obișnuit.

Toate acestea erau în măsură să-i trezească bănuielile și să-l facă prevăzător. Hotărî deci să fie cu mai multă băgare de seamă și să nu se grăbească a dezvălui pe deplin însărcinarea cu care venise.

— Mi se pare, sarazinule – zise el – că mintea gazdei noastre se tulbură și atunci când trebuie să rostească numele adevărat al cuiva. Am băgat de seamă că te-a numit adineauri cu totul altfel decât Sheerkohf.

— Numele care mi se dă, atunci când locuiesc în cortul părintelui meu, e Ilderim, și sub acest nume mă cunosc mulți oameni... La luptă, printre războinici, mi se spune Leul Munților, nume pe care l-am cucerit prin sabie... Să tăcem însă: iată că se întoarce Hamako. Pesemne vrea să ne spună c-ar trebui să mergem la odihnă. Îi cunosc obiceiul... Nimeni nu se cuvine să fie de față atunci când se roagă.

Într-adevăr, anahoretul se ivi în prag, cu brațele încrucișate pe piept, și rămase în picioare în fața oaspeților, rostind solemn:

— Binecuvântat fie numele celui care a vrut ca o zi de trudă să fie urmată de o noapte de odihnă, iar somnul liniștit să întărească trupul și să limpezească zbuciumul gândurilor.

Ridicându-se de la masă, cei doi războinici răspunseră printr-un „Amin”, și se pregătiră să se îndrepte spre culcușurile lor, în ungherele pe care gazda le arătă printr-un semn. În cele din urmă, bătrânul plecă. Cavalerul Leopardului, ajutat cu luare aminte de camaradul său să-și desfacă curelele, lepădă armura grea și rămase numai în surtucul din păr de cămilă, pe care mânătorii armelor obișnuiau pe vremea aceea să-l poarte sub armură. Sarazinul, care admirase puterea potrivnicului său cât acesta fusese îmbrăcat în zale, privi cu uimire liniile desăvârșite ale trupului zvelt, și vânjos totodată, al acestuia. După aceea, în semn de curtenie, cavalerul își ajută și el tovarășul să-și dezbrace veșmintele, ca să se poată odihni mai bine, și rămase la rândul său uluit de faptul că un trup atât de zvelt și de subțire putea ascunde vigoarea de care sarazinul dăduse dovadă. Înainte de a se culca, cei doi războinici își făcură rugăciunea: musulmanul se întoarce cu fața spre Kaaba, punct spre care se îndrepta în atari clipe orice slujitor al Profetului, rostindu-și în șoaptă rugile-i păgâne. Creștinul însă, îndepărtându-se din preajma tovarășului său, ca și cum s-ar fi temut să nu fie pângărit de vecinătatea necredinciosului, își înălță în față sabia cu mânerul în chip de cruce și căzând în genunchi, ca în fața simbolului mântuirii, își rosti rugăciunea cu o cucernicie sporită de amintirea primejdiilor prin care trecuse și din care scăpase ca prin minune în ziua aceea... Apoi, amândoi, obosiți de atâta cale prin văpaia pustiului, se culcară adormind curând, fiecare în culcușul său.

## CAPITOLUL IV

După cine știe câte ceasuri de somn, întrucât nu putea să-și dea seama de cernerea clipelor, sir Kenneth fu deșteptat de simțământul că-l apasă ceva pe piept, simțământ care-i pricinuisese o fluturare de vis în care se făcea că se luptă cu un vrăjmaș puternic, ceea ce îl făcu să se trezească pe deplin. Deschizând ochii, zări lingă el făptura ciudată și sălbatică a sihastrului: stătea în picioare în preajma culcușului său, apăsându-i cu mâna dreaptă pieptul, iar în cealaltă ținând un opaiț.

— Tăcere! șopti anahoretul cavalerului, care îl privea cu nedumerire. Am să-ți dezvălui anumite lucruri pe care necredinciosul nu trebuie să le-audă.

Rosti aceste cuvinte în limba franceză, iar nicidecum în acea francă, întocmită din graiuri europene și orientale, de care cei trei vorbitori se slujiseră pân-atunci.

— Scoală-te – urmă el – pune-ți mantia pe umeri, nu rosti nici o vorbă și vino după mine în liniște. Sir Kenneth se ridică și-și luă spada. Arma e de prisos – reluă în șoaptă anahoretul. Mergem într-un loc unde numai armele duhului sunt de trebuință și unde cele lumești nu sunt altceva decât fire de trestie.

Cavalerul își lăsă spada pe marginea culcușului și înarmat numai cu pumnalul de care nu se despărțea nicicând în acele ținuturi primejdioase, se supuse întru totul misterioasei călăuze. Anahoretul porni înainte, pășind cu băgare de seamă, urmat de cavalerul ce privea, încă nedumerit, dacă mohorâtul chip ce se furișa prin întunerice înaintea lui nu era cumva plăsmuirea unui vis tulbure. Trecură ca niște vedenii în chilia din fund, fără să-l trezească pe emirul care dormea adânc. În fața crucii și a altarului ardea un alt opaiț, o carte de rugăciuni era deschisă pe masă, iar pe lespezi se zărea un maldăr de funii și de lanțuri stropite cu sânge proaspăt, neîndoielnic, un semn al penitenței sihastrului. Aici, Teodoric căzu în genunchi și-i făcu semn cavalerului să se lase alături de el pe pietrele colțuroase ce păreau puse înadins înaintea locului de rugăciune ca să facă cât mai dureroasă clipa cucerniciei închinăciunii. Citi câteva rugăciuni catolice și cântă cu glas înăbușit, dar plin de căldură, trei dintre psalmii pocăinței, printre lacrimi și suspine, printre hohote de plâns, dovedind prin aceasta ce pătruns era de adâncimea dumnezeieștilor stihuri, pe care le îngâna. Cavalerul scoțian luă parte, cu nefățarnică cucernicie, la ruga sihastrului și părerea pe care și-o făcuse despre gazdă se schimbă atât de mult, încât simți pornirea să-l privească cu smerenie, ca pe un sfânt adevărat. În clipa când se ridicară, rămase plecat în fața lui ca un ucenic înaintea învățătorului său. Vreme de câteva clipe, sihastrul, la rândul-i, stătu tăcut, îngândurat.

— Deschide ușa aceea, fiule – rosti el, arătându-i un ungher îndepărtat al chiliei – ai să găsești acolo un vâl, adu-l încoace.

Cavalerul se supuse; într-un fel de scobitură făcută în perete, acoperită c-o ușă de trestie împletită, găsi vâlul cerut; aducându-l aproape de lumină, băgă de seamă că era sfâșiat și avea în mai multe locuri pete negre. Anahoretul îl privi cu o adâncă tulburare, pe care căută să și-o stăpânească, și mai înainte de-a fi fost în stare să rostească un cuvânt, își ușura inima îndurerată printr-un suspin adânc.

— Vei vedea acum comoara cea mai de preț pe care o stăpânește pământul – zise el în cele din urmă. Vai, nevrednicii mei ochi nu se pot ridica până la dânsa!... Căci eu nu sunt altceva decât o biată săgeată care arată drumețului istovit locul unde să poată găsi adăpost și odihnă, în timp ce ea e silită să rămână pururi afară. În zadar m-am ascuns în adâncul pustiului, în mijlocul stâncilor prăpăstioase. Vrăjmașul mi-a dat de urmă; acel de care m-am lepădat, m-a găsit până și aici.

Se opri un răstimp și apoi, întorcându-se cu fața spre cavalerul scoțian, urmă cu un glas mai hotărât:

— Mi-ai adus cuvântul de bine al lui Richard al Angliei?

— Vin din partea principilor creștini – răspunse cavalerul – dar regele Angliei, simțindu-se rău, nu m-a cinstit cu nici un fel de poruncă.

— Dovada?

Sir Kenneth șovăi. Întâile bănuieli și semnele de tulburare a minții pe care sihastrul nu fusese în stare să le ascundă, i se treziră din nou în gând. Dar cum să se îndoiască de cucernicia unui astfel de om?

— Cuvântul meu de trecere – zise el – e acesta: „Regii au cerut de pomană unui cerșetor”.

— Foarte bine – rosti sihastrul, după o vreme – acum te cunosc; dar străjerul, în locul său de pază – și locul meu e de mare însemnătate – are obiceiul să strige: „Cine-i?” fie c-ar fi vorba de un prieten sau de un vrăjmaș.

Luă apoi opaițul și trecu în încăperea pe care de-abia o părăsiseră. Sarazinul se odihnea ca și mai înainte, cufundat într-un somn greu.

— Doarme adânc – zise el – nu se cade să-l trezim, într-adevăr, emirul părea cufundat într-un somn de plumb.

Se întorsese pe-o parte, cu fața la perete; un braț întins îi ascundea cu mâneca o parte din chip, dar fruntea îi rămăsese descoperită. Atât de vioi când era treaz, părea acum încremenit cu desăvârșire; obrazul lui parcă era dăltuit în marmură neagră, și genele lungi, mătăsoase, rămăneau coborâte peste privirile-i de șoim. Mâna desfăcută, răsuflarea regulată și liniștită, totul dovedea că somnul îl cuprinsese puternic în brațe. Cel adormit, făptura înaltă a sihastrului, în veșmântul lui din piele de capră, cu felinarul în mână, și silueta cavalerului, toți împreună alcătuiau un tablou ciudat; bătrânul îl privea pe sarazin cu o expresie austeră, de tristețe ascetică, iar cavalerul cu o curiozitate adânc întipărită pe trăsăturile-i viguroase.

— Doarme adânc – continuă sihastrul pe același ton și cu aceleași cuvinte, deși acum ele păreau să aibă cu totul alt înțeles. Doarme în întuneric; dar pentru el va răsări aurora... O, Ilderim, gândurile tale în ceasuri de veghe sunt tot atât de deșarte și de sălbatice ca și vârtejul nebunesc ce-ți tulbură acum cugetul adormit; dar trâmbița va suna și visul tău se va spulbera.

Vorbind astfel și făcându-i semn cavalerului să-l urmeze se îndreptă spre altar și, trecând prin spatele lui, apăsă pe un fel de arc care, întinzându-se dintr-o dată fără zgomot, descoperi o ușă făcută în zidul peșterii și ascunsă de o spărtură de stâncă, în așa fel încât nu putea fi nicicând băgată de seamă. Mai înainte de a se fi hotărât să deschidă această ușă, sihastrul unse țățânile cu ulei picurat din opaiț; iar atunci când o trase către el, se zări o scară săpată în stâncă.

— la acest vâl – zise sihastrul cu glasul trist – și acoperă-mi ochii, deoarece nu-mi e îngăduit să privesc comoara pe care îți va sta în puțință s-o vezi peste câteva clipe, decât făcându-mă vinovat de păcat și de lepădare de sine.

Fără să răspundă, cavalerul acoperi capul pustnicului cu vâlul pe care acesta i-l întinsese, și Teodoric începu să urce scara ca și cum ar fi cunoscut-o foarte bine, fără a mai avea nevoie de lumină, în același timp ținea opaițul în mână, ca să-l călăuzească pe scoțian, care urca în urma lui o mulțime de trepte printr-o hrubă îngustă. În cele din urmă ajunseră într-un fel de criptă, de o formă neregulată, într-unui din ungherele căruia se zărea cea din urmă treaptă a scării, în timp ce în celălalt colț se deschidea o altă scară, ce ducea mai sus. În al treilea ungher se afla o poartă gotică, împodobită nemeșesugit cu obișnuitele coloane îngrămădite și cu alte cioplituri lucrate neîndemânatic, străjuită de o fereastră întărită zdravăn cu drugi de fier bătute în cuie uriașe. Către acest punct își îndreptă pașii sihastrul, împleticindu-se parcă în clipa când se, apropiu de țintă.

— Scoate-ți încălțărilor - îi spuse el cavalerului, care îl urma - pământul pe care calci e sfințit... Deșartă-ți sufletul până în străfunduri de toate gândurile lumești și profane, întrucât păstrând unul singur în acest lăcaș sacru, ar însemna să făptuiești o nelegiuire.

Cavalerul își lepădă încălțăminte, după cum i se poruncise, în timp ce sihastrul părea că se adâncise în sine și se ruga cu adâncă evlavie. Când în sfârșit se mișcă iarăși, îi spuse cavalerului să bată de trei ori în fereastră. Acesta se supuse... Poarta se deschise de la sine, cel puțin sir Kenneth nu zări pe nimeni, dar vederile lui fură izbite deodată de un val de lumină orbitoare și de o mireasmă îmbătătoare, și totodată grea, amintind de cele mai scumpe balsamuri. Făcu doi sau trei pași înapoi, și-i trebui o vreme ca să se smulgă din uimirea și buimăceala pe care i le pricinuiseră trecerea pripită de la întuneric la lumină. În clipa când pătrunse în încăperea din care se revărsa atâta belșug de lumină, băgă de seamă că razele erau împrăștiate de niște candelari mari de argint, în care fusese turnat uleiul cel mai de preț, răspândind în același timp cea mai plăcută mireasmă; candelariile erau atârinate de lăntuguri din același metal, sub bolțile unei mici capele gotice care, ca și celelalte încăperi ale ciudatului lăcaș al sihastrului, fusese săpată în stâncă tare, ca cremene. Dar în timp ce în toate celelalte intrări ale peșterii pe care le zărise sir Kenneth, lucrul fusese făcut neîndemânatic și grosolan, această capelă, dimpotrivă, părea că pusese la încercare dibăcia și imaginația celor mai iscusiți dintre artiști. Bolțile în arcade erau susținute de fiecare parte de câte șase pilaștri, împodobiți cu cele mai gingașe sculpturi; și chipul în care se făcuse legătura dintre ele, printr-o dantelă de ornamente, risipită cu dărnicie, părea să înfățișeze o lucrare de mare măiestrie arhitectonică a vremii. Printre pilaștri se zăreau pe ambele părți câte șase firide lucrute cu toată bogăția, fiecare ascunzând icoana unuia dintre cei doisprezece apostoli. La capătul capelei, ce părea îndreptată spre răsărit, se ridica altarul; în spatele lui o draperie minunat lucrată numai în broderii de fir ascundea o altă firidă; în ea se afla pesemne vreo icoană sau moaștele vreunui sfânt, vestit prin faptele lui, pentru care fusese făcută înadins acea bizară capelă.

Cu încredințarea că astfel trebuie să fi fost, cavalerul se îndreptă spre altar și, căzând în genunchi pe trepte, începu să se roage din adâncul sufletului... Dar, foarte curând, luarea aminte îi fu trezită de o nouă surpriză. Draperia se ridică deodată, sau mai degrabă fu trasă într-o parte de-o mână pe care nu avu cum s-o vadă; și în firida pe neașteptate descoperită, zări un chivot lucrat în abanos și în argint, cu uși duble, închipuind, prin întocmirea lui, o biserică gotică în miniatură. În timp ce-l privea cu cea mai nestăpânită curiozitate, cele două uși ale chivotului se deschiseră dintr-o dată, descoperind o bucată mare de lemn, în care fuseseră săpate cuvintele: *Vera crux*<sup>2</sup>. În același timp, o împletire de glasuri de femei începu să cânte *Gloria Patri*<sup>3</sup>. De îndată ce cântecul se stinse, chivotul se închise, draperia îl ascunse din nou, și cavalerul, îngenunchiat în fața altarului, avu răgazul să-și rostească rugăciunea mai departe, spre slava sfintei relicve care i se înfățișase văzului. Făcu acest lucru stăpânit de emoția celui ce a văzut cu ochii că religia lui este cea adevărată și trecu câțeva vreme până să se smulgă din rugi și să-și înalțe privirile. Atunci, ridicându-se, îl căută în preajmă-i pe sihastrul care îl călăuzise în acest lăcaș plin de taină. Îl zări, cu capul acoperit de același văl și culcat, ca un câine gonit de stăpân, în pragul capelei, pe care nu îndrăznea să-l treacă; înfățișarea lui dezvăluia toată umilința cucerniciei, remușcărilor cele mai necruțătoare, părând doborât de greutatea zbuciumului lăuntric. Sir Kenneth se apropie de el, ca și cum ar fi vrut să-i vorbească, dar pustnicul îi făcu semn să tacă, îngânând cu glas surd, sub vălul ce-i acoperea fața, în timp ce cuvintele

<sup>2</sup>Adevărata cruce - în limba latină, (n. t.)

<sup>3</sup>Spre slava Tatălui - în limba latină, (n. t.)

păreau că ies dintr-un mormânt: „Rămâi... rămâi... acolo... fericit murilor... de vreme ce aceasta ți-a fost îngăduit... viziunea n-a ajuns încă la capăt...”

Vorbind astfel, părăsi pragul pe care fusese culcat și închise ușa capelei care, sprijinită înăuntru de un arc, a cărui destindere stârni ecouri sub bolți, se făcu una cu stânca în sânul căreia fusese săpată firida, astfel că sir Kenneth nu mai știa în care loc se deschisese cu câteva clipe mai înainte. Așadar rămase singur în capela viu luminată, fără altă armă decât pumnalul, fără alt tovarăș decât roiul gândurilor cucernice și hotărâta-i îndrăzneală.

Neștiind ce avea să se întâmple cu el, dar hotărât să se lase în voia întâmplărilor, sir Kenneth se plimbă, cu pasul măsurat, prin capela singuratică, până aproape de primul cântat al cocoșului. Într-o astfel de clipă tăcută, în care ziua se îngâna cu noaptea, i se păru c-aude, fără să-și fi dat seama din care parte, clinchetul unui clopoțel de argint din aceia care vestesc ridicarea agnețului în timp ce se slujește liturghia. Clipa și locul dădeau sunetelor înăbușite un fel de tremur solemn și cutremurător; și, oricât de curajos ar fi fost, cavalerul se retrase în ungherul cel mai îndepărtat al capelei, chiar în fața altarului, ca să urmărească din ochi, fără să fie stânjenit, ce va urma după acele sunete neașteptate. Curând, draperia se ridică din nou, și chivotul i se arată iarăși înaintea ochilor. Căzând cu evlavie în genunchi, auzi psalmii utreniei, slujbă obișnuită în bisericile catolice, cântați de un cor de femei ca și mai înainte. Cavalerul își dădu seama că vocile se apropiau de capelă, întrucât glasurile lor erau tot mai deslușite. Peste câteva clipe, o altă ușă, nezărită ca și cea dintâi, atunci când fusese închisă, se deschise de cealaltă parte a capelei, și psalmii corului umplură acum cu și mai multă tărie bolțile micului templu. Cavalerul, ațintind ochii asupra ușii, ținându-și răsuflarea, aștepta cu aceeași cucernicie pe care o impuneau și locul, și clipa. În cadrul ușii se ivi o procesiune. Întâi niște băieți de-o neasemuită frumusețe, ale căror brațe, grumazuri și picioare goale dezvăluiau trupurile bronzate, ca în Orient, contrastând cu albeața veșmintelor aruncate peste umeri, pășiră în sală, doi câte doi. Întâia pereche ducea două cădelnițe, pe care le clătinau cu îndemânare, risipind în trecerea lor o nouă undă de mireasmă, care se adăuga celor care stăruiau în capelă. A doua pereche risipea pe lespezi mănunchiuri de flori, în urma lor veneau, într-un singur-șirag plin de măreție, femeile care alcătuiau corul. După vălurile negre și năframele ce cădeau peste cutele veșmintelor albe, șase dintre ele păreau să fie călugărițe din ordinul Muntelui Cârmei, iar alte șase purtau vălul alb al novicelor. Pe brațele celor dintâi erau aninate șiraguri lungi de mătăanii, în timp ce fecioarele nevârstnice purtau fiecare pe braț câte un coșuleț cu trandafiri albi și roșii. Procesiunea făcu înconjurul capelei, fără să fi părut c-ar lua în seamă, măcar în treacăt, prezența lui sir Kenneth, deși treceau foarte aproape de el atingându-l cu veșmântul. În timp ce cântau cu o pioasă însuflețire, cavalerul își dădu seama că se afla într-una din acele mănăstiri în care fete creștine, de neam ales, își închinău viața întru slujirea dumnezeirii. Cele mai multe mănăstiri fuseseră desființate în clipa când mahomedanii cuceriseră din nou Palestina; însă prin daruri făcute învingătorilor, sau prin nepăsarea ori îndurarea acestora, multe dintre călugărițe dobândiseră îngăduința de a rămâne uitate în inima pustiei, și îndeplineau mai departe îndatoririle cărora își închinaseră restul zilelor. Deși sir Kenneth nu se îndoia cătuși de puțin de acest lucru, solemnitatea clipei și a locului, uimirea pe care i-o pricinuiseră ivirea neașteptată a călugărițelor și mersul lor fantomatic pe lângă el, avură atâta înrâurire asupra închipuirii lui, încât cu greu se putea hotărî să vadă în acea uluitoare împerechere de năluci niște făpturi din lumea aceasta; i se părea mai degrabă un cor desprins din cetele îngerești, care-l slăvea pe Cel adorat de lumea întreagă. Toate acestea treceau prin mintea cavalerului din clipa când procesiunea începu să lunece pe dinaintea ochilor săi, cu un pas atât de încet, încât abia părea că se mișcă; astfel că, zărit în lumina tainică și șovăielnică a

făcliiilor, printre norii de tămâie ce se înălțau spre bolți, părea mai degrabă că plutește decât că umblă. Făcând a doua oară înconjurul capelei, călugărițele ajunseră din nou aproape de locul unde îngenunchease cavalerul; atunci, una dintre fecioarele care purtau văluri albe, desprinse din ghirlanda de trandafiri un boboc pe care îl scăpă, poate din întâmplare, lângă genunchiul lui sir Kenneth.

Cavalerul tresări, ca străpuns de o săgeată, căci atunci când mintea, încordată de așteptare, pare că se înfrățește cu cerul, cea mai neînsemnată întâmplare neprevăzută face închipuirea să treacă peste margini. Totuși caută să-și stăpânească tulburarea, gândindu-se că această greșală neînsemnată se putea întâmpla oricui și-și zise că numai monotonia mișcărilor corului făcuse ca întâmplarea să pară neobișnuită. Totuși, atunci când procesiunea trecu pentru a treia oară pe lângă el, gândul și ochii lui sir Kenneth o urmăreau numai pe călugărița care scăpase bobocul de trandafir. Semăna atât de mult cu toate celelalte la mers, la înfățișare cât și la mișcări, încât nu era cu puțință s-o deosebești prin ceva, și totuși, inima lui sir Kenneth bătea năvalnic, de parcă ar fi vrut să-i spargă coșul pieptului; tulburarea aceasta îi arată că fecioara care pășea dreaptă, în rândul al doilea, îi era mai dragă, nu numai decât toate celelalte care îi treceau pe dinaintea ochilor, dar și decât toate femeile din lumea întreagă. Pasiunea romantică a dragostei, așa cum e simțită și chiar impusă de legile cavalerismului, se îmbină de minune cu nu mai puțin romantica evlavie; aceste două simțăminte aveau darul mai mult să se întărească unul pe altul decât să se înfrunte. Prin urmare, cu o înflăcărare care tănuia o urmă de cucernicie, sir Kenneth, pradă unor simțiri care îl făceau să tresară din adâncul inimii, aștepta al doilea semn din partea aceleia care i-l făcuse pe cel dintâi. Oricât de scurt ar fi fost timpul în care dăduse ocol capelei, lui sir Kenneth i se păruse o veșnicie. În cele din urmă, aceea pe care o urmărise din ochi cu o deosebită luare aminte, se apropie. Nu era nici o deosebire între făptura ascunsă sub vâl și toate celelalte, ale căror mișcări se îmbinau într-o desăvârșită armonie; ajungând însă pentru a treia oară în fața cavalerului îngenuncheat, o mică mână, ale cărei trăsături delicate erau în măsură să dea o idee în privința desăvârșirii formelor trupesti ale fecioarei, ieși dintre cutele veșmântului, ca o rază de lună dintre norii pufoși ai unei nopți de vară, și un nou boboc de trandafir căzu la picioarele cavalerului Leopardului.

De astă dată nu mai putea fi vorba de o întâmplare... De asemenea, nu părea întâmplătoare nici asemănarea mânuței, pe care o întrezărise, cu alta pe care buzele lui o atinseseră o singură dată, în timp ce inima lui făcea în taină mărturisirea unei eterne credințe față de aceea care și-o lăsase într-a lui. Dacă ar fi avut nevoie de o altă dovadă, ar fi găsit-o în sclipirea prețiosului rubin care încercuia degetul alb ca zăpada, dar pe care sir Kenneth îl socotea mult mai puțin prețios decât cel mai mic semn al degetului drag; și, oricât de ascunsă printre cutele vălului ar fi fost fecioara, întâmplarea, sau mai degrabă steaua lui cea bună, îi îngădui să întrezărească o suviță de păr desprinsă din cosița neagră ca abanosul, din care un singur fir de păr îi era de-o sută de ori mai scump decât cel mai scump colan de aur. Era stăpâna gândurilor lui! Dar cum de se găsea aici, în acest loc îndepărtat și sălbatic, printre fecioarele ce se ascundeau prin peșteri sălbatice, spre a putea îndeplini ritualurile pe care nu îndrăzneau să le officieze fățiș?... Părea să fie un vis, o tresărire amăgitoare a închipuirii lui.

În timp ce astfel de gânduri frământau mintea lui sir Kenneth, procesiunea se strecură pe sub bolțile prin care intrase. Cei patru copii și fecioarele acoperite cu văluri negre pieriseră pe rând din ochii lui. În cele din urmă, aceea din partea căreia cavalerul primise neprețuitul semn al amintirii, trebuia la rândul ei să se facă nevăzută; dar, ieșind, întoarse abia zărit capul spre locul unde sir Kenneth rămăsese încremenit ca o stană de piatră. Urmări cu privirea cele din urmă fluturări ale vălului, apoi cutele pieriră și ele, iar sufletul cavalerului se cufundă

Într-o beznă adâncă, dar mai puțin materială decât aceea ce-i învălui pe neașteptate simțurile, căci de îndată ce ultima fecioară din cor trecu dincolo de prag, porțile se închiseră cu zgomot, glasurile se pierdură și luminile capelei se stinseră pe neașteptate, iar sir Kenneth rămase în întuneric. Dar ce însemnau pentru sir Kenneth singurătatea, întunericul și necunoscutul în care se găsea? Nu însemnau nimic, și nici nu se gândea la ele. Se gândea numai la fugara nălucire ce-i trecuse pe dinaintea ochilor, și la semnul tainic ce-i fusese dăruit. Faptul că se trânti la pământ, începând să caute pe băjbâite bobocii de trandafir căzuți din mâna ei, și-i duse la buze, când pe amândoi deodată, când unul câte unul, faptul că-și lipi buzele de lespezile reci de piatră pe care pășise ea, faptul că se lăsa în voia tuturor nebuniilor pe care le inspiră o pasiune mistuitoare, toate acestea pot fi socotite dovezi ale unei iubiri fierbinți, obișnuită cu orice vremuri, însă caracteristic vremurilor cavalerismului era faptul că în prada celor mai nestăpânite porniri, cavalerul nu se gândea cătuși de puțin să facă cea mai mică efortare pentru a urmări ținta neprețuitului său vis; că o socotea o apariție divină, care ivindu-se pentru o clipă în ochii înflăcăratului adorator, dispare din nou în adâncul plin de taină al sanctuarului ei, sau ca pe o stea care, într-o clipă prielnică, a lăsat să cadă asupra-i o rază blândă, învăluindu-se apoi din nou în trâmbele norilor. Mișcările aceleia care îi stăpânea gândurile, erau ale unei făpturi de pe alt tărâm, și deci nu puteau fi urmărite, nici constrânse; ea putea să-l bucure numai printr-o apariție fugară, sau să-l deznădăjduiască prin lipsă, bucurându-l prin blândețea ei sau întristându-l prin asprime, urmărindu-și în totul nestăvilita vrere, fără să-i fie teamă că va întâmpina vreo neplăcere sau vreo muștrare din partea credinciosului cavaler. El nu avea dreptul să-i amintească de rostul vieții lui decât prin neastâmpărul inimii și credința sabiei, iar singura lui țintă în viață nu putea fi alta decât să împlinească poruncile femeii iubite, sporind faima frumuseții ei prin strălucirea faptelor lui. Așa impuneau legile cavalerismului și ale iubirii, acesta era principiul său de existență, dar pasiunea lui sir Kenneth era romantică datorită și altor împrejurări, cu totul neobișnuite. El nu cunoscuse nicicând tremurul glasului alesei inimii lui, cu toate că adeseori îi contemplase în extaz frumusețea. Ea aparținea unei lumi de care rangul său de cavaler îi îngăduia să se apropie, dar în care îi era oprit să intre și oricât de prețuit ar fi fost el pentru vitejia și iscusința-i războinică, totuși sărmanul soldat scoțian era silit să-și divinizeze îngerul de la o distanță nu mai mică decât aceea ce-l desparte pe un persan de soarele adorat. Dar care femeie a ignorat vreodată devotamentul plin de pasiune al unui îndrăgostit, chiar de obârșie cu mult mai prejos decât a ei? Privirea ei se oprise asupra lui la turnire, urechea ei ascultase laudele aduse viteazului, când venea vorba de isprăvile lui, a căror faimă se răspândea zilnic din gură în gură; și, în timp ce conți, duci și baroni îi cerșeau o singură privire, ea și-o lăsa să cadă asupra bietului cavaler al Leopardului, care, ca să poată să-și susțină rangul, n-avea altceva în afară de spadă. În clipa când îl privea sau asculta povestirile faptelor lui, nobila doamnă găsea pricini care o atrăgeau tot mai mult spre el, învăluind-o, fără voia ei. Dacă cineva lăuda frumusețea cine știe cărui cavaler, doamnele de la curtea războinică a Angliei, grijiului, nu uitau să pomenească numele tânărului scoțian, socotindu-l cel mai vrednic de luare aminte; se întâmpla adeseori chiar ca, în pofida mărinimiei arătate în mod obișnuit de principi și seniori față de trubaduri, un nobil avânt de independență și nepărtinire să se desprindă de pe strunele poetului și lira lui să cinstească vitejia sărmanului războinic, fără cai de paradă, nici veșminte bogate, pe care să le dăruiască pentru cuvintele lor atât de măgulitoare.

Clipele în care asculta laudele aduse iubitului ei, deveniră din ce în ce mai dragi nobilei Edith. Era o pricină de încântare această măgulire ce-i stăruia în ureche, dar și un subiect de tainice cugetări, mai de preț decât cel oferit de cavalerii care-l întreceau în rang și avere. Pe măsură ce-și ațintea și mai mult

privirile asupra lui sir Kenneth, rămânea tot mai deplin încredințată că el îi era cu desăvârșire credincios; se obișnuise să vadă în sir Kenneth din Scoția cavalerul hărăzit să împartă cu ea binele și răul – și viitorul i se arăta sumbru și primejdios; simțea în ea acea pornire pasionată, acel extaz, pe care societatea însăși, cu moravurile și morala ei, îl confunda aproape cu pietatea religioasă.

În clipa când Edith își dădea seama de starea ei sufletească, oricât de nobile în toate privințele ar fi fost simțămintele unei fecioare apropiată prin naștere de tronul Angliei, mândria ei era rănită de acea curată dar mută pornire a cavalerului preferat. Erau clipe când inima ei de femeie, iubitoare și iubită, se revolta împotriva tiraniei unor moravuri neînduplecate, învinuindu-și întrucâtva iubitul pentru prea marea lui sfială, pe care nu se hotăra în nici un chip să și-o înfrângă. Eticheta rangului și a nașterii o închiseseră într-un cerc magic – în afara lui îi era îngăduit lui sir Kenneth s-o salute și s-o admire, dar peste el nu putea păși, după cum un spirit nu e în stare să treacă peste linia hotărâtă de bagheta unui vrăjitor puternic.

Fără să vrea, era urmărită de gândul că ea însăși trebuia să încerce ceva, trecându-i cel puțin vârful piciorului ei de zână dincolo de hotarul îngăduit, dacă ținea să-i dea îndrăgostitului sfios și nehotărât prilejul de a-i săruta măcar șnururile condurilor. Avea o pildă vrednică de luat în seamă, în fapta fiicei regelui Ungariei, care insuflase nădejdi unui scutier din lumea de jos, și Edith, deși de obârșie regească, nu era fiică de rege, după cum nici iubitul ei nu se trăgea dintr-un neam de rând. Soarta nu fusese atât de vitregă încât să-i despartă până într-atât. Nobila fecioară lăsase să-i scape câteva semne prin care dădea adoratorului ei să înțeleagă că îl prețuia mai mult decât și-ar fi putut închipui; altfel, în ce chip ar fi putut cavalerul nostru să recunoască atât de grabnic și neșovăielnic frumoasa mână din care nu zărise decât două degete printre cutele vălului și cum ar fi putut să ajungă la încredințarea că cele două flori, lăsate să cadă pe rând în preajmă-i, erau un semn, a amintire, din partea aceleia care-i stăpânea gândurile? Nu vom încerca să deslușim lucrurile, arătând prin ce tainice înțelegeri, prin ce semne, priviri sau gesturi furișate, prin ce instincte misterioase ale dragostei, se împletise o atât de strânsă legătură sufletească între Edith și adoratorul ei, pentru că suntem bătrâni și astfel de semne tainice, care nu scapă unui ochi tânăr, întrec puterile noastre. E de ajuns să spunem că între aceste două fapte, care nu-și vorbiseră niciodată, se statornicise cea mai sinceră afecțiune.

Totuși, un anumit simțământ – și anume acea mândrie care încătușează până și iubirea – o oprea pe fată să facă micile avansuri la care femeia se pricepe atât de bine. Pe de altă parte, sir Kenneth era un cavaler atât de curtenitor, atât de vrednic de stimă, atât de desăvârșit – cel puțin în închipuirea ei – încât atitudinea sa în timp ce-i primea dovezile de adorație era foarte sobră, amintind de chipul unei zeități care nu simte și nu răspunde la omagiile credincioșilor, căci idolul se temea că dacă ar fi făcut un pas prematur coborând de pe pedestal, ar fi scăzut în ochii devotatului adorator. Cu toate acestea, un devotat adorator al unui idol poate descoperi semne încurajatoare chiar în trăsăturile neclintite ale unui chip de marmură. Așa încât, nu-i de mirare că o licărire care putea fi interpretată ca un semn favorabil, strălucea în ochii drăgălașei Edith a cărei frumusețe consta mai mult în expresivitate decât în trăsături regulate sau în puritatea tenului.

Simțămintele fecioarei erau întunecate de presimțirea greutăților pe care le-ar fi ridicat legătura lor, iar cele ale cavalerului erau tulburate de o mie de îndoieli și temeri, întrebându-se dacă nu cumva se înșelase asupra gingașelor semne ale iubirii lui. Purtarea caldă a fetei alterna cu răstimpuri de răceală aparentă, determinate fie de teama de a nu atrage atenția celorlalți, aducând prin aceasta primejdia asupra iubitului ei, fie din teama de a nu scădea în ochii



lui, părăndu-i o cucerire prea ușoară. Toate acestea o făceau să pară nepăsătoare, ca și când nici nu i-ar fi observat prezența.

Cele mai de sus vor fi părănd poate plictisitoare, dar sunt necesare în desfășurarea povestirii noastre, pentru a arăta gradul de înțelegere – dacă se poate numi astfel – la care ajunseseră cei doi îndrăgostiți, când apariția neașteptată a fecioarei în capelă produsese un efect atât de puternic asupra simțămintelor cavalerului ei.

## CAPITOLUL V

Chiar și în corturi, peste tot,  
Cu vraja lor ne—ajunge;  
Și-l implorăm pe Astharoth  
Nălucile s-alunge.

Warton

Tăcerea cea mai adâncă, întunericul cel mai nepătruns domniră mai mult de un ceas în capela în care cavalerul Leopardului rămăsese în genunchi, mulțumind pe rând lui Dumnezeu și iubitei lui pentru fericirea ce-i fusese hărăzită cu câteva clipe mai înainte. Siguranța persoanei sale, soarta lui, de care nicicând n-avea obiceiul să țină seama, nu găseau nici cel mai mic loc în gândurile lui. Se afla aproape de Edith, primise un semn de bunăvoință din parte-i, se găsea într-un lăcaș sfințit de cele mai sacre dintre rămășițele pământești. În astfel de împrejurări, un ostaș creștin, un îndrăgostit credincios, nu se putea gândi decât la îndatoririle lui față de cer și față de iubită. După vreun ceas, sub bolțile capelei se auzi un şuier ascuțit, ca acela al unui șoimar care își cheamă șoimul. Un astfel de zgomot nu se potrivea câtuși de puțin cu sfințenia lăcașului: asta îi aminti lui sir Kenneth că trebuia să fie cu băgare de seamă. Se ridică numaidecât și-și duse mâna la pumnal; un fel de scârțâit, asemenea aceluia pe care îl fac funiile încolăcite în jurul catargelor și o rază de lumină care răsări de jos, arătau că se deschisese o trapă. După un timp, un braț descărnat, în parte gol, iar mai sus acoperit cu o mânecă de mătase roșie, ieși prin deschizătură, ținând un opaiț ridicat cât mai sus cu putință, și făptura căreia îi aparținea brațul se ivi încetul cu încetul, până la pragul lespezii. Înfrățirea și chipul făpturii care apăruse erau ale unui pitic hidos, cu un cap uriaș, acoperit c-o tichie bizar împodobită cu trei pene de păun; surtucul roșu, a cărui bogăție îi scotea și mai mult la iveală urîtenia, era prins strâns într-un brâu de mătase albă, de sub care se zărea un jungher cu teacă de aur. Sus, pe brațe și la încheietura mâinilor, purta brățări din același metal. Ciudata făptură avea în mină un fel de mătură. De îndată ce ieși din deschizătură, rămase în picioare pe loc și, parcă vrând să fie și mai bine văzut, începu să plimbe pe dinainte-i opaițul pe care îl ținea în mână, luminând pe rând trăsăturile-i sălbătice, înspăimântătoare și mădularele slute, scuturate de neastâmpăr. Deși cu totul diform, piticul nu era atât de schilod încât să-l poți socoti cu desăvârșire lipsit de putere și de îndrăzneală. În timp ce sir Kenneth privea uimit respingătoarea arătare, își aminti de credința poporului în legătură cu duhurile și cu spiridușii care sălășluiesc în adâncul pământului; atât de mult se asemuia această plăsmuire cu închipuirea pe care și-o făcuse vreodată asupra-i, încât o privi cu o scârbă în care se amesteca, dacă nu o fărâmă de teamă, cel puțin nedumerirea pe care o ființă nepământeană o stârnește până și celor mai neșovăielnice dintre inimi. Piticul şuieră din nou și atunci, de sub pământ se ivi o altă făptură. Această a doua arătare se strecură în același chip prin deschizătură; de astă dată însă era un braț de femeie acela care ținea opaițul la înălțimea pragului. Un chip femeiesc, asemuitor întru totul cu cel dintâi prin trăsături și proporții, răsări încet de sub pământ. Îmbrăcămintea ei, tot de mătase roșie, avea o croială bizară și era foarte largă: părea mai degrabă un veșmânt de paiață. Cu aceeași grijă ca și cel dinaintea ei își apropie cât mai mult opaițul de

obraz, plimbându-i apoi lumina peste întreaga-i făptură, care se întrecea în urîţenie cu cea a bărbatului. Dar, cu toată înfăţişarea hădă, cele două vedenii aveau totuşi ceva pe chip, care lăsa să se întrevadă vioiciune şi înţelepciune; neobişnuiţi, ochii amândurora, adânciţi sub sprâncenele negre şi stufoase, scânteiau ca flăcările ce se întâlnesc de obicei în ochii reptilelor, şi această scânteiere răscumpăra într-o oarecare măsură neasemuita urîţenie a înfăţişării şi a întregii lor făpturi.

Sir Kenneth rămăsese ţintuit locului, ca sub puterea unei vrăji, în timp ce cele două pocitanii, străbătând capela umăr lângă umăr, se grăbeau s-o măture ca nişte adevărate slugi; dar, întrucât nu se slujeau decât de-o mână, lespezile nu câştigau prea mult în curăţenie, în ciuda strădaniilor înfăţişate mai mult într-o risipă de mişcări, de gesturi, pe cât de respingătoare, pe atât de ciudate, agitate, bizare. În răstimpul acestor îndeletniciri, apropiindu-se de cavaler, se opriă din măturat drept în faţa lui, şi ridicară din nou opaiţele, astfel încât să-i îngăduie să le poată desluşi mai bine trăsăturile care, cercetate de aproape, nu păreau deloc mai atrăgătoare, dezvăluind doar neobişnuita vioiciune care licărea în ochii negri, pătrunzători. După aceea, îndreptară luminile celor două opaiţe asupra cavalerului; şi, cercetându-l cu toată luarea aminte, întoarseră capetele unul către altul, se priviră în ochi şi izbucniră într-un hohot de râs surd. Râsul lor păru atât de înspăimântător, încât sir Kenneth tresări la auzul lui şi se grăbi să-i întrebe, în numele Domnului, cine erau şi pentru ce pângăreau sfântul lăcaş prin purtările lor năstruşnice şi zgomotele lor drăceşti.

— Eu sunt piticul Nectabanus – rosti stârpitura ce părea să fie bărbatul: glasul lui se asemuia cu croncănitul nocturn al unui corb.

— Iar eu sunt Guenevra, doamna gândurilor lui – adăugă pocitania cealaltă, cu un glas care, fiind mai piţigăiat, părea şi mai sălbatic.

— Ce căutaţi aici? îi întreabă cavalerul, căruia nu-i venea să creadă c-ar avea înaintea ochilor făpturi omeneşti.

— Eu sunt – răspunse piticul cu o gravitate şi o demnitate studiată – al doisprezecelea imam: sunt Mahomed Mohadi, călăuza şi îndrumătorul credincioşilor. O sută de cai sunt gata de drum pentru mine şi însoţitorii mei, în cetatea sfântă, şi un număr tot atât de mare aşteaptă în Cetatea refugiului; eu sunt acel care va aduce mărturie, iar ea este una din huriile mele.

— Minţi – se amestecă femeia, întrerupându-şi tovarăşul cu un glas şi mai strident – eu nu sunt hurie, şi nici tu nu eşti un păgân ca Mohamed despre care vorbeşti; blestemul meu să-ţi fie greu ca o piatră pe mormânt. Am mai spus, măgar de Isachar, tu eşti regele Arthur al Britaniei, pe care l-au răpit zânele, de pe câmpul de bătaie de la Avalon; iar eu sunt frumoasa Guenevra, vestită prin farmecele ei.

— Într-adevăr, nobile sir – reîncepu piticul – suntem nişte prinţi nenorociţi, care ne-am adăpostit sub aripa ocrotitoare a lui Guy de Lusignan, rege al Ierusalimului, în clipa când a fost alungat din lăcaşul lui de tâlharii necredincioşi, trăsnii-i-ar cerul!

— Tăcere! rosti un glas pornit dinspre ungherul pe unde intrase cavalerul. Tăcere, nebunilor! Plecaţi! Sarcina voastră a luat sfârşit.

Piticii nu mai aşteptară s-asculte sfârşitul acestei porunci şi bolborosind nişte şoapte de neînţeles, îşi stinseră opaiţele şi îl lăsară pe cavaler în beznă; în cele din urmă, când tropotul paşilor amuţi cu desăvârşire, o tăcere adâncă se luă de braţ cu întunericul. Cavalerul simţi o uşurare la dispariţia nefericitelor creaturi. După grai, îmbrăcăminte şi gesturi, cavalerul nu se putea îndoi că făceau parte din tagma decăzută a acelor fiinţe care, din pricina slăbiciunii minţii şi a sluteniei trupului, erau nevoite să se degradeze făcând pe măscăricii printre ceilalţi slujitori ai marilor familii; pentru acestea, înfăţişarea lor caraghioasă şi imbecilitatea înăscuţi slujeau ca mijloc de petrecere. Cavalerul scoţian, care nu

era mai presus de concepțiile și moravurile timpului său, ar fi putut, în orice altă împrejurare, să se amuze îndeajuns pe seama bufoneriilor acestor sărmame exemplare ale rasei umane; dar de astă dată înfățișarea, gesturile și graiul lor rupseseră șirul unor simțăminte adânci și solemne în care fusese cufundat. După plecarea celor doi nenorociți, sir Kenneth se simți ușurat. Deodată, ușa prin care intrase se deschise pe nesimțite și rămase întredeschisă, lăsând să se furișeze înăuntru o lumină împrăștiată de un opaiț așezat pe prag. Licărirea șovăielnică și palpătoare a opaițului îngădui să si zărească o umbră uriașă culcată la intrare, dincolo de prag. Apropiindu-se, sir Kenneth recunoscu pe sihastrul întins în umilita neclintire pe care o păstrase pesemne tot timpul cât oaspetele său rămăsese în capelă.

— Totul s-a sfârșit – zise sihastrul – cel mai nevrednic dintre păcătoșii pământului, și acela dintre care toți muritorii ar avea dreptul să se socotească cel mai iubit de soartă, cel mai fericit, au datorita deopotrivă sa se retragă; ia acest opaiț și călăuzește-mă până jos, întrucât nu-mi e îngăduit să-mi dezvelesc ochii decât după ce-am părăsit acest sfânt lăcaș.

Cavalerul scoțian se supuse în liniște, deoarece înrâurirea extatică și solemnă a celor văzute făcuse să tacă în el glasul neliniștit al curiozității. Pășind înainte, străbătu, cu multă grijă și luare aminte, felurile coridoare tainice și scări întortocheate pe care urcaseră, până când, în cele din urmă, se regăsiră în cea dintâi încăpere din peștera sihastrului.

— Osânditul a fost adus iară în temniță, să-și urască viața de pe o zi pe alta, până în clipa când judecata cea îngrozitoare va hotărî ca dreapta pedeapsă să fie numaidecât adusă la îndeplinire – rosti sihastrul, lepădând vâlul ce-i acoperea ochii și privindu-l cu un suspin adânc și înăbușit.

Îndată ce-l așeză în lada de unde îl scosese scoțianul, rosti din nou, cu glas aspru și stăpânit, către tovarășul său:

— Pleacă, pleacă!... Du-te și te odihnește. Ție ți-e îngăduit ă dormi, poți să dormi. Eu nu pot și nici nu mă învrednicesc de această îngăduință.

Respectând adâncă tulburare cu care fuseseră rostite aceste cuvinte, cavalerul se retrase în chilia din fund; aruncând însă o privire în urmă-i, îl zări pe anahoret cum, cu cea mai neobișnuită grabă, zvârlea de pe el veșmântul de piele ce-i acoperea umerii; și mai înainte de-a fi închis ușa șubredă ce făcea legătura între cele două încăperi săpate în stâncă, auzi șuierăturile biciului și gemetele păcătosului care se pedepsea cu mâna lui, pentru mulțimea păcatelor sale. Un fior de gheață străbătu inima cavalerului când se gândi la întinderea păcatului și la adâncimea remușcărilor pe care o astfel e pocăință nu izbutea să-l purifice sau să-l ușureze. Își rosti pios rugăciunea și se trânti pe culcușul tare, după ce aruncă o privire spre musulmanul care era cufundat încă în somnul lui adânc, și obosit el însuși în urma celor întâmplare peste zi și în puterea nopții, adormi numaidecât, ca un prunc în leagăn. Când se trezi stătu îndelung de vorbă cu pustnicul despre o seamă de lucruri importante; rezultatul acestei convorbiri îl sili să-și prelungească cu două zile șederea în peșteră. În acest timp își făcu datoria pelerin cu o punctualitate într-adevăr creștinească; dar nu mai avu putința să pătrundă în capela unde i se dezvăluiseră înaintea ochilor minuni atât de tulburătoare.

## CAPITOLUL VI

Schimbați decorul — iar trâmbița să sune,  
Căci vrem să scoatem leul din vizuina lui.  
*Joc vechi*

Scena se schimbă de astă dată, mutându-se din pustiul stâncos al Iordanului, în lagărul lui Richard al Angliei, statornicit între Saint-Jean-d'Acre și

Ascalon. Acest lagăr fusese întocmit de oștirea în fruntea căreia Inimă-de-Leu își făgăduise să pornească în triumf asupra Ierusalimului, faptă în care ar fi izbutit poate, dacă n-ar fi fost împiedicat de gelozia principilor creștini, porniți în aceeași expediție, de vrăjmășia lor stârnită de trufia monarhului englez, și de disprețul fățiș al lui Richard față de ceilalți suveran care, deși egali în rang, îi erau în schimb mult inferiori în curaj dârzenie și iscusință ostășească. Datorită acestor neînțelegeri, dar mai cu seamă din pricina aceleia ce domnea între Richard și Filip al Franței, se iscaseră certuri și se ridicau piedici care puneau stavilă oricărei acțiuni la care încerca să pornească viteazul, dar și năvalnicul Richard. Pe de altă parte, armata cruciaților se micșora cu fiecă zi, nu numai în urma fugii ostașilor, dar și din pricină că se retrăgeau spre largul mării corpuri întregi de ostași, comandate de suzeranii lor, încercând să scape dintr-un război din care nu mai credeau că se vor întoarce victorioși. În același timp, urmările climei deveniseră fatale pentru soldații din miazănoapte, cu atât mai mult cu cât descompunerea morală și desfrâul ce puseseră stăpânire pe oastea cruciaților, în contrast izbitor cu principiile în numele cărora luaseră arma în mână, îi făceau să cadă mai lesne victime ale influenței nesănătoase a căldurilor arzătoare și a frigurilor necruțătoare. La pricinile acestei prăbușiri se adăugau și săgețile vrăjmașului Saladdin, unul dintre cei mai mari oameni din istoria musulmană, care învățase, în urma unor triste experiențe, că ostașii lui slab înarmați nu puteau să lupte corp la corp cu francii înveșmântați în armuri de fier. De asemenea, se obișnuise să privească cu o oarecare teamă îndrăzneala nesocotită a vrăjmașului său Richard. Dar, dacă oștirile sale fuseseră puse adeseori pe goană și măcelărite fără cruțare, aveau în schimb avantajul numeric în acele ciocniri mai mici, care se dovediseră inevitabile. Pe măsură ce rândurile cruciaților se răreau, loviturile sultanului se întetiră și deveniră tot mai curajoase. Lagărul europenilor se pomeni adeseori împresurat, ba chiar asaltat de norii călărimii ușoare, asemănători unor roiuri de viespi, ușor de strivit de îndată ce puteau fi ajunse din urmă, dar înarmate totuși cu aripi menite să-i scape de urgie și cu paloșe care răneau și făceau mult rău. Se stârneau neconținute încăierări în liniile înaintate și lupte între călăreți, în care mulți războinici de seamă își găsiseră moartea, fără nici un rezultat îmbucurător. Caravanele erau adeseori atacate și legătura dintre trupe întreruptă. Cruciații se vedeau siliți să plătească cu viața mijloacele de întreținere ale acestei vieți; iar apa, asemenea aceleia din puțurile Bethleemului, după care jinduia regele David, nu putea fi adusă decât prin vărsare de sânge.

Aceste neajunsuri erau întrucâtva răscumpărate prin dârzenia și neobosita vrednicie a regelui Richard, care, alături de cei mai buni dintre cavaleri, nu-și mai desprindea piciorul din scări, gata să alerge oriunde era primejdia mai mare, îmbărbătându-i pe creștini și făcându-i pe păgâni să șovăie chiar atunci când păreau mai siguri de victorie. Dar chiar voinicia lui Inimă-de-Leu nu putea să reziste la nesfârșit schimbărilor unei clime nesănătoase, la care se adăugau și eforturile neconținute ale trupului și ale spiritului. Regele căzu pradă acelor friguri cumplite, caracteristice climei din Asia; curând, în ciuda tăriei și a îndrăzelii fără seamăn, nu mai putu să se urce în șa, ori să ia parte la sfaturile războinicilor. E greu de spus dacă această stare de inactivitate silită devenise pentru el mai nesuferită sau mai lesne de îndurat în urma hotărârii pe care o luase sfatul cruciaților, de a se înțelege cu Saladdin asupra unei întreruperi a luptelor pe timp de treizeci de zile; căci, dacă într-o privință se simțea amărât din pricina întârzierii marilor acțiuni întreprinse de el, pe care o aducea această înțelegere, pe de altă parte se socotea mângâiat la gândul că ceilalți războinici creștini n-aveau să cucerească cununi de lauri cât timp boala îl ținea înlănțuit în așternut. Oricum, ceea ce-l nemulțumea mai adânc pe Richard era nepăsarea, care începuse să domnească în lagărul cruciaților atunci când aflaseră că boala lui avea să dăinuiască, să se înrăutățească. Ceea ce afla din gura celor ce se aflau în

preajmă-i, cu toată îndărătnicia lor de a-l desluși în această privință, îl făcea să înțeleagă că nădejdiile oștirii slăbeau cu fiecare zi mai mult, pe măsură ce boala îl țintuia tot mai necruțătoare la pat. În sfârșit băgase de seamă că răstimpul în care contenise hărțuiala nu fusese folosit la întărirea trupelor, la reînsofletirea curajului, la ridicarea moralului lor și la pregătirea unei înaintări repezi și decisive asupra Sfintei Cetăți, țintă a expediției – ci, că, dimpotrivă, oamenii lui nu făceau altceva decât să fortifice lagărul, împrejmuindu-l cu șanțuri, cu întărituri și cu alte mijloace de apărare, ca și cum cruciații s-ar fi pregătit mai degrabă să înfrunte năvala unui dușman puternic decât să pornească la un atac zdrobitor. La auzul tuturor acestora, regele englez se mânia ca un leu închis în cușcă, care își privește prada printre zăbrelele de fier. Neastâmpărat și iute din fire, se neliniștea peste măsură. Era spaima celor din jurul lui, și nici chiar medicii nu îndrăzneau să se poarte cu el așa cum ar fi cerut autoritatea meșteșugului lor.

Numai un baron credincios care, poate dintr-o bunăvoință înnăscută se devotase cu desăvârșire persoanei regelui, se simțea în stare să înfrunte mânia leului; pe tăcute, dar cu multă hotărâre, reușea să păstreze asupra primejdiosului bolnav o înrâurire pe care nimeni altul n-ar fi putu s-o aibă. Dacă Thomas de Multon izbutise să ajungă la o atât de strașnică stăpânire asupra-i, aceasta se datora faptului că ținea mai mult la viața și la onoarea suveranului său, decât la favoarea pe care risca s-o piardă în fiecare clipă; și iarăși, știa să disprețuiască primejdiile care-l pândeau în îngrijirea unui bolnav atât de dificil și a cărui dizgrație putea să-i fie fatală. Sir Thomas era lord de Gilsland, în Cumberland. Într-un veac când poreclele și titlurile nu erau atașate pentru totdeauna persoanei care le purta, ca în zilele noastre, era numit de către normanzi lord de Vaux; saxonii însă, îndrăgostiți de limba lor și mândri de sângele neamului lor ce curgea în vinele acestui vestit războinic, îl numeau Tom de Gils sau de Gilsland, arătând prin aceasta îngustele văi de la care își luaseră numele întinsele lui domenii. Viteazul baron luptase aproape în toate războaiele dintre Anglia și Scoția, și în feluritele dispute lăuntrice care sfâșiau pe atunci întâiul dintre cele două state; pretutindeni dobândise faimă prin iscusința lui ostășească, precum și prin vitejie personală. Era, de altfel, un războinic aspru, pripit în felul lui de a se purta, neîngrijit la înfățișare, tăcut, ba chiar posac în lume, părând să disprețuiască toate legile politeții și curtoaziei. Se găseau totuși oameni care să spună că, cu toată asprimea firii și înfățișarea lui posomorită, lord de Vaux era un șiret și un ambițios; apropiindu-se de firea îndrăzneată și de felul de a fi deschis, neprefăcut, al regelui, el țintea, socoteau ei, să dobândească încrederea acestuia, satisfăcându-și ambițiile tănuite. Totuși, nimeni nu se gândise să-i zădărnicească intențiile – dacă acestea existau cu adevărat – concurându-l în primejdioasa îngrijire a bolnavului, a cărui boală era socotită molipsitoare, și mai ales, ținând seama că bolnavul era Richard Inimă-de-Leu care, pe lângă toate celelalte, se frământa de furie, ca ostaș, fiindcă nu poate să lupte, și ca rege, fiindcă nu-și putea exercita autoritatea. Ostașii simpli gândeau că de Vaux îl îngrijea pe rege așa cum ar fi îngrijit pe oricare alt camarad, cu dezinteres și sinceră bunăvoință, ca un adevărat frate de arme.

Către sfârșitul unei zile călduroase, Richard stătea întins pe patul de suferință, pe care gândul lui nu-l mai putea suporta, după cum trupul lui nu mai îndura boala. Ochii lui albaștri, care străluceau întotdeauna cu o vioiciune, cu o agerime neobișnuită, păreau acum și mai sclipitori din pricina fierbințelii și a neastâmpărului, scânteind printre șuvițele lungi ale părului bălai, căzut în neorânduială, și aruncând fulgere repezi, aprinse ca razele soarelui printre norii prevestitori de furtună. Trăsăturile lui bărbătești, adânc înăsprite, scoteau la iveală înrăutățirea bolii, barba neîngrijită îi năpădise bărbia și buzele. Răsucindu-se când pe o parte când pe alta, ba învelindu-se, ba zvârlind așternutul, vădea o energie și o fire plină de neastâmpăr care se cerea cheltuită în acțiuni

tumultuoase. Alături de patul regelui veghea sir Thomas de Vaux, ale cărui înfățișare, gesturi și fapte contrastau viu cu nerăbdarea și agitația bolnavului. Sir Thomas avea o statură aproape uriașă, iar părul lui des ar fi putut să amintească mai degrabă coama lui Samson, bineînțeles după ce voinicul israelit trecuse pe sub foarfecă filisteanului; căci de Vaux purta părul foarte scurt, ca să și-l poată ascunde sub coif. Strălucirea ochilor lui mari, de culoarea castanelor, o amintea pe cea a unei dimineți de toamnă și nu se tulbura decât o clipă, când, din când în când, se îngrijea de agitația și frământarea regelui Richard. Trăsăturile, greoaie ca însăși făptura lui, or fi fost poate regulate mai înainte de a le schimonosi o cicatrice. Buza de sus, după obiceiul normanzilor, era acoperită de o mustață groasă, care crescuse atât de lungă și de stufoasă, că se împreuna cu barba; mustața și părul erau de un castaniu închis și începuseră să încărunțească. Întocmirea lui trupească era dintre cele în stare să înfrunte oboseala și schimbările de climă; avea coapse înguste, pieptul lat, brațe, lungi și picioare vâjnoase. De trei nopți nu-și mai dezbrăcase surtucul din piele de bivoliță și nu apucase să se odihnească decât în fugă, câteva clipe, atât cât își poate îngădui cel care veghează la căpătâiul unui rege bolnav. Rareori se mișca din loc, în afară de clipele când trebuia să-i dea lui Richard doctoriile sau băuturile pe care bănuitorul monarh nu le-ar fi primit din mâna altcuiva; era ceva înduioșător în gesturile sale stângace, dar pline de dragoste, care contrastau ciudat cu apucăturile lui soldățești și cu firea lui morocănoasă.

Cortul în care se aflau aceste personaje oferea, așa cum era de așteptat pe vremea aceea, ținând seamă și de ciudățenia pornirilor lui Richard, un aspect mai mult războinic decât somptuos și regesc. Arme de lovire și de apărare, unele din ele ciudate ca formă și de curând născocite, se vedeau împrăstiate pe jos sau atârinate de stâlpii ce susțineau cortul. Piei de fiare ucise la vânătoare erau întinse pe pământ; pe un maldăr alcătuit din asemenea trofee și prăzi cinegetice, se odihneau trei copoi, tustrei foarte mari și albi ca zăpada. Boturile lor, purtând urme de gheare și de împunsături, dovedeau că luaseră parte adeseori la cucerirea trofeelor pe care se odihneau, iar ochii, care din când în când li se deschideau ca să se ațintească în chip ciudat asupra culcușului în care se zvârcolea Richard, dovedeau cât de mult se mirau și se întristau de inactivitatea atât de puțin obișnuită, pe care erau siliți s-o împărtășească.

Toate acestea dovedeau îndeletnicirile de vânător și de războinic ale regelui. Pe o măsuță, lângă pat, se afla un scut de oțel lucios, triumfiar, pe care erau săpați trei lei, emblemă pe care și-o însușise cavalerul monarh; în fața lui se găsea o cunună de aur, asemănătoare unei coroane ducale, numai că era mai înaltă în față decât în spate; această cunună, cu tiara și catifeaua purpurie brodată, semnifica pe atunci emblema suveranității Angliei. Alături, parcă gata pentru a apăra simbolul regalității, se afla o secure zdravănă, al cărei mâner ar fi obosit oricare alt braț în afară de al lui Inimă-de-Leu. Într-un ungher al cortului se aflau doi sau trei ofițeri din suita regelui, abătuți din pricina bolii stăpânului lor și nu mai puțin neliniștiți de viitor, dacă s-ar fi întâmplat ca regele să moară. Întunecatele lor temeri îi molipsiseră și pe oștenii de pază la intrare, care se plimbau de colo-colo cu pași mari, amărâți și îngândurați, sau se sprijineau în halebarde, stând încremeniți, mai curând ca niște armuri-trofee decât ca niște războinici vii.

— Așadar nu-mi poți aduce nici o veste bună din afară, sir Thomas – spuse regele, după o lungă tăcere încordată, plină de zbucium. Cum, toți cavalerii noștri au ajuns niște muieri, toate muierile noastre au ajuns niște bigote, și nu mai există nici o scânteie de curaj și de vitejie care să însuflețească lagărul în care se află floarea cavalerismului european? Hm!

— Întreruperea luptelor, milord – răspunse de Vaux cu aceeași răbdare cu care lămurise același lucru de douăzeci de ori – întreruperea luptelor ne împiedică

să dăm dovadă că suntem oameni de acțiune. Cât despre doamne, majestatea voastră știe foarte bine că eu mă amestec prea puțin în petrecerile lor și că rareori schimb pielea de bivol și platoșa de oțel cu haina de purpură împodobită cu aur; am auzit însă spunându-se că cele mai vestite dintre frumusețile lagărului o însoțesc pe grațioasa noastră regină și pe principesa într-un pelerinaj la mănăstirea din Engaddi, ca să înalțe rugi pentru grabnica însănătoșire a majestății voastre.

— E înțelept – strigă Richard, nervos din pricina bolii – e oare înțelept ca doamnele și fiicele regești să-și primejduiască viața într-un ținut spurcat de câinii păgâni, care au tot atât de puțină prețuire față de om câtă credință au față de Dumnezeu?

— Dar, sire, ele au primit cuvântul de cinste din partea lui Saladdin că nu vor avea de întâmpinat nici un fel de neajuns.

— Ai dreptate, ai dreptate. Am fost nedrept cu sultanul păgân; îi datorez o satisfacție. Facă Domnul să i-o pot da într-o zi în luptă corp la corp, între cele două armate, de față cu toți creștinii și toți musulmanii.

Vorbind astfel, Richard scoase de sub așternut brațul drept, gol până la umăr și, ridicându-se anevoie din culcuș, amenință cu pumnul, ca și cum ar fi amenințat cu un paloș sau cu un baltag turbanul emirului. De Vaux, cu o severitate afectuoasă, pe care regele n-ar fi îndurat-o de la altcineva, îl sili să se liniștească; îi vârî brațul gol sub așternut și îl acoperi până mai sus de umeri, cu grija unei mame care veghează asupra unui copil neastâmpărat.

— De Vaux, ești o soră de caritate cam aspră, deși binevoitoare, – zise regele, zâmbind amar și supunându-se constrângerii în fața căreia nu putea să se împotrivească. Nu mai lipsește decât boneta deasupra mutrei tale urâcioase și mie o scufiță de copil. Am fi amândoi o dădacă și-un prunc buni de speriat fetele.

— I-am speriat îndeajuns pe bărbați, sire; sunt încredințat că o să mai speriem și pe alții de-aici înainte. Ce însemnează, la urma urmei, un acces de friguri? Trebuie să-l înduri cu răbdare, tocmai ca să poți scăpa de el mai degrabă?

— Friguri? strigă Richard. Crezi că am friguri? Dar ce se întâmplă cu ceilalți principii creștini? Ce-i cu Filip al Franței, cu greoiul austriac – cu Montserrat – cu marele magistrul al Ospitalierilor și cu acel al Templierilor? De ce boală suferă? Ei bine, am să-ți spun eu. O paralizie, o letargie de moarte care îi lipsește de grai și de mișcare; un vierme care a ros până în inimă tot ce-a fost nobil, cavaleresc și plin de virtute în ei, care i-a făcut să-și calce jurământul cel mai sfânt din câte a putut să rostească vreodată un cavaler; care îi îndeamnă să-și nesocotească faima, uitând de Dumnezeu.

— Pentru numele cerului, sire, priviți lucrurile cu mai puțină aprindere; se poate întâmpla să vă audă cineva de afară, și Dumnezeu știe dacă astfel de vorbe nu se rostesc cu și mai multă amărăciune printre ostași, stârnind certuri și neînțelegeri în lagărul creștin. Gândiți-vă că boala majestății voastre a scăzut însuflețirea sfintei expediții. Și mai curând s-ar putea mișca o macara fără șurub și fără scripete, decât oastea creștină fără regele Richard.

— Cauți să mă măgulești, de Vaux – zise Richard, care, simțitor totuși la laudă, își lăsă capul pe pernă cu mai multă liniște ca înainte.

Dar Thomas de Vaux nu era un curtenitor. Cuvintele rostite îi tășniseră de pe buze, și el nu știa ce să mai spună, ca să nu slăbească mulțumirea pe care o pricinuiseră. De aceea tăcu și-l lăsă pe rege să cadă din nou în mohorâta lui îngândurare, din care nu se smulse decât ca să strige:

— Pe legea mea! Iată ce trebuie să spui ca să poți liniști un bolnav! Dar o coalitie a monarhilor, o ligă a seniorilor, o adunare a cavalerilor Europei se cuvine să lărgească din pricina bolii unuia singur, chiar dacă acesta e regele Angliei? Pentru ce oare, boala lui Richard sau moartea lui Richard ar opri în loc treizeci de

mii de luptători, tot atât de viteji ca și el? În clipa când cerbul din fruntea cirezii e înfrânt, ceilalți se împrăștie în neorânduială? În clipa când șoimul lovește cu ciocul creștetul cocorului călăuzitor, altul îi ia locul în fruntea zburătoarelor. Pentru ce principii nu se strâng laolaltă ca să-și aleagă un cârmuitor pe care să-l așeze în fruntea oștilor?

— Pe toți sfinții, cu voia majestății voastre, am auzit că s-au făcut câteva adunări în această privință, între suveranii cei mari.

— Ah! Ah! strigă Richard, a cărui pizmă, trezită pe neașteptate, îl scoase și mai mult din sărite. Oare într-atât am fost uitat de aliații mei, înainte chiar de-a fi primit sfânta împărțășanie? Oare ei cred c-am și murit?... Dar, nu, nu, au toată dreptatea. Și pe cine vor să aleagă mai mare peste oștile creștine?

— După rang și demnitate, ar urma să fie ales regele Franței.

— Oh! Vai! Filip al Franței și Navarei – Dennis – majestatea sa creștină Montjoie! Cuvinte mari care îți astupă gura. Nu există decât o singură primejdie – ar putea să confunde cuvintele: „En arriere” cu „En avant” și să ne ducă la Paris în loc de a ne călăuzi spre Ierusalim. Mintea lui politică crede că e mai de folos să-și asuprească supușii și să-și jefuiască aliații, decât să lupte cu sarazinii pentru Sfântul Mormânt.

— Ar putea fi ales ducele Austriei.

— Cum! Fiindcă e gras și voinic ca tine, Thomas, și poartă pe cap o claie de păr tot atât de des, fără a da însă dovadă de nepăsarea ta în fața primejdiei și a jignirilor? Trebuie să știi că în tot acest maldăr de carne austriacă, nu e mai multă îndrăzneală, curaj decât mânia în trupul unui bondar sau al unei viespi. Uită-te la el! El să călăuzească oștile cavaleresti spre atât de nobile fapte! Dă-i mai degrabă un burduf cu vin de Rin, ca să-l bea în tovărășia burtoșilor lui baroni germani.

— Ar mai putea fi numit și marele magistru al Templierilor – continuă baronul, fără a se mâhni câtuși de puțin că ținea încordată luarea aminte a stăpânului său, care mai uita astfel de boală; da – continuă el – ar mai putea fi numit marele magistru al Templierilor, om dibaci, neînfricat în luptă, înțelept la sfat, care nu are un regat al lui, ca să-i abată gândul de la hotărârea cuceririi Sfântului Mormânt. Ce zice majestatea voastră?

— Ah, „Beau-Seant”! – răspunse regele. De bună seamă, n-aș avea nimic de spus împotriva fratelui Giles Amaury. El înțelege, rosturile unei bătălii și știe ce să facă în clipa când s-a dat semnalul de luptă. Dar, sir Thomas, ar fi drept să luăm Sfântul Mormânt din mâinile păgânului Saladdin, atât de plin de virtuți, ca să-l dăm pe mâna lui Giles Amaury, de-o sută de ori mai păgân decât el? Unui idolatru, unui închinător al diavolului, unui vrăjitor care, prin cripte și alte locuri tainice, pline de întunerici și de groază, săvârșește în fiecare zi cele mai negre nelegiuiri, în stare să revolte firea însăși?

— Marele magistru al Ospitalierilor Sfântului Ioan din Ierusalim nu are faimă nici de eretic, nici de vrăjitor – continuă Thomas de Vaux.

— Dar nu-i el cel mai zgârcit dintre oameni? N-a fost oare bănuیت și chiar mai mult decât bănuیت, c-a vândut necredincioșilor izbânzi pe care nu le-ar fi cucerit nicicând prin forță? La dracu! Interesele oștirii ar trebui mai degrabă puse la mezat în fața corăbierilor venețieni sau a samsarilor lombarzi, decât lăsate în grija marelui magistru al Sfântului Ioan.

— Ei bine, atunci nu-l voi mai numi decât pe unul singur: ce zice majestatea voastră de viteazul marchiz de Montserrat, atât de înțelept, de elegant, de strălucit soldat?

— Înțelept, adică șiret; elegant, poate în alcovul unei femei... Oh, oh, cine nu-l cunoaște pe flecarul Konrad de Montserrat? Isteț și nestatornic, își schimbă planurile mai des decât și-ar schimba podoabele hainei; și niciodată înfățișarea veșmântului n-o să te lase să bănuiești cam ce preț are căptușeala. Soldat strălucit, zici tu? Da, într-adevăr, știe să stea cu multă mândrie în șa, strălucind în



manejul îngrădit, atunci când săbiile n-au ascuțiș, iar sulitele nu amenință. N-ai fost lângă mine când i-am spus odată acestui vesel marchiz: „Suntem trei buni creștini. Văd în largul câmpiei vreo șaizeci de sarazini; dacă ne-am năpusti asupra lor pe neașteptate? Ar fi numai douăzeci de păgâni împotriva unui singur viteaz cavalier!”

— Mi-aduc aminte; marchizul a răspuns că brațele lui sunt de carne și nu bronz, că mai bine poartă în piept o inimă omenească decât o inimă de fiară, fie ea chiar a unui leu. Dar iată că n-am ajuns la nimic. Vom sfârși așa cum am început, fără nădejdea de-a ne ruga la Sfântul Mormânt, până când bunul Dumnezeu nu-i va reda sănătatea regelui Richard.

Auzind aceste cuvinte, Richard izbucni într-un hohot de râs din toată inima, așa cum nu mai făcuse de mult.

— Uite ce însemnează conștiința – rosti el. Până și un baron din miazănoapte, cu cap greoi ca al tău, a reușit să-și aducă suveranul până acolo încât să-și mărturisească de bunăvoie slăbiciunile. E adevărat că dacă n-ar fi fost vorba să le dăruiesc buzduganul meu de comandă, aș fi smuls bucuros măștile acestor fantome pe care mi le treci prin fața ochilor... Ce-mi pasă dacă se împopoțonează cu mantii strălucitoare, atâta timp cât nu-mi dispută glorioasa înfăptuire pe care vreau s-o duc la bun sfârșit?... Da, de Vaux, îmi mărturisesc slăbiciunea și ambițiile nestrămutate... în lagărul creștin se află, fără îndoială, cavaleri mult mai vrednici decât Richard al Angliei, și-ar fi drept și înțelept ca unul dintre aceștia să ia comanda oștilor. Dar – urmă războinicul monarh zvârcolindu-se în așternut și dezvelindu-se, în timp ce ochii îi fulgerau, ca înaintea unei lupte – dacă un astfel de cavalier ar împlânta flamura crucii pe creasta templului din Ierusalim, în timp ce eu nu sunt încă în stare să particip la această nobilă luptă, de îndată ce mă voi simți în putere să iau o sulită în mână, va primi lovitura de moarte din parte-mi, pentru că mi-a răpit gloria, pornind fără mine spre ținta vieții mele. Dar, ascultă, ce trâmbițe se aud în depărtare?

— Sunt ale oștilor lui Filip, pare-mi-se, sire.

— Nu te mai ajută auzul, Thomas – strigă regele, încercând să se ridice; nu cunoști aceste chiote ascuțite și pătrunzătoare? Pe Dumnezeu! Turcii înaintează la luptă. Se aud strigăte de război.

Încercă din nou să se dea jos din pat, și de Vaux se văzu silit să folosească toată tăria brațelor sale, chemându-i și pe șambelanii aflați în încăperea din afară a cortului, ca să încerce să-l liniștească.

— Ești un perfid... un trădător... Thomas de Vaux! strigă monarhul în prada mâniei, atunci când doborât, sleit de puteri, trebui să se lase înfrânt de neînduplecarea celor din jur și să se culce din nou. Aș vrea să am atâta putere ca să-ți zbor creierii sub tăișul securii.

— Și eu aș fi bucuros ca majestatea voastră să aibă această putere, o, regele meu – răspunse de Vaux – chiar dacă ar fi s-o folosească într-o astfel de ispravă. Mari ar fi foloasele pentru creștinătate, dacă prin uciderea lui Thomas Multon, Richard ar ajunge iar el însuși.

— Vrednic și credincios slujitor – zise Richard, întinzând mâna baronului, care-o sărută cu supunere – iartă-mi această pornire nesocotită; poartă vrăjmășie, dacă vrei, bolii care mă doboară, iar nu suzeranului tău, Richard al Angliei. Du-te, rogu-te, și întoarce-te repede să-mi spui cine sunt străinii sosiți în lagăr, căci trâmbițele acelea nu seamănă cu ale creștinilor.

De Vaux ieși din cort ca să ducă la îndeplinire porunca, și spuse pajilor și slugilor că în lipsa lui, pe care era hotărât să n-o prelungească nicidecum, să fie cu cea mai mare băgare de seamă, amenințându-i că vor răspunde pentru orice ar putea să se întâmple; această amenințare spori însă, în loc să alunge, sfiala cu care își făceau datoria; căci, după mânia monarhului, de care se temeau nespus, omul care le pricinuia cea mai necruțătoare spaimă era aprigul lord Gilsland.

## CAPITOLUL VII

E minune-adevărată, socotesc,  
Când scoțienii cu englezii se-ntâlnesc  
Sânge roșu valuri-valuri să nu curgă  
Ca puhoaiete de ploaie-n drum.

*Bătălia de la Otterbown*

Mulți războinici scoțieni se aflau printre cruciați și luptau firește sub ordinele monarhului englez, aceștia fiind, ca și ostașii lui, de obârșie normandă și saxonă, vorbind aceeași limbă, iar câțiva dintre ei stăpânind domenii în Anglia ca și în Scoția, prin rudenii și căsătorii. De-abia în veacul următor, ambiția nesăbuită a lui Edward I stârni o vrăjmășie fără seamăn între cele două neamuri. Sub Edward, englezii au luptat pe viață și pe moarte ca să subjuge Scoția, iar scoțienii, cu îndărătnicia și hotărârea ce a caracterizat întotdeauna această națiune, și-au apărat neatârarea din răputeri, în împrejurările cele mai neprielnice și cu cele mai slabe nădejdi de a ieși biruitori. Dar, pe vremurile de care vorbim, războaiele între cele două popoare, deși crunte și foarte dese, se duceau după principiile unei înfruntări onorabile și dădeau adeseori pilda unor simțăminte de curtoazie și de respect față de un inamic loial și generos, în stare să îmblânzească într-o oarecare măsură grozăviile acestor dispute sângeroase. Așa încât, în perioadele de pace, sau mai ales când ambele națiuni, ca de astă dată, se găseau angajate într-un război pentru o cauză comună, dragă inimilor lor cucernice, ostilitatea dintre națiunile lor îi îndemna și pe scoțieni, și pe englezi, să se întreacă fără gânduri ascunse, în lupta pornită împotriva dușmanului comun. Firea deschisă și impunătoare a lui Richard, care nu făcea nici o deosebire între supușii săi și acei ai lui William al Scoției, ținând seama totdeauna numai de felul în care se purta fiecare pe câmpul de bătaie, ajută mult la apropierea luptătorilor celor două națiuni. Dar în timpul bolii lui și a împrejurărilor neprielnice în care se găseau cruciații, începură să se stârneasă din nou neînțelegeri între feluritele oști care porniseră în cruciadă, așa cum se deschid rănile vechi într-un organism șubrezit de boală. Scoțienii și englezii, și unii și alții îndărătnici, pizmași și aprinși – cei dintâi mai cu seamă, ca neam mai sărac și mai slab – începură să se înfrunte, tulburând liniștea în care încetarea focului îi împiedica să-și verse pe sarazini setea lor de răzbunare. Se învinovăteau, se defăimau și atât ostașii de rând, cât și mai toți comandanții lor, care se dovediseră buni camarazi în ceasurile de izbândă, dezvăluiau acum cea mai aprigă vrăjmășie, ca și cum înfrățirea lor n-ar fi fost acum mai însemnată ca oricând, nu numai pentru succesul cauzei comune, dar și pentru propria lor siguranță. Aceleași neînțelegeri începuseră să se dezlănțuie între francezi și englezi, între italieni și germani, și chiar între danezi și suedezi.

Dintre toți seniorii englezi care și urmaseră regele în Palestina, de Vaux era cel mai pornit împotriva scoțienilor. Aceștia erau vecinii lui apropiati; toată viața se ciocnise cu ei în războaie sau în încăierări personale. Le făcuse sânge rău tot timpul și în aceeași măsură avusese de îndurat neajunsuri din partea lor. Devotamentul și dragostea lui față de rege era aidoma credinței pe care-o păstrează un dulău bătrân stăpânului, fiind în același timp rău și dușmănos cu toți, chiar și cu aceia cărora nu le păsa de dânsul, și de-o asprime primejdioasă față de toți aceia împotriva cărora nutrea gânduri vrăjmașe. De Vaux nu putuse nicicând să privească fără ciudă și fără pizmă, bunăvoința curtenitoare a regelui față de neamul blestemat, perfid și crud, născut de cealaltă parte a fluviului, și de care îl despărțea o linie închipuită, ce șerpuia printre ținuturi sterpe; se îndoia de asemenea de izbânda unei cruciade în care acestora le era îngăduit să poarte arme, privindu-i în străfundul sufletului ca pe-o gloată nu cu mult mai bună decât cea a sarazinilor împotriva cărora se ridicaseră la luptă. La aceasta se putea

adăuga faptul că el însuși fiind un englez simplu și neprefăcut, puțin obișnuit să-și ascundă cele mai neînsemnate porniri de prietenie sau de ură, socotea curtoazia șlefuită pe care o deprinseseră scoțienii, fie pentru că voiau să-i imite pe francezi, aliații lor dintotdeauna, fie pentru că așa le dicta firea lor mândră și rezervată, drept un fel de dovadă a perversității lor firești; acea bunăvoință aparentă ascundea, după părerea lui, cele mai primejdioase intenții împotriva vecinilor, asupra cărora – credea dânsul cu o naivă morgă pur englezească – n-ar fi fost nicicând în stare să cucerească o izbândă prin luptă dreaptă. Cu toate că de Vaux era chinuit de astfel de porniri împotriva vecinilor săi din miazănoapte, porniri pe care nu le uita nici atunci când era vorba de scoțienii care se înrolaseră în cruciadă, respectul față de rege și conștiința îndatoririlor lui de cruciat îl împiedicau să-și dezvăluie ura altfel decât prin grija de a evita pe cât posibil orice apropiere de cruciații scoțieni, prin morocănoasa muțenie pe care o păstra ori de câte ori avea prilejul să-i întâlnească și prin disprețul cu care-i privea atunci când se găsea alături de ei, pe drum sau în tabără. Baronii și cavalerii scoțieni nu erau oameni care să nu observe o astfel de ocară, fără să ia măsurile necesare; lucrurile ajunseseră până acolo încât începu să fie privit ca vrăjmaș hotărât, de moarte, al unui neam pe care, de fapt, nu făcea decât să-l disprețuiască. Ba chiar, cei care-l cunoșteau îndeaproape puteau observa că dacă nu avea față de dânsii bunătatea biblică prin care răspunzi la rău cu bine, totuși nu era lipsit de anumite virtuți, care-l îndemneau să caute alinarea și ușurarea suferințelor altora; într-adevăr, aurul lui Thomas Gilsland era cheltuit pe provizii și medicamente și unele dintre acestea nimereau uneori pe ascuns și în lagărul scoțienilor. Bunăvoința lui fermă pornea din încredințarea că îndată după prieten, vrăjmașul era omul care avea cea mai mare însemnătate, trecând peste toate celelalte lucruri ca peste ceva cu totul lipsit de importanță. Explicația aceasta este necesară pentru ca cititorul să înțeleagă mai bine cele ce urmează.

Thomas de Vaux făcuse abia câțiva pași dincolo de pragul cortului regesc, când își dădu seama de îndată că regele Angliei auzise bine cu urechea lui ageră formată de arta cântăreților; sunetele pe care le ascultase erau într-adevăr vuiete de trâmbiță și de cimpoaie și zumzet de chimvale sarazine. La capătul largului drum străjuit de corturi, care ducea la acela al lui Richard, baronul englez zări o mulțime de soldați care trândăveau, adunați pe pajiște, unde se auzea muzica, aproape de mijlocul taberei; cu mare uimire, văzu că printre feluritele coifuri purtate de cruciații atâtor neamuri se amestecau turbanele albe și burnusurile de pânză ale sarazinilor; zări de asemenea capetele hâde ale cămilelor și dromaderelor, care își înălțau gâturile lungi deasupra mulțimii. Mirat și nemulțumit de această ciudată priveliște, întrucât se obișnuia ca solii și alți trimiși ai vrăjmașului să nu fie lăsați peste hotarul despărțitor dintre tabără și câmpul dinafară, baronul căută repede din ochi pe cineva, pe care să-l întrebe ce se petrecea. După mersul dârș, semeț al unui cruciat care înainta spre el, ajunse la încredințarea că trebuia să fie scoțian sau spaniol, și îngână de îndată în sine: „E într-adevăr un scoțian, cavalerul Leopardului... L-am văzut luptând cu multă dârzenie, pentru un om din țara lui.” Nevrând să-l întrebe nici cel mai mic lucru, avea de gând să treacă pe lângă sir Kenneth încruntat și disprețuitor, având aerul că-i spune: „Te cunosc, dar nu vreau să am de-a face cu tine!” când această intenție fu spulberată de scoțian, care veni de-a dreptul la el și, întâmpinându-l curtenitor, îi spuse:

— Milord de Vaux de Gilsland, aș vrea să vă vorbesc.

— Despre ce anume? întrebă mirat baronul englez. Fă-o în cuvinte cât mai puține, întrucât am de adus la îndeplinire o poruncă a regelui.

— Regele Richard e interesat îndeaproape. Nădăjduiesc că i-am adus sănătatea.

— Domnia-ta nu ești medic, domnule cavaler scoțian, răspunse lordul,

privindu-l cu îndoială. Aș fi crezut mai degrabă că ești în stare să-i aduci regelui Richard o comoară.

Deși indispus de acest răspuns al baronului, sir Kenneth continuă în liniște:

— Sănătatea lui Richard prețuiește cât gloria și comoara întregii creștinătăți. Dar vremea trece... Spune-mi, rogu-te, dacă pot sta de vorbă cu regele.

— Se înțelege că nu, sir, afară numai dacă nu vei arăta îmi chip mai deslușit scopul în care vrei să-l vezi. Nu oricine poate intra în cortul unui principe bolnav ca în orice han din miazănoapte.

— Milord, crucea pe care o purtăm amândoi și însemnătatea veștilor pe care le aduc, mă fac să trec deocamdată peste o anumită purtare de care aș ține seamă în orice alte împrejurări. Prin urmare, ca să vorbesc deschis, află ca am adus cu mine un vraci maur, care își ia sarcina să-l tămăduiască pe regele Richard.

— Un vraci maur? Dar cu ce oare ne cheazășuiește că nu aduce cine știe ce otrăvuri în loc de leacuri?

— Cu viața sa, milord, cu capul lui, pe care și-l pune zălog.

— Am cunoscut mulți ticăloși care puneau pe viața lor prea puțin preț, adică atâta cât făcea, când era vorba să sape groapa altuia, și care și-au pus capul sub ștreang, ca și cum s-ar fi jucat de-a spânzurătoarea cu călăul.

— Iată cum stau lucrurile, milord: Saladdin, despre care nu se poate tăgădui că e un inamic viteaz și generos, l-a trimis aici pe medicul său, El Hakim, însoțit de o gardă și-o suită măreață, precum se cuvine rangului de care se bucură; el vine, aducând regelui în dar fructe și răcoritoare precum și cuvântul său de pace, vrednic de doi vrăjmași onorabili, prin care îi urează să se tămăduiască cât mai repede, spre a putea să primească vizita sultanului, care va veni, cu iataganul sus, în fruntea celor o sută de mii de călăreți ai săi. Avea-vei oare bunăvoința, domnia ta, care faci parte dintre sfetnicii regelui, să pui să se descarce poverile din spinarea acestor cămile, dând în același timp porunci ca învățatul medic să fie primit precum se cuvine?

— Într-adevăr, mare minune! rosti de Vaux, ca și cum și-ar fi vorbit sieși. Dar cine pune chezășie pentru cinstea lui Saladdin, când întinderea unei curse l-ar putea scăpa dintr-o dată de cel mai temut vrăjmaș?

— Chezășuiesc eu însumi pentru el; îmi pun în joc cinstea, averea și viața.

— Și mai ciudat! Miazănoapte răspunde pentru miazăzi, scoțianul cheazășuiește pentru un turc... N-aș putea să te întreb, domnule cavaler, prin ce întâmplare te găsești amestecat în această afacere?

— Am lipsit din lagăr, fiind plecat într-un pelerinaj, cu prilejul căruia trebuia să împlinesc o anumită însărcinare pe lângă sfântul sihastru din Engaddi.

— Nu s-ar putea să cunosc și eu însărcinarea, sir Kenneth, aflând în același timp și răspunsul sihastrului?

— Asta nu e cu putință, milord.

— Fac parte din consiliul secret al regelui Angliei - rosti lordul englez, cu trufie.

— Eu nu sunt câtuși de puțin supus legilor Angliei, cu toate, că de bunăvoie mi-am legat soarta de viața suveranului ei; am primit această însărcinare din partea sfatului general al regilor, principilor și comandanților supremi ai oastei care s-a ridicat întru apărarea sfintei cruci, și numai acestora le pot da seamă de faptele mele.

— Ah! Ah! Astfel îmi răspunzi? Ei bine, te vestesc, trimis al regilor și al principilor, că nici un medic nu se va apropia de patul regelui Angliei fără încuviințarea lordului de Gilsland; iar acei care vor voi să-și croiască drum cu sila, își vor pune de bunăvoie capul în primejdie.

Și lordul tocmai voia să se îndepărteze mânios, când scoțianul, apropiindu-

se de el și privindu-l drept în ochi, îl întrebă cu un aer liniștit, care totuși nu era lipsit de mândrie, dacă vedea în el, în Kenneth, un gentleman și un adevărat cavaler.

— Toți scoțienii sunt gentlemen prin naștere – răspunse de Vaux, oarecum în bătaie de joc; dându-și însă seama că mersese prea departe, și văzând în același timp că fruntea lui sir Kenneth se împurpurase, adăugă: aș face un păcat dacă m-aș îndoi că ești un adevărat cavaler, mai cu seamă că te-am văzut făcându-ți datoria din plin și oricând.

— Ei bine, atunci ascultă, sir Thomas de Gilsland – rosti cavalerul scoțian, satisfăcut de sinceritatea acestei mărturisiri. Pe cinstea unui adevărat scoțian, nume pe care îl socotesc tot atât de onorabil ca și acela al vrednicilor mei înaintași, pe credința unui cavaler venit aici să cucerească faima în trudnica viață muritoare, și iertarea păcatelor în cea viitoare, pe crucea pe care-o port, jur pe ce am mai sfânt că aducând acest medic musulman, n-am alt gând decât însănătoșirea regelui Richard Inimă-de-Leu.

Impresionat de solemnitatea jurământului, englezul răspunse cu mai multă bunăvoință decât fusese în stare să arate până atunci:

— Spune-mi, domnule cavaler al Leopardului, presupunând – lucru de care nu mă îndoiesc – că dumneata ești de bună-credință, aș face eu bine oare ca într-o țară în care meșteșugul otrăvurilor este tot atât de răspândit ca și acela al pregătirii bucatelor, aș face bine, zic, dacă l-aș duce la Richard pe acest vraci necunoscut, îngăduindu-i să îngrijească o sănătate atât de prețioasă întregii creștinătăți?

— Milord – răspunse scoțianul – la aceasta pot răspunde: scutierul meu, singurul om din suita mea pe care mi l-au cruțat războiul și molima, a zăcut îndelung de aceleași friguri care au izbutit să-l scoată din luptă pe regele Richard, cel mai vrednic ostaș al sfintei noastre lupte. Vraciul acesta, El Hakim, precum i se zice, i-a dat leacuri nu mai departe decât acum două ceasuri, și scutierul meu a căzut numaidecât într-un somn adânc și odihnitor. Că e în stare să vindece o astfel de boală, nu mă îndoiesc; că are de gând s-o facă, acest lucru este cheazășuit de porunca pe care a primit-o de la Saladdin, stăpânitor mărinimos și cinstit, atât cât se poate spune despre un orb necredincios... în ce privește izbânda acestei încercări, siguranța unei strălucite răsplătiri dacă izbutește, și a unei pedepse cumplite dacă va da greș, rămâne pentru noi cea mai îndestulătoare cheazășie.

Englezul îl ascultă, cu ochii în pământ, ca un om care se îndoiește, dar care ar dori să se lase încredințat; în cele din urmă ridică fruntea și grăi:

— Aș putea să-l văd pe scutierul acela bolnav, sir? Cavalerul scoțian șovăi, roși, și în cele din urmă răspunse:

— Bucuros, milord Gilsland, dar când îmi vei vedea adăpostul sărac și neîncăpător, te rog să ții seamă de un lucru: cavalerii și nobilii din Scoția nu se hrănesc atât de bine, nu dorm atât de comod și nu se îngrijesc atâta de strălucirea locuinței lor, pe cât o fac vecinii lor de la miazăzi. Locuiesc în sărăcie, milord Gilsland – adăugă el, apăsând cu tot dinadinsul asupra acestor cuvinte, în timp ce îl călăuzea spre vremelnicul său adăpost, fără nici un fel de tragere de inimă.

Oricare ar fi fost prejudecățile lordului de Vaux împotriva națiunii din partea de miazănoapte a Marii Britanii, și cu toate că nu putem tăgădui că parte dintre acestea erau stârnite tocmai de proverbiala lor sărăcie, era din fire prea mărinimos ca să se bucure de stinghereala unui viteaz ce se vedea silit să-și arate lipsurile pe care mândria ar fi vrut să le ascundă.

— Rușine – zise el – pentru ostașul crucii care se lăfăie în strălucire, în lux și trândăvie, în timp ce alții se îndreaptă cu trudă spre Cetatea Sfântă! Oricât de aspră ne-ar fi fost viața, noi nu vom suferi nicicând atât cât a suferit oștirea de

martiri și de sfinți, care a călcat pe acest pământ înaintea noastră, și care acum poartă pe frunte cununi de aur și frunze de palmier pururi verzi.

Acestea au fost cuvintele cele mai metaforice pe care le-a rostit vreodată sir Thomas de Gilsland și asta se datora fără îndoială – așa cum se întâmplă deseori – faptului că nu-și exprima adevăratele simțăminte, întrucât baronul era mare iubitor de zaiafeturi și de trai mai bun. Curând ajunseră în tabăra unde cavalerul Leopardului își avea adăpostul. Într-adevăr, înfățișarea locului dezvăluia îndeajuns sărăcia și umilința la care, după părerea baronului Gilsland, erau siliți să se supună cruciații. Un petic de pământ, mare cât să cuprindă pe el treizeci de corturi, după felul în care se alcătuiau lagărele cruciaților, era în cea mai mare parte pustiu (scoțianul ceruse dinadins o porțiune de teren de care socotea că ar fi avut nevoie suita lui) și prea puțin din el era ocupat cu câteva colibe sărăcicioase, înjghebate în pripă din crengi de copaci și acoperite cu frunze de palmier. Aceste sălașuri păreau cu totul părăsite; cele mai multe se năruiau; acela din mijloc, al căpeteniei, se deosebea printr-o flamură ce sfârșea cu o coadă de lăstun, atârnată în capătul unei sulii, ale cărei cute cădeau spre pământ, încremenite parcă sub razele arzătoare ale soarelui asiatic. Dar nici un paj, nici un scutier, nici chiar vreo santinelă singuratică nu se zărea în preajma acestei embleme a puterii feudale și a rangului cavaleresc. Împotriva oricărei încălcări, n-avea alt mijloc de apărare decât faima sa fără pată. Sir Kenneth aruncă o privire jalnică în juru-i și, căutând să-și alunge stânjenea, pătrunse în colibă și-i făcu semn baronului să-1 urmeze. Acesta cercetă locul cu o deosebită luare aminte, de care, zice-se, mila e tot atât de apropiată ca și de dragoste. Își lăsă în jos capul semeț, ca să poată pătrunde în sărăcicioasa colibă, pe care uriașa și bine hrănită lui făptură o umplu. Interiorul acestei colibe era ocupat în cea mai mare parte de două paturi. Unul, întocmit din frunze uscate și acoperit cu o piele de antilopă, era gol; după armele îngrămădite pe el și după crucea de argint așezată la capătăi, fără îndoială că acesta era patul cavalerului. În celălalt zăcea bolnavul despre care pomenise sir Kenneth, un om voinic, cu trăsături aspre, părând trecut de jumătatea vieții. Patul lui arăta mult mai îngrijit decât al stăpânului. Îmbrăcămintea de curte a acestuia din urmă, pelerina lungă și fâlfâitoare cu care se înveșmântau cavalerii atunci când nu purtau arme, și alte lucruri de îmbrăcat și de împodobit fuseseră toate întinse de sir Kenneth pe patul scutierului bolnav, ca să-i fie culcușul mai moale. Afară, ceva mai departe, un băiat, încălțat cu botfori lungi din piele de căprioară, pe cap cu o tichie albastră, iar pe trup cu un surtuc spălăcit din pricina vechimii, stătea în genunchi lângă un foc de vreascuri și cocea pe o tavă de tinichea niște pâinișoare de orz, care pe vremea aceea, ca și astăzi de altfel, erau hrana de căpetenie a scoțienilor. O halcă de antilopă era atârnată de un cui bătut într-un perete al colibe. Se putea bănui că un astfel de vânat fusese prins cu ușurință, după câinele voinic, cu mult mai sprinten și mai frumos decât cei ce se odihneau lângă patul lui Richard, pe care baronul îl zări aproape de colibă, privind cum se cocea pâinea.

Când cavalerii intrară în colibă, istețul dobitoc scăpă un lătrat înăbușit, care-i sună în coșul pieptului ca un tunet îndepărtat; dar, zărindu-și stăpânul, începu să dea din coadă și lăsă capul în jos, ca și cum s-ar fi ferit să-și arate bucuria într-un chip mai zgomotos, lăsând prin aceasta să se înțeleagă că instinctul lui nobil îi spune că nu trebuie să facă gălăgie în preajma unui bolnav. Lângă pat, pe-o pernă din piele, ședea, cu picioarele încrucișate turcește, medicul maur despre care vorbise sir Kenneth; lumina neîndestulătoare din colibă nu îngăduia să i se vadă trăsăturile deslușit. Nu se putea zări bine decât partea de jos a feței, acoperită de-o barbă neagră, ce-i cădea până aproape de brâu; purta o căciulă tătarască, din blană de Astrahan, închisă la culoare, ca și caftanul lui larg; din întreaga sa făptură se puteau zări deslușit în întuneric numai cei doi ochi pătrunzători, care aveau o strălucire ciudată.

Lordul englez îl privi tăcut, pătruns de un fel de respect, căci, cu toată asprimea obișnuită a apucăturilor lui, vederea unui om care îndură cu hotărâre, îndură fără murmur sau tânguie, amărăciunea ori nenorocirea, se bucurase totdeauna de mai multă prețuire din partea lui sir Thomas de Vaux decât fastul țipător dintr-o încăpere regească, în afară, bineînțeles, de aceea a lui Richard. Timp de câteva clipe nu se auzi altceva decât răsuflarea regulată a bolnavului, ce părea că doarme adânc.

— N-a dormit șase nopți în șir, după cum mă încredințează tânărul care îl îngrijește – zise sir Kenneth.

— Nobil scoțian – rosti sir Thomas de Vaux, apucând mâna cavalerului Leopardului și strângând-o cu mai multă prietenie decât putuse dovedi în cuvinte – această stare de lucruri nu mai poate dăinui... Trebuie luate măsuri... Scutierul dumitale nu e nici bine hrănit, nici îngrijit cum se cuvine...

Rostise aceste ultime cuvinte cu glas ridicat și cu tonul scurt și hotărât care îi era obișnuit; somnul bolnavului fu numaidecât tulburat.

— Stăpâne – îngână el ca prin vis – nobile sir Kenneth, apele din Clyda nu ți se par, ca și mie, proaspete și tămăduitoare, nu ca izvoarele sălcii ale Palestinei?

— Își visează țara și visul îl face fericit – rosti în șoaptă sir Kenneth către lordul de Vaux.

Dar abia rostise aceste cuvinte, când medicul, ridicându-se din locul în care stătuse chircit lângă patul scutierului și așezând cu multă băgare de seamă pe pat brațul bolnavului căruia îi pipăise pulsul, se apropie de cei doi cavaleri și luându-i de mână, le făcu semn să nu rostească nici o vorbă și ieșiră împreună în fața colibei.

— În numele lui Issa ben Miriam – zise el – pe care îl cinstim ca și voi, deși nu atât de orbește, nu tulburați urmările leacului binecuvântat, atât de prielnic bolnavului: trezindu-l în clipa aceasta, ar însemna să-l ucidem, ori să-l facem să-și piardă judecata; vă rog să vă întoarceți în clipa când muezinul va chema credincioșii din vârful minaretului la ruga de seară, căci, dacă va rămâne liniștit până-atunci, vă făgăduiesc că războinicul franc va fi în stare, fără să-i primejduim sănătatea, să stea de vorbă timp de câteva clipe asupra oricărui lucru va avea plăcerea stăpânul său să-l întrebe.

Cavalerii se îndepărtară, ascultând de hotărâtoarea poruncă a medicului, care părea că înțelege pe deplin tăria zicătoarei orientale: odaia bolnavului e regatul medicului. Se opriră amândoi aproape de colibă: sir Kenneth, cu aerul unui om care așteaptă ca musafirul să-și ia ziua bună, iar de Vaux, ca și cum ar mai fi vrut să spună ceva, și din pricina aceasta nu pleca. Grăbindu-se să le țină tovărășie, câinele își lăsă botul lung în mâna stăpânului, parcă i-ar fi cerut un semn de prietenie. De îndată ce primi ceea ce așteptase, adică un cuvânt prietenos și o mângâiere, ca să-și arate recunoștința și bucuria, o luă la fugă cu coada bârzoii, zbenguindu-se încolo și înapoi și făcând ocoluri dese printre corturi, în jos și în sus, în lung și în lat, printre colibele părăsite, dar fără să fi trecut dincolo de hotarul împrejmuitor și fără să se fi atins de pragul colibei străjuite de flamura cu coadă de lăstun, în care înțelepciunea îl îndemna să recunoască adăpostul stăpânului. După ce se rostogoli de câteva ori prin praf, se întoarse lângă stăpân și, potolindu-se dintr-o dată, își reluă cuminența și chibzuința obișnuită, părând aproape rușinat că își pierduse sobrietatea și controlul de sine. Cei doi cavaleri îl priviră zămbitori, căci sir Kenneth era peste măsură de mândru de câinele său, iar un baron din partea de miazănoapte a Angliei nu putea să nu iubească vânătoarea, deci și câinii, judecând ca atare în cunoștință de cauză deșteptăciunea animalului.

— Isteț câine! zise el. Sunt pe deplin încredințat, sir, că zăvozii regelui Richard nu se pot măsura cu acesta, atât ca iuțea cât și ca putere. Dar, te rog, și asta o spun spre binele dumitale, spune-mi, cunoști porunca prin care se

prevede că nimeni nu poate ține câini de vânătoare în cuprinsul taberei regelui Richard, dacă n-are titlul de conte sau încuviințarea regească? Și o astfel de încuviințare, cred că dumitale nu ți s-a dat. O spun asta, în calitatea mea de mare scutier.

— Iar eu voi răspunde ca un scoțian liber – rosti cu seriozitate sir Kenneth. Slujesc, în prezent, sub flamura Angliei, dar nu-mi amintesc să mă fi supus cândva legilor ei de vânătoare, și nu le respect îndeajuns pentru a mă supune lor. În clipa când trâmbița cheamă la arme, piciorul meu e în scară și m-avânt fără a șovăi, în fruntea tuturor, iar atunci când sună înaintarea, nu rămân nicicând cel din urmă în mânăuirea lăncii. Nu văd însă cu ce drept m-ar sili regele Richard să-mi petrec clipele de răgaz în alt chip decât îmi e vrerea.

— Totuși – reluă de Vaux – socotesc c-ar fi o nesăbuintă să înfrunți porunca regelui... Așadar, cu îngăduința domniei tale, eu, care mă bucur de mare trecere în această privință, îți voi trimite din parte-i încuviințarea pentru acest prieten.

— Mulțumesc – rosti cu răceală scoțianul; câinele nu trece însă dincolo de hotarele taberei mele, și aici îl pot apăra și eu. Totuși – adăugă el, schimbând dintr-o dată tonul – cred că nu răspund bunăvoinței domniei-tale așa cum s-ar cuveni. De aceea, îți mulțumesc, milord, cu toată recunoștința; scutierii și sulțarii l-ar putea întâlni pe Roswall, și dacă i-ar face vreun rău m-aș grăbi să-l răzbun, astfel că s-ar isca mari neplăceri. Domnia-ta ai văzut îndeajuns gospodăria mea, milord – adăugă el, cu un zâmbet – ca să nu roșesc mărturisindu-ți că Roswall e cel dintâi străjer al ei, și cutez a nădăjdui că leul nostru, Richard, nu-i ca leul din fabulă, care mergea la vânătoare cu tovarăși, dar păstra tot vânatul numai pentru el. Nu cred c-ar fi în stare să-l lipsească pe un gentilom sărac, care îl slujește cu credință, de câteva clipe de plăcere și de-o bucată de vânat, mai cu seamă că hrana se găsește atât de greu.

— Pe cinstea mea, domnia-ta nu faci altceva decât să spui adevărul despre rege; și totuși, în vorbele acestea se ascunde ceva care ar suci chiar și mințile prinților noștri normanzi..

— Am aflat de curând, din gura cântăreților și a pelerinilor, că țăranii dumneavoastră din comitatul York și- din Nottingham s-au răsculat și s-au strâns în pâcuri numeroase, călăuzite de un strașnic arcaș, numit Robin Hood, însoțit de un ajutor al său, Micul John. Mi se pare c-ar fi fost mult mai bine ca regele Richard să îmblânzească legile din Anglia, decât să încerce să le întărească aici, în Țara Sfântă.

— Urâte lucruri, sir Kenneth – răspunse de Vaux, ridicând din umeri ca un om care vrea să ocolească o convorbire neplăcută... Trăim într-o lume de smintiți, dragul meu domn. Dar trebuie să ne despărțim, deoarece sunt așteptat în cortul regelui. După vecernie, cu îngăduința domniei-tale, voi căuta să te văd din nou ca să stau de vorbă cu medicul maur... Totodată, dacă îmi îngădui, mi-ar face plăcere să-ți trimit câteva fleacuri, care socotesc că ți-ar fi de oarecare folos.

— Foarte mulțumesc, milord, dar nu e nevoie... Roswall are de-ale mănăirii pentru încă cincisprezece zile, căci soarele Palestinei, dacă într-adevăr aduce boli, în schimb usucă vânatul.

Cei doi cruciați se despărțiră mai buni prieteni decât se întâlniseră; dar, mai înainte de a-și părăsi noua cunoștință, Thomas de Vaux căută să se lămurească cât mai bine în privința medicului oriental, iar cavalerul scoțian îi dădu scrisorile de încredere pe care le adusese regelui Richard din partea lui Saladdin.

## CAPITOLUL VIII

Un medic priceput ce știe durerea să aline  
E mai de preț ca o armată — spre-al omenirii

bine.

*Iliada* lui Pope



— Ciudată poveste, sir Thomas – rosti monarhul bolnav, după ce ascultase însemnatele vești ale credinciosului baron de Gilsland. Ești pe deplin încredințat că acest scoțian e un om cinstit și sincer?

— Asta n-aș putea s-o spun, sire – răspunse pizmașul englez... Am trăit prea mult în vecinătatea scoțienilor ca să pot crede în cuvântul lor. I-am găsit întotdeauna fățarnici. Dar purtările acestui om nu par să dea câtuși de puțin de bănuirile și, dac-ar fi drac în loc de scoțian, tot aș pune mâna în foc pentru el.

— Și cum ți se pare că-și face datoria acesta cavaler, de Vaux?

— Majestatea voastră sunteți mai îndreptățit decât mine să observați purtările cavalerilor, și nu mă îndoiesc că ați băgat de seamă faptele acestui cavaler al Leopardului... Se bucură de-o faimă neîntinată.

— E adevărat, sir Thomas. Am fost martori ai isprăvilor și ai felului său de a se purta. Singurul nostru gând, ori de câte ori ne așezăm în fruntea oștilor, e acela de a vedea cum își fac datoria supușii și aliații noștri, iar nu ca să căutăm deșertăciunea faimei, așa cum cred unii. Cunoaștem îndeajuns zădărnicia laudei semenilor noștri, care-i ca un fum, și nu de dragul ei, ci pentru alte țeluri ne înarmăm până-n dinți.

De Vaux se sperie auzindu-l pe rege făcând o mărturisire cu totul potrivnică firii lui, și în prima clipă crezu că numai apropierea morții îl făcea să rostească astfel de cuvinte despre faima ostășească, care era însuși scopul vieții lui. Dar amintindu-și că-l întâlnise pe duhovnicul regelui în încăperea de afară a cortului, fu destul de ager ca să-și dea seama că acea trecătoare umilință se datora îndemnurilor cucernicului propovăduitor; de aceea îl lăsă pe rege să vorbească mai departe, fără să-l întrerupă.

— Da – urmă Richard – am văzut, într-adevăr, cum își face datoria acest cavaler; buzduganul meu de comandant n-ar fi decât marota unui bufon, dacă mi-ar fi scăpat din vedere acest lucru... Și poate că l-aș fi răsplătit cu bunăvoința mea, dacă n-aș fi băgat de seamă, totodată, îngâmfarea, trufia cutezanței lui.

— Sire – spuse baronul Gilsland, băgând de seamă că regele se schimbase la față când rostise aceste cuvinte. Mă tem să nu vă fi mâhnit aducând vorba, fără să vreau, despre toate acestea, mai cu seamă că eu l-am sprijinit.

— Cum, Multon! Tu! Tu! strigă regele mânios și uimit, tu ai căutat să-i ațâți cutezanța? Asta nu-i cu putință!

— Majestatea voastră îmi va îngădui să amintesc că printre însărcinările ce mi s-au dat, sunt îndreptățit să acord oamenilor de sânge nobil încuviințarea de a ține un câine sau doi în adăpostul din tabără, fie numai și pentru faptul de a nu precupeți bunăvoința... Și-apoi, ar fi fost o nelegiuire să facem cel mai mic rău unui câine atât de nobil ca al acestui gentilom.

— Așadar, are un câine atât de frumos? întrebă regele.

— E câinele cel mai desăvârșit pe care l-am văzut vreodată – răspunse baronul, care se înflăcăra ori de câte ori venea vorba despre ceva în legătură cu vânătoria. E dintr-o rasă pură de miazănoapte. Are pieptul lat, crupa vânoasă și e negru fără pete albe, având doar între labele dinainte și pe cele dinapoi câteva pete fumurii. E îndeajuns de voinic ca să doboare un taur și destul de iute ca să urmărească din fugă o antilopă.

— Ei bine – strigă regele, râzând de înflăcărarea baronului – i-ai dat încuviințarea să-și păstreze câinele și cu asta basta. Totuși nu căuta să fii atât de îngăduitor cu acești vântură-lume, ai căror prinți sau căpetenii nu sunt aici ca să-i țină în frâu. Sunt greu de strunit. Caută numai plăceri în Palestina... Dar, să lăsăm asta... Cum rămâne cu medicul arab?... Ziceai că scoțianul l-a întâlnit în deșert?

— Nu, sire... Iată ce mi-a povestit sir Kenneth... Fusese trimis la bătrânul sihastru din Engaddi, despre care se povestesc atâtea...

— Mii de draci! strigă Richard ridicându-se. Trimis de cine... și cu ce scop?

Cine-a îndrăznit să trimită un om la peștera din Engaddi, în timp ce regina se afla acolo, în pelerinaj, rugându-se pentru însănătoșirea noastră?

— Sfatul cruciaților i-a încredințat această misiune, milord – răspunse baronul. În ce scop? Asta n-a vrut să-mi destăinuiească. Cred că în tabără nu se știe că regina a întreprins acest pelerinaj... poate că nici chiar prinții n-au fost încunoștințați despre aceasta, de vreme ce regina n-a stat cu nimeni de vorbă de când majestatea voastră nu i-a mai îngăduit să intre aici, de teamă să nu se molipsească.

— Ei bine, vom căuta să pătrundem în adâncul lucrurilor... Așadar, scoțianul l-a întâlnit pe medicul acesta rătăcitor în peștera din Engaddi. Nu-i așa?

— Nu, milord, mi se pare însă că s-a întâlnit cu un emir sarazin în apropierea aceluia sfânt lăcaș; după obiceiul cavalerilor, la început, cei doi războinici și-au încercat puterile; găsimu-se vrednici de a-și ține tovărășie, au mers apoi împreună până la peștera din Engaddi.

Aici, de Vaux se opri, întrucât nu prea mai știa cum să continue.

— Acolo l-au găsit pe medic? Întrebă regele cu nerăbdare.

— Nu, sire; aflând că majestatea voastră sunteți greu bolnav, sarazinul a făgăduit că va dobândi încuviințarea lui Saladdin pentru a vi-l trimite chiar pe medicul lui, a cărui pricepere a lăudat-o nespus. Acesta a venit într-adevăr la peșteră, după o zi sau două. E însoțit de suită, ca un adevărat prinț, cu trâmbițe și chimvale, înconjurat de slugi călări și pe jos, și aduce scrisori de credință din partea lui Saladdin.

— Au fost cercetate de Giacomo Loredani?

— Venind înapoi, le-am arătat talmaciului și iată cuprinsul lor în englezește.

Richard luă un petic de hîrtie pe care erau scrise următoarele cuvinte: „În numele lui Allah și al lui Mahomed, Profetul său (Ptui! Câinele! strigă Richard, scuipând cu dispreț), Saladdin, rege al regilor, sultan al Eghiptului și al Siriei, lumina și ocrotirea pământului, dorește marelui Melec-Ric<sup>4</sup> – Richard al Angliei – voie bună! Aflând că mâna bolii s-a oprit asupra-ți, fratele nostru de sânge regesc, și că n-ai în preajmă-ți decât medici nazarineni și jidovi, care se străduiesc fără binecuvântarea lui Allah și a sfântului Profet (ducă-se pe pustii profetul lui! Îngână din nou monarhul Angliei)... trimitem ca să te ajute și să te îngrijească chiar pe medicul care ne îngrijește pe noi, Adonebec el Hakim, în fața chipului căruia îngerul Azrael<sup>5</sup> își desfășoară aripile și părăsește odaia bolnavului... Cunoaște însușirile tămăduitoare ale pietrelor și buruienilor, mersul soarelui, al lumii și al stelelor, și poate să scape un om de toate amenințările ce nu-i stau scrise în frunte. Te rugăm stăruitor să-i cinstești meșteșugul și să te folosești de el; căci am dori nu numai să aducem slavă vredniciei și darurilor tale ce strălucesc între toate neamurile Francistanului, dar să și ducem la capăt lupta dezlănțuită astăzi între noi, fie printr-o pace vrednică de cinste, fie arătând în văzul tuturor, pe câmpul de bătaie, dovada tăriei războinice a fiecăruia. Suntem de părere că nu se cuvine, nici față de rangul, nici față de vitejia ta, să mori de moartea unui rob, și nici slava noastră nu poate să îndure ca un atât de vrednic potrivnic să fie smuls de sub tăișul hangerelor noastre de o boală atât de neînsemnată... Facă sfântul...”

— Destul, destul! strigă Richard, nu vreau să mai știu nimic de blestematul său profet! Mi se face greață la gândul că vajnicul și inimosul Saladdin poate să creadă în câinele acela mort. Da, am să-l văd pe medic. Mă dau de bună voie pe mâinile acestui Hakim... Am să-i răsplătesc sultanului mărinimia, am să-l înfrunt pe câmpul de bătaie, așa cum îmi propune cu atâta demnitate, și nu va avea prilejul să vadă în Richard un om de nimic... Sub greutatea armelor mele, îl voi

<sup>4</sup>Astfel era numit Richard de către popoarele orientale, (n. t.)

<sup>5</sup>îngerul morții

pleca cu fruntea în țărână... Lovindu-l, cum n-a mai fost lovit nicicând, îl voi aduce în sânul sfintei noastre biserici; își va mărturisi rătăcirile înaintea crucii săpată în mânerul săbiei mele, și-l voi boteza pe câmpul de luptă cu apă din coiful meu, deși apa sfințită va fi amestecată cu sângele amândurora... Grăbește-te, de Vaux; pentru ce să amânăm un deznodământ atât de mult dorit? Du-te și adu-l pe Hakim.

— Milord – grăi baronul, care în această risipă de însuflețire vedea poate un acces de febră... Luați seama... sultanul e un păgân... și majestatea voastră e cel mai de temut vrăjmaș al lui.

— Tocmai pentru aceasta e dator să mă ajute la nevoie, întrucât ar fi o bătaie de joc ca niște friguri nenorocite să zădărnicească lupta dintre doi suverani ca noi. Îți spun că-i sunt drag, așa cum îmi e și el mie, așa cum se cuvine să-și fie dragi doi vrednici potrivnici. Pe legea mea, aș săvârși o nelegiuire dacă m-aș îndoi de cinstea lui.

— Totuși, milord, cred c-ar fi mult mai bine să vedem urmările leacurilor lui Hakim asupra scutierului scoțian; viața mea însăși atârână de acest lucru; fiindcă m-aș învrednici de moartea josnică a unui câine dacă m-aș purta ca un nesocotit, lipsind întreaga creștinătate de scutul, de singura sa nădejde.

— Nu te-am văzut nicicând șovăind în fața morții – zise Richard, dojenitor.

— Și suveranul meu nu m-ar vedea șovăind nici de astă dată – răspunse neînfricatul baron, dacă n-ar fi vorba de viața majestății voastre, care prețuiește mai mult decât a mea.

— Ei bine, bănuitorule, du-te și vezi dacă acel om merge spre bine. Fie ca leacurile păgânului ori să mă ucidă, ori să mă înzdrăvenească, căci nu mai pot să zac așa ca un bou răpus de ciumă, când tobele bat, trâmbițele sună și caii tropotesc cu neastâmpăr.

Baronul se grăbi să plece. În sinea lui hotărâse să se spovedească unui duhovnic curat la suflet, întrucât își simțea cugetul încărcat la gândul că stăpânul lui va fi îngrijit de un păgân. Se duse la arhiepiscopul de Tyre, știind cât de mult îl iubea și îl prețuia regele Richard pe acest înțelept prelat. Episcopul ascultă spovedania baronului cu acea putere de pătrundere care îi caracterizează pe clericii romano-catolici. Temerilor religioase ale baronului le dădu atâta însemnătate câtă își putea îngădui față de un laic.

— Doctorii – zise el – ca și doctoriile sunt de mare folos, deși cei dintâi sunt uneori prin naștere sau prin năravurile lor, fapăturile cele mai josnice din lume, după cum doctoriile de care se folosesc sunt extrase din cele mai primejdioase otrăvuri. Creștinii se pot sluji la nevoie de păgâni, de necredincioși și adeseori îți vine a crede că una dintre pricinile pentru care au mai rămas pe pământ e tocmai fiindcă au știut să se facă folositori adevăraților slujitori ai lui Dumnezeu; de aceea, pe bună dreptate, facem robi din prinșii noștri de război. Nu mai încape îndoială că cei dintâi creștini s-au folosit de slujbele păgânilor. Astfel, pe corabia Alexandria, pe puntea căreia sfântul apostol Pavel a trecut în Italia, marinarii de bună seamă că erau păgâni. Ce-a zis însă preafericitul atunci când a fost nevoie de sprijinul lor: *Nisi hi in navi manserint, vos salvi fieri non potestis* – dacă oamenii aceștia nu vor rămâne pe puntea vasului, nu veți putea să scăpați. În sfârșit, jidovii sunt potrivnici creștinismului ca și mahomedanii, și cu toate că cei mai mulți medici din lagărul nostru își trag obârșia din neamul lor, sunt folosiți fără remușcări și fără gălăgie. Deci, și mahomedanii pot fi folosiți în acest scop. *Quod erat demonstrandum*<sup>6</sup>.

O astfel de judecată era sortită să împrăstie pe de-a-ntregul temerile lui Thomas de Vaux. Mai cu seamă însă dictonul latinesc avu asupra-i o mare înrâurire, tocmai din pricină că nu pricepuse un singur cuvânt. Prelatul se dovedi mai puțin vorbăreț atunci când se puse întrebarea dacă sarazinul ar fi putut fi

<sup>6</sup> Ceea ce era de demonstrat, în limba latină (n. t.)

răuvoitor; de astă dată nu se grăbi s-ajungă la o hotărâre pripită. Luând din mâna baronului scrisorile de credință, le citi și le reciti, comparând originalul cu tălmăcirea.

— E ceva care pare înapoișit ca să măgulească pe regele Richard, și nu mă pot împiedica să nu-l bănuiesc pe vicleanul sarazin. Sunt oameni iscusiți în meșteșugul otrăvurilor, știind să le alcătuiască în așa chip încât de-abia peste câteva săptămâni îl doboară pe cel care le-a înghițit fără să știe, și în acest timp ucigașul are vreme să fugă. Se pricep de asemenea să imbibe pânza și pielea cu cel mai primejdios venin. Și... Maica Domnului să mă ierte, de vreme ce le știam toate astea, cum de-am avut nesocotința s-apropii aceste scrisori de obrazul meu? Ia-le înapoi, sir Thomas; grăbește-te și du-le unde trebuie. (Și i le întinse grabnic baronului ținându-le cât mai departe.) Deocamdată, iată ce avem de făcut, milord de Vaux. Să mergem spre coliba scutierului bolnav și să aflăm dacă acest Hakim stăpânește într-adevăr arta despre care mi-ai vorbit; apoi să hotărâm dacă îl lăsăm sau nu să-și arate priceperea pentru însănătoșirea lui Richard. Dar așteaptă puțin. Să iau cu mine afumătura, întrucât frigurile acestea sunt molipsitoare. Te sfătuiesc să iei rosmarin uscat, plămădit în oțet, milord; întrucâtva mă pricep și eu în arta tămăduirii.

— Mulțumesc cucerniciei voastre – răspunse Thomas de Gilsland. Dacă frigurile s-ar fi atins de mine, de mult ar fi trebuit să le iau de la bunul meu stăpân.

Episcopul de Tyre se înroși la gândul că el se ferise cu teamă de monarhul bolnav; în sfârșit, îl rugă pe baron să-i arate drumul, în clipa când ajunseră în dreptul sărăcăcioasei colibe în care locuiau cavalerul Leopardului și scutierul său, episcopul grăi către de Vaux:

— Într-adevăr, milord, scoțienii se îngrijesc mai puțin de suita lor decât ne îngrijim noi de câini. Iată un cavaler – zice-se, viteaz în război și în stare să săvârșească fapte de seamă în timp de pace – al cărui scutier, totuși, trăiește într-o mizerie în care nu cred că trăiesc nici câinii în Anglia. Ce spui despre vecinii dumitale de miazănoapte?

— Stăpânul face tot ce-i stă în putință pentru scutierul lui căci locuiesc împreună, în același adăpost – zise baronul. Și intră în colibă.

Episcopul îl urmă, în silă. Căci, deși nu se putea spune c-ar fi fost lipsit de curaj, acest curaj era dominat totuși de-o mare grijă față de făptura lui. Își amintise că avea îndatorirea să cerceteze îndeaproape priceperea medicului arab, și de aceea trecu pragul colibeii cu un aer mândru, studiat dinainte, înapoișit ca să impună respect străinului. Prelatul avea, într-adevăr, o înfățișare impunătoare și vrednică de luare aminte. În tinerețe fusese deosebit de chipeș și la vârsta lui înaintată n-ar fi vrut pentru nimic în lume să pară altfel. Purta falnicele veșminte episcopale, bogate, împodobite cu blănuri scumpe, peste care aruncase o pelerină cu fel și chip de broderii. Inelele pe care le purta în degete prețuiau cât o întreagă baronie, iar gluga, lăsată pe spate din pricina căldurii, era prinsă cu copci de aur curat în jurul grumazului și sub bărbie. Unul dintre cei doi însoțitori ai săi îl apărau de soare, după obiceiul asiaticilor, ținând deasupra capului său un fel de umbrelă din frunze de palmier, în timp ce al doilea se străduia să-l răcorească, fluturând în jurul lui un evantai din pene de păun.

În clipa când episcopul de Tyre intră în coliba cavalerului scoțian, acesta lipsea de-acolo, iar medicul maur, pe care venise să-l vadă, era așezat turcește, pe o saltea împletită din frunze, așa cum îl lăsase de Vaux cu câteva ceasuri mai înainte, alături de bolnavul care părea că doarme adânc și căruia îi pipăia pulsul din când în când. Episcopul rămase în picioare timp de câteva clipe, ca și cum s-ar fi așteptat să fie întâmpinat cu smerenie sau ca sarazinul să rămână uimit de înfățișarea lui mândră și impunătoare. Dar Adonbec nu-l privi decât în treacăt și, atunci când în sfârșit prelatul îi dădu bună ziua în limba franceză, el îi răspunse

prin obișnuitul salut oriental: Salam aleicum! Pacea să fie cu tine!

— Ești medic, necredinciosule? întrebă episcopul vădit înciudat de-o astfel de primire. Aș vrea să stau cu tine de vorbă în privința meșteșugului tău.

— Dacă te-ai pricepe cât de puțin în arta medicinei – răspuse El Hakim – ar trebui să știi că medicii nu vorbesc și nu se sfătuiesc în odaia unui bolnav. Ascultă – adăugă el, în timp ce afară se auzea lătratul surd al unui câine – însuși dobitocul acela îți dă o pildă, Ulemat. Simțirile lui îl îndeamnă să-și înăbușe lătrăturile, fiindcă se află în preajma unui bolnav. Vino afară, dacă vrei să-mi spui ceva – adăugă el, ridicându-se și arătându-i calea.

Deși îmbrăcămintea sarazinului era cât se poate de sărăcăcioasă, și înfățișarea lui pirpirie contrasta cu aceea falnică a prelatului și a uriașului baron, în felul de a se purta al acestuia era ceva impunător, care nu îngăduia episcopului de Tyre să-și dezvăluie nemulțumirea pentru lecția primită. Ieșind din colibă, îl privi pe Adonbec în liniște câteva clipe, gândindu-se ce ton să folosească mai departe în convorbire. Nici un fir de păr nu se zărea de sub gluga ridicată pe care-o purta arabul, și care îi ascundea jumătate din fruntea înaltă, netedă și lipsită de cute, așa cum îi erau și obraji, în măsura în care nu-i adumbrea barba lungă, deasupra căreia priveau pătrunzător, după cum am mai spus, ochii lui negri.

Uimit de înfățișarea lui tinerească, prelatul se hotărî în cele din urmă să rupă firul tăcerii pe care arabul părea hotărât să-l prelungească, și-l întrebă ce vârstă avea.

— Anii oamenilor de rând – răspuse sarazinul – se numără după zbârcituri; ai înțelepților, după știința lor. Eu nu cutesc să mă socotesc mai bătrân decât o sută de întoarceri ale Hegirei<sup>7</sup>.

Luând acest răspuns în înțelesul lui obișnuit, socotindu-l adică pe străin în vârstă de o sută de ani, baronul de Gilsland privi spre prelat cu un aer neîncrezător; acesta, cu toate că înțelesese în alt chip răspunsul lui El Hakim, se grăbi să răspundă privirii printr-o tainică clătinare a capului. Și vorbi cu îngâmfare, întrebând aspru prin ce își putea dovedi arabul priceperea în știința medicală.

— Drept cheazășie ai cuvântul puternicului Saladdin – răspuse înțeleptul, atingându-și fruntea în semn de adâncă cinstire; – cuvântul pe care nu și l-a călcat niciodată, fie c-a fost vorba de un prieten sau de-un vrăjmaș. Ce vrei mai mult, nazarinene?

— Aș vrea să văd cu ochii până unde merge puterea ta – răspuse baronul – fiindcă, dacă nu vei face acest lucru, n-ai să te poți apropia de patul regelui Richard.

— Puterea medicului stă în tămăduirea bolnavului. Iată-l pe acest scutier: sângele lui era secăt de frigurile care au înălbit cu schelete tabăra voastră și împotriva cărora toată dibăcia medicilor nazarineni a fost ca un veșmânt de mătase pe care l-ar îmbrăca un războinic ca să se apere de împunsăturile sulitelor. Priviți-i degetele și brațele slăbite, asemenea labelor și ghearelor cocorului. Azi-dimineață, moartea își întinsese coasa asupra-i; dar în clipa când îngerul Azrael sosise la căpătâiul său, eu am poposit la picioarele lui, și sufletul nu i-a zburat din trup. Așadar, nu mă tulburați cu întrebări de prisos; așteptați mai bine clipa hotărâtoare și priviți în liniște minunea ce se va împlini.

Medicul se folosi atunci de astrolab, unealta pe care-o întrebuința la măsurătoarea stelelor, un fel de oracol în știința orientală și cercetând cu adâncă luare aminte dacă s-a împlinit ceasul hotărât pentru rugăciune, căzu în genunchi, cu fața întoarsă către Mecca și începu să îngâne ruga prin care orice musulman își încheie truda de peste zi. Episcopul și baronul își aruncau unul altuia priviri în

---

<sup>7</sup>Hegira - era mahomedanilor, datând de la fuga lui Mahomed de la Mecca la Medina (anul 622 e. n.). Prin aceasta, sarazinul dădea a înțelege că studiile lui ar fi trebuit să fie însușite de un altul într-o sută de ani. (n. t.)

care se putea citi dispreț și indignare; nici unul dintre ei însă nu îndrăzni să tulbure rugăciunea lui El Hakim, oricât de păgână li s-ar fi părut. Arabul se ridică apoi de la pământ și intră în coliba în care se afla bolnavul. Aici scoase dintr-o cutiuță de argint un burete îmbibat cu cine știe ce apă mirositoare, căci, în clipa când îl puse sub nasul bolnavului, acesta strănută, se trezi și privi rătăcit împrejur. În clipa când se ridică în capul oaselor, gol până-n brâu, numai pielea și oasele, de parcă atunci ar fi fost scos din groapă, avea o înfățișare groaznică. Chipul îi era prelung, uscat și acoperit de încrețituri, dar privirea, rătăcită la început, deveni din ce în ce mai liniștită; păru a băga de seamă că în preajmă-i se găseau oaspeți de vază, deoarece, cu mâinile slăbite încercă să-și descopere capul în semn de respect. Peste câteva clipe își chemă stăpânul cu umilință și supunere:

— Ne cunoști oare, vasalule? întrebă lordul Gilsland.

— Nu prea, milord – răspunse scutierul cu glas stins. Am avut un somn lung și plin de visuri. Totuși, îmi dau seama că sunteți un mare comandant englez, după crucea roșie pe care-o purtați cusută pe veșmânt, iar acest senior e un sfânt prelat a cărui binecuvântare îl rog să mi-o dea întru iertarea păcatelor.

— Ți-o dau *Benedictio Domini sit vobiscum!*<sup>8</sup> rosti prelatul făcând semnul crucii, dar fără să se apropie de patul bolnavului.

— Vedeți cu ochii – zise arabul – c-a scăpat de friguri. Bolnavul vorbește liniștit, păstrându-și întreaga ținere de minte; de asemenea, pulsul îi bate domol, ca și al vostru. Veniți și vă încredințați.

Prelatul nu se încumetă să facă o astfel de încercare; dar Thomas de Gilsland, mai hotărât, pipăi cu mâna lui și își dădu seama că într-adevăr bolnavul scăpase de friguri.

— Asta e o adevărată minune – zise lordul, privindu-l îndelung pe episcop; omul acesta e pe deplin vindecăt. Îl voi duce numaidecât pe medic în cortul regelui Richard; care e părerea sfinției voastre?

— Așteaptă, lasă-mă să sfârșesc cu un bolnav mai înainte de-a începe cu altul – zise arabul. Te voi însoți numai după ce-am să-i dau bolnavului acestuia și cea de-a doua cupă din elixirul binefăcător.

Vorbind astfel, luă o mică cupă de argint și-o umplu cu apă dintr-un burduf ce se afla la capul patului; scoase apoi de la brâu o punguță împletită din fir de argint, în care se afla leacul, și vârând-o în cupă, o lăsă acolo un timp. Privitorii băgară de seamă, că apa din cupă începu să facă bășici, dar se potoli repede.

— Bea – zise medicul către bolnav; dormi apoi și te trezește pe deplin sănătos.

— Și numai cu un astfel de leac poți să tămăduiești un monarh? întrebă episcopul de Tyre.

— Am tămăduit o biată slugă, după cum vezi bine – răspunse înțeleptul; regii Francistanului sunt oare alcătuiți din altă plămădă decât cei din urmă dintre slujitorii lor?

— Să vină numaidecât la rege – strigă baronul de Gilsland. Ne-a dovedit îndeajuns că se pricepe să lecuiască. Dacă lucrurile nu vor ieși așa cum dorim, iau totul asupră-mi.

În clipa când tocmai voiau să iasă din colibă, bolnavul, ridicând glasul atât cât îi îngăduiau puterile, strigă:

— Cucernice părinte, nobil cavaler, și dumneata binefăcătorule, dacă vrei să dorm și să mă înzdrăvesc, spuneți-mi, rogu-vă, unde se află bunul meu stăpân?

— A plecat într-o expediție pe meleaguri îndepărtate, cu sarcini de seamă care îl vor face să zăbovească mai multe zile, prietene – răspunse prelatul.

— Ei! strigă baronul de Gilsland – de ce să-l amăgim pe bietul băiat?...

<sup>8</sup> Binecuvântarea Domnului să fie cu tine! în limba latină, (n. t.)

Stăpânul tău s-a întors de curând, prietene, și-1 vei vedea numaidecât.

Bolnavul ridică spre cer brațele slăbite, în semn de mulțumire către Dumnezeu, apoi, nemaiputând ține ochii deschiși din pricina leacului adormitor, căzu într-un somn adânc.

— Ești un tămăduitor mai bun decât mine, sir Thomas – zise prelatul; în odaia unui bolnav, mai mult prețuiește o minciună îmbucurătoare, decât un adevăr în stare să mâhnească.

— Ce vrei să spui, cucernice părinte? întrebă repede de Vaux. Crezi c-aș rosti o minciună chiar cu prețul unei duzini de vieți?

— Ai spus – răspuse prelatul, oarecum îngrijorat – ai spus că stăpânul acestui scutier s-a întors. Vorbesc de cavalerul Leopardului.

— Dar s-a întors, într-adevăr. Am stat de vorbă cu el acum câteva ceasuri. El ni l-a adus pe medicul acesta învățat.

— Prea Sfântă Fecioară! Pentru ce nu mi-ai spus până acum că s-a întors? strigă prelatul și mai tulburat.

— N-am spus că s-a întors în tovărășia vraciului? Credeam c-am făcut acest lucru – răspuse de Vaux, nepăsător. Dar ce însemnătate mai are întoarcerea lui, atunci când e vorba de priceperea vraciului și de însănătoșirea regelui?

— Are foarte mare însemnătate – răspuse episcopul, încleștând pumnii, bătând din picior și lăsând să-i scape, fără voie, și alte semne de nerăbdare. Unde-ar putea să fie în clipa aceasta cavalerul? Domnul cu noi! S-ar putea întâmpla unele greșeli fatale.

— Omul de pază, care se află înaintea colibei – răspuse baronul, mirat oarecum de neliniștea prelatului – ar putea, cred, să ne dea de veste unde i-a plecat stăpânul.

Tânărul fu chemat numaidecât și, într-un grai greu de priceput pentru cei doi cruciați, izbuti în cele din urmă să-i facă să înțeleagă că cu câteva clipe mai înainte stăpânul lui fusese căutat de un ofițer și plecaseră împreună spre cortul regelui. Neliniștea episcopului păru că ajunsese la culme, și, într-o oarecare măsură, se tulbură și baronul, deși nu era un om pătrunzător și nici prea bănuitor. Pe măsură însă ce îngrijorarea prelatului se întetea, dorința lui de a-și ascunde sau de a-și stăpâni tulburarea, sporea și ea.

Episcopul își luă repede rămas bun de la baron, care îl urmări nedumerit cu privirile și, ridicând din umeri, porni, însoții de medicul arab, spre cortul regelui Richard.

## CAPITOLUL IX

ciuma,

zăresc

Acesta e regele vracilor, fierbințeala și

Răceala sau arzătoarea podagră, numai cât îl

Și slăbesc din încleștare măduarele chinuite.

Anonim

Baronul de Gilsland se îndrepta domol, cu chipul îngrijorat, spre cortul regelui. Era mai încrezător în destoinicia brațului său în luptă decât în aceea a minții lui. Dându-și seama că nu prea avea însușirea de a pătrunde în taina lucrurilor, se mulțumea de obicei să se mire de întâmplări pe care un om cu o minte mai vioaie s-ar fi străduit să le cerceteze și să le înțeleagă sau cel puțin să cugete asupra lor. Totuși de astă dată găsea și el că într-adevăr era ceva ciudat în purtarea prelatului, care la auzul unei vești atât de neînsemnate, cum era aceea a întoarcerii unui biet cavaler scoțian, se tulburase deodată, uitând cu totul de miraculoasa vindecare la care fusese martor. În ochii lui sir Thomas Gilsland, un asemenea cavaler era pe de-a-ntregul lipsit de interes, mai cu seamă în cercul

nobililor; și, în ciuda obiceiul său de a privi lucrurile cu nepăsare, de data asta baronul își storcea mintea cumplit, străduindu-se să descopere pricina tulburării prelatului. În cele din urmă își zise că la mijloc trebuia să fie vorba de vreo uneltire împotriva regelui Richard, urzită de aliații lui, și în care se putea întâmpla ca însuși prelatul să fie amestecat, întrucât trecea drept un om cam lipsit de scrupule și nu prea statornic în păreri. Baronul era incredințat că nu exista pe lume om mai desăvârșit decât stăpânul său, deoarece Richard, întruchiparea cavalerismului, era cel dintâi dintre principii creștini și se supunea din toate punctele de vedere canoanelor sfintei biserici catolice. Aici se opreau gândurile lui de Vaux, în privința desăvârșirii unui om. Știa însă că strălucitele însușiri de care stăpânul său dăduse dovadă, atrăseseră asupra-i neconținut, destulă ură și defăimare, odată cu prețuirea și dragostea, și că în lagăr, chiar și printre principii cruciați, se găseau mulți care ar fi fost gata să jertfească nădejdea izbânzii asupra sarazinilor, plăcerii de a-l surpa, sau cel puțin de a-l umili pe Richard al Angliei.

„Ținând seama de toate acestea – își zise în sine baronul – n-ar fi cu neputință ca medicul arab să se slujească de priceperea lui, sau poate chiar de închipuita lui pricepere, ca de un vicleșug la care cavalerul Leopardului ar fi părtaș, iar episcopul de Tyre, oricât ar fi el de față bisericească, să nu fie amestecat câtuși de puțin.” Această presupunere, însă, nu se prea împăca cu neliniștea pe care o vădise prelatul în clipa când aflase de neașteptata întoarcere a cavalerului scoțian în tabăra cruciaților. De Vaux se afla însă sub înrâurirea prejudecăților lui obișnuite, care îl făceau să creadă că un șiret preot italian, un scoțian cu inimă nestatornică și un medic păgân alcătuiau o tagmă de la care nu se putea aștepta nimic bun. Tocmai de aceea se hotărî să dea totul pe față regelui, a cărui judecată o prețuia la înălțimea vitejiei care îl făcuse atât de temut.

În acest timp însă, lucrurile se petrecuseră cu totul împotriva bănuielilor lui sir Thomas de Vaux. De îndată ce acesta părăsise cortul regesc, Richard, împins de nerăbdarea pricinuită de febră și de cea obișnuită firii sale, începu să murmure, văzând că nu se întoarce mai degrabă. Monarhul avea însă destulă stăpânire de sine ca să judece și să-și domolească mânia pe care i-o sporea și mai mult boala. Cei din jur se istoviră în eforturi căutând să-i abată gândurile; în zadar însă îi citi preotul din cartea de rugăciuni, în zadar îi spuse slujitorul o poveste și-i cântă aedul favorit din strunele harpei. În cele din urmă, cu două ceasuri înainte de apusul soarelui, prin urmare cu mult înainte de-a fi putut să afle vreo știre în legătură cu priceperea medicului arab, trimise un om la cavalerul Leopardului, cu poruncă să vină numaidecât, hotărât să-și potolească nerăbdarea prin deslușirile pe care i le va da sir Kenneth în ceea ce privea pricinile lipsei lui din tabără și a împrejurărilor în care-l întâlnise pe vestitul medic. Cavalerul scoțian se supuse acestei porunci și se înfățișă înaintea regelui ca un om obișnuit cu astfel de întrevederi. Regele Angliei îl cunoștea foarte puțin, din vedere; mândru de rangul său și credincios în adâncul inimii femeii ce-i stăpânea gândurile, sir Kenneth nu lăsa niciodată să-i scape prilejul de a lua parte la vreuna din adunările la care suveranul, prietenos și binevoitor, deschidea porțile tuturor celor care dețineau un oarecare rang în rândurile cavalerilor. Regele îl privi cu multă luare aminte, în timp ce el se apropie de patul regesc, îndoindu-și o clipă genunchiul, apoi se ridică și rămase în picioare, într-o atitudine respectuoasă, dar lipsită de slugărnicie și de umilință, așa cum se cuvenea unui ofițer în prezența suveranului său.

— Numele domniei-tale – zise regele – e Kenneth, cavaler al Leopardului. Cine ți-a acordat ordinul de cavaler?

— M-a investit, atingându-mă cu spada, William-Leul, regele Scoției.

— Spada lui era vrednică să dăruiască o astfel de cinste, și nici nu s-a



pogorât pe un umăr nevrednic... Te-am văzut făcându-ți datoria, ca un bun și vajnic cavaler, în iureșul luptei; nu te îndoiești, cred, că meritele domniei-tale n-au fost cunoscute. Dar înfumurarea pe care ai dovedit-o în alte împrejurări a ajuns până acolo încât cea mai mare răsplată ce ți s-ar cuveni pentru isprăvile domniei-tale, nu poate fi alta decât iertarea pentru ce ai greșit. Ce ai de spus?

Kenneth încercă să vorbească, dar nu găsi cuvântul de care ai fi avut nevoie. Conștiința tainică a iubirii lui neîngăduite și privi rea de șoim cu care Inimă-de-Leu căuta să-i pătrundă în adâncul sufletului îl tulburau una mai mult ca cealaltă.

— Și totuși – continuă regele – cu toate că soldații și vasali sunt datori să se supună cu respect ordinelor celor mai mari, am putea să-i iertăm unui viteaz cavaler o și mai mare vină decât aceea de-a avea un câine de vânătoare, cu toate că noi am dat porunci aspre în această privință.

Vorbind astfel, Richard ținea ochii ațintiți asupra scoțianului și nu se putu stăpâni să nu zâmbească în sine văzând că fizionomia cavalerului se schimbase dintr-o dată, simțindu-se ușurat în clipi când regele îi arătase pe față învinuirea.

— Să nu vă fie cu supărare, sire – rosti scoțianul – dar cred că s-ar cuveni ca majestatea voastră să ne îngăduie anumite slăbiciuni, nouă, bieților gentilomi din Scoția. Suntem departe de țară, veniturile noastre nu sunt îndeustulătoare și nu ne pot susține ca pe îndeustulații voștri seniori care se bucură de dărnicia lombarzilor. Sarazinii ne-ar simți și mai strașnic loviturile dacă am putea adăuga din când în când la rădăcinile și la pâinișoarele noastre de orz o bucată de vânat uscat.

— Nu e nevoie să mi se ceară mie o astfel de îngăduință, de vreme ce sir Thomas de Vaux, care ca toți ceilalți ce-mi stau în preajmă face tot ce găsește că e bine și nimerit să facă, ți-a dat încuviințarea să vânez cu câinii sau cu șoimii.

— Cu șoimii, nu. Dar, dacă majestatea voastră mi-ar lăsa libertatea deplină în această privință, dăruindu-mi în același timp și un șoim, aș fi bucuros ca într-o bună zi să cinstesc masa regească cu vânat proaspăt de apă.

— Mi-e teamă însă că dac-ai avea șoimul, nu ai mai aștepta îngăduința. Se spune că pe noi, coborâtorii din casa de Anjou, ne supără tot atât de mult călcarea legilor vânătorești cât și trădarea coroanei. Totuși, oamenilor vrednici și cinstiți li se pot ierta unele... Dar să lăsăm asta. Aș vrea să știu, cavaliere, cu ce scop și din a cui poruncă ai făcut o călătorie prin ținuturile Mării Moarte, în apropiere de Engaddi?

— Din porunca sfatului mai-marilor Sfintei Cruciade.

— Și cine-a cutezat să dea o astfel de poruncă, atunci când eu, care, neîndoindu-mă, nu sunt cel din urmă în această ligă, n-am fost încunoștiințat?

— Să nu vă fie cu supărare, sire, dar nu eu eram cel îndreptățit să cer deslușiri în această privință. Nu sunt decât un ostaș al crucii, slujind, de bună seamă, în clipa de față, sub flamura majestății voastre, mândru că o astfel de cinste mi-a fost îngăduită. Totuși, cel ce poartă pe pieptul său acest simbol sfânt al drepturilor creștinătății și al cuceririi Sfântului Mormânt, a făcut totodată legământul de a se supune fără șovăire poruncilor principilor și călăuzitorilor Sfintei Cruciade. Se cuvine să deplâng, odată cu toată creștinătatea, că o boală care, nădăjduiesc, nu va mai dăinui multă vreme, a lipsit pe majestatea voastră de puțința de a lua parte la sfatul în care glasul îi era atât de puternic; dar, ca ostaș, a trebuit să mă supun celor cărora le aparține dreptul de a comanda. Cea mai mică șovăire ar fi o pildă rea în tabăra creștină.

— Ai toată dreptatea, și vina nu se cuvine să cadă asupra-ți ci asupra celor cu care, atunci când bunul Dumnezeu se va milostivi să mă ridice din acest așternut blestemat al durerilor și zăcerii, nădăjduiesc să mă răfuiesc precum se cuvine. Dar ce mesaj ai dus?

— Socotesc, cu voia majestății voastre, că o astfel de întrebare ar trebui

pusă aceluia ce mi-au încredințat sarcina, și care ar putea să deslușească rostul misiunii mele. Numai atunci aș putea destăinui mesajul meu.

— Fără taine cu mine, domnule scoțian, dacă ții la liniștea dumitale – spuse, nervos, monarhul.

— Liniștea mea, sire? Pe aceasta am zvârlit-o ca pe ceva de prisos din clipa când m-am legat de această sfântă expediție, întrucât mă gândesc mai mult la fericirea veșnică decât la bietele mele mulțumiri pământești.

— Pe sfânta liturghie, ești un viteaz! Ascultă, cavaliere, îmi sunt dragi scoțienii: sunt viteji, deși rămân încăpățânați și nesupuși, și-i cred de asemenea cinstiți la suflet, deși împrejurările politice i-au silit de multe ori să se prefacă. Ar trebui să mă bucur de oarecare recunoștință din partea lor, întrucât am făcut de bunăvoie ceea ce nu se putea smulge pe calea armelor, nici mie, nici înaintașilor mei. Am clădit din nou cetățile din Roxbourg și Berwick, care fuseseră date Angliei ca zălog. I-am dat înapoi Scoției toate ținuturile cuprinse între vechile ei hotare și, în sfârșit, am renunțat la dreptul de omagiu ce se cuvenea coroanei Angliei, socotind că v-a fost impus pe nedrept. Am vrut să-mi fac prieteni liberi și neatârnați, într-o țară în care vechii regi ai Angliei nu căutaseră decât să-și supună vasali răzvrătiți și pururi nemulțumiți.

— Ați făcut toate astea, milord – rosti sir Kenneth înclinându-se – în urma unei cinstite înțelegeri cu suveranul nostru la Canterbury. Pentru aceasta, eu și alți scoțieni care prețuiesc mai mult decât mine, am venit să luptăm sub flamura majestății voastre, în loc să pustiim hotarele Angliei. Dacă numărul lor nu-i atât de mare, însemnează că mulți au pierit.

— Deplin adevăr e în cele rostite; și, ținând seamă c-am făcut mult bine țării domniei-tale, îți cer, cavaliere, să-ți amintești că eu, ca mai-mare al ligii creștine, am dreptul să știu cele ce se întâmplă între aliații mei. Așadar, dă-mi ceea ce mi se cuvine, mărturisindu-mi ceea ce trebuie să știu, și sunt sigur că voi putea fi lămurit de domnia-ta mai bine decât de oricare altul.

— Sire, pentru că mi-o cereți în felul acesta, vă voi mărturisi adevărul, întrucât sunt încredințat că gândurile voastre de-a ajunge la ținta sfintei noastre străduințe sunt cinstite și pornesc din adâncul inimii, lucru pentru care nu m-aș pune chezaș în ceea ce-i privește pe ceilalți conducători ai sfintei ligi. Aflați, prin urmare, că am avut sarcina să propun, prin mijlocirea sihastrului din Engaddi, un om de o sfințenie desăvârșită, cinstit și prețuit de Saladdin însuși...

— O prelungire a încetării focului, de bună seamă? strigă Richard, întrerupându-l aprins.

— Nu, pe sfântul Andrew, sire, ci statornicirea unei păci temeinice și retragerea oștirilor noastre din Palestina.

— Pe sfântul George! Chiar dacă nu i-am privit niciodată cu bunăvoință, nu i-aș fi crezut în stare să se înjosească până-ntr-atât. Spune-mi, sir Kenneth, cu ce fel de gânduri ai luat asupra-ți o astfel de sarcină?

— Am primit din toată inima s-o aduc la îndeplinire, sire, fiindcă, lipsiți fiind de nobilul nostru comandant, sub a cărui singură îndrumare am fi putut nădăjdui că vom învinge și cum nu vedeam pe nimeni care i-ar fi putut lua locul, am socotit că cel mai bun lucru într-o astfel de împrejurare, n-ar putea fi altul decât înlăturarea, pe orice cale, a unei înfrângeri.

— Și în ce condiții s-ar fi putut încheia o pace atât de glorioasă? întreabă Richard, stăpânindu-și cu greu furia ce-i clocotea în piept.

— Condițiile nu mi-au fost dezvăluite mie, sire; pergamentul pe care l-am lăsat în mâinile sihastrului era pecetluit.

— Și cum ți s-a părut acest sihastru? E un om tâmp, un smintit, un mișel sau un sfânt?

— În privința smintelii lui, sire, socotesc că se prefacă, voind printr-un astfel de mijloc să-și atragă cinstirea păgânilor, întrucât aceștia îi cred pe nebuni

ființe înzestrate cu harul dumnezeiesc; cel puțin, această nebunie pare să-1 stăpânească numai în anumite prilejuri, fără să-i tulbure mintea în orice împrejurare, așa cum se întâmplă cu cei căzuți pradă unei nebunii obișnuite.

— E multă iscusință în acest răspuns – rosti monarhul, lăsându-se să cadă în așternutul din care se ridicase un răstimp în capul oaselor. Și ce crezi de pocăința lui?

— Pocăința mi s-a părut pornită din inimă; se chinuiește, pesemne, din pricina remușcărilor, pentru cine știe ce cumplită nelegiuire săvârșită.

— Dar părerile lui în legătură cu împrejurările politice?

— Cred, sire, că nu mai nădăduiește în mântuirea Palestinei, după cum nu mai trage nădejde nici să se mântuiască pe sine, afară numai dacă nu se va întâmpla vreo minune, mai cu seamă de când brațul lui Richard al Angliei a încetat să mai lupte pentru dezrobirea ei.

— Prin urmare, vederile acestui sihastru sunt tot atât de josnice ca și ale principilor nemernici care, uitând de îndatoririle cavaleresti și de credința creștină, nu se arată hotărâți decât atunci când e vorba să bată în retragere. Decât să pornească împotriva unei hoarde de sarazini, înțeleg mai bine să calce în picioare trupul unui aliat care e pe moarte.

— Iertați-mă sire, dacă-mi iau îngăduința să vă mărturisesc că o astfel de convorbire vă înrăutățește și mai mult boala, dușman mult mai primejdios pentru creștinătate decât toate ostile necredincioșilor.

Într-adevăr, obrazul lui Richard se învăpăiașe și mișcările îi erau din ce în ce mai mânioase: cu pumnul strâns, cu brațul ridicat și cu ochii scânteietori, părea că suferă atât trupește cât și sufletește, deși susținut de curaj, continua să vorbească, disprețuind parcă ambele suferințe.

— Oricât ai căuta să mă măgulești, cavalerie – reluă el – tot n-ai să-mi scapi. Se cuvine să-mi spui mai multe decât mi-ai spus până acum... Ai zărit-o pe soția mea, regina, la Engaddi?

— Nu, după cât mi-aduc aminte, sire – răspunse sir Kenneth, tulburat peste măsură, deoarece își amintea de procesiunea care avusese loc la miezul nopții în capela din peșteră.

— Te întreb – stăruiești cu și mai multă asprime regele – dacă n-ai intrat în capela călugărițelor carmelite din Engaddi, și dacă n-ai zărit-o cumva pe Berengaria, regina Angliei, însoțită de doamnele de la curte care au întovărașit-o în acest pelerinaj?

— Sire, voi spune adevărul ca în fața altarului. Într-o capelă subterană, în care am fost călăuzit de sihastru, am întâlnit un cor de femei care venise să se închine în fața unor moaște de o neasemuită sfințenie. Nu le-am zărit însă fețele și nu le-am auzit murmurul glasurilor decât în imnurile pe care le cântau. N-aș putea să știu dacă regina Angliei se afla printre ele.

— Și pe nici una dintre doamne n-ai recunoscut-o? (Sir Kenneth tăcu). Te întreb – repetă Richard ridicându-se într-un cot – ca pe un gentilom și un cavaler – și voi vedea în ce măsură ești vrednic de aceste două ranguri; te întreb, zic, dacă n-ai recunoscut pe vreuna dintre doamnele care alcătuiau această procesiune cucernică?

— Sire – răspunse Kenneth, șovăind, cuprins de sfială –...am putut bănuiești...

— Și eu de asemenea bănuiesc – adăugă regele, încruntându-și sprinceană cu asprime. Dar, destul; oricât ai fi de leopard, cavalerie, teme-te să nu cazi în gheara leului... Ascultă... Ca să te îndrăgostești de lună, însemnează că ți s-a rătăcit mintea; dar ca să te cațări pe un turn înalt, cu nădejdea că vei ajunge la ea, e o nesocotință care te împinge la nimicire.

În clipa aceea se auzi un zgomot în încăperea alăturată și regele, reluându-și numaidecât aerul obișnuit, adăugă:

— De ajuns, cavalerie. Pleacă. Du-te și-1 caută pe de Vaux și grăbește să

mi-l trimiți, însoțit de medicul arab. Voi pune la încercare, cu viața mea, cinstea sultanului. Dacă ar vrea să se lepede de credința lui neadevărată, l-aș ajuta cu spada mea să-i alunge de pe pământurile sale pe francezi și pe austriaci, și aș socoti că Palestina e mai bine cârmuită de dânsul decât de niște regi, chiar pogorâți de-a dreptul din cer.

Cavalerul Leopardului se retrase și peste câțeva vreme, șambelanul vesti că o delegație a sfatului a sosit să vegheze asupra majestății sale regele Angliei.

— Frumos din parte-le dacă-și mai aduc aminte că trăiesc încă – răspunse el... Și cine sunt acești vrednici oaspeți?

— Marele magistru al Templierilor și marchizul de Montserrat.

— Fratelui nostru, regelui Franței, nu-i place să calce în odaia unui bolnav, mi se pare. Totuși, dacă Filip ar fi fost bolnav, de mult m-ar fi zărit la căpătâiul patului său de suferință. Jocelyn, pune așternutul în rânduială; e învălmășit ca o mare învolburată: dă-mi și oglinda aceea de oțel... Trece-mi peria prin păr și prin barbă... Parcă aș avea mai curând coama unui leu decât părul unui creștin... Adu și apă.

— Milord – rosti șambelanul tremurând – medicii spun că apa rece poate să fie primejdioasă.

— Să-i ia dracu' pe medici – răspunse monarhul. De vreme ce nu pot să mă pună pe picioare, crezi oare c-o să le îngădui să mă chinuiască?... Și-acum, să poftească nobilii oaspeți; n-au să zică, nădăduiesc, că boala îl țintuiește în așa hal la pat pe bietul Richard, încât să nu se mai îngrijească de curățenie.

Vestitul mare-magistru al Templierilor era un om subțire și deșirat, îmbătrânit parcă din pricina războaielor. Avea o privire domoală, dar pătrunzătoare, și-o frunte, în încrețiturile căreia mii de intrigi întunecate își lăsaseră urmele. Era căpetenia acelor ciudați frați Templieri, pentru care ordinul lor monahal însemna totul, iar insul nimic, urmărind creșterea puterii ordinului chiar în paguba religiei pentru a cărei apărare se statornicise la început frăția. Cavalerii Templieri erau învinuiți de erezie și de practicarea vrăjilor, deși erau monahi creștini și se bănuia c-ar fi încheiat o înțelegere tainică cu sultanul, cu toate că făcuseră legământ să ocrotească Sfântul Mormânt și să lupte pentru eliberarea lui. Rostul ordinului în sine, ca și al căpeteniei sale, marele magistru, erau taine, pe care oricine se cutremura la gândul c-ar putea să le afle. Omul investit cu o funcție atât de înaltă venise înveșmântat în sutana lungă, albă, pe care-o purta în împrejurările cele mai solemne, și ținea în mână un *abacus*, bagheta mistică, emblema demnității sale, a cărei formă bizară a dat loc la fel și fel de presupuneri și la cele mai ciudate interpretări, stârnind bănuiala că acești cavaleri creștini se asociaseră sub simbolurile cele mai spurcate ale păgânismului.

Konrad de Montserrat avea o înfățișare mult mai plăcută decât aceea a întunecatului și enigmaticului monah-soldat care îl însoțea. Era un bărbat chipeș, de vârstă mijlocie sau poate ceva mai trecut, cutezător în luptă, înțelept la sfat, scriitor și galant în lume; pe de altă parte, era însă învinovățit de o mare nestatornicie, de-o ambiție îngustă și egoistă, care îl împingea să caute mărirea principatului cârmuit de el fără să-i pese de restabilirea regatului latin al Palestinei. Era bănuir de asemenea că urmărea satisfacerea intereselor proprii prin înțelegeri tainice cu Saladdin, în dauna Ligii Creștine.

Oaspeții îl salutară pe rege, precum se cădea și primiră răspunsul cuvenit. Marchizul de Montserrat începu să arate pricina pentru care veniseră. „Am fost trimiși – spuse el – de către regii și principii care alcătuiesc sfatul cruciaților, ca să ne interesăm starea sănătății nobilului lor aliat, regele Richard al Angliei.”

— Știm cu ce ochi buni privesc principii însănătoșirea noastră – răspunse regele englez – și nu ne îndoim c-au suferit îndeajuns timp de paisprezece zile cât au trebuit să-și înfrâneze curiozitatea nemaiinteresându-se de starea noastră, de

teamă, bineînțeles, ca nu cumva să ni se înrăutățească boala văzând cu câtă grijă suntem înconjurați de ei.

Elogiul marchizului fiind stăvilit de acest răspuns, ceea ce-l făcu să se simtă cam încurcat, însoțitorul său, mult mai sobru, căută să continue el vorba. Cu un fel de gravitate tăioasă și seacă, atât cât îi putea fi îngăduit în fața unui astfel de om, spuse regelui că veneau din partea sfatului să-l roage, în numele creștinătății, să nu lase îngrijirea sănătății sale pe mâna unui păgân așa-zis trimis de sultan, până în clipa când sfatul nu va fi luat măsuri ca să se spulbere ori să se întărească bănuielele strâns legate în clipa aceea de rosturile acelui om.

— Mare-magistru al sfântului și vajnicului ordin al Templului, și domnia-ta, ilustre marchiz de Montserrat – răspunse Richard – dacă veți avea bunăvoință să vă retrageți în încăperea de alături, veți vedea numaidecât în ce chip privim această puțin obișnuită bunăvoință venită din partea regeștilor și auguștilor noștri frați.

Marchizul și marele-magistru se retraseră îndată, și nu trecură decât câteva minute de când se aflau în încăperea din fața cortului și vraciul arab se ivi, însoțit de baronul de Gilsland și de sir Kenneth. Baronul rămase în urmă, poate ca să dea anumite porunci oamenilor de pază. Intrând în cort, vraciul arab făcu o plecăciune, după obiceiul oriental, în fața marchizului și a marelui-magistru, al căror rang se putea cunoaște după îmbrăcăminte și ținută. Marele-magistru îi răspunse cu cel mai rece dispreț: marchizul, cu acea curtoazie binecunoscută pe care o arăta totdeauna față de oamenii de orice stare și din orice neam. Urmare câteva clipe de așteptare, întrucât cavalerul scoțian nu cuteza să intre în certul regelui Richard înainte de sosirea lui de Vaux; în timpul acesta, marele-magistru îl întrebă cu asprime pe musulman:

— Necredinciosule, ai îndrăzni să-ți practici meșteșugul asupra persoanei sacre a unui suveran din lagărul creștin?

— Soarele lui Allah – răspunse înțeleptul – strălucește deasupra nazarineanului ca și deasupra drept-credinciosului, și slujitorul său nu se cade să facă deosebire între ei atunci când e chemat să aline suferința.

— Păgânule Hakim sau oricum s-ar numi un astfel de rob al întunecimilor – urmă marele-magistru – știi tu oare c-ai să fii sfâșiat de patru cai năvălași dacă regele Richard moare sub îngrijirea ta?

— Ar fi o aspră pedeapsă, pentru că eu nu mă slujesc decât de mijloace omenești și sfârșitul stă scris în cartea vieții.

— Ține seamă, rogu-te, vrednic și cucernic mare-magistru – interveni marchizul de Montserrat – ține seamă că învățatul acesta nu cunoaște legea noastră creștină întărită de teama lui Dumnezeu. Află, deci, iscusite vraci, a cărui destoinicie n-o punem la îndoială, că cel mai bun lucru pe care l-ai avea de făcut ar fi să te înfățișezi înaintea înaltului sfat al sfintei noastre cruciade, pentru ca înțelepții și pricepuții noștri medici să-ți pună întrebări în legătură cu mijloacele și leacurile de care vrei să te folosești pentru vindecarea augustului bolnav; în acest chip vei scăpa de toate primejdiile ce te-ar putea amenința dacă vei avea îndrăzneala să iei asupra-ți răspunderea unei fapte atât de grave.

— Luminați seniori – răspunse El Hakim – cred că v-am înțeles îndeajuns de bine. Știința își are însă jertfele ei, după cum meșteșugul vostru ostășesc și credința își au de multe ori mucenicii lor. Am primit poruncă de la stăpânitorul meu Saladdin-sultan, să-l tămăduiesc pe acest rege nazarinean; și cu binecuvântarea Profetului, am să mă supun acestei porunci. Dacă am să dau greș, voi purtați săbii înroșite în sângele credincioșilor și eu îmi dăruiesc trupul săbiilor voastre. N-am să stau de vorbă însă cu cei netăiați împrejur asupra învățăturilor prin care mi-am dobândit cunoștințele, mulțumită Profetului, și vă rog să nu-mi pricinuiți nici un fel de întârziere.

— Cine vorbește de întârziere? rosti baronul de Vaux. Am întârziat și așa

prea mult... închinăciuni, marchize de Montserrat și domniei-tale de asemenea, vajnic mare-magistru. Să am iertare, trebuie să intru numaidecât cu acest învățat vraci la căpătâiul stăpânului meu.

— Seniore de Gilsland – rosti marchizul în normanda franceză sau „graiul găștei”, cum i se zicea pe vremea aceea – află că am venit aici din partea sfatului monarhilor și prinților cruciadei, pentru a nu lăsa pe un vraci oriental, păgân, să se joace cu o sănătate atât de prețioasă ca aceea a regelui Richard.

— Nobile marchiz – i-o reteză englezul – eu nu mă pricep să lungesc vorba și nu-mi face plăcere să-i ascult pe alții pălăvrăgind. De multe ori îmi cred mai mult ochilor decât urechilor. Sunt pe deplin încredințat că păgânul acesta e în stare să lecuiască boala regelui Richard și nu mă îndoiesc că nu va cruța nimic pentru asta. N-avem timp de pierdut; dacă Mahomed – blestemul lui Dumnezeu să cadă asupra-i! – s-ar afla în pragul cortului cu aceleași gânduri bune ca și acest Adonbec El Hakim, aş socoti o nelegiuire dacă l-aş face să aştepte o singură clipă... Aşa stând lucrurile, vă doresc noapte bună, domnii mei.

— Dar – zise Konrad de Montserrat – regele însuși a spus că vom lua și noi parte la încercările acestui vraci.

Baronul vorbi ceva în șoaptă cu șambelanul, poate ca să se încredințeze dacă marchizul spunea adevărul, apoi răspunse:

— Seniori, dacă puteți răspunde de răbdarea domniilor voastre, vă e îngăduit să intrați odată cu noi; dar dacă îl veți întrerupe din îndatoririle lui pe acest vraci învățat prin vreo vorbă sau amenințare, aflați că, fără nici o considerație față de rangul domniilor voastre, voi porunci să fiți alungați din cortul regelui Richard; căci, o spun încă o dată, sunt atât de încredințat de iscusința acestui om încât, dacă însuși regele Richafd n-ar binevoi să-l primească, pe Sfânta Fecioară din Lanercost, socotesc că tot aş găsi o cale ca să-l înduplec să-i ia leacurile. Treci înainte, El Hakim.

Aceste din urmă cuvinte fură rostite în limba francă și vraciul se supuse numaidecât. Marele-magistru privi încruntat pe bătrânul războinic, atât de puțin ceremonios; dar, schimbând o privire cu marchizul, își descreți fruntea și-și luă o înfățișare senină; amândoi îl urmară pe de Vaux și pe arab în încăperea unde Richard îl aştepta, cu nerăbdarea cu care bolnavul pândește totdeauna sosirea medicului. Sir Kenneth, care nu fusese poftit nici să intre, nici să aştepte pe loc, se simți dator, în împrejurările arătate, să-i urmeze pe înalții oaspeți, dar, dându-și seama că nu era deopotrivă cu ei în putere și rang, rămase deoparte în timpul scenei care urmează. În clipa când intrară, Richard strigă:

— Oh, oh! iată o frumoasă tovarășie. Ați venit să-l vedeți pe Richard cum face o săritură în adâncul întunecimilor?... Nobili aliați, vă salut ca pe trimișii oștilor noastre creștine! Richard va fi iarăși printre voi sub înfățișarea lui de totdeauna, sau veți duce în mormânt ceea ce va mai rămâne din el... De Vaux, fie că stăpânul tău va trăi sau va muri, către tine se îndreaptă recunoștința lui... Dar mai e cineva aici... Frigurile au început să-mi slăbească vederea... Ei cum, să fie vrednicul nostru scoțian, care vrea să urce la ceruri fără scară?... Să fie de asemenea binevenit... Haide, sir Hakim, la lucru, la lucru!

Vraciul, care ceruse deslușiri în legătură cu feluritele semne ale bolii regelui, îi pipăi pulsul îndelung, cu multă luare aminte, în timp ce toți aşteptau tăcuți, cu cea mai chinuitoare nerăbdare, înțeleptul umplu apoi o cupă cu apă caldă, în care vârî aceeași punguță de mătase pe care o scoase, ca și întâia oară, din brâu. În clipa când i se păru că apa e îndeajuns de îmbibată cu leacuri, întinse regelui cupa, care îl opri, zicând:

— Așteaptă... mi-ai pipăit pulsul... lasă-mă să-mi apropii și eu degetul de-al tău... deoarece și eu, precum se cuvine, ca un bun cavaler, mă pricep întrucâtva la meșteșugul tău.

Arabul își lăsă mâna fără șovăire într-aceea a regelui, și degetele lui lungi și

subțiri fură o clipă cuprinse, sau aproape îngropate în palma mare a lui Richard.

— Pulsul îi e liniștit ca al unui copil – zise Richard; altfel clocotește sângele cuiva care a luat hotărârea să otrăvească un rege. De Vaux, fie că voi muri sau mă voi vindeca, vreau ca lui Hakim să nu i se întâmple nici un rău și să vegheați asupra-i cu deosebită luare aminte... Prietene, cată să-i reamintești prietenului Saladdin de mine: dacă mor, nu înseamnă că-i va fi pusă la îndoială cinstea. Dacă trăiesc, voi ști să-l răsplătesc așa cum se cuvine între războinici.

Apoi, ridicându-se în capul oaselor și luând cupa în mână, rosti către marchiz și către marele-magistru:

— Țineți seama de cuvintele mele, iar suveranii, frații mei, să-mi cinstească amintirea golind o cupă de vin de Cipru... Pentru gloria nepieritoare a primului cruciat care va izbi cu sulita sau cu spada în porțile Ierusalimului! Pentru rușinea și veșnica ocară a aceluia care va părăsi plugul pe coarnele căruia a pus mâna!

Închinând astfel, goli cupa până-n fund, apoi i-o întinse arabului și căzu istovit înapoi, pe pernele pregătite înapoi ca să-l primească. Atunci, vrăciul, prin semne mute și pline de înțeles, porunci ca toată lumea să părăsească cortul, în afară de baronul de Vaux, pe care nimic nu-l putea face să se retragă; și cortul se goli.

## CAPITOLUL X

tainic

nemulțumire

Am să deschid acum ceaslovul

Și spre a voastră – știu –

Citi-voi despre o chestiune gravă  
Și chiar primejdioasă.

*Henric IV, partea I*

Marchizul de Montserrat și marele-magistru al Ordinului Templierilor se opriră în fața cortului în care avusese loc această scenă și dădură cu ochii de o foarte puternică gardă de arcași înșirată în cerc în juru-le, ca să-i îndepărteze pe cei ce-ar fi venit să tulbure somnul regelui. Ostașii aveau înfățișarea tăcută și posomorâtă cu care își purtau de obicei armele la înmormântări; mergeau cu atâta băgare de seamă, încât nu se auzea nici măcar ciocnirea unei săbii de scut, deși mulți dintre cei ce înconjurau cortul erau îmbrăcați în armuri. Atunci când înalții oaspeți trecură printre rânduri, își plecară armele cu respect în fața lor, păstrând însă aceeași muțenie.

— S-au schimbat la față câinii aceștia de insulari – rosti marele-magistru către Konrad, după ce se îndepărtară de gărzi. Ce larmă, ce jocuri zgomotoase erau până acum în fața acestui cort. Toată gloata asta de ghiftuiți n-avea altă treabă decât să se întreacă în aruncatul lăncii, în jocuri cu mingea, să se ia la trântă, să cânte în gura mare, să dea pe gât clondirele, ca și cum ar fi țopăit la cine știe ce petrecere câmpenească, în jurul unui arminden și nicidecum în jurul unei flamuri regești.

— Câinii sunt dobitoace credincioase – zise Konrad – și regele, stăpânul lor, le-a cucerit inimile pentru că atunci când era în toane bune, nu șovăia să se ia cu ei la trântă, să răcnească și să se desfete la petreceri.

— Face pe grozavul. N-ai văzut cum a căutat să ne înfrunte, în loc să se roage în clipa când a golit cupa fatală?

— Cupa aceasta ar putea să fie cea din urmă – zise marchizul

— Dacă Saladdin e un turc ca toți turcii care au purtat vreodată turban și și-au întors fața spre Mecca la chemările muezinului. Dar el se fălește cu buna-credință, cu cinstea și mărinimia lui, ca și cum un câine ca dânsul ar putea să aibă virtuțile unui cavaler creștin. Se zice că i-a cerut lui Richard să-l primească în rândul cavalerilor.

— Pe sfântul Bernard, sir Konard, dacă cea mai mare onoare a creștinătății ar fi dăruită unui câine de turc care nu prețuiește nici două parale, noi n-am mai avea altceva de făcut decât să ne zvârlim săbiile și pintenii, rupându-ne hainele de pe noi și frângându-ne lăncile în două.

— Îl prețuiești prea ieftin pe sultan – răspunse marchizul; mărturisesc totuși că, cu toată înfățișarea lui chipeșă, unul care-i seamănă a fost vândut în bazar pe patruzeci de pence.

Cei doi cruciați ajunseră aproape de locul în care-și lăsaseră caii, nu departe de cortul regesc. Aceștia nechezau și băteau din picior în mijlocul unui pâlc strălucitor de scutieri și de paji, însărcinați să le poarte de grijă. După un răstimp de tăcere, Konrad își dădu cu părerea că oamenii și caii să fie trimiși înainte, iar ei să se bucure de răcoarea înserării făcând drumul pe jos spre cartierul lor, prin liniile lagărului creștinilor. Marele-magistru încuviință; porniră înainte, ocolind pe cât se putea, ca și cum ar fi înțeleși, locurile în care se îngrămădeau corturile și mergând pe larga pajiște ce se întindea între corturi și întăriturile dinafară, ca să poată sta de vorbă nestânjeniți și să nu fie văzuți decât de străjile pe lângă care treceau.

Vorbiră la început despre anumite măsuri de apărare și despre mijloacele pe care le aveau la îndemână; dar această convorbire, ce părea să nu fie pe placul nici unuia dintre ei, în cele din urmă încetă de la sine și tăcură, până când marchizul de Montserrat se opri deodată pe loc, ca un om care ar fi luat o hotărâre bruscă. Ațintindu-și timp de câteva clipe privirea asupra chipului posomorât, neclintit, al marelui-magistru, spuse într-un târziu aceste cuvinte:

— Dacă senioria și sanctitatea ta, reverende sir Giles Amaury, va binevoi, te-aș ruga, o dată cel puțin, s-arunci mohorâta mască pe care-o porți și să stai de vorbă deschis cu un prieten adevărat.

— Sunt – răspunse templierul zâmbind în doi peri – măști cu înfățișare plină de voieșie, după cum sunt altele mohorâte, dar cele dintâi nu ascund trăsăturile obrazului mai puțin decât cele din urmă.

— Fie și așa – rosti marchizul ducându-și mâna la bărbie și făcând gestul celui ce-și scoate masca; iată-mă astfel cum sunt. Și-acum, ce crezi, din punctul de vedere al ordinului domniei-tale, de perspectivele acestei cruciade?

— Vrei mai degrabă să sfâșii vălul ce ascunde gândurile mele, în loc să mi le dezvălui pe-ale domniei-tale; totuși, îți voi răspunde printr-o parabolă pe care-am auzit-o din gura unui pustnic musulman în mijlocul deșertului... „Un plugar se ruga cerului pentru ploaie. Când în sfârșit a plouat, a început să cârtească zicând că e prea puțin. Ca să-l pedepsească pentru nerăbdarea lui, Allah îi împlini dorința, făcând să se reverse Eufratul peste peticul lui de pământ. Împreună cu toate avuțiile plugarului, pieri și el odată cu împlinirea dorinței sale.”

— Iată o parabolă cu tâlc... De-ar fi vrut cerul ca oceanul să înghită trei sferturi din oștile acestor principii! Ce-ar fi rămas, ar fi slujit mai bine interesele seniorilor creștini din Palestina, biete rămășițe ale regatului latin. Lăsați astfel în voia soartei, ne-am fi încovoiat în fața furtunii, sau, mai degrabă, cu oarecare ajutor în oști și bani, ar fi fost cu putință să-l silim pe Saladdin să ne recunoască puterea și-am fi încheiat cu ușurință pacea făgăduindu-i protecția noastră. Dar, după marea primejdie care l-a amenințat pe sultan prin această cruciadă, nu mai puteam presupune că sarazinul, odată scăpat de ea, va mai îngădui vreunui dintre noi să-și mențină posesiunile sau principatele în Siria, sau că va mai tolera existența ordinelor războinice creștine care i-au făcut atâta sânge rău în vremea din urmă.

— Da, dar s-ar putea întâmpla ca acești cruciați neînduplecați să înfigă din nou crucea pe zidurile Sionului.

— Și ce folos ar avea din asta ordinul Templierilor, sau Konrad de Montserrat?



— Ar trage foloase poate numai cel din urmă... Konrad de Montserrat ar putea ajunge Konrad, rege al Ierusalimului.

— Ar suna frumos, dar gol... Godefroy de Bouillon n-a făcut decât să-și aleagă drept emblemă o coroană de spini... Onorate mare-magistru, trebuie să-ți mărturisesc c-am prins gust pentru stăpânirile astea orientale: într-o monarhie nu trebuie să fie decât un rege și supuși. Asta a fost alcătuirea elementară, primitivă: o turmă și-un păstor. Toată acea înlănțuire ierarhică feudală e artificială, complicată, și prefer să păstrez cu mână de fier buzduganul marchizatului meu, cu care să fac ce vreau, decât să dobândesc sceptrul de monarh, ca să fiu silit a-l închina în fața oricărui baron feudal, stăpânitor de pământuri sub egida Curții cu juri a Ierusalimului<sup>9</sup>. Un rege se cuvine să pășească nestingherit, mare-magistre, și nu să se împiedice ici de-o groapă, colo de-o întăritură – ici de un privilegiu feudal, colo de un baron înveșmântat în zale și cu spada în mână, gata să-și apere ceea ce socotește că e dreptul lui. Într-un cuvânt, află că dacă Richard se însănătoșește și dacă va avea un cuvânt de spus, drepturile lui Lusignan la tron vor fi preferate pretențiilor mele.

— De ajuns; m-ai convins într-adevăr de sinceritatea domniei-tale; desigur că mulți gândesc la fel, dar puțini sunt acei care să poată mărturisi deschis ca un Konrad de Montserrat, că nu doresc restaurarea regatului Ierusalimului și că ar prefera să se vadă stăpâni pe o parte din ruinele lui, asemenea sălbaticilor de pe țărmurile oceanului care, văzând o corabie în primejdie de a se scufunda, nu încearcă nimic pentru salvarea ei, așteptând mai degrabă ca naufragiul să le arunce prada la mal.

— Nu-mi vei da oare în vileag spovedania? Întrebă Konrad, privindu-l sfredelitor, cu neîncredere. Fii sigur că limba mea nu-mi va primejdi capul nicidecum și că brațul meu va fi gata să-l apere și pe unul și pe celălalt: învinuiește-mă, dacă vrei – sunt gata să-l înfrunt pe cel mai bun templier care a mânuit vreodată o lance.

— Nu te pripi; orice s-ar întâmpla, pe sfântul templu pe care ordinul meu a jurat să-l apere, îți voi păstra taina ca un bun camarad.

— Care templu? Întrebă marchizul, a cărui pornire spre sarcasm îl făcea deseori să treacă peste buna-cuviință și discreție; ai jurat oare pe acela de pe muntele Sionului, ridicat de regele Solomon, sau pe templul simbolic și ocult despre care se vorbește în adunările din catacombele noastre, ca de un element merit să sporească prestigiul neînfricatului și venerabilului ordin al domniei-tale?

Templierul îi aruncă o privire ucigătoare, dar îi răspunse stăpânit:

— Pe orice templu aş jura, fii încredințat, seniore marchiz, că-mi voi ține cu sfințenie jurământul. Aș vrea să știu pe ce ar trebui să juri domnia-ta ca să-ți ții jurământul?

— Eu voi jura – răspunse Konrad râzând – pe coroana mea de marchiz, pe care nădăjduiesc s-o schimb cu altceva mai bun, înainte de a se sfârși războiul. Nu prea mă încălzește această coroană subțirică; o coroană de duce ar fi un mijloc mai bun de apărare împotriva intemperiilor, iar o coroană de rege mi s-ar părea și mai de dorit, fiindcă e căptușită cu hermină și cu catifea... Pe scurt, noi amândoi avem interese comune; căci să nu crezi, mare-magistre, că dacă acești principii coalizați ar cuceri Ierusalimul și l-ar întrona ca rege pe unul dintr-ai lor, ți-ar lăsa ordinul în pace, sau că nu s-ar atinge de marchizatul meu. Nu, pe Sfânta Fecioară, într-o astfel de eventualitate, falnicii cavaleri ai Sfântului Ioan și-ar relua îndeletnicirile inițiale, îngrijind de răniți prin spitale, iar domniile-voastre, prea puternici și venerați cavaleri ai Templului, v-ați apuca din nou de meșteșugul armelor, ați dormi câte trei pe-o rogojină și-ați călări câte doi pe un cal, obicei

<sup>9</sup>Curtea cu juri a Ierusalimului era corpul de legislație feudală, instituit de Godefroy de Bouillon pentru guvernarea imperiului latin din Palestina, odată cu recucerirea lui de la sarazini. Era întreținut cu ajutorul patriarhului și al baronilor, al clerului și al laicilor, și servea - după spusele istoricului Gibbon - ca instrument de jurisprudență feudală, fondată pe principiile de libertate socotite esențiale pentru menținerea sistemului, (n. t.)

rușinos din alte vremuri, pe care-l evocă și azi pecetiile domniilor-voastre.

— Poziția, privilegiile și averile ordinului nostru vor împiedica această înjosire cu care ne amenințați – răspunse semeț cavalerul.

— Tocmai acestea sunt slăbiciunile domniilor-voastre – stăruie Konrad; o știi ca și mine, reverende mare-magistru, că dacă liga prinților ar învinge în Palestina, cea dintâi acțiune politică a ei ar fi îngenuncherea ordinului domniilor-voastre, ceea ce s-ar fi întâmplat de mult dacă n-ați fi fost sprijiniți de sanctitatea sa papa și dacă n-ar fi fost nevoie de vitejia domniilor-voastre pentru cucerirea Țării Sfinte. Îndată ce ar dobândi o izbândă deplină, ați fi dați la o parte ca o lance sfărâmată care e aruncată cât colo.

— Poate să fie adevărat ceea ce spui – răspunse templierul cu un zâmbet mohorât; dar oare ce perspective am avea dacă liga și-ar retrage oștile și ar lăsa Palestina în puterea lui Saladdin?

— Cele mai frumoase, cele mai sigure; fără îndoială că sultanul ar fi gata să dăruiască ținuturi întinse numai ca să poată păstra sub ordinul lui o oaste francă atât de bine disciplinată. În Egipt și în Persia, o întărire de acest fel, adăugată la călărima lui ușoară, ar hotărî soarta luptelor în favoarea lui, chiar dacă norocul i-ar sta împotrivă. Această stare de lucruri n-ar dăinui decât un timp anumit, poate atât cât ar trăi acest vrednic sultan... Dar în Orient, imperiile răsar ca ciupercile... Gândește-te, dacă ar muri, ce ne-am face noi, cei veniți din Europa, cu spiritul nostru îndrăzneț, aventuros, nestânjeniți de acești monarhi a căror măreție ne ține astăzi în umbră, și care, dac-ar mai rămâne aici și ar izbândi în această expediție, ne-ar arunca bucuroși în înjosire și umilință?

— Ai toată dreptatea, seniore marchiz, și cuvintele domniei-tale găsesc ecou în sufletul meu. Totuși, se cuvine să fim prevăzători. Filip al Franței e, pe cât de isteț, pe atât de viteaz.

— Așa e; dar, tocmai din această pricină va renunța lesne la expediția asta în care s-a avântat într-o clipă de entuziasm sau, poate, împins de nobilii lui, fără a se gândi prea bine. Pizmuindu-l pe regele Richard, dușmanul lui firesc, visul său e să se întoarcă în Franța pentru a-și aduce la îndeplinire planurile ambițioase al căror teatru de operațiuni e mai apropiat de Paris decât de Ierusalim. Va invoca cel dintâi pretext plauzibil pentru a pleca, dându-și seama că-și irosește aici forțele regatului.

— Dar ducele Austriei?

— Oh, cât despre duce, înfumurarea și prostia lui îl vor călăuzi tot acolo unde va ajunge Filip prin dibăcie și înțelepciune. Se socotește, Domnul cu el, nedreptățit, fiindcă toate gurile, până și cele ale trubadurilor lui, ridică osanalele regelui Richard; fiindcă se teme de el și îl urăște, abia așteaptă să i se întâmple ceva, întocmai ca dulăii care, atunci când căpetenia haitei cade sub gheara lupului, sunt gata mai degrabă să-l sfâșie pe la spate decât să-i sară într-ajutor. Ți-am spus toate acestea numai pentru a-ți arăta cât de mult doresc ca această ligă să fie destrămată și țara scăpată de toți monarhii și de toate oștile lor! De altfel, știi foarte bine, ai văzut cu ochii domniei-tale ce nerăbdători sunt toți acești principii influenți și puternici să înceapă tratative cu sultanul.

— E adevărat, ar trebui să fii orb ca să nu bagi de seamă acest lucru, mai cu osebire în urma celor discutate la ultimele lor întâlniri. Dar mai ridică-ți încă puțin masca și spune-mi ce te-a făcut să-l propui în adunare pe acel englez din miazănoapte, pe acel scoțian, pe acel cavaler al Leopardului, ca emisar al condițiilor tratatului?

— Am făcut acest lucru din motive politice – răspunse italianul; calitatea lui de cetățean al Marii Britanii era îndestulătoare ca să răspundă cerințelor lui Saladdin, care voia să-i fie trimis un războinic din oștile regelui Richard. Pe de altă parte, fiind scoțian și având anumite nemulțumiri personale pe care le bănuiesc, am socotit că atunci când se va întoarce, n-ar putea să se apropie de

patul de suferință al lui Richard, în preajma căruia de altfel nu avea acces.

— Oh, ce iscusit vicleșug politic! Crede-mă, mrejele acestea italiene n-au să-l învăluie niciodată pe Samsonul nostru insular. Pentru asta ar fi nevoie de mreje mult mai strașnice. Emisarul pe care l-ați ales cu atâta grijă ne-a adus un vraci care îl va vindeca pe englezul acesta cu inimă de leu și cu grumaz de taur, dându-i astfel putința de a continua lupta și, de îndată ce va fi în stare să sară din nou în șa, care dintre principi va mai îndrăzni să dea înapoi? Îl vor urma, cel puțin de rușine, cu toate că ar dori mai bine să pornească la luptă sub flamura lui Satan.

— Fii liniștit! Mai înainte ca acest vraci, dacă o fi cumva ajutat în meșteșugul lui de vreun dar miraculos, să-l tămăduiască pe Richard, s-ar putea să stârnim o ruptură între regele Franței, sau măcar al Austriei și aliații englezi; o astfel de discordie ar fi ireparabilă. Prin urmare, Richard, odată însănătoșit, va lua comanda doar a englezilor, dar nu-i va mai fi cu putință să pornească în fruntea întregii cruciade.

— Ești un arcaș îndemânatic, Konrad; dar arcul tău nu-i atât de bine întins încât săgeata să-și poată atinge ținta...

Se opri scurt, își roti privirea bănuitoare în juru-i, ca să se încredințeze că nu-l aude nimeni, apoi luând mâna marchizului, i-o strânse cu putere, îl privi țintă în ochi și-i spuse în șoaptă:

— Când Richard se va însănătoși, zici? Konrad, dar nu trebuie să se mai însănătoșească niciodată!

— Cum! strigă marchizul tresărind – vorbești despre Richard al Angliei, despre Inimă-de-Leu, stâlpul creștinătății?

Obrajii îi păliră și genunchii începură să-i tremure. Templierul îl privi cu chipul lui aspru, rânjind disprețuitor.

— Știi cu cine semeni în clipa aceasta, Konrad? Nu cu îndrăznețul și înțeleptul om politic, marchizul de Montserrat, acel care ar vrea să conducă liga principilor și să hotărască soarta imperiilor, ci cu un ucenic în ale vrăjitoriei, care, dând peste cartea de vrăji a stăpânului său, a invocat diavolul fără voie și a încremenit când acesta și-a făcut apariția.

— Recunosc – răspunse Konrad, căutând să-și stăpânească neliniștea – că, în lipsa unui mijloc mai sigur, acela de care vorbești te poate duce de-a dreptul la țintă; dar, Sfântă Fecioară! ne va urî întreaga Europă. Toți ne vor blestema, de la papă și până la cel din urmă dintre cerșetorii culcați la ușa bisericii, care, plin de lepră și în zdrențe, ajuns pe cea din urmă treaptă a mizeriei omenești, va binecuvânta cerul că nu e nici Giles Amaury, nici Konrad de Montserrat.

— Dacă iei lucrurile astfel – rosti marele-magistru cu aceeași liniște pe care o păstrase de-a lungul întregii discuții – să presupunem că nu s-a întâmplat nimic, că n-am stat de vorbă decât în vis, că ne-am trzit și că nălucirea a pierit.

— N-o să poată pieri niciodată.

— Nălucirile despre cununi ducale și coroane regești, într-adevăr că nu se șterg ușor din minte.

— Ei bine, să vedem dacă voi putea să învrăjbesc Anglia cu Austria.

Se despărțiră. Konrad rămase nemișcat pe locul unde-și luaseră bun rămas, cu ochii ațintiți asupra mantiei albe, fâlfâitoare, a templierului care se pierdea încetul cu încetul în întunericul din ce în ce mai negru al nopții răsăritene. Mândru și ambițios, făcându-și prea puține scrupule când era vorba de țelurile lui politice, marchizul de Montserrat nu era totuși un om crud din fire. Era mai degrabă un epicurian, un om dornic de plăceri, și ca toți cei cu acest temperament, era potrivit – poate din motive egoiste – provocării oricăror suferințe, săvârșirii oricăror cruzimi. De asemenea avea un fel de respect față de reputația sa, care ținea loc în spiritul lui celor mai alese principii. Așa cum stătea cu ochii ațintiți spre locul în care pierise ultima fâlfâire albă a mantiei tem-

plierului, Konrad își spuse: „Da, într-adevăr am invocat diavolul. Cine ar fi crezut că acest mare-magistru, atât de sobru și ascetic, a cărui întreagă fericire și nefericire părea una cu aceea a ordinului său, ar fi gata să facă mai mult pentru propria lui propășire chiar decât mine, care nu lucrez decât pentru interesele mele personale. Scopul meu era într-adevăr să pun capăt acestei expediții nesăbuite, dar n-aș fi cutezat niciodată să mă gândesc la mijlocul pe care l-a sugerat acest monah – totuși mijlocul cel mai sigur – poate chiar cel mai sănătos.” Cam acestea erau gândurile marchizului... când deodată fu smuls din monologul său lăuntric de un glas care strigă, la oarecare depărtare, cu tonul solemn al unui herald: „Amintește-ți de Sfântul Mormânt!” Aceste cuvinte fură repetate din post în post, întrucât santinelele erau obligate să le rostească din vreme în vreme, pentru ca oastea cruciaților să aibă mereu vie în minte țelul care îi îndemnase să pună mâna pe arme. Dar deși Konrad era obișnuit cu această parolă, pe care în orice altă împrejurare n-ar fi luat-o în seamă, cuvintele ei se potriveau atât de bine cu șirul gândurilor lui, încât în clipa aceea i se păru că glasul pogorâse din cer și îl îndemna să vegheze împotriva nelegiurii care-i mocnea în adâncul inimii. Își roti privirea împrejur cu neliniște, ca și patriarhul din parabolă – deși în împrejurări cu totul deosebite – așteptând parcă ivirea unui cerb dintr-un tufiș, sau oricare altă vietate care ar fi putut fi jertfită în locul aceluia dăruit de templier, nu dumnezeirii, ci Moloch-ului zămislit de ambițiile lor. Deodată zări flamura Angliei fluturând ușor în vântul înserării. Străjuia pe un dâmb aflat în mijlocul lagărului, care fusese ridicat cândva drept loc de odihnă veșnică pentru vreo căpetenie iudaică. Numele dâmbului fusese dat uitării și cruciații îl botezaseră: dâmbul Sfântului George, pentru că pe el flutura stindardul Angliei, ca un simbol al supremației, al dominației acesteia, asupra celorlalte steaguri ale seniorilor sau chiar ale altor regi, care fluturau jos pe pajiște. O singură privire poate să stârnească felurite gânduri în frământarea unei minți agere cum era aceea a lui Konrad. O singură privire îndreptată spre stindard păru să împrăstie nehotărârea în care îl adâncise îngândurarea. Se îndreptă spre cortul său, cu pasul apăsător al omului care a statornici un plan pe care este hotărât să-l aducă la îndeplinire. Aici concedie suita aproape regească ce-l înconjura și, lungindu-se pe pat, își zise că înainte de a se vădi necesitatea măsurilor extreme, trebuiau încercate neapărat mijloace mai blânde. „Mâine – își spuse el – la ospățul arhiducelui de Austria, vom vedea ce e de făcut, mai înainte de-a urma sinistrele sfaturi ale templierului.”

## CAPITOLUL XI

Un lucru sigur e în țara noastră:  
Dacă originea, averea, vitejia,  
Întâietate dau celui ce le posedă,  
Invidia ce urmărește toate-acestea  
Ca un dulău adușmecând pe urme,  
Le va ajunge una câte una  
Și le va doborî.

Sir David Lindsay

Datorită legăturilor de rudenie cu împăratul Henric-cel-Crud, Leopold de Austria era cel dintâi stăpânitor al frumoasei provincii care îi adusese titlul de arhiduce al imperiului germanic, dându-i astfel pitoreștile ținuturi străbătute de cursul Dunării. Renumele său a rămas pătat în istorie din pricina unui singur act violent și perfid, urmare tocmai a acestor negocieri din Țara Sfântă. Totuși, actul rușinos de a-l fi oprit pe Richard din drum, reținându-l ca ostatic atunci când acesta se întorcea prin ținutul lui, deghizat și fără suită, nu era caracteristic pentru firea obișnuită a acestui prinț; Leopold a fost mai curând un om slab și vanitos decât ambițios și tiran. Înfățișarea lui exprima posibilitățile sale spirituale. Era înalt, vânos, bine făcut, cu un obraz în care albul și roșul contrastau puternic,

și avea părul lung, bălai, fluturând în plete, în mișcările lui era însă o anumită stângăcie care părea să arate că trupul acela voinic nu era însuflețit de o energie îndestulătoare pentru atâta masă de carne; de asemenea, bogata îmbrăcăminte pe care o purta, nu părea să fi fost făcută pe măsura lui. Ca prinț, părea prea puțin obișnuit cu propriul lui rang și, neștiind în ce chip să se facă respectat atunci când împrejurările o cereau, socotea că trebuie să uzeze de expresii sau chiar de acte de o violență nestăpânită, ca să obțină câștig de cauză într-o controversă pe care ar fi putut-o dezlega foarte lesne dintru început prin puțină prezență de spirit. Aceste lipsuri săreau în ochi nu numai străinilor, dar însuși arhiducele își dădea seama uneori cu strângere de inimă, că nu prea era el persoana potrivită să dețină înaltul rang care i se conferise; la aceasta se adăuga bănuiala puternică și adesea îndeptățită, că și ceilalți îl prețuiau la adevărata lui valoare. În clipa când se hotărâse să ia parte la cruciadă, urmat de o suită princiară, Leopold râvnea prietenia regelui Richard; și ca să și-o apropie, făcuse asemenea servicii pe care regele Angliei, din politețe, nu s-ar fi putut să nu le primească și să nu le răspundă. Dar, cu toate că arhiducele nu era lipsit de bărbăție, părea atât de departe de însuflețirea cu care Inimă-de-Leu se zvârlea întodeauna în brațele primejdiei, ca un îndrăgostit în îmbrățișarea iubitei, încât regele îl privi curând cu o oarecare rezervă. De altfel, Richard, coborât din rasa normandă pentru care cumpătarea era în mare cinste, simțea o repulsie față de înclinarea germanului pentru plăcerile mesei, și mai cu seamă față de neînfrânarea acestuia la băutură. Toate acestea, și alte pricini personale, îl făcură pe regele Angliei să simtă în scurtă vreme pentru prințul german un dispreț pe care nu-și mai dădu osteneala să-l ascundă; această pornire nu-i scăpă bănuitorului Leopold, care la rândul-i îl răsplăti c-o ură de moarte. Vrajba dintre ei era întreținută de uneltirile ascunse ale lui Filip al Franței, unul dintre cei mai abili monarhi ai vremii aceleia, care, temându-se de firea mândră și autoritară a lui Richard, socotit de el rivalul său firesc, și, mai ales, simțindu-se ofensat de aerul dominator pe care acesta, deși vasal Franței, datorită domeniilor sale de pe continent, și-l lua față de seniorul său, făcea tot ce-i stătea în putință să-și întărească tabăra sa și s-o slăbească pe aceea a lui Richard. În acest scop căuta să-i unească pe principii cruciați de rang inferior, spre a se împotrivi la ceea ce numea el... „autoritatea uzurpatoare” a regelui Angliei.

Aceasta era starea de spirit a arhiducelui de Austria atunci când Konrad de Montserrat luă hotărârea de a trage foloase din ura acestuia față de Richard, nădăjduind să destrame sau cel puțin să clatine liga cruciaților. Alese clipa întrevederii în preajma amiezii, pretextând că vrea să-l trateze pe arhiduce cu câteva varietăți din vestitul vin de Cipru pe care îl primise de curând, voind la rândul-i să-l compare cu vinurile ungurești sau cu cele de Rin. În schimbul acestei curtenitoare atenții, fu invitat firește la ospățul arhiducelui, și acesta nu cruță nimic pentru ca ospățul să pară vrednic de un monarh. Totuși, gusturile delicate ale italianului socotiră mai degrabă o risipă grosolană decât eleganță sau strălucire mulțimea bucatelor îngrămădite pe masă. Germanii posedau încă pornirile războinice ale strămoșilor lor care învinseseră imperiul roman și păstrasera încă o mare parte din asprimea moravurilor barbare. Practicile și principiile cavalerismului nu ajunseseră la aceeași treaptă de rafinament ca la francezi și englezi și nici prescripțiile și regulile societății nu erau respectate în măsura care exprimau în Anglia și în Franța culmea civilizației. Luând loc la masa ducelui Austriei, Konrad fu în același timp uimit și amuzat de strigătele teutone ce-l asurzeau, și care nu cadrau cu ceremonialul unui ospăț regesc. Îmbrăcăminte seniorilor austrieci nu i se păru mai puțin bizară. Mulți dintre ei purtau încă bărbi lungi și aproape toți erau îmbrăcați cu dolmane scurte în felurite culori, strânse pe trup, încărcate de cusături și de brandenburguri, într-un chip neobișnuit în Europa apuseană. În cuprinsul cortului servea un mare număr

de slujitori tineri și bătrâni. Aceștia se amestecau din când în când în conversație și primeau din partea stăpânilor resturi de mâncare, pe care le înghițeau cu lăcomie în spatele oaspeților. Se afla de asemenea un număr neobișnuit de bufoni, de pitici și de cântăreți, toți zgomotoși și lipsiți de bun-simț. Cum puteau să bea în voie din vinul care curgea în valuri, zvăpăierea lor neobrăzată atinsese culmea.

Totuși, în larma necurmată care s-ar fi potrivit mai bine unei locande germane dintr-o zi de târg, decât în cortul unui principe suveran, arhiducele era servit cu o riguroasă etichetă, care dovedea cât era de grijuliu să-și facă respectate apanajele pe care i le conferea rangul său. Nu era servit decât în genunchi și de către paj de sânge nobil. Mânca dintr-un talger de argint și bea Tokai sau vinuri de Rin dintr-o cupă de aur. Mantia sa ducală era bogat împodobită cu hermină; cununa prețuia cât o coroană regească iar picioarele, în pantofi de catifea, a căror lungime, cu vârfuri cu tot, putea să fie de vreo două șchioape, se odihneau pe un taburet de argint masiv. Dar, un lucru care-i oglindea și mai bine caracterul era faptul că deși ținea să se arate politicos față de marchizul de Montserrat pe care din curtoazie îl așezase la dreapta sa, atenția lui era îndreptată mai mult spre *spruch-sprecher*, așa-numitul tâlcuitor, care stătea neclintit lângă umărul drept al ducelui. Acest personaj era înveșmântat într-o mantie bogată pusă deasupra unui surtuc de catifea; pe surtuc erau cusuți feluri de bani de aur și de argint, în amintirea mărinimoșilor principii care i-i dăruiseră. Ținea în mâini un mic toiag, pe al cărui capăt erau, de asemenea, bătute tot felul de monede, și ori de câte ori era pe cale să rostescă un lucru pe care-l socotea vrednic să fie auzit, rotea toiagul spre a atrage atenția asupra sa. Ipochimenul acesta îndeplinea în casa ducelui de Austria o slujbă care reprezenta ceva între sfetnic și rapsod; era, pe rând, bard, poet și orator, și toți acei care voiau să intre pe sub pielea ducelui, trebuiau să se pună bine mai întâi cu acest *spruch-sprecher*. De teamă ca înțelepciunea acestui slujitor să nu ajungă obositoare până la urmă, lângă umărul stâng al ducelui stătea un *hoff-narr*, un bufon de curte, numit Ionas Schwanker, care făcea aproape tot atâta termă cu zurgălăii din scufa sa de măscărici și cu marota pe care-o ținea în mână, cât și oratorul său tâlcuitorul, care își tot învârtea toiagul încărcat cu inele și cu bani de argint.

Cele două făpturi se întreceau care mai de care în înțelepciuni și în giumbușlucuri, în timp ce stăpânul lor, râzând sau aplaudând, iscodea cu grijă fizionomia nobilului oaspe, ca să vadă ce impresie făcea asupra unui cavaler atât de desăvârșit desfășurarea elocinței și a glumelor austriece. Ar fi fost greu să se spună care din doi – înțeleptul sau nebunul – avea mai multă trecere pe lângă meseni, sau care era mai mult pe placul stăpânului; străduințele amândurora erau însă foarte mult gustate. Uneori se luau la întrecere în elocință, și atunci își vânturau zurgălăii cu o furie alarmantă; îndeobște însă, păreau că se înțeleg atât de bine și că sunt atât de mult obișnuiți să-și susțină reciproc rangul, încât posomorâtul *spruch-sprecher* binevoia de multe ori să însoțească glumele bufonului de o explicație, pentru a le face pe înțelesul auditoriului, astfel că înțelepciunile lui deveneau un soi de comentariu al nebuniilor bufonului. Alteori, iarăși, drept mulțumire, șugubățul *hoff-narr* încheia printr-o lămurire hazlie cuvântarea plictisitoare a gravului orator.

Oricare ar fi fost părerea lui, Konrad se străduia ca fizionomia sa să nu dezvăluie decât cea mai deplină mulțumire, râzând și aplaudând tot atât de însuflețit ca și arhiducele prostiile încrezute ale *spruch-sprecher-ului* și spiritele stupide ale bufonului. De fapt însă, pândeau cu luare aminte, sperând ca unul sau celălalt să facă vreo aluzie favorabilă planurilor care-l preocupau. Nu așteptă mult, căci numele regelui Angliei fu pus pe tapet de bufon, care se obișnuise să vadă în porecla Dick-Mătură, dată lui Richard Plantagenetului, un ineputabil

subiect de glume, totdeauna primite cu hohote de râs. În timpul acesta, înțeleptul se socoti dator să tacă; dar, la o întrebare a lui Konrad, adăugă că genista sau planta din care se fac mături simboliza umilința și n-ar fi fost rău dacă acei ce purtau această poreclă și-ar fi amintit asemenea lucru. Aluzia la ilustrul blazon al casei Plantagenet era tălmăcită astfel îndeajuns de limpede și Ionas Schwanker observă că acei care se umiliseră de-a lungul veacurilor își luau acum revanșa.

— Cinste celui căruia i se cuvine cinste! răspunse marchizul de Montserrat. Toți am străbătut lunga cale până aici, am luptat – cred deci că și alți principii ar fi în drept să se bucure de faima pe care și-a însușit-o Richard al Angliei și pe care i-o ridică în slăvi trubadurii și minnesengerii care preamăresc cu înțelepciune faptele oamenilor. Aici nu se găsește oare nimeni care să înalțe un cântec de laudă în cinstea arhiducelui Austriei, nobila gazdă?

Trei cântareți se apropiară repede, cu harpele în mână, gata să-și înceapă cântările. *Spruch-sprecher-ul*, care era un fel de maestru de ceremonii, porunci însă să cânte numai unul dintre ei, rapsodul preferat, care începu în limba germană următoarele strofe ce ar putea fi tălmăcite astfel:

Când legiunile crucii roșii se-adună,  
Cine-i călărețul care stă în frunte?  
Cel mai luminat cap, cel mai generos suflet,  
Cavaler înaripat, falnic ca un munte.

Aici *spruch-sprecher-ul* își vântură toiagul și întrerupându-l pe bard, lămuri pe ascultători asupra celor ce nu înțeleseseră din descrierea făcută, anume că regeasca lor gazdă era călărețul pe care-l proslăvea cântecul. Când izbucni aclamația: *Hoch lebe der Herzog Leopold!*<sup>10</sup> un pocal plin făcu înconjurul mesei.

Nu-ntrebați pe austrieci de ce flamura lor  
Se-nalță mai sus decât toate,  
Și nici pe vultur de ce în al lui zbor  
Până la cer s-ajungă poate.

— Vulturul – rosti posomorâtul tălmaci al gândurilor – e semnul nobilului nostru arhiduce... și vulturul e vietatea care se apropie mai mult ca oricare alta de soare.

— Și totuși, leul a căutat să-l întreacă pe vultur – rosti nepăsător Konrad.

Arhiducele se înroși și își aținti privirea asupra oaspetelui; după un răstimp de îngândurare, *spruch-sprecher-ul* răspunse:

— Seniorul marchiz e rugat să mă ierte; un leu nu poate să-l întreacă pe vultur, întrucât e știut că leul n-are aripi.

— În afară de leul din San-Marc – adăugă bufonul.

— Acela e pe stema venețiană – zise ducele; dar nu încapă îndoială că lighioana aceea, jumătate nobilă, jumătate negustorească, nu poate să se asemuie cu vulturul nostru.

— Eu n-am vorbit despre leul venețian – preciză marchizul de Montserrat – ci despre cei trei lei de pe stema Angliei... Se zice că pe vremuri au fost leoparzi, dar acum sunt lei sadea și vor să aibă întâietate asupra tuturor celorlalte dobitoace, păsări și pești. Vai de acela care ar îndrăzni să se împotrivească.

— Vorbești serios, seniore? întrebă austriacul pe care începuse să-l înfierbânte vinul. Crezi că Richard al Angliei nutrește gândul să-și impună întâietatea asupra principilor suverani, care de bunăvoie au plecat cu el în această cruciadă?

— Eu nu vorbesc decât despre ceea ce văd și alții. Flamura lui flutură singură în mijlocul lagărului, ca și cum ar fi rege și generalisim al tuturor oștilor creștine.

---

<sup>10</sup>Trăiască ducele Leopold, - în limba germană, (n. t.)

— Poți îndura ocară asta cu atâta nepăsare încât să vorbești despre ea așa de liniștit?

— Vai, seniore, poate oare sârmanul marchiz de Montserrat să se împotrivescă umilinței căreia i se supun prinți puternici ca Filip al Franței și Leopold al Austriei? Pentru mine nu-i o rușine să îndur ocară pe care monarhi atât de puternici o îndură fără să crâcnească.

Leopold încheștă pumnul și izbi năprasnic în masă.

— Am vorbit cu Filip – strigă Leopold – i-am spus de mai multe ori că e de datoria noastră să-i ocrotim pe prinții mai mici împotriva tiraniei acestui insular. Mi-a răspuns însă totdeauna în-vocând legăturile de la suzeran la vasal dintre ei și spunând că n-ar fi diplomatic din partea lui să provoace o ruptură în astfel de clipe.

— Toată lumea știe că Filip e un om înțelept – răspunse Konrad – și supunerea lui va fi socotită de toți drept diplomație... În ce te privește, seniore, îți poți da seama și singur ce ai de făcut; nu mă îndoiesc însă că senioria-ta ai pricinii îndeajuns de puternice care te silesc să te supui stăpânirii engleze...

— Eu, să mă supun! răspunse mânios Leopold. Eu, arhiducele Austriei, unul dintre cei mai de seamă stâlpi ai Sfântului Imperiu Roman? Eu, să mă supun regelui unei jumătăți de insulă – nepotului unui biet bastard normand? Nu, pe lumina cerului! Lagărul nostru și toată creștinătatea vor vedea că sunt în stare să-mi fac dreptate, că nu înțeleg să dau o palmă de pământ acestui câine blestemat! Drepti, vasali și supuși! Drepti! După mine! Vom merge, fără a pierde o singură clipă, să împlântăm vulturul austriac undeva mult mai sus decât s-a înălțat vreodată stindardul unui rege sau al unui cezar.

Rostind aceste cuvinte se ridică vijelios și, urmat de uralele zgomotoase ale oaspeților, ieși din cort și smulse flamura ce flutura în dreptul intrării.

— O clipă, seniore – îl opri Konrad, prefăcându-se c-ar vrea să liniștească lucrurile – s-ar putea întâmpla să fii învinuit c-ai răzvrătit lagărul în astfel de clipe, și-apoi, socotesc c-ar fi mult mai bine să te supui încă o vreme dominației englezului decât să...

— Pentru nimic în lume! Nici o clipă! strigă ducele.

Și, cu flamura în mână, urmat de vasali și de slugi, porni în grabă spre dâmbul pe care flutura stindardul Angliei. Ajuns acolo, puse mâna pe stâlpul în vârful căruia se afla stindardul, ca și cum ar fi vrut să-l smulgă din pământ.

— Stăpâne, scumpul meu stăpân – strigă Ionas Schwanker, încolăcindu-l cu brațele... la seama, leii mai au dinți...

— Dar și vulturii au gheare – răspunse ducele, fără să lase din mină stâlpul cu flamura regească, deși nu îndrăznea să-l smulgă din pământ.

În ciuda îndeletnicirii lui, tâlcuitorul mai era uneori și înțelept. Scutură violent toiagul cu clopoței, și Leopold, după obicei, întoarse capul, așteptându-i povața.

— Vulturul e suveranul zburătoarelor din văzduhuri – rosti hotărât *spruch-sprecher-ul* – după cum leul e regele fiarelor pădurii... Fiecare își stăpânește târâmul tot atât de îndepărtat unul de celălalt, precum e Anglia față de Germania... Așadar, falnice vultur, nu batjocori flamura leului regesc, las-o să fluture în pace alături de aceea a țării senioriei tale.

Leopold luă mâna de pe stâlpul cu flamura Angliei și se întoarse căutându-l cu ochii pe Konrad, dar nu-l mai zări; îndată ce se stărnise zarva, marchizul se făcuse nevăzut, având grijă să spună reprobativ, față de câțiva martori neutri, că pe arhiduce îl apucaseră năbădăile – se ridicase de la masă zicând că vrea să răzbune o nedreptate oarecare de care se plânsese. Nevăzându-și oaspetele, căruia ar fi dorit anume să i se adreseze, arhiducele strigă că, întrucât nu vrea să stârneasă certuri în lagărul cruciaților, nu ținea decât să-și impună dreptul său de a fi pe picior de egalitate cu regele Angliei, fără a stărui, precum ar fi putut s-o



facă, să așeze flamura strămoșilor săi, care au fost împărați, deasupra aceleia a unui simplu coborâtor din casa conților de Anjou. Vorbind astfel, își așază flamura la înălțimea celeilalte, după care porunci să se aducă un butoi de vin, și toți cei de față, în bătaia tobelor și în cântările muzicii, începură să bea în jurul stindardului austriac. Libațiunile fură, bineînțeles, însoțite de o hărmălaie cumplită, care trezi tot lagărul.

Sosise ceasul în care vraciul prezisese, după canoanele meșteșugului său, că regele bolnav putea fi trezit fără nici o primejdie, în scopul acesta învățatul arab folosi buretele îmbibat în balsamuri și nu trebui să cerceteze prea mult ca să-l încredințeze pe baronul de Gilsland că monarhul fusese pe deplin tămăduit de friguri și că, mulțumită vânjoșeniei firești a acestuia, nu mai era nevoie să i se dea, așa cum se făcea de obicei, încă o cupă din leacul izbăvitor. Richard însuși păru să fie de aceeași părere; ridicându-se în capul oaselor și frecându-se la ochi, îl întrebă numaidecât pe de Vaux câți bani mai aveau în lăzi. Baronul nu putu să răspundă precis la întrebare.

— Nu-i nimic – zise regele – mulți-puțini, dă-i pe toți acestui vraci învățat care nădăjduiesc că m-a dăruit pe deplin cruciadei... Dacă sunt mai puțin de o mie de bizantini, adaugă-le câteva giuvaere ca să fie totul plătit.

— Eu nu vând știința cu care m-a dăruit Allah – răspunse vraciul arab; de altminteri, prea înălțate stăpân, leacul dumnezeiesc pe care ți l-am dat, și-ar pierde din tărie în nevrednicele mele mâini dacă l-aș dăruia pentru aur sau adamante.

— Nu vrea să primească o răsplată?! se miră Thomas de Vaux. Iată ceea ce mi se pare și mai ciudat decât însăși vârsta lui de o sută de ani.

— Thomas de Vaux – îl lămurii Richard – tu nu cunoști alt curaj decât cel legat de spadă, altă virtute decât cea cavalerască. Ei bine, află că acest maur, prin disprețul lui de avuții, ar putea să slujească drept pildă multor oameni socotiți floarea cavalerismului.

— E o răsplată mare pentru mine – rosti maurul, încrucișându-și brațele pe piept și păstrând o înfățișare demnă și respectuoasă în același timp – gândul că un rege atât de mare ca Melech Ric binevoiește să vorbească astfel despre slujitorul său. Îngăduie însă, rogu-te, să te odihnești din nou, căci, deși socotesc c-ar fi în zadar să-ți dau încă o dată leacul dumnezeiesc, s-ar putea întâmpla să ți se întoarcă boala dacă-ți obosești prea de timpuriu puterile slăbite.

— Va trebui să mă supun, Hakim; crede-mă, mă simt atât de descătușat de focul mistuitor care mi-a chinuit trupul atâta vreme, încât nu mi-ar fi teamă să înfrunt cu bărbăție lancea unui viteaz... Dar, ascultați! Ce-s strigătele și cântecele acelea? Du-te și vezi, Thomas!

— E arhiducele Leopold – le dădu lămurire de Vaux, când se întoarse peste câteva clipe – umblă cu alai prin lagăr, în tovărășia celorlalți băutori.

— Bețiv tâmpit! strigă regele Richard. Nu-și poate ascunde meteahna grosolană în cortul său, fără a se face de ocară sub privirile întregii creștinătăți? Ce zici, seniore marchiz? adăugă el, adresându-se de astă dată lui Konrad de Montserrat, care tocmai sosise.

— Prea onorat prinț, mă bucur când văd că majestatea voastră s-a însănătoșit pe deplin. Și socotesc c-am vorbit prea mult, ținând seama că de-abia m-am întors de la ospățul ducelui de Austria.

— Cum, ai stat la masă cu burduful acela german? Și de ce face atâta tărăboi? Într-adevăr, senior Konrad, te-am privit totdeauna ca pe un oaspete vrednic, încât mă mir cum de-ai stat la masa aceea.

De Vaux, care se dusesese în spatele regelui, se silea să-l facă pe marchiz să înțeleagă, prin gesturi și priviri, că nu trebuia să-i spună lui Richard ce se petrecea în lagăr; dar Konrad nu-l pricepu, ori se făcu că nu-l pricepe.

— Nimeni nu trebuie să ia în seamă faptele ducelui, cu atât mai mult cu

cât nici el n-a fost în stare să răspundă de ele fiindcă, de cele mai multe ori, nu știe ce face. Totuși, asta e o glumă în care n-aș fi vrut să mă amestec, pentru că în clipa de față s-a apucat să smulgă flamura Angliei de pe dâmbul Sfântul George, ca s-o așeze în locu-i pe a sa.

— CE SPUI? răcni regele cu un glas care ar fi fost în stare să trezească și morții...

— Iertare - răspunse marchizul - majestatea voastră nu trebuie să se mânie atunci când e vorba de faptele unui nebun.

— Nu mă opri! se răsti Richard, sărind jos din pat și îmbrăcându-se cu o iuțeală de necrezut - nu mă opri, seniore marchiz... De Multon, nu-ți e îngăduit să rostești un singur cuvânt; acela care va spune ceva în această privință, nu mai e prietenul lui Richard Plantagenet... Tăcere, Hakim! Îți poruncesc!

Regele se îmbracă într-o clipită și, după ce rosti aceste din urmă cuvinte, își smulse spada atârnată de un stâlp al cortului; fără altă armă, fără să cheme pe nimeni în ajutor, se năpusti pe ușa cortului. Konrad ridică brațele în semn de uimire și păru că vrea să spună ceva lordului de Vaux; dar sir Thomas îl împinse la o parte din fugă și, strigându-l pe unul din scutierii regelui, îi porunci grabnic:

— Zboară până în tabăra lordului Salisbury; să-și strângă oamenii și să vină după mine numaidecât la dâmbul Sfântul George; spune-i că frigurile regelui i s-au urcat din sânge la cap.

Neauzind decât pe jumătate și înțelegând și mai puțin cuvintele lordului Gilsland rostite repede, cu înfrigurare, scutierul și celelalte slugi din cortul regesc se năpustiră spre corturile cele mai apropiate; în tabăra engleză se stârni îndată o învălmășeală cumplită, a cărei pricină adevărată nu se știa. Treziți în alarmă din somnul de după masă, pe care căldurile înăbușitoare îi făcuseră să-l prețuiască nespus, soldații se întrebau cu aprindere care putea să fie pricina acelei forfote și, fără să mai aștepte răspuns, din lipsă de deslușire, făceau fel de fel de presupuneri. Unii spuneau că sarazinii pătrunseseră în tabără; alții, că se încercase asasinarea regelui; cei mai mulți, că murise din pricina frigurilor c-o noapte mai înainte, iar cei din urmă că fusese răpus de spada ducelui de Austria. Seniorii și ofițerii, de asemenea, nu știau mai mult decât soldații în legătură cu pricina acestei zăpăceli. Se grăbeau însă să-și adune și să-și rânduiască oamenii, de teamă ca învălmășeala să nu pricinuiască cine știe ce mare neajuns în lagărul cruciaților.

Trâmbițele englezilor vuiau mereu prelung și pătrunzător. Strigătul de alarmă: *Bows and bills! Bows and bills!* (Arcuri și măciuci) răsuna din companie în companie, repetat de războinicii gata de luptă care își strigau prin hărmălaie deviza națională. „Sfântul George pentru scumpa Anglie!” Alarma se răspândi în tot lagărul, alcătuit din trimișii tuturor popoarelor creștinătății; oameni din toate neamurile dădură fugă la arme și se amestecară în vălmășagul ale cărui pricini nu puteau să și le deslușească.

Din fericire, în zarva aceea nemaipomenită, contele de Salisbury, alergând la chemarea lui Gilsland, urmat de câțiva oameni sprinteni, porunci ca toate oștile englezești să fie așezate în linie de bătaie și să stea sub arme ca să poată înainta în ajutorul lui Richard, dac-ar fi fost nevoie, dar în bună rânduială și în liniște, nu în îmbulzeala pricinuită de alarmă și de râvna de a-l ajuta pe rege.

În vremea asta, fără să ia în seamă strigătele și larma ce se înteteau în juru-i, Richard, cu îmbrăcămintea în neorânduială și cu spada sub braț, urmat de lordul de Vaux și două sau trei slugi, alerga spre poalele dâmbului Sfântul George. Trecu prin fața vitezelor oști din Normandia, Poitou, Gasconia și Anjou, mai înainte ca tulburarea stârnită de agitația lui să fi ajuns până la ele, cu toate că larma zaiafetului germanilor îi trezise pe cei mai mulți dintre ostași. Puținii scoțieni din lagărul cruciaților care își aveau de asemenea adăposturi pe aproape, n-auziseră încă gălăgia. Dar cavalerul Leopardului îl văzuse pe rege alergând:

încredințat că în aer plutea primejdia și dornic să-i ție piept, își luă sabia și scutul și păși alături de Gilsland, care abia putea să-și urmeze stăpânul îndârjit, scos din minți. De Vaux răspunse la privirea întrebătoare a cavalerului scoțian, ridicând din umerii vânjoși, și se grăbiră și unul și altul să calce în pasul lui Richard.

Regele ajunse curând la poalele dâmbului Sfântul George, pe al cărui povârniș, ca și pe creastă, dealtminteri, se cocoțase cea mai mare parte din suita ducelui Austriei, sărbătorind prin strigăte de bucurie isprava socotită ca un omagiu adus neamului german. Se zăreau acolo privitori din mai toate neamurile, care, din ură față de englezi sau din simplă curiozitate, se adunaseră ca să vadă în ce chip va sfârși acea ciudată întâmplare. Richard își croi drum prin mulțimea zgomotoasă, asemenea unui vas măreț, care, cu pânzele întinse, își taie cale printre valurile înspumate, fără a se teme că se îngrămădesc, mugind, în urmă-i. Flamurile rivale înconjurată de prietenii și de partizanii arhiducelui se înălțau pe vârful neted al dâmbului. Leopold însuși ședea în mijlocul cercului, gândindu-se c-o ascunsă mulțumire la isprava lui și ascultând aplauzele deloc precupețite.

Richard pătrunse vijelios în gloată, urmat numai de cei doi însoțitori, dar cu o înverșunare și o îndrăzneală care îl făceau mai de temut decât o întreagă oștire.

Punând mâna pe flamura austriacă, strigă cu glas tunător, care amintea bubuitul ce precede cutremurele de pământ:

— Cine a avut neobrăzarea să înalțe această mizerabilă zdreanță, alături de flamura Angliei?

Arhiducele nu era un om lipsit de curaj și, de altfel, i-ar fi fost cu neputință să nu răspundă la asemenea cuvinte. Totuși, într-atât îl tulbură și-l ului ivirea neașteptată a lui Richard, și mai cu seamă într-atât îl cuprinse teama pe care o insufla tuturor și totdeauna firea aprinsă și îndârjită a acestuia, încât trebui ca întrebarea să tune încă o dată, cu un glas în stare să facă a se cutremura și cerul și pământul, mai înainte ca arhiducele să fi putut răspunde cu toată hotărârea pe care și-o putu impune la repezeală:

— Eu, Leopold al Austriei.

— Ei bine, Leopold al Austriei – răspunse Richard – vei vedea numaidecât cât preț pun eu, Richard al Angliei, pe flamura asta și pe trufia ta.

Vorbind astfel, smulse lancea flamurii din pământ, o rupse în bucăți, aruncă flamura în țarină și puse piciorul pe ea.

— Așa știu eu să calc în picioare flamura Austriei! îndrăznește să mă înfrunte vreunul dintre cavalerii ordinului vostru teuton?

Urmă o clipă de tăcere. Germanii sunt însă bărbați viteji.

— Eu! Eu! Eu! strigară în același timp mai mulți cavaleri din suita ducelui, el însuși amestecându-și glasul cu strigătele celor ce erau gata să-l înfrunte pe regele Angliei.

— Ce s-o mai lungim? rosti contele Wallenrode, războinic vestit de la hotarele Ungariei; frați și nobili gentilomi, omul acesta a călcat în picioare cinstea țării noastre. Să răzbunăm această ocară și piară mândria Angliei!

— Vorbind astfel, trase spada și-i dădu regelui o lovitură care ar fi putut să-l ucidă, dacă în aceeași clipă, cavalerul Leopardului n-ar fi sărit fulgerător, abătând-o cu marginea scutului.

— Am jurat – strigă atunci Richard, și glasul lui copleși vuietul ce se întetea tot mai mult, tot mai înfiorător – am jurat să nu lovesc nicicând un om care poartă crucea pe umăr. Așadar, îți dăruiesc viața, Wallenrode, dar vei trăi amintindu-ți mereu de Richard al Angliei.

Rostind aceste cuvinte, înșfacă mijlocul uriașului ungur și, neasemuit în lupta corp la corp, ca și în meșteșugul războinic, îi făcu vânt atât de năprasnic, încât grămada de carne, părând că fusese zvârlită dintr-o praștie grozavă, zbură peste capetele privitorilor, dincolo de creasta dâmbului; Wallenrode se rostogoli cu capul în jos de-a lungul povârnișului, se izbi într-un umăr, care i se despică, și

rămase pe loc, mai mult mort decât viu. Această dovadă de putere, aproape nefirească, nu-l îndemna nici pe duce, nici pe vreunul dintre vasali să reînnoiască o luptă începută sub atât de vitrege prevestiri. Cei ce se aflau mai departe, învăteau săbiile pe deasupra capetelor, strigând: „Faceți-l bucăți pe câinele de insular!” Dar cei mai apropiați, ascunzându-și poate teama sub pretext că apără liniștea, începură să strige: „Pace! Pace! Pacea sfintei cruci! Pacea sfintei biserici și a sfântului nostru părinte, papa!” Strigătele atât de deosebite ale celor de față, înfruntându-se unele pe altele, dezvăluiau nehotărârea, în timp ce Richard, cu piciorul pe flamura austriacă, rotea în juru-i privirea scânteietoare, părând c-ar căuta un vrășmaș; în fața lui, nobilii mânioși se îndepărtau cutremurându-se, ca în fața ghearei leului. De Vaux și cavalerul Leopardului îi rămăseseră în preajmă, și cu toate că nici unul nu trăsesese spada din teacă, se vedea că erau gata să-l apere pe Richard până la ultima picătură de sânge, și atât voinicia trupească cât și înfățișarea lor dârză arătau că lupta ar fi fost pe viață și pe moarte. Salisbury, la rândul-i, se apropiase și el în fruntea ostașilor, înaintând printre lănci și săbii, în timp ce arcașii își întindeau arcurile.

În clipa aceea, regele Filip al Franței, urmat de doi sau trei dintre cavalerii săi, urcă pe dâmb și întrebă care era pricina acelei larme. Deodată dădu cu ochii de regele Angliei și tresări. Richard, pe care îl credea în pat, înfrunța, teafăr și îndârjit, într-o atitudine amenințătoare, ofensatoare, pe ducele Austriei, aliatul amândurora. Richard însuși se înroși, rușinat că fusese văzut de Filip – a cărui înțelepciune o prețuia, deși nu-l putea suferi – într-o stare care nu se potrivea nici cu demnitatea lui de monarh, nici cu aceea a unui cruciat; cei din jur observară că își trase piciorul înapoi, ca din întâmplare, de pe flamura batjocorită, prefăcându-se liniștit și cu totul nepăsător, căutând să-și înăbușe mânia ce-l stăpânise cu câteva clipe mai înainte. Leopold, înciudat că fusese surprins într-o clipă de umilință, în care închisese ochii la ocară necruțătorului Richard, încercă la rândul-i să-și recapete sângele rece și stăpânirea de sine. Numeroasele însușiri care îi aduseseră lui Filip supranumele de Augustul, făceau din el un fel de Ulise al cruciadei, în timp ce, firește, Richard rămânea Ahile. Regele Franței era un om prevăzător și cu judecată, înțelept la sfat, cumpănit și hotărât la treabă. Vedea limpede și urmarea fără șovăire măsurile ce trebuiau luate pentru binele regatului său. Măreț și impunător în purtări, neînfricat, era totuși mai mult om politic decât războinic; nu plecase cu tragere de inimă în cruciadă, dar spiritul vremii era molipsitor și acea expediție îi fusese poruncită de biserică și de cerința unanimă a seniorilor săi. În oricare altă împrejurare sau în vremuri mai liniștite, caracterul lui ar fi fost mai prețuit decât acela al aventurosului Richard. Dar în timpul cruciadei, expediție irațională prin ea însăși, rațiunea sănătoasă era, dintre toate însușirile, aceea care prețuia mai puțin, pe când vitejia cavaleriească, pe care o cereau atât vremurile cât și acea înfăptuire, se socotea înjosită dacă era amestecată cu cea mai ușoară umbră de prevedere. Astfel, valoarea lui Filip, față de aceea a orgoliosului său rival, licărea ca lumina limpede dar slabă a unei lămpi, în comparație cu strălucirea unei torțe uriașe care, nefiind de folos nici pe jumătate cât cealaltă, face de zece ori mai multă impresie asupra ochiului.

Filip își dădea seama de postura sa inferioară în ochii opiniei publice, cu mâhnirea pe care bineînțeles trebuia s-o simtă un spirit superior, și nu e de mirare dacă specula împrejurările în care contrastul dintre caracterul lui și cel al rivalului său îi era favorabil, împrejurarea arătată mai sus i se păru una dintre cele în care înțelepciunea și calmul trebuiau să izbândească asupra neastâmpărului, violenței și încăpățânării.

— Ce însemnează această primejdioasă ceartă între doi camarazi, legați prin jurământ pe sfânta cruce? Majestatea sa regele Angliei și senioria-sa arhiducele Leopold! Cum! Călăuzitorii și stâlpii sfintei cruciade...

— Mai domol cu muștrările, Filip – strigă Richard, mâniat în adâncul

sufletului pentru că fusese pus pe aceeași treaptă cu Leopold, și neștiind în ce chip să-și dezvăluie ciuda. Acest duce, acest comandant, acest stâlp ai cruciadei noastre a fost obraznic și l-am pus la locul lui, iată totul... Dar, pe cinstea mea, prea multă larmă pentru câteva lovituri de picior date unui câine...

— Rege al Franței – zise ducele – aduc la cunoștința majestății tale și tuturor celorlalți principii suverani, cumplita ocară pe care am îndurat-o: regele Angliei mi-a doborât flamura, a rupt-o și-a călcat-o în picioare.

— Asta fiindcă a avut îndrăzneala s-o așeze alături de a mea – răspunse Richard.

— Rangul îmi dă un drept egal cu al tău – ripostă ducele, încurajat de prezența lui Filip.

— Încearcă să pretinzi prin tine însuși această egalitate și pe Sfântul George, voi face din tine ceea ce am făcut din pânza aceasta înzorzonată, care nu poate sluji decât pentru cea mai josnică întrebuințare.

— Rogu-te, puțină răbdare, fratele nostru englez – vorbi Filip. Îi voi dovedi ducelui de Austria că în împrejurarea de față se înșeală. Nu crede, nobile duce, că lăsând flamura Angliei să fluture deasupra lagărului, mai sus decât toate celelalte, noi, monarhii suverani ai cruciadei, ne-am socoti inferiori lui Richard. Ar fi necugetat să se gândească acest lucru, întrucât însuși stindardul nostru, marea oriflamă a Franței, în fața căreia regele Richard se închină, ca vasal, pentru feudele sale de pe continent, flutură mai jos decât lei Angliei. Camarazi care am jurat pe cruce, pelerini războinici, care ne-am lăsat deoparte orgoliul, vanitatea, deschizându-ne cu spada drum spre Sfântul Mormânt, eu însumi și ceilalți principii, onorând faima regelui Richard și marile sale fapte de arme, i-am cedat această întâietate, ceea ce n-am fi făcut în nici o altă parte și pentru nici o altă pricină. Sunt pe deplin încredințat că atunci când altețea sa ducele Austriei va fi cumpănit asupra celor auzite, își va mărturisi regretul că și-a așezat flamura în acest loc, iar majestatea sa regele Angliei îi va da ducelui deplină satisfacție pentru ofensa pe care i-a adus-o.

În clipa în care se părea că se ajunsese la lovituri, *spruch-sprecher-ul* și bufonul se retrăseseră amândoi la o respectuoasă distanță, dar căutară să se apropie din nou îndată ce băgară de seamă că vorbele, din care ei înșiși își făcuseră un meșteșug, păreau să fie mai tari decât ascuțișul săbiilor. Cel dintâi fu atât de încântat de cuvântarea diplomatică a lui Filip, încât când acesta termină, scutură toiagul cu emfază și, uitând în fața cui se afla, începu să strige că toată viața lui nu rostise ceva atât de înțelept.

— Se poate – concedă Ionas Schwanker – dar o să fim bătuți cu biciul dacă mai vorbești așa tare.

Ducele răspunse cu un aer întunecat că va supune diferendul sfatului general al cruciadei, măsură pe care Filip o încuviință cu totul, socotind că numai astfel se putea pune capăt unei gâlcevi care amenința să zădărnicească toate strădaniile creștinilor. Păstrându-și același aer nepăsător, Richard îl ascultă pe Filip până în clipa când își dădu seama că i-a secăt însuflețirea oratorică, după care rosti cu glas tare:

— Mă simt istovit... Blestematele de friguri nu m-au lăsat încă... Frate al Franței, mă cunoști ca pe un om căruia nu-i plac vorbele de prisos... Află deci că, atunci când e atinsă onoarea Angliei, nu cer povața nici unui principe, nici unui papă, nici unui sfat. Iată flamura țării mele. Oricare ar fi steagul care s-ar apropia mai mult de trei stânceni de stâlpul ei, fie chiar și acela despre care vorbeai mai adineauri, va avea aceeași soartă ca această zdreanță, iar altă satisfacție nu pot oferi decât aceea pe care brațele mele slăbite vor reuși s-o dea celui care va îndrăzni să mă înfrunte, și nu numai unuia, ci chiar la cinci deodată, dacă poftesc.

— Ai auzit – șopti bufonul către tovarășul său – asta a fost o vorbă atât de grozavă, de parcă aș fi rostit-o eu... Totuși, cine s-o amesteca în asemenea

daraveră, e mai nebun decât Richard.

— Și cine crezi oare c-ar face-o? întrebă tâlcuitorul.

— Ori Filip, ori însuși arhiducele nostru, dacă are curaj vreunul să primească provocarea – răspunse bufonul. Hm, ia gândește-te, prea înțeleptule *spruch-sprecher*, ce regi minunați am fi noi amândoi, de vreme ce încoronații aceștia pot face atât de bine pe înțelepții și pe nebunii.

În timp ce aceste două importante personaje se luau la întrecere în înțelepciune, Filip răspundea în liniște la sfidarea umilitoare a lui Richard...

— Eu n-am venit aici ca să stârnesc noi neînțelegeri potrivnice jurământului pe care l-am făcut sfintei cauze pentru care luptăm. Mă despart de fratele meu, regele Angliei, așa cum se cuvine să se despartă frații; și singura rivalitate dintre leul Angliei și crinul Fraței ar fi numai aceasta: cine va izbuti să pătrundă mai adânc în rândurile necredincioșilor.

— Primesc provocarea, regesul meu frate – încuviință Richard, întinzându-i mâna cu toată sinceritatea caracteristică firii lui aprinse, dar generoase. Fie ca în curând să avem prilejul de a aduce la îndeplinire această întrecere cavaleriească și frățască.

— Nobilul duce să ia și el parte la legământul care se statornicește în această clipă fericită – adăugă Filip.

— N-am nevoie nici de proști, nici de prostiile lor – răspunse Richard, cu aceeași nepăsare.

Auzind aceste cuvinte, ducele Austriei întoarse spatele și se îndepărta numaidecât.

— Există un soi de curaj – rosti Richard privind spre germanul care se îndepărta – un soi de curaj care, asemenea licuriciului, nu strălucește decât noaptea. Eu nu voi lăsa flamura țării mele să fie lipsită de apărare în beznă. Ziua, privirea leului va fi de ajuns ca s-o ocrotească. Vino, Thomas de Gilsland; îți încredințez acest stindard... Veghează asupra onoarei Angliei.

— Siguranța Angliei îmi e și mai scumpă – răspunse de Vaux, și-această siguranță e strâns legată de viața lui Richard... Așa că voi însoți pe majestatea voastră la cort, fără să mai pierdem o singură clipă...

— Ești o soră de caritate aspră și neînduplecată – spuse regele cu un zâmbet; apoi, întorcându-se spre sir Kenneth, adăugă: Viteaz scoțian, îți datorez o răsplată, și vreau să te răsplătesc regește... Iată flamura Angliei. Veghează asupra ei, precum își veghează armura un novice, în ajunul ridicării la rangul de cavaler... Nu te îndepărta de ea mai mult de trei stânjeni și cată s-o aperi cu trupul tău împotriva ocării și umilințelor. Dacă vei fi atacat de mai mult de trei oameni dintr-o dată, sună din corn... Îți iei această răspundere?

— Bucuros, sire – răspunse Kenneth – și voi răspunde cu capul meu... Mă duc numai să-mi iau celelalte arme și mă întorc numaidecât.

Regii Franței și Angliei își luară rămas bun cu un aer oficial, ascunzând sub o aparentă curtoazie mânia pe care o simțeau unul împotriva celuilalt: Richard, pentru că Filip se amestecase între el și austriac, iar Filip, din pricina nepăsării cu care Richard îi întâmpinase străduințele de împăciuire. Cei ce fuseseră atrași de larmă se retraseră în liniște, lăsând dâmbul buclucaș în aceeași singurătate în care fusese învăluit până la bravada austriacului. Fiecare judeca cele întâmplate, potrivit cu simpatiile pe care le nutrea: în timp ce englezii îi învinovăteau pe austrieci că stârniseră vrajba, ceilalți se luau la întrecere în a arunca toată vina asupra mândriei și înfumurării insularului.

— Vezi – spunea marchizul de Montserrat marelui-magistru al ordinului Templierilor – că aceste viclesuguri ajung mai curând la țintă decât violența? Am rupt legătura care unea într-un singur mănunchi lăncile și sceptrele. Vei vedea curând cum cad și se despart.

— Planul tău mi s-ar fi părut foarte bun – răspunse templierul – dacă

printre austriecii aceia nepăsători s-ar fi găsit un singur om de curaj, în stare să reteză cu o lovitură de sabie legătura de care vorbești. Un nod dezlegat poate fi legat cu ușurință la loc, dar cu o funie tăiată nu e același lucru.

## CAPITOLUL XII

omenire.

Femeia asta duce în ispită întreaga

Gay

Pe vremurile cavalerismului, încredințarea unei misiuni periculoase sau trimiterea într-o aventură plină de primejdii era adesea un mijloc de răsplată pentru faptele de vitejie săvârșite, socotindu-se acest lucru drept o laudă pentru isprăvile precedente – după cum într-un urcuș anevoios pe munte, cățărarea pe o stâncă mai înaltă duce spre locuri și mai periculoase.

Era miezul nopții. Luna presăra în văzduh o strălucire vie, limpede. Cavalerul Leopardului veghea cu grijă la postul său. Străjuia pe dâmbul Sfântului George, lângă flamura Angliei, împotriva ofenselor pe care i le-ar fi putut aduce numeroșii cruciați umiliți de mândria lui Richard. Gânduri îmbucurătoare se perindau unul după altul prin mintea războinicului. I se părea că dobândise puțină prețuire în ochii monarhului cavaler, care, până-atunci, aproape că nici nu-l observase în rândurile vitejilor pe care faima sa îi adunase sub flamura Angliei; și sir Kenneth nu era supărat că prețuirea regească îi încredințase o misiune atât de primejdioasă. Devotamentul pentru sus-pusa și orgolioasa lui iubire exaltase și mai mult acest entuziasm războinic. Oricât de lipsită de speranțe păruse dragostea lui în împrejurări obișnuite, ceea ce se întâmplase în ultimul timp părea să fi micșorat distanța ce-l despărțea de frumoasa Edith. Acela căruia Richard îi acordase favoarea de a veghea asupra flamurii sale, nu mai era un obscur aventurier, ci se putea socoti în raza vizuală a unei prințese, chiar dacă rămânea tot atât de aproape de rangul ei. Acum soarta lui nu mai putea rămâne anonimă, necunoscută. Dacă ar fi fost lovit pe neașteptate și ucis la postul ce-i fusese încredințat, moartea lui, și nu se îndoia că ar fi fost o moarte glorioasă, ar fi atras elogiile lui Richard Inimă-de-Leu, făcând să încolțească răzbunarea în sufletul lui și stârnind în același timp regretele, dacă nu chiar lacrimile celor mai nobile frumuseți de la curtea Angliei. Acum nu mai avea de ce să se teamă că ar putea muri prosteste. Sir Kenneth avea destul răgaz pentru a se desfăta cu astfel de gânduri înalte sau cu altele de soiul acesta, hrănite de spiritul acela entuziast, specific cavalerilor, care, avântându-se pe culmile cele mai fantastice și extravagante, rămânea nealterat de egoism, generos, plin de abnegație, năzuind spre țeluri și acțiuni, care din păcate se izbeau până la urmă de slăbiciunile și imperfecțiunile omului. În jurul cavalerului, toată firea dormea scăldată în pulberea de lumină a lunii, sau cufundată în depărtările înecate în beznă. Șirurile lungi de corturi și de colibe, scânteietoare sau negre, după cum se găseau în lumina lunii sau în întuneric, erau tăcute, liniștite, ca ulițele unui oraș părăsit. La piciorul stâlpului se odihnea copoiul, singurul tovarăș de pază al lui Kenneth, pe înțelepciunea căruia se bizaia, dacă s-ar fi simțit prin apropiere vreo mișcare vrăjmașă. Nobilul animal părea că înțelege rostul acestei strădanii, deoarece privea din vreme în vreme spre largile falduri ale strălucitei flamuri și, atunci când se auzea strigătul prelung al străjilor, el răspundea printr-un lătrat puternic și repetat, ca și cum ar fi vrut să dea de veste că și el era la datorie. Din când în când își apleca botul și da din coadă, în clipa când stăpânul îi trecea pe dinainte, pășind de colo colo în post; alteori, văzându-l că se oprește și rămâne pe gânduri, rezemat în lance, cu ochii ațintiți spre stele, credinciosul ajutor îndrăzne să-i tulbure gândurile și să-l smulgă din visare, apropiindu-și botul de mâna înzăuată a cavalerului, cerându-i parcă o fugară mângâiere.

Două ceasuri de veghe trecură astfel, fără să se întâmple nimic deosebit. Deodată însă, câinele începu să latre cu furie și păru gata să se năpustească spre un loc unde era întunecimea mai deasă. Nu se repezi însă; sta la pândă de parc-ar fi așteptat să vadă ce gânduri avea stăpânul lui.

— Cine-i acolo? strigă Kenneth, incredințat că cineva se cățara pe partea întunecată a dâmbului.

— În numele lui Merlin și al lui Laugis! răspunse un glas răgușit, respingător; leagă-ți demonul ăsta în patru labe, sau nu mă apropii.

— Și cine ești tu, care vrei să te apropii de postul meu? întrebă iarăși sir Kenneth, pironindu-și privirea spre mogâldeța pe care o vedea mișcând la poalele urcușului, fără ca totuși să poată desluși cine este. Ia seama, te afli în primejdie de moarte.

— Leagă-l pe acest Satan cu gheare lungi – strigă iar glasul – ori îl iau la ochi cu archebuza! (Se auzi țăcănitul armei.)

— Lasă jos archebuza și arată-te la lumina lunii – strigă scoțianul – sau, pe sfântul Andrew, te țintulesc la pământ, oricine-ai fi!

Acestea zicând, apucă lancea de mijloc, și cu privirea ațintită asupra mogâldeței ce părea că mișcă, o roti ca și cum ar fi avut de gând s-o arunce, acea armă fiind folosită uneori în felul acesta, atunci când ținta trebuia lovită de departe. Se rușina totuși de hotărârea lui pripită și lăsă în jos vârful lăncii când zări ieșind în lumina lunii, ca un comediant care ar fi intrat în scenă, o făptură pirpirie și slută, în care, după îmbrăcămintea bizară, recunoscă pe piticul din capela de la Engaddi. Amintindu-și numaidecât toate celelalte viziuni din noaptea aceea atât de ciudată, făcu un semn câinelui, care, înțelegându-l, se întoarse sub flamură și se culcă la piciorul stâlpului, mârâind surd. Odată incredințată că nu mai avea pricini de temeri din partea unui dușman atât de fioros, pocitania cu înfățișare omenească începu să urce povârnișul anevoie, întrucât picioarele-i prea scurte n-o ajutau s-o facă mai repede. În cele din urmă, ajungând pe creasta dâmbului, luă în mâna stângă pușcociul – o jucărie de care se slujesc copiii când vor să tragă în păsări – și, dându-și aere pline de măreție, întinse ceremonios mâna dreaptă cavalerului, ca și cum ar fi vrut ca acesta să i-o sărute. Această dorință nefiindu-i însă împlinită, întrebă cu asprime:

— Oșteanule, pentru ce nu-i dai lui Nectabanus cinstea ce i se cuvine? E cu putință să-1 fi uitat atât de repede?

— Slăvite Nectabanus – răspunse cavalerul, vrând să-1 îmbuneze – ar fi greu să te uite cineva după ce te-a văzut o singură dată. Iartă-mă totuși dacă, fiind de pază și cu arma în mână, n-am putut, chiar văzând că e vorba de o făptură atât de puternică, să-mi părăsesc postul și lancea; fie-ți de ajuns că-ți respect demnitatea și că mă închin în fața ta cu toată umilinta, așa cum trebuie să facă un străjer.

— De ajuns – răspunse Nectabanus; trebuie să vii însă cu mine de îndată la aceea care m-a trimis să te caut aici.

— Mărite rege, nu-ți pot da mulțumire nici în această privință, întrucât am primit poruncă să păzesc această flamură până în revărsatul zorilor, așa încât te rog să mă ierți și de astă dată.

Rostind aceste cuvinte, începu iar să pășească de colo colo. Piticul nu-l lăsă însă cu una cu două.

— Ascultă – zise el, proțâpindu-se în fața lui sir Kenneth, ca și cum ar fi vrut să-i taie calea. Ascultă, domnule cavaler, chemarea datoriei, căci îți aduc porunca aceleia a cărei frumusețe poate scoate duhurile din tainețele lor și a cărei măreție e vrednică să poruncească chiar și nemuritorilor.

Un gând amețitor, de necrezut, încolțit în mintea cavalerului, dar el îl izgoni numaidecât. E cu neputință, își zise sir Kenneth, ca doamna gândurilor lui să-i fi trimis o solie printr-un astfel de mesager. Totuși, glasul lui tremura când se



strădui să răspundă:

— Haide, Nectabanus, spune-mi repede, cinstit, dacă acea sublimă femeie despre care îmi vorbești nu e huria cu care te-am văzut măturând lespezile capelei din Engaddi.

— Cum, nesăbuit cavaler – strigă piticul – crezi oare că stăpâna inimii noastre regești, făptura aidoma mie în frumesețe și care împărtășește măreția noastră, s-ar putea coborî până la un vasal ca tine? Nu, oricâtă cinstire ți s-ar arăta, nu poți fi vrednic nici măcar de o privire a reginei Guenevra, fermecătoarea mireasă a lui Arthur, care, din înălțimile tronului său, îi privește până și pe prinți ca pe niște pigmei. Dar privește semnul acesta – după cum îl vei recunoaște sau te vei lepăda de el, supune-te sau nu poruncilor aceleia care a binevoit să ți-l trimită.

Astfel vorbind, piticul puse în palma cavalerului un minunat inel cu rubine; scoțianul îl recunoscuse numaidecât, chiar în întuneric – era inelul de pe degetul înaltei doamne căreia i se închinase. Dacă totuși s-ar mai fi îndoit, putea să-l încredințeze și mai mult fundulița roșie, făcută dintr-o panglică, de care era legat inelul. Roșu era culoarea favorită a prințesei, și de mai multe ori, împodobindu-și el însuși harnașamentul cu acesta culoare, o dusesse la biruință fie în turnire, fie pe câmpul de bătaie. Sir Kenneth privea mut de nedumerire inelul din palma sa.

— Pe tot ce e mai sfânt, din partea cui îmi aduci acest semn? întrebă cavalerul. Cată, dacă e cu putință, să pui pentru o clipă rânduială în vălmășagul minții tale, și să-mi spui cine e ființa care te trimite și care e adevăratul rost al venirii tale aici; ia seama însă la cele ce spui, căci mie nu-mi arde de bufonerii.

— Cavaler bănuitor și necugetat – răspunse piticul – ce vrei să știi mai mult, decât că ești onorat cu poruncile unei prințese, trimise printr-un rege? Nu putem să-ți spunem altceva decât că-ți poruncim, în numele și prin puterea acestui inel, să ne urmezi în fața stăpânei lui. Fiece clipă de întârziere e o nelegiuire împotriva supunerii ce-i datorezi.

— Bunul meu Nectabanus, gândește-te – răspunse cavalerul – știe doamna mea unde mă aflu și care sunt îndatoririle mele în noaptea aceasta?... Știe ea oare că viața mea... dar pentru ce-aș mai vorbi de viața mea? Știe ea, zic, că onoarea mea depinde de felul în care voi păzi această flamură până în revărsatul zorilor – poate ea oare dori să părăsesc acest post, chiar pentru a-i aduce un omagiu?... Cu neputință... Prințesa vrea să-și bată joc de slujitorul ei trimițându-i o astfel de solie; și ceea ce mă face să cred și mai mult acest lucru, e că te-a ales pe tine drept sol.

— Oh, păstrează-ți această părere – răspunse Nectabanus, dând să plece. Mie puțin îmi pasă dacă ai inima deschisă sau ești prefăcut față de această doamnă... Prin urmare, rămâi cu bine!

— Stai! Stai! Mai așteaptă o clipă, te rog – strigă sir Kenneth. Răspunde-mi la o singură întrebare... Doamna care te-a trimis se află aproape?

— Ce-are a face? Se cuvine oare ca devotamentul să măsoare milele și leghele, ca biata ștafetă plătită după depărtarea pe care-o străbate? Află totuși, suflet bănuitor, că frumoasa doamnă, stăpîna acestui inel trimis unui atât de nevrednic supus, fără credință și fără curaj, nu se află mai departe de-o bătaie de arcebuză aici.

— Spune – întrebă iarăși cavalerul, după ce privi din nou inelul ca să se încredințeze că nu se înșela – spune, sunt chemat pentru mai mult timp?

— Timp? răspunse Nectabanus cu aceeași nepăsare. Dar numești timp? Eu nu-l văd, nu-l simt, e doar numele unei năluciri – o înșiruire de răsufări care noaptea se măsoară printr-o bătaie de clopot, iar ziua prin umbra ce cade pe un cadran solar. Nu știi oare că timpul unui adevărat cavaler se măsoară după chipul în care îi slujește pe Dumnezeu sau pe aleasa inimii lui?

— Acestea sunt cuvinte pline de adevăr, cu toate că ies din gura unui

nebun. Și doamna mea mă cheamă la o faptă pe care s-o aduc la îndeplinire în numele ei și din dragoste pentru ea? Nu s-ar putea s-o îndeplinesc peste câteva ore, în zori?

— Vrea să te vadă numaidecât, fără să pierzi vremea nici măcar cât ar trebui să se scurgă zece fire de nisip! Ascultă, cavaler bănuitor și rece, iată înseși cuvintele ei: „Spune-i că mâna care a lăsat să cadă trandafiri, poate să dăruiască și lauri”.

Această aluzie la întâlnirea din capela de la Engaddi făcu să se trezească o mulțime de amintiri în sufletul lui sir Kenneth și îl încredința pe deplin că era numai adevăr în spusele piticului. Bobocii de trandafiri, oricât ar fi fost de ofiliți, îi purta sub platoșă, lipiți de inima lui. Rămase pe gânduri neputându-se hotărî să piardă un astfel de prilej, singurul poate ce i se oferea, de-a se face plăcut în ochii aceleia care îi stăpânea întreaga ființă, în acest timp, piticul îi sporea nehotărârea, stăruind ori să-l urmeze, ori să-i dea înapoi inelul.

— Stai! Stai, rogu-te! Mai așteaptă o clipă – strigă cavalerul. Și își zicea în sine: „Sunt oare supus sau sclav al regelui Richard? Nu sunt un cavaler liber care a jurat credință cruciadei? Și ce slujesc eu aici cu lancea și cu spada? Sfânta noastră cauză și pe aleasa gândurilor mele!...”

— Inelul! Inelul! Șovăielnic cavaler, dă-mi înapoi inelul, pe care nu meriți să-l atingi și să-i privești!

— O clipă, o clipă, bunule Nectabanus; nu-mi tulbura șirul gândurilor... „Ei! dacă sarazinii ne-ar ataca liniile în clipa aceasta, s-ar cuveni să rămân încremenit aici ca un vasal al Angliei, păzind ca flamura ei să nu fie atinsă de ocară, sau m-aș repezi la luptă. Desigur, după poruncile lui Dumnezeu vin acelea ale doamnei mele... Și totuși, am primit o misiune din partea lui Inimă-de-Leu, și-am jurat să nu-mi calc cuvântul...” Nectabanus, te conjur să-mi spui dacă mă duci departe de-aici.

— De vrei să știi neapărat, iată, până la cortul acela care se zărește în depărtare; luna scânteiază în globul de aur din vârful lui, care prețuiește cât răscumpărarea unui rege.

— M-aș putea întoarce peste câteva clipe – rosti cavalerul, închizând ochii cu deznădejde la gândul urmărilor. Dacă cineva s-ar apropia de flamură, aș auzi de acolo lătratul câinelui. Mă voi arunca la picioarele doamnei mele și-i voi cere îngăduința de-a mă întoarce să-mi închei sorocul de pază. Aici, Roswall! – strigă el, chemându-și câinele și zvârlindu-și mantia la piciorul stâlpului. Veghează aici și nu lăsa pe nimeni să s-apropie.

Falnicul animal își privi drept în ochi stăpânul, parcă vrând să-l încredințeze că-l înțelegea foarte bine, apoi se așeză alături de mantie, cu urechile ciulite și cu capul ridicat, ca un străjer care-și dă seama ce rost are acolo.

— Și-acum, bunule Nectabanus – urmă cavalerul – să ne grăbim; mă supun poruncilor pe care ca le-ai adus.

— Grăbească-se cine vrea – rosti arțăgos piticul; tu nu te-ai grăbit când a fost vorba să te supui poruncilor mele și eu nu am picioare atât de lungi încât să mă pot ține după tine. Tu nu mergi ca un om, ci sari ca struțul în pustiu.

Nu existau decât două mijloace pentru a înfrânge îndărătnicia lui Nectabanus care, în timp ce vorbea, încetinise pasul, luând drept pildă graba melcului. Daruri, însă, sir Kenneth n-avea de unde să-i dea, iar de măguliri, n-avea vreme. Așa că în nerăbdarea lui, înșfacă piticul, îl ridică în sus și, ducându-l în brațe, cu toate amenințările și blestemele lui, ajunse în apropierea cortului arătat. Apropiindu-se, băgă de seamă că acesta era păzit de un pâlc de ostași, trântiți pe jos, pe care nu-i putuse desluși din cauza celorlalte corturi ce se aflau între el și dâmbul Sfântului George. Mirându-se că zgomotul armurii lui nu le trezise încă luarea aminte și hotărând să fie mult mai prevăzător în mișcări, lăsă jos călăuza obosită ca să-și tragă răsuflarea și să-i arate ce-avea de făcut.

Nectabanus era speriat și furios; dar, simțindu-se cu totul în puterea vânjosului cavaler, ca o biată zburătoare în ghearele unui șoim, nu căută să-i mai ațâțe mânia. De aceea nu se plânse de cele ce avusese de îndurat. Străbătând labirintul de corturi, îl călăuzi în liniște pe cavaler spre un loc ascuns, în spatele celui cu pricina. Amândoi erau astfel la adăpost de privirile oamenilor de pază, care păreau prea nepăsători sau mai degrabă prea obosiți, ca să-și mai facă datoria cum trebuia. Ajunși lângă cort, piticul ridică partea de jos a pânzei, făcându-i semn lui sir Kenneth să se strecoare înăuntru pe brânci. Cavalerul șovăi o clipă. I se părea nevrednic de el să pătrundă pe furiș într-un cort ce slujea de adăpost augustelor prințese; se gândi însă la încredințarea deplină, la chezașia adusă de pitic și-ajunse la încheierea că nu se cuvenea s-o mîh-nească printr-o împotrivire pe doamna gândurilor lui. Se plecă deci, strecurându-se pe sub pânză; apoi îl auzi pe pitic șoptindu-i la ureche: „Rămâi aici, până te voi chema.”

### CAPITOLUL XIII

veci

de-atuncea

floarea

sufolare,

De veselie îmi vorbești, și nevinovăție?!  
Acele două însușiri s-au despărțit pe

De când în rai Adam mușcat-a mărul; și

Doar răutatea e tovarăș bun al veseliei  
Din clipa când, surzător, copilul rupe

Ori când ucide fluturul cu care s-a jucat  
Și până-n ceasul de apoi al cerșetorului  
Care pe patul morții, chicotind cu ultima

Se bucură c-a sărăcit vecinul lui bogat.  
*Cântec vechi*

Sir Kenneth fu lăsat câteva clipe singur, în întuneric. Era o nouă întârziere, care-i prelungea lipsa din post și începuse să se căiască aproape de ușurința lui. Dar să se întoarcă acum, fără s-o fi văzut pe Edith, nu mai putea fi vorba. După ce se hotărâse să calce legile ascultării ostășești, era hotărât cel puțin să vadă dacă făgăduiala minunată care-l ispitise să săvârșească o asemenea faptă era adevărată. Deocamdată însă, situația lui era cit se poate de îngrijorătoare. Nu era nici o lumină în preajmă care să-i arate unde se afla. Lady Edith nu părea nicicând persoana reginei, și dacă ar fi fost descoperit că intrase pe furiș în cortul regesc, s-ar fi dat loc la primejdioase bănuieli. În timp ce-l frământau astfel de gânduri, și ar fi vrut să se furișeze afară, auzi glasuri femeiești vorbind în șoaptă și râzând într-o încăpere alăturată, de care, socotind după felul cum se auzeau glasurile, nu părea să-l despartă decât o pânză de cort. Încăperea alăturată era luminată de opaițe, după cum putea să bage de seamă prin străvezimea pânzei ce despărțea cortul în două și pe care se zugrăvea umbra mai multor persoane ce se aflau înăuntru. Sir Kenneth nu poate fi învinovățit de lipsă de bună-cuviință, pentru că fără voia lui ascultă o convorbire ce părea să-l intereseze peste măsură.

— Cheam-o! Cheam-o! în numele Sfintei Fecioare! se auzi unul din glasurile cuprinse de voioșie. Nectabanus, meriți să fii numit ambasador la curtea preotului Ioan, ca să arăți cu câtă îndemânare știi să aduci la îndeplinire o misiune.

Răspunse glasul înăbușit al piticului; el vorbea însă atât de încet, încât cavalerul nu izbuti să deslușească din cele ce spunea decât ceva despre lipsa de atenție a gărzilor.

— Dar în ce chip vom scăpa de duhul pe care l-a chemat Nectabanus, doamnele mele? se auzi alt glas.

— Ascultați-mă, suverană prințesă – răspunse o nouă voce – dacă

Înțeleptul și cinstitul Nectabanus nu e prea gelos de neasemuita lui soție și împărăteasă, s-o trimitem pe ea ca să ne scape de acest insolent cavaler rătăcitor, care poate crede atât de ușor că doamnele din înalta societate au nevoie de înfumuratele și presupusele lui însușiri.

— După părerea mea, e foarte bine – interveni un alt glas – ca prințesa Guenevra să fie aceea care să-l expedieze, cu amabilitatea ei cunoscută, pe acela pe care înțelepciunea soțului său l-a putut aduce până aici.

Cu inima zvâcnind de rușine și de indignare la auzul acestor cuvinte, sir Kenneth era cât pe ce să iasă din cort cu orice risc, când următoarele cuvinte îl făcură să se răzgândească.

— Nu, la drept vorbind – reîncepu glasul de la început – ar trebui ca verișoara noastră Edith să afle ea însăși în ce chip s-a purtat cavalerul acesta atât de mult lăudat, iar noi am fi mulțumite de a-i fi oferit dovada vie că a dezertat de la datorie. E o lecție care-i poate fi de folos; căci, te rog să mă crezi, Calista, am băgat de seamă adeseori că acest aventurier de la miazănoapte era mai aproape de inima ei decât ar fi îngăduit judecata și înțelepciunea.

Alt glas îngână ceva în șoaptă, în legătură cu înțelepciunea și cumințenia lady-ei Edith.

— Înțelepciune, domnișoară? Aici nu poate fi vorba decât de orgoliul și de dorința de-a trece drept cea mai serioasă dintre noi toate. Nu, eu nu vreau să mă lipsesc de această neînsemnată mulțumire; știți foarte bine că atunci când i se pare c-am greșit cu ceva, nimeni nu se pricepe ca Edith să ne facă să ne dăm seama de asta. Dar iat-o că vine.

Persoana care intră în clipa aceea, proiectă pe pânza despărțitoare o umbră care lunecă încet până ajunsese în dreptul celorlalte femei. În ciuda cruntei dezamăgiri pe care-o îndurase și-a cuvintelor ofensatoare rostite în privința lui cu atâta răutate sau cu atâta ușurință de către regina Berengaria (întrucât până la urmă își dădu seama că aceea care vorbea cu glas tare, poruncitor, era soția lui Richard), cavalerul simți o adevărată alinare aflând că Edith nu luase parte la urzeala aceea împotriva sa. De altfel, era atât de curios să afle ce avea să urmeze încât, în loc să-și aducă la îndeplinire gândul înțelept de a se îndrepta numaidecât, începu să caute o crăpătură sau o gaură în pânză, prin care să poată privi și auzi cele ce aveau să se întâmple. „Fără îndoială – își zise el – că regina, căreia îi face plăcere, pentru a-și satisface un capriciu, să-mi pună cinstea, ba poate și viața în primejdie, n-are dreptul să plângă dacă, la rândul-mi, caut să folosesc acest prilej pentru a-i cunoaște intențiile până la capăt.” În timpul acesta, se părea că Edith așteaptă poruncile reginei și aceasta din urmă nu se hotărește încă să înceapă a vorbi, temându-se că n-o să-și poată stăpâni râsul, sau pe acel al însoțitoarelor sale, deoarece sir Kenneth nu putea desluși decât un murmur surd, vesel și râsete înăbușite.

— Majestatea voastră – rosti în cele din urmă Edith – e foarte bine dispusă, deși ora înaintată ar trebui să ne trimită la culcare; eram gata să mă urc în pat în clipa în care am fost chemată de majestatea voastră.

— Nu te voi reține mult, verișoară – răspunse regina; mă tem însă că-ți va fugi somnul atunci când vei afla c-ai pierdut rămășagul.

— Iertați-mă, nobilă doamnă, dar asta însemnează că nu mai are nici un rost. Eu n-am pus nici un fel de rămășag, cu toate că majestatea voastră a avut dorința să-l facă.

— Hotărât lucru, cu tot pelerinajul nostru, Satan a pus stăpânire asupra-ți, frumoasa mea verișoară. Poți oare tăgădui c-ai pus zălog inelul de rubine, iar eu brățara de aur, făcând prinsoare că acest așa-numit cavaler al Leopardului nu-și va părăsi postul pentru nimic în lume?

— Nu-mi poate fi îngăduit să mă împotrivesc dorințelor majestății voastre; dar doamnele ce sunt de față pot să aducă mărturie că mi-ați propus acest mărteț

rămășag și mi-ați smuls inelul din deget chiar în clipa în care mărturiseam că nu mi se pare înțelept ca o fată să pună rămășaguri în legătură cu astfel de lucruri.

— Da, dar să nu-ți fie cu supărare, lady Edith – se amestecă una din doamnele de onoare – trebuie să mărturisești c-ai arătat multă încredere în zelul acestui cavaler al Leopardului.

— Chiar dac-ar fi astfel, drăguțo – rosti Edith supărată – nimic nu te îndreptățește să spui așa ceva numai ca să fii pe placul majestății sale... Am vorbit despre acest cavaler așa cum vorbesc toți aceia care l-au văzut pe câmpul de luptă, și n-am mai mult interes să-l apăr decât ai tu să-l bârfești. Despre ce altceva pot vorbi femeile pe un câmp de luptă decât despre ostași și despre faptele lor de vitejie?

— Nobila lady Edith – adăugă o a treia – nu i-a iertat nici până azi Calistei și mie de a fi spus majestății voastre că a lăsat să cadă bobocii de trandafiri pe lespezile capelei.

— Dacă majestatea voastră – vorbi din nou Edith cu o respectuoasă mustrare – nu așteaptă altceva dim parte-mi decât să îndur ironiile acestor doamne, îi cer îngăduința de a mă retrage.

— Tăcere, Floria – rosti regina. Îngăduința noastră să nu te facă a uita distanța dintre dumneata și ruda apropiată a regelui Angliei. Iar dumneata, scumpă verișoară, care ești atât de drăguță – urma ea cu același ton voios – cum poți oare să ne lipsești pe noi, sărmanele, de câteva clipe de bucurie, după atâtea zile petrecute în lacrimi și neasemuite amărăciuni?

— Bucurați-vă de aceste clipe, nobilă doamnă! răspunse Edith; în ce mă privește, aș vrea să nu mai zâmbesc niciodată în viața mea decât să...

Aici se opri, de bună seamă din respect; dar sir Kenneth putu să-și dea seama că era nespus de tulburată.

— Iartă-mă, verișoară – rosti Berengaria, zburdalnica și voioasa prințesă din casa de Navara – iartă-mă, dar, la urma urmei, ce mare nelegiuire am săvârșit? Un tânăr cavaler și-a părăsit postul de dragul unei tinere fete; în lipsa lui nu se va întâmpla nimic; și-apoi, drăguțo, la drept vorbind, se pare că, cu toată înțelepciunea lui, Nectabanus n-a putut să-l înduplece decât în numele tău.

— Doamne al îndurărilor, oare am înțeles bine cuvintele majestății voastre? strigă Edith cu un glas în care se bănuia o neliniște cu totul deosebită de tulburarea de care dăduse dovadă până atunci. Nu pot crede că vorbiți serios... Asta nu se cuvine s-o facem, când e vorba de onoarea numelui meu și al majestății voastre, știut fiind că sunt ruda soțului vostru... Spuneți-mi că n-a fost decât o glumă, regeasca mea stăpână, și iertați-mă dacă, în răstăcirea unei clipe, am luat totul în serios.

— Lady Edith – rosti regina, cu oarecare ciudă – regretă inelul pe care i l-am câștigat. Ți-l dăm înapoi, frumoasă verișoară; totuși, nu se cade să ne pizmuiești această mică biruință asupra unei înțelepciuni care ne-a fost lăudată atât de adesea.

— O biruință? strigă Edith cu aprindere. O biruință? Biruința va fi de partea vrăjmașilor, atunci când vor afla că regina Angliei a fost în stare, într-o clipă de copilărească voioșie, să pună în primejdie onoarea unei rude a soțului ei.

— Ești mândrită, frumoasă verișoară, din pricină c-ai pierdut inelul cel mai drag! stăruie regina. Haide, întrucât îți pare rău să plătești rămășagul, renunțăm la dreptul nostru. Numele dumitale și acest giuvaer l-au adus aici pe nobilul cavaler și puțin ne mai pasă de undiță, odată ce peștele a fost prins.

— Doamnă – se împotrivi cu nerăbdare Edith – majestatea voastră știe foarte bine că toate lucrurile mele, care ar fi pe placul vostru, v-ar aparține pe dată. Aș fi însă în stare să dăruiesc o poală de rubine, numai ca inelul și numele meu să nu fi fost folosite pentru a atrage un cavaler într-o cursă, învrednicindu-se prin aceasta de ocară, și pedeapsă.

— Oh, ne temem deci numai pentru soarta fidelului cavaler – rosti regina. Ai o părere prea slabă despre puterea noastră, frumoasă verișoară, când vorbești despre primejduirea unei vieți din pricina unei glume a noastre. O, lady Edith, fii sigură că și alte persoane pot avea tot atâta înrâurire cât și dumneata asupra inimilor de aramă ale războinicilor... Până și inima unui leu e de carne și nu de piatră; și, crede-mă, am destulă înrâurire asupra lui Richard, pentru ca acest cavaler, față de care lady Edith se arată atât de binevoitoare, să scape oricând de pedeapsa pricinuită de nesupunerea lui.

— Pe dragostea preafabricatei cruci, doamnă și regină – îngână Edith (cu greu am putea zugrăvi simțămintele pe care le încercă sir Kenneth când o auzi căzând în ghenunchi la picioarele reginei) – pe dragostea Sfintei Fecioare și a tuturor sfinților din paradis, luați seama la ceea ce faceți! Nu-l cunoașteți pe regele Richard... E de puțină vreme soțul vostru... Mai curând poate să lupte răsunarea voastră împotriva furiei vânturilor dinspre apus, decât ar putea cuvintele voastre să-l înduplece pe regesul meu văr să ierte o greșală împotriva disciplinei... Oh, pe dragostea cerului, îndepărtați-l pe acest gentilom dacă l-ați atras în cursă... Aș fi mulțumită să rămân cu rușinea de a-l fi chemat eu, dac-aș ști că s-a întors acolo unde îl cheamă datoria.

— Ridică-te, verișoară – zise regina Berengaria – și fii încredințată că lucrurile se vor petrece altfel de cum crezi. Rogu-te, ridică-te, scumpă Edith... sunt mâhnită că am luat o astfel de hotărâre în dauna unui cavaler pe care îl privești cu atâta bunăvoință. Haide, nu-ți mai frânge astfel mâinile... Voi crede, dacă vrei, că ți-e indiferent. Voi crede orice pentru că nu pot îndura să te văd într-o astfel de stare... Ți repet că voi lua totul asupra-mi în fața regelui Richard, vorbindu-l numai de bine pe bălaiul dumitale prieten din miazănoapte... nu prieten, dacă nu vrei, ci o simplă cunoștință... Haide, nu mai lua acest aer dojenitor... îl vom însărcina pe Nectabanus să-l ducă înapoi la postul lui, pe cavalerul stindardului... și cu un alt prilej îi vom cere scuze. Trebuie să fie ascuns, cred, prin vreun cort prin apropiere...

— Pe coroana mea de crini și pe sceptrul meu de neprihăniți nenufări – zise Nectabanus – majestatea voastră se înșeală... Se află mult mai aproape decât credeți... în dosul acestei pânze subțiri...

— Deci a putut s-audă tot ce-am vorbit! strigă regina surprinsă și nemulțumită în același timp... Ieși afară, monstru al nebuniei și al răutăților!

În timp ce rostea aceste cuvinte, Nectabanus ieși din cort răcnind ca din gură de șarpe, astfel că nu se știe dacă Berengaria se mulțumise numai să-l dojenească, sau dacă nu cumva își arătase nemulțumirea într-un chip mult mai concret.

— Acum, ce facem? o întrebă regina pe Edith în șoaptă, dar și cu adâncă tulburare.

— N-avem decât un singur mijloc – răspunse Edith, cu hotărâre; se cuvine să stăm de vorbă cu acest gentilom și să ne bizuim pe mărinimia lui.

Acestea zicând, trase numaidecât foaia de cort care despărțea cele două încăperi.

— În numele cerului, oprește-te!... strigă regina. În încăperea mea... astfel îmbrăcate... și la o asemenea oră!... Onoarea mea,...

Dar, mai înainte de-a fi continuat împotrivirile, perdeaua fusese dată într-o parte și nimic nu-l mai despărțea pe cavalerul înarmat de grupul femeilor. Căldura nopții orientale făcuse ca doamnele să poarte o îmbrăcămintă simplă și prea puțin chibzuită, care nu se potrivea cu rangul lor, mai cu seamă în prezența unui bărbat. Amintindu-și de acest amănunt, regina scăpă un țipăt și se grăbi să iasă prin altă deschizătură a cortului. Supărarea și neliniștea lady-ei Edith, ca și arzătoarea ei dorință de a lămuri lucrurile cât mai grabnic cu cavalerul scoțian, o făcură poate să uite că părul îi era despletit și că îmbrăcămintea ei era cam

sumară față de conveniențele pe care trebuiau să le respecte fecioarele de neam ales într-un veac care, la drept vorbind, n-a fost cel mai cast dintre toate. Era îmbrăcată cu o rochie ușoară, fluturătoare, de mătase trandafirie; își vârâse picioarele goale în niște papuci orientali și își aruncase în grabă pe umeri un șal... Capul nu-i era acoperit decât de bogatul ei păr ce-i cădea în inele, revărsat din toate părțile, umbrindu-i în mare parte chipul pe care o îmbinare de sfială și de supărare, în afară de alte simțăminte mai adânci și mai tulburătoare, i-l îmbujorase viu. Dar, deși Edith simțea gravitatea situației cu acea gingășie care este farmecul cel mai de preț al femeii, păru că nu șovăie o clipă între sfială și datoria pe care socotea că-o are față de cel ce fusese târât în greșală și primejdie din dragoste pentru ea. Își strânse cu mai multă luare aminte șalul pe umeri și pe piept, puse jos opaițul care împrăstia o lumină prea puternică asupra chipului ei și în timp ce sir Kenneth rămase nemișcat în locul în care fusese descoperit, ea făcu câțiva pași apropiindu-se de el, nu îndepărtându-se, și exclamă:

— Întoarce-te numaidecât la postul domniei-tale, viteaz cavaler... Ai fost amăgit când te-au chemat aici... Nu pune nici o întrebare...

— N-am nevoie să pun nici o întrebare – răspunse cavalerul, plecându-și un genunchi la pământ, cu evlavie credinciosului care îngenunche în fața altarului și ațintindu-și privirea în jos, de teamă să nu sporească stânjenirea copilei.

— Ai auzit totul? întrebă Edith nerăbdătoare. O, cerule, atunci pentru ce mai întârzii, când fiecă clipă pierdută poate să-ți aducă dezonoarea?

— Am auzit ceea ce trebuia să mă rușineze și am auzit-o din gura voastră, nobilă doamnă. Așa încât, ce mi-ar păsa de pedeapsă? N-am să vă fac decât o singură rugămintă și după aceea voi încerca să aflu printre săbiile necredincioșilor dacă sângele spală ocara...

— Să nu faci aceasta... Fii înțelept... nu mai întârzia aici... Totul încă nu e pierdut, dacă te grăbești.

— Nu aștept altceva decât iertarea voastră – rosti cavalerul fără să se ridice – iertarea pentru înfumurarea de care am dat dovadă crezând că sărmănele mele servicii pot fi cerute sau prețuite de voi.

— Te iert... oh, dar n-am să-ți iert nimic... Eu sunt adevărata pricină a ofensei ce ți s-a adus... Te rog, pleacă... te voi ierta... Te voi prețui... adică așa cum prețuiesc pe orice viteaz cruciat, dar pleacă, fără să mai pierzi o singură clipă.

— Mai întâi, luați înapoi acest scump și fatal giuvaier – zise cavalerul, întinzându-i inelul, în timp ce Edith nu-și mai putea stăpâni nerăbdarea.

— Oh, nu – spuse ea, nevoind să-l primească... – păstrează-l ca semn al simțămintelor mele... al regretului meu, vreau să spun... Oh, pleacă, pleacă! Dacă n-o faci pentru domnia-ta, fă-o cel puțin pentru mine!

Simțindu-și pierderea onoarei răscumpărată prin interesul pe care fata îl arătase cu privire la persoana lui, sir Kenneth se ridică și, învăluind-o într-o privire fugară, se plecă adine înaintea ei și dădu să se retragă. În clipa aceea, sfiala fecioarei pe care hotărârea simțămintelor o ținuse în frâu, birui la rândul ei. Edith părăsi numaidecât încăperea, stingând opaițul, și sir Kenneth se pomeni adâncit, atât cu trupul cât și cu sufletul, în cea mai neagră beznă. Trebuia să se supună poruncilor ei – acesta fu primul gând care îl smulse îndată din visare și el se îndreptă spre locul pe unde intrase în cort. Ca să se strecoare pe sub pânză, așa cum făcuse când sosise, ar fi cerut timp și multă băgare de seamă; de aceea sfâșie pânza cu pumnalul, făcând o deschizătură care îi îngădui să iasă mult mai repede. Ajungând în aer liber, se simți atât de buimac, pradă gândurilor potrivnice, încât nici nu mai știa ce se întâmplă cu el; își dădea seama că trebuie să se îndepărteze repede, amintindu-și că lady Edith îi poruncise să se grăbească. Așa cum pășea acum însă, printre funii și corturi, căutând poteca pe care-l călăuzise piticul ca să nu fie zărit de oamenii de pază ai reginei, trebuia să se

furișeze și cu băgare de seamă, ca să nu alarmeze gărzile, fie căzând, fie făcând vreun zgomot prin ciocnirea armurii.

Un nor pufos acoperise lumina lunii chiar în clipa în care ieșise din cort, ceea ce era pentru el un și mai mare neajuns, căci buimăceala minții și plinătatea inimii de-abia îi dădeau răgaz să-și călăuzească pașii. Dar auzul lui fu izbit deodată de un zgomot care îl făcu să se trezească brusc din visare. Zgomotul venea dinspre dâmbul Sfântului George. Câinele latră scurt, furios, și apoi urmă un chelălăit de moarte... Nici când nu pusese pe goană glasul lui Roswall o căprioară așa cum îl făcu pe sir Kenneth să se repeadă spre dâmb, în clipa când auzi ceea ce-i părea că e strigătul de agonie al nobilului său dobitoc, căci nici o durere obișnuită nu-i putea smulge un urlat atât de deznădăduit. Cavalerul străbătu în goană locul ce-l despărțea încă de potecă și, ajungând în cele din urmă la drumul mare, o luă la fugă spre dâmb atât de vijelios, deși era împovărat de armură, încât nici un om chiar fără acea povară pe el, n-ar fi putut să-l ajungă din urmă. Urcă, fără să-și încetinească pasul, povârnișul repede al dâmbului și în câteva clipe ajunse în vârf. În clipa aceea, luna destramă norul ce o învăluia și în lumină, cavalerul nu mai zări flamura Angliei la locul ei; stâlpul era trântit la pământ, iar alături zăcea, rănit de moarte, credinciosul lui câine.

## CAPITOLUL XIV

Orice urmă de onoare e pierdută,  
Tinerii nu-i mai respectă pe bătrâni...  
Oare râul cinstei și-al onoarei a secăt?  
A secăt, și-n albia lui de mult uscată  
Trec băieți desculți și huiduind cu pietre-

aruncă?

Don Sebastian

După câteva clipe de uluire și de buimăceală, cel dintâi gând al lui sir Kenneth fu să caute în juru-i pe cel ce pângărise flamura Angliei; nu putu descoperi însă nici o urmă. A doua mișcare, care nu-i va mira decât pe cei care n-au avut niciodată prieteni printre câini, fu să cerceteze cu luare aminte starea credinciosului său Roswall, rănit de moarte, după cât se părea, în îndeplinirea datoriei pe care stăpânul său o părăsise. Mângâie dobitocul istovit de chinurile morții, care, credincios până în ultima clipă, părea că-și uită durerile bucurându-se de ivirea stăpânului, dând mereu din coadă și lingându-i mâinile. Din când în când, totuși, gemea înăbușit, căutând parcă să arate astfel că-l doare și mai mult din pricină că sir Kenneth se căznea să-i smulgă din rană vârful de sulită ce-i rămăsese înfipt în trup; apoi nefericitul dobitoc se gudură iar, ceva mai vioi, de teamă să nu-și fi mâhnit stăpânul prin dezvăluirea suferințelor sale. În aceste ultime dovezi de credință ale câinelui răpus de moarte era ceva care se îmbina cu deznădejdea și rușinea lui sir Kenneth. Singurul lui prieten îi era rănit de moarte, în clipa când pe el urma să-l copleșească disprețul și mânia tuturor... La gândul acesta, tăria sufletească a cavalerului se frânse; nu-și mai putu stăpâni durerea și izbucni în gemete și în hohot de plâns. În timp ce căzuse astfel pradă deznădejzii, alături de el răsună un glas limpede și grav; glasul sonor ca al muezinilor rosti, în cea mai curată limbă franceză, pricepută și de creștini și de sarazini, următoarele cuvinte: „Vrăjmășia e întocmai ca cele dintâi și cele din urmă ploi, reci și păgubitoare pentru oameni și dobitoace; și totuși, ele fac să se înfiripe floarea și rodul curmalului, trandafirului și rodiei.” Sir Kenneth se întoarse spre cel ce vorbea, și îl recunoscu pe vrăciul arab, care, apropiindu-se pe nesimțite, se așezase la câțiva pași mai departe, cu picioarele încrucișate sub el, și rostea grav, dar și cu oarecare milă, mângâietoarele cuvinte luate din Coran și din povețele înțelepților; căci, pe vremea aceea, în Orient, ca să fii socotit un înțelept, nu era nevoie să dezvălui cine știe ce puteri uimitoare de născocire, ci



mai degrabă să ai o ținere de minte bună și să rostești, în clipa potrivită, cuvântul „scris”. Rușinat că fusese văzut lăsându-se pradă durerii și tânguindu-se ca o femeie, sir Kenneth își șterse lacrimile mânios și îngriji mai departe de câinele lui drag.

— Poetul a zis – urmă arabul, fără să ia în seamă stinghereala și ciuda cavalerului: „Boul e făcut pentru câmp și cămila pentru pustiu. Mâna vrăciului, mai puțin destoinică să rănească decât aceea a ostașului, nu poate fi totuși mai de folos atunci când poate să lecuiască?”

— Ajutorul meșteșugului tău, Hakim, nu-i mai poate fi de nici un ajutor acestui rănit – răspunse sir Kenneth; și apoi, după legea ta, e un dobitoc spurcat.

— Înțeleptul căruia Allah i-a luminat mintea s-ar face vinovat dacă n-ar voi să prelungească viața unei făpturi necuvântătoare, ori s-o scape de chinuri, căci tot Allah i-a dăruit această viață și putința de a cunoaște durerea și bucuria. Înțeleptul face prea puțină deosebire între lecuirea unei biete slugi, a unui câine sau a unui stăpânitor războinic. Să vedem rănitul.

Sir Kenneth încuviință în tăcere, iar vrăciul cercetă rana câinelui cu luare aminte, ca și cum ar fi avut de-a face cu o făptură omenească. În cele din urmă se slui de sculele pe care le luă dintr-o cutie și, mânuind un cleștișor, izbuti să smulgă din coapsa lui Roswall vârful suliței; după aceea opri năvala sângelui, turnând leacuri peste rană și legând-o cu feșe. Bietul dobitoc îndura îngrijirile cu răbdare, ca și cum ar fi priceput gândurile bune ale binefăcătorului necunoscut.

— Câinele poate să se tămăduiască – spuse El Hakim – dacă îngădui să fie dus în cortul meu, unde îl voi îngrijii cu deosebită luare aminte, așa cum e vrednic neamul lui ales; fiindcă trebuie să știi că sluga ta Adonbec nu e mai puțin pricepută în cunoașterea felurilor soiuri și neamuri de câini și cai, decât ar fi în meșteșugul tămăduirii bolilor care seceră viețile omenești.

— Ia-l cu tine – răspunse cavalerul; dacă se vindecă, ți-l dăruiesc cu cea mai mare bucurie. Ți datorez o răsplată, fiindcă mi-ai îngrijit scutierul, și n-am alte mijloace prin care mi-aș putea plăti datoria. În ce mă privește, s-a sfârșit, n-am să mai sun niciodată din corn, n-am să-mi mai chem câinele.

Arabul nu răspunse; bătu din palme și îndată se iviră în preajmă-i doi robi negri. Le porunci ceva în graiul arab și primi răspunsul obișnuit: „Auzi înseamnă a te supune”. Luând apoi câinele în brațe se îndepărtară, fără vreo împotrivire din partea acestuia; deși nu-și mai lua ochii de la stăpânul său, era prea slab ca să mai poată face vreo mișcare.

— Adio, scumpul meu Roswall! strigă sir Kenneth. Adio, adio, singurul și ultimul meu prieten! Ești prea nobil ca să rămâi și mai departe în stăpânirea unui om așa cum voi fi eu de aici înainte. Deși e pe moarte – urmă el – aș fi bucuros să-mi schimb soarta cu aceea a nobilului dobitoc.

— A fost scris – răspunse arabul – ca toate dobitoacele să-l slujească pe om; prin urmare, cel ce stăpânește pământul, rostește un cuvânt nesocotit atunci când, în amărăciunea și deznădejdea lui, dorește să-și schimbe nădejile de astăzi și mâine cu viața unei făpturi mai prejos decât el.

— Un câine care moare făcându-și datoria – răspunse cavalerul cu jale – prețuiește mai mult decât un om care și-a călcat-o pe a sa; lasă-mă, Hakim; tu stăpânești pe acest pământ știința cea mai minunată din câte-a cunoscut vreodată omul, dar rănila sufletului sunt mai presus de puterea meșteșugului tău.

— Nu; dacă bolnavul își mărturisește boala de care suferă și se lasă călăuzit de tămăduitorul său, nu-i așa cum spui.

— Atunci, fiindcă mă silești să fac această spovedanie, află că aseară, flamura Angliei flutura pe dâmbul acesta... Mi s-a încredințat sarcina s-o păzesc... Zorile încep să se ivească... din ce a fost n-a mai rămas decât acest lemn sfărâmat... Flamura nu mai e, și în fața ta se află un om viu.

— Cum asta – rosti El Hakim, cercetându-l cu privirea – bag de seamă că

armura ți-e neatinsă... Nu văd sânge pe armele tale și despre tine s-a dus vestea ca de un om puțin obișnuit să se întoarcă astfel dintr-o luptă. Ai fost ademenit cine știe unde, de ochii negri și obrajii trandafirii ai vreuneia dintre hurii, cărora voi, nazarinenii, vă închinați precum se cade numai dinaintea lui Allah, în loc să le dăruieți numai dragostea care se cuvine unui trup de lut asemenea cu al nostru. Nu poate fi altfel, căci așa a căzut mereu omul de la Adam-sultan încoace.

— Și dacă ceea ce spui tu ar fi adevărat, cu ce fel de leacuri m-ai putea vindeca? Întrebă sir Kenneth posomorât.

— Cunoașterea e mama tăriei, după cum bărbăția dă naștere puterii... Ascultă-mă, omul nu e ca un copac, legat pentru totdeauna prin rădăcini de o mână de pământ... lui nu-i e dat să se lipească de stâncă asemenea scoicii închisă în înveliș. Legea ta creștină, ea însăși îți poruncește, atunci când ești asuprit într-o cetate, să te adăpostești în alta; iar noi musulmanii, știm că Mahomed, Profetul lui Allah, alungat din sfânta cetate Mecca, și-a găsit adăpost printre credincioșii din Medina.

— Ce legătură au toate astea cu mine?

— Iată legătura: înțeleptul fuge dinaintea furtunii, căreia nu poate să-i poruncească. Așadar, când știi bine că te așteaptă răzbunarea lui Richard, nu-ți pierde vremea, pune-te la adăpost în umbra flamurii biruitoare a lui Saladdin.

— Într-adevăr – răspunse cavalerul, batjocoritor – mi-ar fi lesne să-mi ascund necinstea în tabăra păgânilor cărora cinstea nu le este cunoscută; n-ar fi oare mai bine să-mi pun pe cap și un turban? Asta-mi mai lipsește – să-mi lepăd credința, pentru ca infamia mea să fie deplină.

— Nu huli, nazarinene – rosti vrăciul cu asprime. Saladdin nu primește pe cei ce vor să se dea în legea Profetului, decât dacă i-au înțeles pe deplin învățăturile. Deschide-ți ochii spre lumină, și marele sultan, a cărui mărinimie e nemărginită ca însăși puterea lui, îți poate dăruia un regat... Rămâi, dacă vrei, în orbirea ta; deși ai fi osândit la cazne în cealaltă viață, Saladdin nu te-ar face mai puțin bogat și fericit în cea de azi. Nu crede însă că o frunte poate fi încinsă de turban, atunci când omul n-o face din dorința lui.

— Eu n-am altă dorință – strigă cavalerul – decât să îndur caznele care mă așteaptă astăzi la apusul soarelui.

— Totuși, nu ești înțelept, nazarinene, dacă nu vrei să iei o astfel de hotărâre; Saladdin ascultă cuvântul meu și aș putea să te înalț cât mai sus în ochii lui. Ascultă-mă, fiule: cruciada asta, așa cum îi spuneți voi nesocotitului vostru război, e ca o corabie mare, ale cărei bârne se desprind una de alta și cad în valuri; tu însuși ai adus puternicului sultan cererea de pace a regilor și prinților, ale căror armii sunt adunate aici, și poate că n-ai cunoscut pe de-a-ntregul rostul însărcinării tale.

— Nu l-am cunoscut și nici nu vreau să-l cunosc; ce folos c-am fost de curând trimisul regilor, când astă-seară nu voi fi altceva decât un hoit necinstit?

— Tocmai ca să te scap de-o astfel de nenorocire ți-am spus ceea ce ai auzit. Toți caută prietenia lui Saladdin; feluritele căpetenii ale acestei ligi înjghebate împotriva-i s-au adunat ca să-i facă astfel de propuneri de pace, încât în altă împrejurare, cinstea lui nu i-ar fi îngăduit să nu le primească. Alții i-au făcut propunerile lor deosebite. Aceștia vor să-și despartă oștile de acelea ale regilor Francistanului, ba chiar făgăduiesc c-au să apere steagul Profetului. Dar Saladdin nu vrea să se folosească de un mijloc atât de josnic și de robitor; regele regilor nu vrea să încheie pacea decât cu regele Leu, Saladdin nu vrea să stea de vorbă decât cu Melech-Ric; pe acesta îl va cinsti ca pe un stăpânitor, fie la masa tratativelor, fie pe câmpul de luptă. Pentru Richard poate încuviința, ca dovadă a mărinimiei, asemenea temeieri de pace, pe care toate săbiile Europei nu i le-ar putea smulge prin forță sau prin amenințări; are să îngăduie hagialâcul nestânjenit al nazarinenilor la Ierusalim și în toate locurile pe

care aceștia le socotesc vrednice de cinstire; mai mult chiar, înțelege să-și împartă împărăția cu fratele său Richard, îngăduind creștinilor să-și lase oști în șase orașe mai mari ale Palestinei, printre care și la Ierusalim, în frunte cu căpeteniile lui Richard, căruia încuviințează să i se dea numele de rege, apărător al Ierusalimului. Și mai departe, oricât ți s-ar părea de uimitor, află, viteazule – întrucât cinstei tale pot să-i dezvălui această taină – află că Saladdin va pecetlui cu toată sfințenia o astfel de legătură între ceea ce Francistanul și Asia au mai nobil, ridicând în cinstea de soție a sa pe una dintre fecioarele creștine, legată prin sânge de regele Richard, și cunoscută sub numele de Edith Plantagenet<sup>11</sup>.

— Ce spui? strigă sir Kenneth, care, după ce ascultă cu nepăsare, într-o stare de toropeală, prima parte a vorbelor lui Hakim, fu dintr-o dată izbit de această ultimă veste, așa cum tresărirea unui nerv atins pe neașteptate trezește senzații și într-un corp paralizat. Izbutind însă, cu mare greutate, să-și stăpânească uimirea și ascunzându-și indignarea sub un aer de îndoială și dispreț, cavalerul căută să continue convorbirea dorind să afle cât mai multe amănunte în privința a ceea ce socotea o uneltire împotriva onoarei și fericirii aceleia care îi era foarte dragă, deși dragostea pentru ea îi nimicise deodată fericirea și cinstea.

— Și care e creștinul – rosti el cu prefăcută nepăsare – care-ar primi să sfințească unirea nelegiuită dintre o fată creștină și un păgân sarazin?

— Nu ești altceva decât un nazarinean neștiutor și orb! Îi vezi în fiecare zi pe principii mahomedani din Spania legând viața de nobile nazarinene, fără ca între mauri și creștini să se stârneasca gâlceavă? Încrezător pe deplin în cuvântul lui Rich nobilul sultan o va lăsa pe tânăra engleză să se bucure de toată libertatea pe care moravurile france o îngăduie femeilor. Va încuviința ca ea să nu-și lepede credința, socotind că, la urma urmei e același lucru dacă o femeie se închină într-un chip sau alt îi va statornici un rang atât de neasemuit față de al celorlalte odalisce din haremul lui, încât ea va fi, în toate privințele, singura nevastă și stăpâna lor desăvârșită.

— Cum oare îndrăznești să crezi, păgânule, că Richard ar putea să-și vadă ruda, o nobilă și virtuoasă prințesă, devenind cadâna favorită din haremul unui necredincios? Află, Hakim, că cel urmă dintre cavalerii creștini ar disprețui pentru copila sa o astfel de măreață și nelegiuită însoțire.

— Te înșeli. Filip al Franței și Henri de Champagne, ca și cea mai mare parte dintre aliații lui Richard, cunosc această propunere și nu s-au mirat câtuși de puțin de ea, ba chiar au să facă tot ce le stă în putință pentru înfăptuirea ei, punând capăt îngrozitorului război. Înțeleptul arhiepiscop de Tyre și-a luat sarcina să-1 înștiințeze pe Richard, neîndoindu-se că propunerea va fi primită. Înțelepciunea sultanului a păstrat însă rezerve în privința acestei propuneri și a unor căpetenii, cum ar fi de pildă marchizul de Montserrat și marele-magistru al Templierilor, întrucât știe că ei caută să se ridice prin înfrângerea sau moartea lui Richard, și nu-i doresc deci viața și onoarea. Așadar în picioare, cavaliere, și pe cal. Îți voi da câteva rânduri către sultan, care-ți vor deschide ușile la el. Repede. Nu înseamnă că-ți părăsești țara, țelul sau credința, odată ce interesele celor doi stăpânitori vor fi în curând unul și același. Sfaturile tale îi vor fi plăcute lui Saladdin fiindcă i-ai putea da multe deslușiri în legătură măritișul creștinilor, cu felul în care se cuvine să se poarte bărbatul cu nevasta lui și alte amănunte din legea și obiceiurile pe care ar dori foarte mult să le cunoască. Mâna dreaptă a sultanului stăpânește toate comorile Asiei; și el e un izvor nesecat de bunătate. Sau mai degrabă, dacă vrei, Saladdin, odată aliat cu Anglia, va dobândi cu

---

<sup>11</sup> Această propunere poate să pară într-adevăr atât de extraordinară și de neverosimilă, încât e necesar să arătăm că ea a fost făcută în realitate. Oricum, istoricii pretind că mireasa ar fi trebuit să fie regina Neapolului, sora văduvă a lui Richard, iar mirele, fratele lui Saladdin. Se pare că ei ignoră existența prințesei Edith de Plantagenet. Vezi istoria cruciadelor de Mill, voi. II, pag. 61. (n. a.)

ușurință din partea lui Richard nu numai iertarea și ștergerea petei tale, dar și comanda de onoare a oștilor pe care regele Angliei le poate lăsa în Palestina pentru păstrarea rânduielii statornicite de cei doi principii... Așadar, grăbește și încalecă. O cale ușoară și dreaptă îți stă deschisă înainte.

— Hakim, tu ești un om al păcii; mai mult, l-ai scăpat de friguri pe Richard al Angliei, după ce mai întâi l-ai tămăduit pe bietul meu scutier; pentru asta am ascultat până la capăt o propunere pe care aș fi întrerupt-o c-o lovitură de pumnal, dacă mi-ar fi fost făcută de oricare alt musulman. Ca răsplată pentru ale tale gânduri, te povățuiesc, Hakim, să bagi de seamă ca acel care va fi trimis să-i facă lui Richard propunerea în legătură cu unirea dintre sângele Plantagenetilor și acela al unui neam de necredincioși să poarte un coif în stare să reziste loviturilor de sulită ale celui care a izbutit să dăruie poarta de Saint-Jean-d'Acre: altfel, toată puterea meșteșugului tău nu-i va fi de nici un folos.

— Așadar, te îndărătnicești să nu-ți cauți adăpost în mijlocul oștirii sarazine? Gândește-te bine: dacă rămâi aici, înseamnă să-ți faci seama cu mâna ta, și învățătura legii tale, ca și a noastră, îl opresc pe un om să-și nimicească el însuși viața.

— Doamne ferește! răspunse scoțianul închinându-se – dar nu ne este îngăduit nici să fugim de pedeapsa pe care am meritat-o, întrucât ai o atât de slabă idee despre îndatoririle de credință, aproape îmi pare rău, Hakim, că ți-am dăruit câinele, fiindcă dacă se va însănătoși, o să aibă un stăpân care nu știe să-l prețuiască.

— Un dar făcut cu părere de rău nu mai e dar; totuși, noi vracii nu suntem obișnuiți să părăsim bolnavul mai înainte de a-l fi lecuit. Dacă dobitocul trăiește, va fi din nou al tău.

— Pleacă, Hakim, oamenii nu vorbesc de câini și de șoimi când le-a mai rămas doar un singur ceas care le desparte viața de moarte. Lasă-mă să-mi aduc aminte de păcatele mele și să mă împac cu cerul.

— Te las pradă încăpățânării tale... Ceața ascunde totdeauna prăpastia de ochii celor ce vor cădea într-însa.

Se îndepărtă încet, întorcând capul din vreme în vreme, ca să vadă dacă nu cumva cavalerul îl cheamă înapoi printr-un cuvânt sau printr-un semn. În cele din urmă, turbanul lui pieri printre corturile ce se întindeau albe, până departe, în lumina tulbure a zorilor, în fața cărora se stingeau cele din urmă raze ale lunii. Dar, cu toate că vorbele înțeleptului nu avuseseră asupra lui sir Kenneth înrâurirea dorită de acesta, ele dăduseră totuși scoțianului o pricină pentru care acum dorea să trăiască, pe câtă vreme, dezonorat, așa cum credea că e, râvnise la început să se scuture de viață ca de o haină învechită... O seamă de lucruri care se petrecuseră la sihastrul din Engaddi, o oarecare înțelegere ce i se părea c-ar fi existând între anahoret și Sheerkof sau Ilderim, toate acestea i se treziră deodată în minte și-l făcură să se încredințeze că era mult adevăr în spusele lui Hakim, despre acea prevedere tainică din tratat. „Nemernicul! strigă în sine; fățarnicul cu păr alb! Vorbea de un bărbat necredincios convertit de o soție creștină... Cine știe dacă ticălosul n-a înfățișat în ochii sarazinului blestemat de Dumnezeu frumusețea prințesei Edith Plantagenet, pentru ca necredinciosul câine să vadă dacă e vrednică să fie îngăduită în haremul unui păgân! Dacă l-aș mai prinde o dată pe nemernicul de Ilderim, nicicând n-ar mai avea prilejul să aducă un răspuns atât de înjositor pentru cinstea unui rege creștin și pentru aceea a unei nobile și neprihănite fecioare. Vai, nu mai am însă de trăit poate decât câteva clipe... Dar n-are a face!... Atâta cât mai e încă în mine viață și suflare, trebuie făcut ceva, și în mare grabă.”

Se opri o clipă, aruncă cât colo coiful, coborî cu pași mari povârnișul și porni în grabă spre cortul regelui Richard.

## CAPITOLUL XV

Pornind cocoșii să se cheme,  
în zori din trâmbiți au sunat,  
Vestind sătenii că e vreme  
Să iasă-n câmp, la semănat  
Regele Eduard de departe  
Cocoșul nu l-a auzit -  
La geamul lui, cobind a moarte,  
Un corb bătrân a croncănit  
- „În semnul ăsta-ți văd

puterea,

O, doamne - regele grăi -  
Și dacă asla-ți este vrerea,  
Chiar azi Charles Baudwin va

muri”.

Chatterton

În aceeași seară, după ce-l pusese de pază pe sir Kenneth, Richard se întorsese în cortul lui cu gând să se odihnească după seara furtunoasă care-i tulburase liniștea. Sufletul îi era plin de încrederea pe care i-o insufla cutezanța lui fără margini și faptul că izbutise să pună la locul lui pe ducele Austriei, chiar în fața oștilor creștine. Întrucât știa foarte bine că multe dintre căpeteniile cruciaților vedeau în aceasta o izbândă și asupra lor, mândria îi era pe deplin satisfăcută la gândul că, ingenunchind un vrăjmaș, umilea o sută. Într-o astfel de împrejurare, un alt monarh ar fi ordonat să se îndoiască numărul gărzilor și o parte din oști să fie gata de luptă. Dar Inimă-de-Leu își trimise la odihnă până și garda obișnuită, punând să se împartă vin ostașilor, ca să-i sărbătorească însănătoșirea și să bea întru slava flamurii Sfântului George. În partea aceea a lagărului ar fi lipsit cu desăvârșire paza și grija ostășească, dacă baronul de Vaux, contele de Salisbury și alți seniori nu s-ar fi îngrijit să păstreze rânduiala și ascultarea printre cheflii. Vraciul nu se mișcă de la căpătâiul regelui din clipa în care acesta se urcă în pat, până după miezul nopții; în acest răstimp îi dădu în două rânduri să ia leacuri, după ce mai întâi cercetase cu luare aminte unde se afla luna plină, a cărei înrâurire, spunea el, putea să fie sau prielnică sau răufăcătoare întrebuintării acestor leacuri.

Era trecut de trei ceasuri spre ziuă, când El Hakim ieși din cortul regesc ca să se îndrepte spre cel ce fusese statornicit pentru el și însoțitorii săi. Pe drum intră în coliba cavalerului Leopardului, ca să vadă în ce stare se găsea cel dintâi bolnav pe care îl îngrijise în lagărul creștin, adică bătrânul Stranchau, scutierul lui sir Kenneth. Întrebând de cavaler, El Hakim află ce însărcinare primise și în urma acestor deslușiri se îndreptase spre dâmbul Sfântului George, unde-l găsisse în împrejurările dureroase pe care le-am arătat.

Se luminase bine de ziuă. Deodată, în preajma cortului regesc se auziră pași de om înarmat și de Vaux, care ațipise alături de patul stăpânului, tresărind din vreme în vreme ca un câine de pază, de-abia apucă să se ridice și să strige: „Cine-i acolo?” când cavalerul Leopardului intră în cort, cu o hotărâre întunecată pe chipul său bărbătesc.

— Ce însemnează această îndrăzneală, cavaler? întrebă de Vaux cu asprime, dar înăbușindu-și glasul din cuviință pentru somnul regelui.

— Oprește-te, de Vaux! zise regele, care se și trezise. Sir Kenneth vine ca un ostaș vrednic să dea seamă de chipul în care și-a făcut datoria de străjer peste noapte... Pentru astfel de lucruri, cortul unui general e deschis oricând.

Ridicându-se pe pat și rezemându-se în cot, își aținti privirea scânteietoare asupra războinicului:

— Vorbește, viteazul meu scoțian. Vii, fără îndoială, să mă vestești c-a fost o noapte de veghe încordată, liniștită și plină de cinste! Fâlțâitul neșovăielnic al stindardului Angliei a fost de ajuns ca să-l păstreze neatins, mai cu seamă atunci când avea în prejmă-i un cavaler pe care toți îl prețuiesc atât!

— Pe care nimeni nu-l va mai prețui de-aici-nainte – răspuse cavalerul Leopardului... Veghea mea n-a fost nici încordată, nici liniștită, nici plină de cinste... Flamura Angliei a fost furată.

— Și mai ești încă viu ca să-mi poți spune asta? strigă Richard, cu un ton de neîncredere hazlie... Haide, asta nu s-a putut întâmpla... Bag de seamă că n-ai nici o zgîrietură. De ce taci?... Spune-mi adevărul... Cu un rege nu se glumește... Totuși, te voi ierta dac-ai mințit.

— Să mint, sire? repetă nefericitul cavaler c-o expresie de mândrie înfrântă; și din ochii lui țâșni un fulger atât de strălucitor, asemenea scânteii ce se smulge din cremenea lovită. Dar și asta trebuie s-o îndur... Am spus însă numai adevărul.

— Pe Dumnezeu și pe Sfântul George! strigă regele, dezlănțuindu-și mânia pe care totuși căută numaidecât să și-o stăpânească... De Vaux, du-te degrabă și vezi... Pesemne că frigurile i-au rătăcit mintea... Asta nu se poate... Omul acesta a dat totdeauna dovadă de bărbăție... Nu e cu puțință. Grăbește-te, aleargă sau trimite pe cineva.

Deodată, regele fu întrerupt de sir Henry Neville, care intră pe ușa cortului cu răsuflarea tăiată, vestind că flamura nu mai era la locul ei și că omul care o păzise, de bună seamă, fusese ucis, fiindcă pe locul unde stâlpul zăcea rupt în bucăți, se zărea o baltă de sânge.

— Dar ce văd? strigă sir Neville, a cărui privire se opri pe neașteptate asupra cavalerului Leopardului.

— Un mișel! strigă regele, sărind în picioare și apucând baltagul atârnat la căpătâiul patului. Un mișel, pe care îl vei vedea murind așa cum se cuvine să moară mișei.

Vorbind astfel, Richard cumpăni baltagul pe spate, parcă gata să lovească. Palid, dar nemișcat ca o statuie de marmură, scoțianul stătea neclintit, cu capul gol, lipsit de apărare, cu privirile în pământ; buzele-i șopteau ceva ca și cum ar fi îngânat o rugăciune, în fața lui, la depărtarea trebuitoare, Richard se aținea, gata să lovească. Făptura lui vâjnoasă era învelită în faldurile unui veșmânt de în, care, dându-se într-o parte în jocul mișcărilor, îi lăsa descoperit brațul drept, umărul și-o parte din piept, dezvelind un trup vrednic de porecla Coastă-de-fier, pe care o purtase unul dintre înaintașii saxoni. Deodată însă, aplecând baltagul spre pământ, strigă:

— Ai văzut sânge, spui tu, Neville, ai văzut sânge în locul acela... Ascultă, scoțiene... Ai fost un viteaz cândva; te-am văzut luptând... Spune c-ai ucis doi mișei apărând flamura... spune c-ai ucis măcar unul... spune c-ai lovit crâncen, luptând pentru noi, și pleacă din tabără păstrându-ți viața și infamia.

— M-ați învinovățit de minciună, sire – răspuse Kenneth cu hotărîre – și prin asta, cel puțin, m-ați nedreptățit. Aflați însă că întru apărarea stindardului nu s-a risipit alt sânge în afară de-al unui biet câine de vânătoare care, mai credincios decât stăpânul său, a stat de veghe la postul pe care celălalt l-a părăsit.

— Pe Sfântul George – strigă Richard, ridicând din nou baltagul... De Vaux se aruncă însă între rege și ținta răzbunării lui, și rosti cu asprime, așa cum îi era obiceiul:

— Sire, nu într-un astfel de loc, și nu de mâna voastră... A fost destulă nesocotință că s-a încredințat flamura o zi și o noapte unui scoțian... Nu v-am spus eu că sub înfățișări impunătoare se ascund inimi de mișei?<sup>12</sup>

— E foarte adevărat, de Vaux, aveai dreptate, trebuie să mărturisesc... Se

---

<sup>12</sup> Aceștia erau termenii în care obișnuiau să vorbească englezii despre sărmanii lor vecini de la miazănoapte, uitând că propiile lor asalturi asupra independenței Scoției au obligat această națiune mai puțin puternică să se apere prin stratageme diplomatice și prin forță. Aceste fapte trebuie împărțite între Edward I și Edward al III-lea, care și-au impus stăpânirea asupra unei țări libere, în timp ce scoțienii au fost siliți să facă legăminte pe care nu aveau nici o clipă interțiță să le respecte. (n. a.)

cuvenea să-mi amintesc în ce chip m-a amăgit William, vulpea șireată, în legătură cu această cruciadă.

— Sire – răspunse Kenneth – William al Scoției n-a amăgit pe nimeni, niciodată, dar împrejurările l-au împiedicat să-și trimită oștile.

— Tăcere, nemernicule! strigă regele... pângărești numele unui prinț numai rostindu-l... Și totuși, de Vaux, mi se pare ciudată purtarea acestui om. O fi mișel sau vânzător, totuși a așteptat neclintit lovitura lui Richard Plantagenet, ca și cum mâna noastră s-ar fi ridicat spre a-l investi cavaler. Dacă aș fi citit pe fața lui cel mai mic semn de teamă, dacă un singur nerv i-ar fi zvâcnit, dacă ar fi tresărit măcar, i-aș fi zdrobit capul precum zdrobești un vas de cleștar. Dar nu pot să dau lovitura acolo unde nu întâmpin nici temere, nici împotrivire.

Urmă un răstimp de tăcere.

— Sire – reluă cavalerul scoțian...

— Ah – strigă Richard, întrerupându-l – ți-ai recăpătat glasul? Cere milă cerului, și nu mie, întrucât Anglia e necinstită din pricina ta; dacă ai fi fost fratele meu, singurul meu frate, și nu ți-aș fi iertat o astfel de nelegiuire.

— Cuvintele pe care vreau să le spun, nu au rostul de a cere iertare de la muritori. Atârnă de bunul plac al majestății voastre să-mi îngăduie ori nu timpul de trebuință ca să-mi aduc la îndeplinire cele din urmă îndatoriri de bun creștin. Dacă o astfel de grație nu-mi e îngăduită, Dumnezeu îmi va dăruia poate mântuirea pe care aș fi vrut s-o cer bisericii lui... Dar, fie că voi muri numaidecât, fie că-mi mai rămâne o jumătate de ceas de trăit, rog pe majestatea voastră să-mi încuviințeze a-i face cunoscute anumite lucruri de cea mai mare însemnătate pentru faima sa și pentru cauza creștină.

— Vorbește – zise regele, cu încredințarea că avea să asculte o mărturisire în legătură cu flamura dispărută.

— Ceea ce vreau să vă fac cunoscut – stăruia cu îndărătnicie sir Kenneth – privește regescul tron al Angliei și nu poate fi auzit de alte urechi.

— Retrăgeți-vă, mesiri – porunci regele lui Neville și lordului de Vaux.

Cel dintâi se supuse, dar al doilea nu vru să se clintească de lângă rege.

— De vreme ce mi-ați spus că am dreptate – rosti baronul de Gilsland, vreau să fiu privit ca atare. Prin urmare, trebuie să mă ascultați. Nu vă pot lăsa singur cu acest scoțian mișel.

— Cum, Thomas – strigă Richard mânios, bătând din picior... Cutezi să te îndoiești că aș putea ține piept unui singur netrebnic?!

— În zadar încruntați sprânceana și bateți din picior, sire. Nu voi părăsi un om încă bolnav și pe jumătate gol, în fața unui războinic sănătos și care poartă o astfel de armură.

— Ei bine – zise cavalerul scoțian – eu nu umblu cu viclesuguri ca să câștig vreme. De aceea voi vorbi și față de baronul de Gilsland: e un vajnic și credincios cavaler.

— Nu mai departe decât acum o jumătate de ceas – răspunse de Vaux cu un oftat în care se amesteca și un grăunte de mustrare și de părere de rău – puteam să spun și eu același lucru despre domnia ta.

— Rege al Angliei – vorbi din nou Kenneth – vânzarea vă înconjoară de pretutindeni.

— Asta se poate – îl întrerupse Richard; mi s-a dat o pildă vie în această privință.

— O vânzare care vă va pricinui mai mult rău decât pierderea a o sută de stindarde... Lady... lady...

Sir Kenneth șovăi și rosti în cele din urmă, mai mult în șoaptă:

— Lady Edith...

— Cum? strigă regele încruntându-se deodată și străpungându-l cu o privire sălbatică. Ce? Ce? Ce amestec are ea în toate acestea?

— Sire, s-a pus la cale o uneltire pentru necinstea casei voastre regești, făgăduindu-se mâna lady-ei Edith sultanului sarazin și urmărindu-se astfel încheierea unei păci rușinoase pentru creștinătate, pe calea unei căsătorii rușinoase pentru Anglia.

O astfel de veste avu o urmare cu totul deosebită de aceea la care se așteptase sir Kenneth. Richard Plantagenet era unul dintre oamenii care, după expresia lui Iago, „nu vor să-1 slujească pe Dumnezeu atunci când le poruncește diavolul”. Veștile, știrile pe care le asculta, nu le privea adesea în adevărata lor însemnătate, ci în înțelesul pe care îl căpătau în funcție de firea și atitudinea celui care i le dezvăluia. Din nefericire, numele rudei sale aminti monarhului englez ceea ce socotise ca o neasemuită obrăznicie din partea cavalerului Leopardului, chiar atunci când acesta fusese nespus de prețuit printre ceilalți cavaleri. Acum însă, ținând seama de ceea ce se întâmplase, acest lucru apărea ca o ofensă sortită să-l arunce pe monarh în prada unei și mai puternice mâinii

— Tăcere! strigă el, tăcere! Om fără rușine! Trădător infam! Pe ceruri, voi face să ți se smulgă limba cu cleștele înroșit, fiindcă ai avut îndrăzneala să rostești numele acelei nobile fecioare... Să nu crezi, mișelule, că nu știam până unde ai cutezat să-ți înalți privirea; am tăcut, deși am socotit asta o neobrăzare chiar atunci când ne amăgeai, făcându-ne să credem că ești vrednic de cinste și nu erai decât minciună... Dar acum, când buzele tale au fost pângărite de mărturisirea propriei tale infamii, cutezi să rostești numele nobilei noastre rude, mărturisind grija pe care o porți persoanei sale? Ce te privește pe tine dacă se va mărita cu un sarazin sau cu un creștin? Ce-ți pasă, dacă într-o tabără în care principii se dovedesc ziua mișei și noaptea tâlhari, în care cavalerii vrednici devin niște nemernici dezertori și trădători, ce-ți pasă, zic, dacă mi-ar face plăcere să mă înrudesesc cu loialitatea și vitejia, întruchipate în persoana lui Saladdin?

— Într-adevăr, asta n-ar trebui să mă privească pe mine... pentru care lumea, peste puțin, nu va mai însemna nimic – răspunse cavalerul cu mândrie – dar chiar dacă aș fi tras pe roată în clipa aceasta, n-aș înceta să spun că o astfel de hotărâre privește de-a dreptul cugetul majestății voastre și faima numelui vostru. Repet, deci, Richard al Angliei, că dacă vreodată ați hotărât, în gând cel puțin, s-o dați de soție pe ruda voastră, lady Edith...

— Nu-i rosti numele, nu te gânde la ea o singură clipă – răcnii regele, apucând din nou baltagul cu atâta înverșunare, încât mușchii brațelor sale nervoase se încordară ca niște curpeni de iederă încolăciți pe după trunchiul stejarului.

— Să nu-i rostesc numele! Să nu mă gândesc la ea! răspunse sir Kenneth, pe care înfruntarea începuse să-l smulgă din toropeală, făcându-l să-și redobândească agerimea de gândire. Pe crucea în care îmi pun toată nădejdea, numele ei va fi ultimul cuvânt pe care îl va rosti gura mea; icoana ei, cel din urmă gând ce-mi va trece prin minte. Încercați-vă vestitele puteri pe capul meu lipsit de apărare și vedeți dacă mă puteți împiedica să fac acest lucru!

— Are să mă înnebunească – strigă Richard, care, fără să vrea, simți că hotărârea îi șovăie în fața cutezanței vinovatului.

În clipa aceea, afară se auzi mișcare și, de dincolo de perdele, se vesti apropierea reginei.

— N-o lăsa să intre, n-o lăsa să intre, Neville! strigă regele; o femeie nu se cuvine să asculte astfel de lucruri... Rușine mie că mă las în așa hal târât de mânie pentru un trădător nemernic! Du-l de-aici, de Vaux, adăugă el în șoaptă; du-l prin ieșirea din dos a cortului nostru; să fie păzit cu strășnicie. Vei răspunde de capul lui cu viața... Nu mai are de trăit decât puține clipe; să i se dea un duhovnic... Nu vrem să-i osândim sufletul ca și trupul la o moarte veșnică... Stai... încă un cuvânt... încă un cuvânt... Nu vrem să fie lipsit de rang; va muri ca un adevărat cavaler, încins și cu pintenii, pentru că mișelia lui e neagră ca iadul, dar



îndrăzneala îi seamănă cu a diavolului.

Mulțumit, precum e lesne de înțeles, că scena luase sfârșit, fără ca Richard să-și fi pătat mâinile printr-o hotărâre prea puțin regească de a fi lovit un prins lipsit de apărare, de Vaux se grăbi să-l călăuzească pe sir Kenneth printr-o ieșire tainică, spre cortul cel mai apropiat, unde avea să fie dezarmat și pus în fiare. Baronul privi îndurerat oarecum, spre ofițerii prevotului, pe mâna cărora sir Kenneth fusese dat, și care aduceau la îndeplinire cu strășnicie asprele porunci. După ce sfârșiră, lordul de Vaux spuse grav nefericitului sir Kenneth:

— Regele Richard a hotărât să mori fără să ți se ridice rangul, fără să înduri vreo înjosire... iar capul să-ți fie despărțit de trup prin sabia călăului.

— E mărinimos! rosti cavalerul în șoaptă și aproape cu supunere, ca un om care ar fi primit cine știe ce înaltă favoare. Așadar, familia mea nu va afla în întregime ocară ce m-a dus la moarte... Ah, tată! tată!

Aceste cuvinte, pe care buzele lui le rostiră aproape fără să vrea, nu-i scăpară englezului, a cărui asprime ascundea o inimă duioasă... De aceea, mai înainte de a putea să urmeze, își trecu mâna zdravănă peste fața mohorâtă cu oarecare îngândurare.

— De asemenea, Richard al Angliei – adăugă el în cele din urmă – a hotărât să ți se aducă un duhovnic. Venind înapoi am întâlnit un călugăr carmelit, care te poate pregăti pentru trista călătorie. Așteaptă afară până când vei fi gata să-1 poți primi.

— Să nu mai întârzie – răspunse cavalerul. Și-n privința aceasta, Richard s-a dovedit mărinimos... sunt gata mai mult ca oricând să-1 primesc pe bunul părinte, căci eu și viața mea ne-am luat rămas bun, precum fac doi călători ajunși la o răspântie unde drumurile lor se despart.

— Cu atât mai bine – răspunse de Vaux, cu glas domol, grav – fiindcă cu durere te vestesc că voința regelui Richard e să te pregătești în cea mai mare grabă pentru ceasul osândei.

— Facă-se voia lui Dumnezeu și aceea a regelui! răspunse cavalerul cu resemnare... Nu mă împotrivesc câtuși de puțin acestei hotărâri și doresc ca ea să se împlinească cât mai repede.

De Vaux păși încet spre ieșirea cortului. Ajuns lângă ușă, se opri și întoarse capul privindu-l pe scoțian. Acesta părea că se roagă în adâncul sufletului, îndepărtat deodată cu desăvârșire de tot ce era pe lume. Firea vajnicului baron englez nu părea de obicei înclinată spre milă, totuși, în această împrejurare, se simțea copleșit. Se apropie repede de maldărul de trestie pe care se trântise osânditul, îi apucă una din mâinile legate în lanțuri și-i spuse cu toată blândețea pe care putea s-o dea la iveală glasul lui aspru și posac:

— Sir Kenneth, ești încă tânăr... ai un tată... Ralph al meu, pe care l-am lăsat plimbându-se cu căluțul lui pe malul râului Irthing, va fi într-o bună zi de vârsta ta; și dacă n-ar fi fost întâmplarea din noaptea asta, m-aș fi rugat cerului ca tinerețea lui să facă a înmuguri nădejile pe care tu ne lăsași puțința să le întrevădem... Nu s-ar mai putea spune sau face ceva pentru tine?

— Nimic – răspunse cu tristețe cavalerul... Mi-am părăsit postul... Flamura ce mi-a fost încredințată a fost furată... În clipa când butucul și călăul vor fi gata, capul și trupul meu vor fi pregătite să se despartă.

— Dacă-i așa, cerul să se milostivească de tine! Și totuși, aș fi în stare să-mi dau cel mai frumos cal numai să fi luat eu în primire postul tău... E o taină la mijloc, tinere; oricine poate să bage de seamă, deși nimeni n-ar putea spune ce a fost... Mișelie? Cu neputință! Nicicând nu s-ar bate un mișel așa cum te-ai bătut tu totdeauna... Vânzare? N-aș crede ca un vânzător să se pregătească de moarte cu liniștea cu care te pregătești tu... Ai fost îndepărtat de la datorie prin cine știe ce uneltire vicleană... Ți-a izbit poate auzul strigătul de deznădejde al unei fete sau ți-a vrăjit ochii zâmbetul cine știe cărei frumuseți? Nu te înroși! Care din noi

n-a căzut pradă ispitelor! Haide, rogu-te, descarcă-ți cugetul față de mine, în loc s-o faci înaintea preotului. O dată ce-i trece mânia, Richard e un om îndurător... N-ai să-mi mărturisești nimic?

Nefericitul cavaler își întoarse fața și răspunse:

— Nimic!

Atunci, lordul de Vaux, care nu mai vedea nici o cale spre a-l îndupleca să se spovedească, se ridică și ieși din cort, cu brațele încrucișate și mult mai posomorât, precum gândea el, decât ar fi fost firesc în atari împrejurări; se simțea chiar pornit împotriva lui însuși pentru faptul că o întâmplare atât de neînsemnată, ca moartea unui scoțian, era în stare să-l tulbure până într-atât.

„Și totuși – își zicea el – deși mișei aceștia sunt vrăjmașii noștri în Cumberland, în Palestina ne socotim aproape frați.”

## CAPITOLUL XVI

fie?

idee!

Minte-n capul ei să

N-aș prea crede. Ce

La ea totu-i limbuțit

Ca la orișice femeie.

*Song*

Nobila Berengaria, fiica lui Sanchez, regele Navarei, și soție a viteazului Richard, era privită ca una dintre cele mai frumoase femei ale vremii. Trupul ei era zvelt și formele de-o atrăgătoare desăvârșire. Pielea feței sale avea o nuanță puțin obișnuită în țara ei, părul, bălai, i se revărsa îmbelșugat, iar trăsăturile îi erau atât de gingașe și de tinerești încât nu i s-ar fi dat nici vârsta de douăzeci și unu de ani pe care-o avea. Poate se răsfăța atât de mult tocmai din pricină că era așa de tânără; își zicea, de bună seamă, că o astfel de purtare nu-i stătea rău unei fete tinere, căreia rangul și vârsta îi dădeau dreptul de a avea toane. Era o fire veselă, vioaie și atunci când i se plăteau admirația și măgulirea cuvenită (și ea nu se mulțumea cu puține omagii), nimeni n-avea o inimă mai bună și nu făcea o mai mare risipă de bunăvoință ca ea. În atari împrejurări însă, ca toți tiranii, cu cât i se făcea pe plac, cu atât căuta să-și întindă stăpânirea. Uneori chiar când toate dorințele îi erau împlinite, i se năzărea că e bolnavă, că e nervoasă, și medicii trebuiau să-și bată capul ca să născocească nume de boli închipuite, în timp ce doamnele de onoare se străduiau în fel și chip să scornească jocuri, găтели, intrigi de curte, spre a face să treacă mai repede ceasurile neplăcute în care traiul lor nu era de pizmut. Mijlocul cel mai ușor, prin care puteau s-o înveselească pe frumoasa bolnavă, era să glumească una pe seama celeilalte, și buna regină, recăpătându-și voioșia și liniștea sufletească, nu se sinchisea pentru nimic în lume (trebuie s-o mărturisim) dacă astfel de glume erau potrivite cu demnitatea ei și dacă mâhnirea acelor pe socoteala cărora se glumea nu era un sacrificiu prea mare pentru înveselirea ei. Încredințată de dragostea soțului său și de puterea ei, pe care-o socotea în stare să îndrepte neplăcerile pricinuite de clevetiri, zburda ca o tânără leoaică zglobie, fără să-și dea seama de răul pe care îl puteau pricinui ghearele ei.

Regina Berengaria își iubea cu patimă bărbatul, dar se temea de asprimea și de neînduplecarea firii lui, și întrucât se simțea mult mai prejos de el în ce privește însușirile minții, era în ciudată de faptul că adeseori acesta prefera să stea de vorbă cu Edith Plantagenet, a cărei conversație îl încânta, găsind la ea un spirit mai cuprinzător, gânduri și simțăminte mai înalte decât la frumoasa regină. Berengaria n-o ura din această pricină și nici nu i-ar fi trecut prin gând să-i facă vreun rău, pentru că, în ciuda unei doze mari de egoism, era de fapt copilăroasă, mărinimoasă. Dar doamnele din suită, care aveau o intuiție pătrunzătoare în

astfel de lucruri, își dăduseră seama de câtăva vreme că o glumă veninoasă pe seama lady-ei Edith era un mijloc grozav prin care se putea împrăști plictisul reginei Angliei și această descoperire le scutea imaginația de multe eforturi. O astfel de purtare nu dovedea multă generozitate; căci lady Edith era socotită orfană. Și cu toate că purta numele de Plantagenet, i se spunea frumoasa din Anjou. Richard îi acordase privilegii care se cuveneau numai prinților de sânge regal, ea ocupând unul dintre primele locuri la curte. Totuși, prea puține persoane știau, și nimeni n-ar fi cutezat să întrebe în ce chip se înrudea cu Inimă-de-Leu. Venise în Anglia împreună cu regina-mamă Eleonora și-1 întâlnise pe Richard la Messina, fiind una dintre doamnele menite să alcătuiască curtea Berengariei, a cărei cununie urma să se celebreze în curând.

Richard își trata ruda cu o deosebită curtoazie, iar regina care-o numise prima ei doamnă de onoare, cu toate că-o pizmuia întrucâtva, îi acorda îndeobște considerația cuvenită. Doamnele din suita reginei n-au putut avea mult timp alt ascendent asupra prințesei Edith, decât acela de a-i critica o pieptănătură mai puțin artistică sau o rochie croită fără gust, fiindcă prințesa era socotită ca nepricepută în aceste taine. Mai târziu însă, devotamentul mut al cavalerului scoțian nu putu să scape veghei lor. Culorile, blazonul, deviza și faptele lui deveniră subiectul unor stăruitoare clevetiri, dând prilej pentru fel și fel de glume. Veni apoi pelerinajul reginei și al doamnelor de onoare la Engaddi, pus la cale de regină spre a se ruga pentru însănătoșirea soțului ei, în urma sfatului arhiepiscopului de Tyre, care recomandase acea călătorie într-un scop diplomatic. Atunci, în capela sfântului lăcaș, care comunica pe deasupra cu o mănăstire de carmelite, iar pe sub pământ cu chilia sihastrului, una dintre doamnele din suita reginei observase semnele tainice de înțelegere dintre Edith și iubitul ei. Acesta doamnă se grăbise să-i împărtășească reginei întemeiatele ei bănuieli. Regina se întoarse din călătorie cu acest minunat leac împotriva plictiselii și urâtului, iar suita sa sporise în același timp cu doi pitici care aparținuseră detronatei regine a Ierusalimului, care erau atât de sluți și de zănatici (cea mai de seamă însușire a acestei nefericite spețe), cum nu-și putea dori mai mult o regină. Între altele, Berengaria încercase să se înveselească și pe socoteala cavalerului, care rămăsese singur în capelă, vrând să vadă ce are să facă acolo la ivirea celor două arătări; sângele rece al scoțianului și intervenția sihastrului îi zădărnicese însă gluma. De data aceasta încercase altceva, și urmările aveau să fie mult mai grave.

După ce sir Kenneth părăsise cortul, doamnele se adunaseră din nou, și regina, prea puțin înduioșată în prima clipă de mâhnirea prințesei Edith, nu făcu decât s-o dojenească, s-o învinuiască de prefecătorie și să râdă, făcând spirite pe seama cavalerului scoțian. Făcu mult haz de îmbrăcămintea, țara, și mai cu seamă de sărăcia lui. În cele din urmă, Edith se văzu silită să se ducă să-și ascundă amărăciunea în încăperea ei separată. Dar când, a doua zi de dimineață, o femeie pe care Edith o trimisese să vadă ce s-a întâmplat, se întoarse cu vestea că flamura fusese furată și că cel care o păzea dispăruse, Edith se repezi în încăperea reginei și o rugă să se scoale numaidecât și să se ducă neîntârziat în cortul regelui, uzând de înrăurirea ei pentru a preîntâmpina groaznicele urmări ale unei glume nesocotite.

Speriată la rândul-i, regina, ca de obicei, aruncă propria-i vină asupra celor din jur, și căută să potolească amărăciunea și îngrijorarea prințesei Edith prin mii de presupuneri copilăroase...

„Era pe deplin incredințată că n-avea să se întâmple nimic... Cavalerul se dusesse pesemne să se culce, după ce noaptea făcuse de pază... Sau poate că teama de mânia regelui îl făcuse să-și piardă capul și să fugă cu flamura... la urma urmei nu era vorba decât de un petic de mătase, iar el un biet aventurier fără căpătâi; în sfârșit, dacă fusese pus sub pază pentru câtăva vreme, ea avea

să-i capete foarte curând iertarea... Trebuia numai să lase să se domolească mânia lui Richard.”

Sporovăia astfel fără oprire, înșirând mulțime de argumente protesti, în nădejdea zadarnică de a o face pe Edith să creadă, sau să se convingă pe sine însăși, că n-avea să se întâmple nici o nenorocire din pricina unei glume pentru care, în adâncul sufletului, se muștra amarnic... În timp ce Edith se străduia în zadar să întrerupă acest potop de cuvinte lipsite de judecată, privirea ei o întâlnește deodată pe aceea a uneia dintre doamne, care tocmai intrase în încăperea reginei. În ochii înspăimântați ai acestei femei se citea nenorocirea și privirea ei ar fi putut s-o facă pe Edith să leșine, dacă o tărie neasemuită și înălțimea ei de cuget n-ar fi ajutat-o să-și păstreze în aparență stăpânirea de sine.

— Doamnă – strigă numaidecât lady Edith, adresându-se reginei – nu mai roștiți nici un cuvânt... ci salvați viața unui om... dacă – adăugă ea cu glas stins – dacă nu e prea târziu.

— Nu e... nu e prea târziu – zise lady Calista, care tocmai intrase în cort... Am aflat că a fost adus înaintea regelui. Nu s-a sfârșit încă totul... Dar – adăugă ea fără să-și poată stăpâni hohotele pe plâns, care se datorau întrucâtva și răspunderii personale pe care o avea... – dar, peste câteva clipe nu va mai fi nimic cu putință, afară numai dacă nu se iau măsuri grabnice...

— Voi dăruia un candelabru de aur la Sfântul Mormânt... o raclă de argint Sfintei Fecioare din Engaddi, o mantie de-o sută de bizantini Sfântului Torna din Orthez... – strigă regina deznădăjduită.

— Sus, sus, doamnă – strigă Edith; închinați-vă tuturor sfinților, dacă voiți, dar mai bine străduiți-vă să fiți o sfântă pentru voi înșivă...

— Într-adevăr, majestate – rosti doamna din suită – lady Edith are dreptate. Sculați-vă, doamnă, să mergem la regele Richard, căruia să-i cerem îndurare pentru acest biet gentilom...

— Merg, merg... mergem imediat – încuviință regina și se ridică tremurând, în timp ce doamnele de onoare, buimăcite ca și ea, nu mai erau în stare s-o ajute să-și facă toaleta...

În aparență liniștită și stăpână pe sine, dar palidă ca moartea, Edith o îmbracă pe regină cu mâinile ei și împlini singură îndatoririle celorlalte.

— Cum, doamnele mele? zise regina, care nici în asemenea clipe nu uita frivolitățile etichetei... puteți îngădui să vă înlocuiască lady Edith?... Vezi, Edith, nu sunt bune de nimic... Niciodată nu pot să fiu gata la timp... Am face mai bine dacă-am trimite să-l caute pe arhiepiscopul de Tyre pe care să-l folosim ca mijlocitor.

— Oh, nu, nu – strigă Edith. Vă rog să vă duceți personal, doamnă. Majestatea voastră ați stărnit nenorocirea... trebuie să găsiți dezlegarea...

— Mă duc, trebuie să mă duc; dar dacă Richard nu e în toane bune, nu îndrăznesc să-i vorbesc; ar fi în stare să mă ucidă.

— Duceți-vă, nobilă suverană – zise lady Calista, care cunoștea mai bine firea reginei... Nu există leu mândru care privind atâta frumusețe și farmec, să nu fie în stare să-și înăbușe mânia... cu atât mai mult o va face un cavaler loial și credincios ca regele Richard, pentru care dorințele voastre cele mai mici sunt totdeauna porunci.

— Crezi asta, Calista? Ah, tu nu știi nimic... Totuși, am să mă duc. Dar ce-i asta?... Mi-ai pus rochia verde și el nu poate suferi verdele. Deștepte mai sunteți! Haide, repede, să mi se aducă o rochie albastră și să mi se caute colanul de rubine pe care mi l-a dat drept răscumpărare regele Ciprului... Trebuie să fie, cred, în sipetul de fier, sau în altă parte.

— Cum mai pierdeți vremea cu astfel de lucruri într-o clipă în care e vorba de viața unui om?! strigă Edith cu aprindere... Rămâneți, doamnă, mă duc eu înșămi să stau de vorbă cu regele Richard... Am o mare parte de răspundere în

această împrejurare... îl voi întreba dacă îi poate fi îngăduit cuiva să se joace cu cinstea unei biete fete din casa lui, folosindu-se de numele acestei nefericite ca să-l îndepărteze pe un vrednic gentilom de la datorie, aruncându-l în brațele morții, ale infamiei, înjosind prestigiul Angliei și expunând-o disprețului oștilor creștine.

Berengaria asculta această dezlănțuire, mută de nedumerire și de spaimă. Dar văzând că Edith se îndreaptă spre ieșirea cortului, strigă cu glas înăbușit:

— Opriți-o... opriți-o...

— Într-adevăr, trebuie să vă opriți, nobilă lady Edith – zise Calista, apucând-o binișor de braț... Iar majestatea voastră, nu mă îndoiesc că veți pleca fără să mai pierdeți o singură clipă... Dacă lady Edith s-ar duce singură la rege, mânia monarhului nostru n-ar mai cunoaște margini și-o singură viață n-ar fi de ajuns ca s-o potolească.

— Mă duc, mă duc – îngână regina, văzând că nu putea să se mai împotrivească. Și Edith, care abia își mai stăpânea nerăbdarea, se opri în loc, așteptând-o.

Acum totul se petrecu repede, după voia ei. Regina își aruncă pe umeri o mantie largă, ca să-și ascundă rochia pe care o socotea lipsită de gust; apoi, însoțită de Edith și de celelalte doamne de onoare, și urmată numai de câțiva ofițeri și soldați, se îndreptă iute spre cortul temutului ei soț.

## CAPITOLUL XVII

rugi

noapte,

De ar avea vieți nu una ci o mie  
Și înălța-se-vor spre Domnul mii de

Viețile tot i s-ar stinge pân' la una  
Așa cum stelele pălesc în zori de zi,  
Cum luminările de sărbătoare  
Ce-au luminat până târziu în

Sunt în tăcere stinse una câte una  
Când oaspeții au plecat.

*Vechi cântec*

În clipa când regina Berengaria ajunse înaintea cortului soțului ei, șambelanii care erau de serviciu afară îi spuseră, cu tot respectul cuvenit, că nu putea să intre în cort. Se auzi glasul mânios al regelui, care porunci să nu intre nimeni.

— Vezi? rosti atunci regina, întorcându-se spre Edith, ca și cum ar fi vrut să-i arate că orice stăruință era de prisos. Mă așteptam la asta; regele nu vrea să ne primească.

În clipa aceea îl auziră pe Richard vorbind înăuntru cu cineva:

— Pleacă și cată să-ți îndeplinești datoria cât mai repede, mișelule, pentru că astfel îți poți dovedi și tu mila. Ai zece bizantini dacă termini dintr-o singură lovitură. Ascultă, nemernicule: să vezi dacă se îngălbenește la față. Să te întorci să-mi povestești cea mai mică zvârcolire, cea mai ușoară bătaie de ploape; vreau să știu în ce chip mor vitejii.

— Dacă nu tresare în clipa când va vedea securea ridicată, însemnează că e cel dintâi care nu se teme de moarte – răspunse un glas înăbușit, surd, căruia un ton respectuos, puțin obișnuit, părea să-i fi muiat asprimea de totdeauna.

Edith nu se mai putu stăpâni:

— Dacă majestatea voastră – îi spuse ea reginei – nu se hotărăște să intre, voi face eu acest lucru, dacă nu pentru majestatea voastră, cel puțin pentru mine... Șambelani, regina vrea să vorbească cu regele Richard; soția vrea să-i vorbească soțului ei.

— Nobilă doamnă – răspunse unul dintre ofițeri coborând bastonul de

ceremonii - îmi pare rău că sunt silit să mă împotrivesc. Majestatea sa se îndeletnicește cu anumite lucruri în care e vorba de viață și de moarte.

— Tocmai în legătură cu acesta chestiune, în care e vorba de viață și de moarte, vrem să-i spunem ceva - stăruie Edith. Voi deschide eu drum majestății voastre.

Vorbind astfel, c-o mână îl dădu la o parte pe șambelan iar cu cealaltă ridică perdeaua cortului.

— Ce pot face împotriva alteței voastre, zise șambelanul, lăsând-o pe frumoasa încăpățânată să-i treacă pe dinainte.

Văzând că poate intra, regina nu mai avu ce face și trecu pragul încăperii.

Monarhul era întins pe pat, iar la o oarecare depărtare se zărea un om ce părea că-i așteaptă poruncile și a cărui îndeletnicire nu era greu de ghicit. Omul era îmbrăcat într-un surtuc roșu, care îi acoperea umerii și-i lăsa brațele goale până mai sus de coate. Pe dedesubt purta, ca totdeauna când avea de îndeplinit groaznica-i slujbă, un pieptar asemănător aceluia al luptătorilor, făcut din piele de bou tăbăcită și având în față mai multe pete de un roșu negricios. Surtucul și pieptarul îi ajungeau până la genunchi, iar picioarele îi erau învelite în jambiere tot de piele. O tichie grosolan împletită din păr răsucit îi ascundea partea de sus a feței, pe care parcă voia s-o ferească de lumină asemenea unei bufnițe. Partea de jos era acoperită de o barbă lungă și deasă, roșcată, ce se prelungea în sus cu părul de aceeași culoare. Trăsăturile lui, atât cât se puteau zări, erau mohorâte, crunte. Era scund, îndesat și voinic; avea grumazul vânos și scurt ca al unui taur, umerii foarte largi, brațele de o lungime disproporționată, picioarele scurte și crăcănate. Groaznica arătare se rezema într-un paloș, lung de patru picioare și jumătate; mânerul tot atât de lung, era turnat din plumb ca să cumpănească greutatea tăișului. Paloșul întrecea cu mult înălțimea omului care, rezemat de minerul lui, aștepta supus poruncile regelui.

La ivirea neașteptată a doamnelor, Richard, care era lungit în pat, cu fața spre ușă și cu capul rezemat în cot, stând de vorbă cu hâdul lui interlocutor, se răsuci brusc în așternut, parcă surprins și înciudat, întorcând spatele reginei și însoțitoarelor ei și trăgând peste el învelitoarea făcută din două mari piei de leu, lucrate la Veneția cu un meșteșug atât de ales, încât la pipăit părea mai fină decât o piele de căprioară. După cum am descris-o, Berengaria știa foarte bine (care femeie nu cunoaște această artă?) ce mijloace trebuia să întrebuițeze pentru a putea învinge. Aruncând fără prefăcătorie o privire îngrozită spre sinistrul tovarăș de discuție al soțului ei, se apropie de patul lui Richard, se lăsă în genunchi, dădu într-o parte mantia ce-o acoperea și minunatele ei plete aurii se revărsară cu o neasemuită bogăție pe frumoșii săi umeri. În clipa aceea, chipul reginei putea fi asemuit cu soarele acoperit de un nor, prin care se zăresc încă licăriri din minunata-i frumusețe; ea apucă mâna cu care regele, în clipa când întorsese spatele, trăsese asupra-i învelitoarea și, apropiind-o de sine, cu toată slaba lui împotrivire, puse stăpânire pe brațul lui, reazimul creștinătății și spaima paginilor, și strigându-l în mâinile ei mici, își aplecă fruntea și-și lipi buzele de el.

— Ce însemnează asta, Berengaria? întrebă Richard, tot întors, dar fără să-și tragă mâna.

— Alungă-l pe omul acesta - îngână regina; înfățișarea lui mă ucide.

— Ieși afară, ticălosule! strigă Richard, fără să întoarcă fața. Ce mai aștepți? Cum îndrăznești să te uiți la aceste doamne?

— Care e dorința majestății voastre în ce privește capul? întrebă omul.

— Ieși afară, câine! strigă din nou Richard. Înurmântare creștinească, se înțelege.

Omul ieși, după ce privi îndelung spre fermecătoarea regină care, cu îmbrăcămintea învâlmășită, strălucea în toată frumusețea ei firească, în timp ce obrazul lui, încrețit de un zâmbet admirativ, părea mai hidos decât atunci când

rânjea ca de obicei, plin de ură împotriva oamenilor.

— Și-acum, nesăbuită mică, ce vrei de la noi? întrebă Richard întorcându-și fața, parcă fără voia lui, spre regina care îl privea cu ochi rugători. Dar nu era în firea unui atât de îndărătnic admirator al frumuseții (care pentru Richard venea în locul al doilea, îndată după glorie) să privească fără tulburare chipul îngrijorat al unei făpturi atât de gingașe, și să nu simtă, fără să fie străbătut de un nestăpânit fior, căldura buzelor ce-i sărutau mâna și picurii febinți ai lacrimilor. Treptat își întoarse fața aspră către ea, și ochii lui mari, albaștri, care uneori scăpărau înspăimântător, fură însuflețiți de expresia cea mai blândă cu putință. Mângâindu-i creștetul capului și trecându-și degetele mari prin bogăția părului căzut în neorânduială, ridică și sărută cu dragoste chipul de heruvim ce părea c-ar vrea să i se ascundă în palmă. Voinicia lui trupească, fruntea largă și nobilă, înfățișarea plină de măreție, brațul și umărul gol, pieile de leu în mijlocul cărora era culcat, și această femeie de-o frumusețe atât de suavă, de gingașă, ingenuncheată lângă el, ar fi putut sluji de model în zugrăvirea lui Hercule împăcându-se după o ceartă cu soția lui, Dejanira.

— Încă o dată, ce caută doamna sufletului meu în cortul cavalerului ei, la un ceas al dimineții, atât de neprielnic?

— Iertare, bunul meu stăpân - rosti regina, pe care teama o făcea iarăși neputincioasă să-și mărturisească gândurile.

— Iertare? Pentru ce?

— Mai întâi fiindcă am pătruns în cortul regesc cu prea mare îndrăzneală și prea în grabă...

Aici se opri.

— Tu să pătrunzi aici cu prea mare îndrăzneală? Atunci și soarele care pătrunde cu razele lui în temnița unui rob nefericit ar trebui să-și ceară iertare! Eram ocupat însă cu lucruri la care n-aș fi vrut să iei parte, scumpa mea prietenă; și-apoi mă tem să nu-ți primejduiești prețioasa sănătate într-un loc pe care boala l-a părăsit atât de curând.

— Dar acum ți-e mult mai bine - zise regina, căutând să întârzie mărturisirea de care se temea.

— Destul de bine ca să pot sfărâma cu o lance capul aceluia care n-ar cunoște în tine pe cea mai frumoasă femeie a creștinătății.

— Atunci, n-ai să te împotrivești dacă-ți voi face o rugămintă: să cruți un singur cap, unul singur, o singură viață.

— Ce viață? întrebă regele, încruntându-se.

— Este vorba de nefericitul acela de cavaler scoțian - rosti și mai încet regina.

— Să nu mai vorbim despre asta, doamnă - strigă cu asprime Richard. Osânda lui a fost rostită.

— Îndurare, scumpul meu rege. Nu e vorba decât de o bucată de mătase pierdută. Berengaria îți va dăruia alta brodată chiar de mâna ei, și mult mai bogată decât toate celelalte care au fluturat până astăzi în vânt. O voi împodobi cu toate perlele pe care le am și la fiecare perlă voi adăuga o lacrimă de recunoștință, gândindu-mă la mărinimia nobilului meu cavaler.

— Dar tu nu știi ce spui - răspunse regele, întrerupând-o cu mânie. Perle? Toate perlele Orientului ar putea oare să repare ocară pe care a îndurat-o cinstea Angliei? Lacrimi? Dar toate lacrimile unei femei ar fi în stare să spele pata făcută pe blazonul lui Richard? Haide, doamnă, cată de-ți cunoște locul și timpul și rostul. Avem de îndeplinit acum îndatoriri în care nu se cuvine să te amesteci.

— Auzi, Edith? rosti în șoaptă regina. N-am făcut altceva decât să-i înțețim mânia.

— Și totuși, vom stărui! strigă Edith făcând un pas înainte. Milord, eu, sârmana voastră rudă, am venit să vă cer dreptate, iar nu îndurare, și auzul unui

rege se cuvine să fie treaz totdeauna, în orice loc și împrejurare, atunci când cineva strigă după dreptate.

— Ah, ah, verișoara noastră Edith – zise Richard, ridicându-se din așternut și căutând să se acopere; ea vorbește pururi c-o mândrie regească și tot regește îi voi răspunde, să nu-mi prezinte cereri nevrednice de ea sau de mine.

Frumusețea prințesei Edith avea ceva mai spiritual și vorbea mai puțin simțurilor decât aceea a reginei; dar înfrigurarea și neliniștea dăduseră înfățișării ei strălucirea de care era lipsită uneori, iar pornirilor sale o măreție covârșitoare, care impuse tăcere, pentru o clipă, până și mâniei lui Richard, deși se vedea destul de bine c-ar fi vrut s-o întrerupă.

— Milord – începu ea din nou – vrednicul cavaler al cărui sânge vreți să-l vărsați, a adus multe foloase creștinătății. Și-a călcat datoria căzând într-o cursă care i-a fost întinsă dintr-o glumă, dintr-o ușuratică nesocotință. I-a fost trimis un mesaj în numele aceleia... pentru ce i-aș mai ascunde numele?... în numele meu. Și acest mesaj l-a făcut să-și părăsească postul pentru câteva clipe. Și totuși, ce cavaler creștin nu s-ar fi supus chemării unei ființe care, neavând altă însușire, poartă în vinele ei sângele neamului Plantagenet?

— Așadar l-ai văzut, verișoară? întrebă regele mușcându-și buzele și căutând să-și înfrângă mânia.

— L-am văzut, sire. E de prisos să mai spun pentru ce; n-am venit aici ca să mă dezvinovățesc și nici să-i învinovățesc pe alții.

— Și în ce loc i-ai arătat această bunăvoință?

— În cortul majestății sale, regina.

— În cortul regeștii noastre soții? strigă Richard. Pe cer, pe Sfântul George al Angliei și pe toți ceilalți sfinți ce pășesc pe lespezi de cristal, asta e o îndrăzneală prea mare! Am băgat de seamă și am disprețuit necuviincioasa privire înălțată de acest războinic spre o femeie mult mai presus de locul lui. Și nu puteam crede că o femeie din sângele meu, de la înălțimea în care a așezat-o nașterea, să-și pogoare privirea asupra unui ostaș necunoscut, de-cât așa cum își pogoară soarele lumina peste toate făpturile omenești. Dar, ceruri și pământ! Să-l chemi, să stai de vorbă cu el, noaptea, chiar în cortul scumpei noastre regine și să cutezi a veni să-mi impui iertarea lui, pentru nesupunere și părăsire de post, asta mi se pare pfea mult! Pe sufletul tatălui meu, Edith, te vei căi toată viața într-o mânăstire pentru ceea ce ai făcut!

— Sire – răspunse Edith – măreția voastră a devenit tiranie. Cinstea mea e tot atât de neprihănită ca și a voastră, și regina care se află aici de față poate să întărească adevărul spuselor mele. Am mărturisit însă că n-am venit să mă dezvinovățesc și nici să arunc vina pe seama altora. Vă cer numai să plecați îndurarea asupra aceluia care nu poartă altă vină decât că s-a lăsat ademenit într-o cursă. Poate că într-o zi veți fi silit să cereți aceeași îndurare în fața unor și mai strașnici împărțitori ai dreptății, pentru vini și mai mari.

— Să fie aceasta oare Edith Plantagenet – strigă Richard cu amărăciune, – Edith Plantagenet, înțeleaptă și nobila Edith... și nu o femeie oarecare, pe care dragostea o rătăcește și în ochii căreia cinstea nu prețuiește nimic atunci când e vorba de viața iubitului ei?... Pe sufletul regelui Henric, nu știu ce mă oprește să trimit să se aducă de pe butuc capul iubitului tău, ca să-l așezi sub crucea chiliei în care îți vei petrece zilele.

— Chiar atunci – strigă Edith – n-aș stăruî cu mai puțină îndârjire asupra nevinovăției vrednicului cavaler, pe nedrept și cu toată cruzimea trimis la moarte de către... (aici căută să nu rostească un cuvânt prea aspru) de către acela care ar fi trebuit să răsplătească în alt chip o pornire cavалerească... L-ați numit iubitul meu – urmă ea cu un glas și mai înverșunat. Mă iubea, într-adevăr, cu simțămintele cele mai credincioase și mai nobile. Mulțumit însă cu cucernica umilință pe care muritorii o arată sfinților, n-a căutat nicicând să-mi cucerească



bunăvoința printr-un cuvânt, printr-o privire... Și pentru asta va trebui să moară vrednicul, viteazul și credinciosul cavaler.

— Taci! taci, pentru dragostea ce-ți port – îngână în șoaptă regina; nu faci altceva decât să-i sporești mânia.

— Nu-mi pasă – răspunse Edith; fecioara neprihănită nu se teme de ghearele leului. Să-și îplinească dorința răpind viața nobilului cavaler... Acea Edith, pentru care va muri dânsul, va ști să-i plângă moartea. Nimeni nu va mai veni să-mi vorbească de pricinile politice care impun osânda acestei mâini nefericite... Trăind, n-aș fi putut, n-aș fi vrut să fiu soția lui; erau atâtea care ne despărteau. Dar moartea îi face pe oameni deopotrivă... De-aici înainte sunt logodnica morții.

Regele vru să răspundă dezlănțuindu-și mânia, când deodată în cort intră un călugăr carmelit îmbrăcat în rasa lungă, cu glugă aspră, care arăta ordinul din care făcea parte. Monahul se aruncă la picioarele regelui și-l rugă, pe tot ce-avea mai sfânt și mai de preț, să oprească osânda.

— Pe sceptrul și pe spada mea – strigă Richard – toată lumea s-a înțeles să mă scoată din răbdări. Sunt înconjurat la fiecare pas de nebuni, de femei și de călugări. Cum se face că mai trăiește încă?

— Nobilul meu suveran – rosti călugărul – l-am rugat pe lordul Gilsland să nu-l dea morții până ce nu mă voi fi aruncat în genunchi la picioarele voastre.

— Și-a fost atât de slab încât să-ți asculte rugămintea? Dar asta e încăpățânarea lui de totdeauna. Și-ce vrei să-mi spui? Vorbește, în numele diavolului!

— Sire, sunt stăpân pe-o mare taină, pe care am primit-o sub pecetluirea spovedaniei, și n-am dreptul s-o dezvălui. Vă jur pe sfântul meu ordin, pe veșmântul pe care îl port și pe preafericitul Hie, înaintașul și îndrumătorul nostru, care a fost răpit la cer fără să fi îndurat chinurile obișnuite ale morții, că tânărul acesta mi-a destăinuit lucruri pe care, dacă mi-ar fi cu putință să le dezvălui, le-ați socoti cea mai sfântă pricină pentru a înlătura fără preget osânda.

— Bunul meu părinte, semnul pe care-l port mărturisește îndeajuns dacă cinstesc sau nu biserica. Fă-mă să cunosc taina și vom vedea ce hotărâre se cade să urmărim. Nu pot să dau orbește o poruncă pentru că așa mă îndeamnă un slujitor al bisericii.

Lăsându-și gluga pe spate și dându-și în lături rasa, duhovnicul își dezvălui veșmântul din piele de țap pe care îl purta pe dedesubt și sub el trupul atât de vlăguț din pricina căldurilor necruțătoare, a postului și a pocăinței, încât semăna mai curând cu un schelet însuflețit decât c-o făptură vie.

— Sire – zise el – de douăzeci de ani îmi chinuiesc acest nemernic trup, pocăindu-mă în peștera de la Engaddi. Credeți oare că eu, care sunt mort pentru lume, aș mai fi în stare să nascocesc un vicleșug ca să-mi pun sufletul în primejdie? Sau mai degrabă că acela care a făcut cel mai sfânt jurământ, și care nu mai are decât o singură dorință pe lumea aceasta, aceea a înălțării din nou a Sionului creștin, ar fi în stare să dea pe față tainele spovedaniei? Și una și alta mi-ar răzvrăti sufletul.

— Așadar, tu ești sihastrul despre care se vorbește atâta? Arăți într-adevăr ca un strigoi care bântuie pustiul, dar Richard nu se teme de strigoi. La tine, dacă nu mă înșel, l-au trimis principii creștini pe același nelegiuit ca să intre în legături de împăciuire cu sultanul, pe când eu, care trebuia să fiu întrebat cel dintâi, zăceam pe patul suferinței. Tu și dânsii n-aveți decât să rânduieți lucrurile așa cum credeți de cuviință. Nu-mi vâr capul în lațul pe care mi-l întinde un călugăr carmelit; iar în ce-l privește pe omul acela, el va muri cât mai curând, tocmai fiindcă vii să-mi ceri iertarea lui.

— Domnul să se milostivească de majestatea voastră! răspunse călugărul și mai tulburat de astă dată. Vei săvârși o greșală ale cărei urmări te vor sili într-

o zi să te căiești că n-ai stat în cumpănă, chiar dac-ar fi trebuit pentru asta să pierzi o mână. Lasă-te pradă oarbeii mâinii, orbule, dar teme-te!

— Afară, afară! strigă regele bătând din picior. – Dar cum, soarele a răsărit peste ocara Angliei, și ea nu a fost încă răzbutată? Femei, și tu, monahule, ieșiți, dacă nu vreți să auziți porunci care nu v-ar fi pe plac, căci, pe Sfântul George, jur că...

— Nu jura! răsună un nou glas în pragul cortului.

— Ah, iată-1 pe înțeleptul nostru Hakim care, nu mă îndoiesc, vine să-și primească plata de la mărinimia noastră!

— Am venit să-ți vorbesc de îndată, mărite rege, de îndată, și să-ți dezvălui lucruri de cea mai mare însemnătate.

— Mai întâi privește-o pe soția mea, Hakim, pentru ca ea să vadă în tine pe cel ce i-a scăpat soțul de la moarte.

— Nu-mi e îngăduit – rosti vrăciul, încrucișându-și brațele pe piept cu o cuviință și o dovada de cinstire într-adevăr răsăriteană – nu-mi e îngăduit să privesc frumusețea fără vâl în toată strălucirea ei.

— Atunci, retrage-te, Berengaria – rosti monarhul; și tu, Edith, retrage-te de asemenea. Și nu mai stăruie. Tot ce vă pot făgădui este că voi amâna îndeplinirea osândei până la amiază. Pleacă și te liniștește, scumpă Berengaria. Edith – adăugă el cu o privire care făcu să-i înghețe inima de spaimă verișoarei regelui – pleacă, dacă mai ai o urmă de înțelepciune.

Femeile se retraseră sau mai degrabă ieșiră în pripă din cort, uitând de rang și de etichetă, ca un stol de păsări sălbatice, care se adună de îndată ce nu le mai urmărește șoimul. Se îndreptară spre cortul reginei ca să-și mărturisească părerile de rău și să se învinovățească zadarnic. Edith însă, disprețuia aceste căi de manifestare a mâhnirii. Fără să scoată un suspin, fără o lacrimă, fără să rostească un cuvânt de dojana, rămase în preajma reginei, a cărei fire slabă se dezlănțuia în accese de isterie și crize ipohondrice, ca s-o îngrijească, nu numai cu supunere, dar și cu iubire.

— Nu-i cu puțință să-1 fi iubit pe acest cavaler – spuse Florise Calistei. Ne-am înșelat. E îndurerată din pricina lui, ca pentru un străin care ar putea să moară din pricina ei.

— Taci! Taci! răspunse tovarășa sa, mai cunoscătoare, mai pătrunzătoare a vieții. Se trage din orgoliosul neam al Plantageneților, care nu-și mărturisesc nicicând suferințele. Au fost văzuți adeseori străduindu-se să lege rănilor tovarășilor de arme, în timp ce ei sângerău de moarte. Florise, am săvârșit o faptă îngrozitoare. În ceea ce mă privește, aș fi în stare să-mi dau toate giuvaerurile numai ca această glumă nenorocită să nu fi avut loc.

## CAPITOLUL XVIII

fantastice.

pentru a le face

Pentru aceasta e nevoie de o inteligență  
Ca a lui Jupiter ori Saturn,  
Și-aceste mari spirite sunt mândre și

Trebuie multe strădanii  
Din sfera lor spre a le desprinde și

Privirile spre muritori să-ntoarcă.  
Albumazar

Sihastrul ieși din cort după doamne, așa cum umbra urmează luminii când soarele se ascunde în nori. Ajungând însă în prag, se întoar-se și întinse mâinile spre rege, cu îndrăzneală, aproape amenințător:

— Vai de acela – zise el – care nu ascultă de povața bisericii și se dă pe mâna necredincioșilor!... Rege Richard, trecând pragul cortului tău, nu-mi scutur încă picioarele de țărână... Sabia nu se pleacă încă asupra-ți, dar rămâne

atârnată de-un singur fir de păr. Trufaș monarh, ne vom mai întâlni noi!

— Amin, trufaș monah – răspunse Richard... – mai trufaș sub pielea ta de țap decât principii sub veșmânt de mătase și purpură.

Schivnicul plecă, iar regele urmă, de astă dată către arab:

— Înțeleptule Hakim, dervișii din Orient își îngăduie o astfel de obraznicie față de principii lor?

— Un derviș – răspunse vraciul – trebuie să fie sau un înțelept, sau un nebun. Nu e cale de mijloc pentru cel ce poartă khârkah<sup>13</sup>, pentru cel ce stă de veghe noaptea și postește ziua; din două una: ori e îndeajuns de înțelept ca să știe să se poarte cuviincios față de principii, or, fiind cu totul lipsit de judecată, însemnează că nu mai răspunde de faptele lui.

— Mi se pare că toți monahii noștri sunt ca aceia din urmă... Dar, să ne întoarcem la treburile noastre... Cu ce ți-aș putea fi de folos, Hakim, învățatul meu tămăduitor?

— Mărite rege – rosti El Hakim, făcând o temenea adâncă, după obiceiul oriental – îngăduie slujitorului tău să spună un cuvânt fără să-ți aprindă mânia. Vreau să-ți amintesc că datorezi, nu față de mine, care nu sunt decât o biată unealtă, ci față de înțelepciunea cea mai înaltă, o viață...

— Pun rămașag că vrei să-mi ceri în schimb viața cuiva – îl întrerupse regele

— Asta e rugămintea pe care am venit s-o îndrept către marele Melech-Ric – răspunse El Hakim... – îți cer într-adevăr îndurare pentru acest osândit la moarte, datorită unei greșeli care a fost săvârșită până și de Adam-sultan, numit Aboulbeschar, părintele tuturor oamenilor.

— Dar înțelepciunea ar fi trebuit să-ți amintească, Hakim – rosti regele cu oarecare asprime – că Adam a ispășit o astfel de vină prin moarte. Astfel vorbind, Richard, pradă tulburării, începu să străbată cu pași mari locul îngust dintre pânzele cortului, vorbind parcă mai mult cu sine. Iată – murmură el – am ghicit ce dorește de îndată ce l-am văzut intrând în cort... Hm, pe de o parte am osândit la moarte un om, și de cealaltă parte, eu, rege și ostaș, eu, care am văzut mii de oameni pierind în urma poruncilor mele și zeci de oameni uciși de mâna mea, nu mai am puțină să-l trimit la moarte pe acesta din urmă, cu toate că cinstea armelor mele, a casei mele, a soției mele chiar, a fost pângărită din vina lui... Dar, pe Sfântul George, nu-mi mai pot stăpâni hohotele de râs... Pe Sfântul Ludovic, asta îmi amintește povestea în care Blondel zugrăvește un castel fermecat, al cărui stăpân, vrând să-i treacă pragul, e împiedicat să intre de niște vedenii și năluciri, cu totul ciudate, dar toate pornite să-l chinuiască în același chip... De îndată ce una pierea, se ivea alta... nevastă... verișoară... sihastru... vraci, una se năpustește pe ușă de îndată ce alta a fost învinsă... Într-adevăr, cavalerul lupta singur împotriva învălmășelii dintr-un întreg turnir.

Și Richard începu să râdă cu hohote: Ha! Ha! Ha! La drept vorbind, începuse să-i treacă supărarea, mânia fiindu-i de obicei prea năprasnică pentru a putea dăinui.

În acest timp, vraciul îl privea cu oarecare uimire, în care se amesteca și o urmă de dispreț, fiindcă răsăritenii nu înțeleg această bruscă schimbare a dispoziției și privesc totdeauna hohotele de râs ca nevrednice de însușirile unui bărbat, astfel de ieșiri neputând avea decât femeile și copiii. În cele din urmă, văzând că regele se liniștise, înțeleptul vorbi iară:

— De pe buze care râd, nu iese o osândă de moarte... îngăduie slujitorului tău să tragă nădejdea că l-ai iertat pe omul acela.

— Cere-mi să dau mii de robi, trimite un număr întreg dintre cei de un neam cu tine în tabără la ai lor – pentru asta nu stau în cumpănă să dau o grabnică poruncă; dar viața acestui om nu-ți poate sluji la nimic, și asupra ei

<sup>13</sup>Khârkah – veșmântul dervișilor. Traducere literară: haină zdrențuită, (n. a.)

apasă osânda.

— Toți suntem osândiți - răspunse Hakim, ducându-și mâna la turban - dar acel care e stăpân pe zilele noastre se milostivește de noi și nu cere tributul cu atâta asprime și cu atâta neînduplecare.

— Nu înțeleg ce folos ai de te amesteci între mine și înfăptuirea dreptății, pe care, ca rege, am jurat să n-o batjocoresc nicicând.

— Ai jurat să fii și îngăduitor pe cât ești de drept; în clipa aceasta însă, mărite rege, tu nu dorești altceva decât să înfăptuiești bunul tău plac. În ce privește folosul pe care aş putea să-l am din acest lucru, află că viața mai multor oameni atârână de iertarea și de milostivirea ta.

— Lămurește-mi cuvintele tale, dar nu căuta să mă înrăurești prin neadăvăruri.

— Slujitorul tău nu va face acest lucru; află deci că leacul datorită căruia tu, puternice rege, ca mulți alții, te-ai putut tămădui, e un talisman care a dobândit putere prin întâlnirea mai multor stele, în clipa când înțelepciunile dumnezeiești ne sunt prielnice. Eu nu sunt decât un biet muritor ursit să-l folosesc; îl vâr în apă, aștept clipa potrivită să-l dau bolnavului și tăria acestui leac îl înzdrăvește.

— Iată un mijloc de vindecare rar și lesnicios! Și întrucât vraciul îl duce în punga sa, nu văd de ce-i nevoie să care leacurile o întreagă caravană de cămile... Mă mir că vă mai slujiți și de altceva.

— E scris - răspunse Hakim, cu netulburată liniște: „Nu obosi prea mult calul de care te-ai folosit în luptă!” Află că, dacă se poate înfăptui un astfel de talisman, sunt prea puțini acei care au cutezat să-l întrebuințeze. Cele mai aspre opreliști, postul și pocăința, sunt de mare trebuință din partea înțeleptului care folosește un astfel de leac; și dacă din nebăgare de seamă, din trândăvie, sau din pricină că se lasă pradă poftelor trupești nu e în stare să lecuiască cel puțin doisprezece bolnavi într-o lună, harul dumnezeiesc iese din acest talisman, în timp ce vraciul și cel din urmă bolnav tămăduit sunt amenințați de cele mai groaznice primejdii și nu ajung să trăiască mai mult de un an. Mai am nevoie de o singură viață ca să-mi întregesc numărul hărăzit.

— Du-te în tabără, bunul meu Hakim, unde vei găsi destule vieți și nu-l lipsi pe călăul meu de cei meniți lui. Nu se cuvine ca un înțelept ca tine să împiedice treaba altuia. De altfel, nu văd cum, scăpându-l pe un ucigaș de la o moarte binemeritată, ți-ai întregi numărul de care ai nevoie.

— În clipa când ai să-mi poți arăta cum de te-a vindecat un pahar cu apă, când e știut că cele mai scumpe leacuri au fost întrebuințate în zadar ai să poți judeca și asupra celorlalte taine legate de același lucru. În ce mă privește, nu mă simt în stare acum să mă folosesc de meșteșugul meu, întrucât azi-dimineață m-am atins de un dobitoc spurcat. Așadar nu-mi pune nici un fel de întrebare; îți va fi de ajuns să știi că, cruțând viața acestui om în urma stăruințelor mele, vei fi ferit, mărite rege, tu și slujitorul tău, de o mare primejdie.

— Ascultă, Adonbec, nu mă împotrivesc ca vracii să-și învăluie vorbele în taine, spunând că și-ar lua cunoștințele din mersul stelelor. Când tu îi spui însă lui Richard Plantagenet că-l amenință o mare primejdie din pricina unor preziceri năstrușnice, sau mai știu eu din care ritual neîndeplinit, află că nu stai de vorbă cu un saxon bigot, nici cu vreo bătrână căzută în mintea copiilor, care se răzgândește fiindcă i-a trecut un iepure pe dinainte, a auzit un corb croncănind sau un motan strănutând.

— Nu te pot împiedica să te îndoiești de cuvintele mele, dar dacă stăpânul meu ar vrea să creadă că slujitorul lui n-a spus decât adevărul, va găsi el oare că e mai drept să-i lipsească pe atîția nefericiți, ce pot fi atinși de boala care l-a făcut să zacă până acum, de darurile acestui neprețuit talisman, decât să-și dovedească milostivirea față de un nelegiuit? Gândește-te, rege, că deși ai pute-

rea să ucizi mii de oameni, n-ai izbuti să vindeci nici măcar unul. Regii au, ca satan, puterea de a chinui înțelepții, dar nu stăpânesc ca Allah darul tămăduirii. De aceea, ferește-te să lipsești omenirea de un bine pe care nu-l poți dăru; tu poți face să cadă un cap, dar nu ești în stare să vindeci o durere de măsele.

— Iată, într-adevăr, o sfruntată neobrăzare! strigă regele, care se înăsprea pe măsură ce glasul lui El Hakim era mai poruncitor și mai plin de mândrie. Te-am chemat aici ca lecuitor, iar nu ca sfetnic și îndrumător al cugetului meu.

— Așa știe oare să răsplătească cel mai vestit rege din Francistan binele care i-a fost făcut? stăruie El Hakim, care își părăsi deodată înfățișarea supusă și rugătoare sub care se arătase până atunci în ochii regelui, vădindu-se deodată semeț și poruncitor. Află atunci – urmă el – că în toate ungherele Asiei și Europei, printre musulmani și nazarineni, printre cavaleri și doamne, oriunde răsună cântecul unui rapsod ori sabia războinicului e cinstită precum se cuvine, voi mărturisi, Melech-Ric, că tu ești prințul cel mai lipsit de suflet și de recunoștință, și dacă mai sunt neamuri la care vestea numelui tău n-a ajuns încă, până și ele vor auzi cuvântul de ocară îndreptat asupra-ți.

— Cutezi să vorbești astfel în fața mea, păgân mîrșav? strigă Richard mânios. Ți s-a urât poate cu viața?

— Lovește! răspunse El Hakim. O astfel de ispravă te va zugrăvi mult mai bine decât toate vorbele mele, chiar dacă fiecare dintre ele ar fi ascuțită ca tăișul unei securi.

Richard se întoarse vijelios, își încrucișa brațele pe piept și începu să păsească aprins de colo-colo, ca și mai înainte. În cele din urmă strigă:

— Lipsit de suflet și de recunoștință! De așa ceva ar putea fi învinovățit un mișel sau un păgân! Hakim, tu ți-ai ales singur răsplata. Aș fi vrut să ceri perlele coroanei; totuși, ca rege nu mă pot împotrivi; ia-l deci pe acest scoțian sub paza ta. Prevotul ți-l va încredința pe temeiul acestei porunci – adăugă el, scriind repede două-trei rânduri și întinzând hîrtia arabului. Slujește-te de el ca de un rob, fă ce-ți place cu el, dar să bage de seamă, să nu mai dea ochii a doua oară cu Richard. Ascultă, ești un om înțelept... Războinicul acesta a fost peste măsură de cutezător față de anumite ființe în ai căror ochi frumoși și judecată slabă ne punem încrederea noastră, după cum voi, orientalii, vă păstrați comorile cele mai de preț în cutioare lucrate în filigran de argint, mai gingașe și mai subțiri ca firul viermelui de mătase.

— Slujitorul îl înțelege pe rege – răspunse înțeleptul reluându-și înfățișarea umilă și cuviincioasă de mai înainte. Atunci când un covor de preț e pătat, nebunul arată pata cu degetul, iar înțeleptul o acoperă cu veșmântul lui. Am auzit porunca stăpânului meu; a auzi, înseamnă a te supune.

— Foarte bine! Cavalerul să se teamă, să nu se mai ivească nicicând în ochii mei. În ce alt chip te-aș mai putea răsplăti?

— Îndurarea regească a umplut cupa până peste margini; da, a fost darnică întocmai ca izvorul care a țâșnit dinaintea urmașilor lui Israel, atunci când stâncă a fost lovită de toiagul lui Mussa ben Amran<sup>14</sup>.

— Da – răspunse Richard cu un zâmbet – dar a fost nevoie ca și în pustie să se dea o cruntă lovitură în stâncă pentru ca izvorul să țâșnească. Nu știu ce lucru ți-ar face plăcere pentru a ți-l dăru în voie, așa cum își rostogolește apele peste prundiș izvorul fiirec.

— Îngăduie lui Adonbec El Hakim să-ți atingă mâna biruitoare, pentru ca, dacă vreodată va mai avea de gând să ceară o răsplată lui Richard al Angliei, să-i poată aminti de această făgăduială.

— Ai cheazășie mâna și mânușa mea, prietene. Cată numai să-ți întregеști numărul acelora pe care i-ai lecuit fără să-mi mai ceri un ucigaș supus judecății mele, fiindcă aș vrea să mă plătesc de o datorie în oricare alt chip afară de

---

<sup>14</sup>Moise. (n. a.)

acesta.

— Fie ca zilele tale să se înmulțească! rosti El Hakim și ieși din încăpere, plecându-se adânc, după obicei.

Richard îl urmări cu privirea omului mulțumit numai pe jumătate. „Ciudată îndărătnicie la acest El Hakim – își zise el. Ciudat noroc ivit pe neașteptate pentru cutezătorul scoțian ce și-a meritat osânda pe deplin! N-are decât să trăiască! Un viteaz mai mult pe fața pământului! Acum să ne întoarcem la austriac.”

— Hei, baronul de Gilsland e-aici?

Auzindu-se strigat, sir Thomas de Vaux își arătă numaidecât în prag făptura vâjnoasă, în timp ce pe la spatele lui se strecură ca o nălucire, fără să fi fost chemat și fără să fi avut de întâmpinat vreo piedică, chipul sălbatic al sihastrului din Engaddi, învăluit în aceeași piele de țap. Fără să-l zărească, Richard rosti cu glas tare către baron:

— Sir Thomas de Vaux, baron de Lanercost și de Gilsland, i-ați un trâmbițaș și un crainic și du-te în cea mai mare grabă la cortul aceluia ce se numește arhiducele Austriei. Apropie-te numai în clipa când va fi înconjurat de cavalerii și de vasalii săi, așa cum trebuie să fie de altfel în clipa de față, întrucât mistrețul german se așază la ospăț mai înainte de-a fi ascultat liturgia. În-fățișează-te dinainte-i cu cât mai puțină cinstire cu putință, și aruncă-i vina, în numele lui Richard al Angliei, că noaptea trecută, cu însăși mâna lui sau cu sprijinul altora, a furat flamura Angliei. Pentru aceasta îi vei spune că porunca noastră e ca, până într-un ceas, începând din clipa în care vorbesc, să așeze la loc flamura Angliei, cu toată cinstea cuvenită, el și toți baronii lui stând la această ceremonie în picioare, cu capetele descoperite și în veșminte de sărbătoare. În același timp, flamura Austriei va fi aruncată în țărână alături, ca fiind trântită jos în chip mîrșav, mișelește, iar în partea cealaltă, înfipt într-o sulită, va sta capul însângerat al aceluia care i-a dat cel dintâi povața să aducă la îndeplinire o atât de josnică ocară. Și mai spune-i că dacă porunca noastră va fi împlinită întocmai, vom încuviința, ținând seama de legământul nostru și pentru binele Țării Sfinte, să i se ierte toate celelalte fapte necugetate.

— Și ce voi face dacă ducele Austriei tăgăduiește c-ar fi luat parte la această ocară? întrebă Thomas de Vaux.

— Îi vei spune – răspuse regele – c-o vom dovedi pe trupul său... da, chiar dacă l-ar apăra cei mai vrednici dintre slujitorii lui. O vom dovedi aceasta cavalește, pe jos sau călare, în largul câmpului sau în loc închis, lăsându-i răgazul să-și aleagă timpul, locul și armele.

— Gândiți-vă, augustul meu stăpân – se împotrivi baronul de Gilsland – că principii însoțiți în această cruciadă au datoria să păstreze pacea lui Dumnezeu și a Sfintei Biserici.

— Iar tu gândește-te să-mi aduci poruncile la îndeplinire, credinciosul meu vasal, răspuse Richard iritat. S-ar zice că toată lumea vrea să mă facă să-mi schimb hotărârile cât ai clipi, așa cum răsuflarea unui copil e în stare să facă să zboare un fulg. Pacea Sfintei Biserici printre cruciați presupune războiul cu sarazinii, cu care însă principii au ajuns la o împăcare, astfel că pacea dintâi sfinsește acolo unde începe a doua. De altminteri, n-ai băgat de seamă că toți acești principii își urmăresc foloasele lor așa cum le înțelege fiecare? Am să-mi urmăresc și eu folosul meu și acesta e onoarea. Pentru onoare am venit aici și dacă n-am s-o dobândesc în luptă cu sarazinii, cel puțin n-am să pierd o fărâma din ea în fața acestui duce nepricopsit, deși îi țin hangul toți principii din cruciadă.

De Vaux se pregăti să aducă la îndeplinire porunca regelui, deși sufletul lui deschis nu-i îngăduise să-și ascundă părerea care era cu totul potrivnică acestei hotărâri pripite. Dar pustnicul din Engaddi pași deodată înainte, cu înfățișarea unui om care are de îndeplinit o menire mai înaltă decât aceea a unui rege pământesc. Și într-adevăr, straiul lui din piele netăbăcită, părul și barba în

neorânduială, obrazul scofilcit, trăsăturile sălbatice, ochii ce scânteiau sub sprâncenele stufoase cu o strălucire ce se apropia parcă de nebunie, îți aminteau de chipurile prorocilor biblici, care, având o înaltă menire pe lângă păcătoșii regi ai Israelului, părăseau stâncile și peșterile în care se sihăstriseră, ca să-i încovoae pe asupritorii pământești sub neînduplecarea lor, descărcând asupra-le mânia dumnezeiască, așa precum norul își descarcă fulgerele pe acoperișurile și turnurile castelelor și palatelor. Oricât ar fi fost de îndărătnic, Richard dădea cinstire bisericii și tuturor slujitorilor ei; și cu toate că îl irita cutezanța sihastrului, care pătrunsese în cort făia să fi fost chemat, îl întâmpină cu cuviință, făcându-i semn lui sir Thomas de Vaux să se grăbească. Cu mâna, cu privirea și cu graiul, sihastrul opri însă pe baron să plece spre a duce la îndeplinire porunca regească. Intinzând brațul gol, de pe care lunecase veșmântul din piele de țap, îl ridică în sus, subțiat de postire și plin de rănilor pe care și le făcuse singur, canonindu-se.

— În numele lui Dumnezeu și al preasfântului papă, vicarul lui Christos pe pământ, mă împotrivesc acestei porniri păgâne, crude și sângeroase, dintre doi principii creștini, care poartă fericitul semn prin care și-au jurat sprijin și frăție. Vai de cel ce va nesocoti o astfel de însoțire! Richard al Angliei, înlătură porunca nevrednică pe care i-ai dat-o acestui baron... Te înconjoară primejdia și moartea... tăișul jungherului îți amenință grumazul...

— Primejdia și moartea sunt tovarășii lui Richard – răspunse monarhul cu mândrie – și el a știut să înfrunte prea multe săbii ca să-i fie teamă de un pumnal.

— Primejdia și moartea sunt aproape – stăruie sihastrul; și pogorând glasul, care sună deodată surd, ca dintr-un mormânt, adăugă: – iar după moarte, judecata!

— Bunule și sfințite părinte, eu îți cinstesc ființa și sfințenia.

— Nu mă cinsti pe mine. Cinstește mai curând viermii ce se târăsc pe țărmurile Mării Moarte și se hrănesc din necurățenia. Cinstește pe acela ale cărui porunci ți le fac cunoscute, închină-te aceluia căruia i-ai jurat să-i dezrobești mormântul din minile necredincioșilor; cinstește jurământul de frăție pe care l-ai făcut și nu rupe legăturile de prietenie și de credință ce te-au alături principilor, soții tăi de luptă!

— Bunule părinte, voi, slujitorii bisericii, mi se pare că vi folosiți prea mult de drepturile pe care vi le dă sfințenia voastră, dacă pot vorbi astfel ca laic. Fără să mă împotrivesc însă drepturilor pe care le ai de-a te îngriji de cugetul nostru, socotesc că n-ar fi rău dacă ne-ai lăsa să ne îngrijim singuri de cinstea numelui nostru.

— Eu să mă folosesc de drepturi? Eu să fiu învinovățit de-o astfel de slăbiciune, rege Richard, când nu sunt altceva decât clopotul supus mâinii care îl trage, sau trâmbița nevrednică ce vestește porunca aceluia care o face să sune?... Iată, cad în genunchi la picioarele tale, să te rog să ai milă de creștinătate, de Anglia și de tine însuși.

— Ridică-te, ridică-te – zise regele, îndemnându-l să nu se mai umilească. Nu se cuvine ca genunchii care se pleacă de atâtea ori în cinstea dumnezeirii, să frământa țarina în fața unui om... Ce fel de primejdii ne amenință, cucernice părinte, și de când puterea Angliei e atât de slabă, încât ea sau monarhul ei să se înspăimânte în fața acestei deșarte și zgomotoase mâinii a unui arhiduce nou-nouț?

— Din turnul aflat pe creasta muntelui am urmărit mersul stelelor pe bolta cerului, în puterea nopții, le-am privit cum își împrumutau lumina una alteia, și toate împrăștiu izvorul științei pentru puținele fapte care le pricep rostul mișcării... Un mare vrăjmaș îți amenință viața, rege, o primejdie îți amenință faima și propășirea... Înfrâurirea lui Saturn te amenință c-o primejdie apropiată și cruntă, care te va nimici în culmea mândriei și a puterii tale, dacă nu vei lăsa mândria să se plece în fața îndatoririlor.

— Destul! Destul! Asta e o știință păgână – îl întrerupse regele. Creștinii se feresc de ea, iar înțelepții nu vor să creadă în astfel de lucruri... Ai început să-ți pierzi mințile, bătrâne.

— Cătuși de puțin, Richard... nu sunt încă până-ntr-atât de fericit, îmi cunosc starea și îmi dau seama că tot mi-a mai rămas o urmă de judecată, nu ca să mă folosesc eu de dânsa, ci ca s-o pun în slujba bisericii și a propovăduirii sfintei cruci. Sunt orbul care poartă făclia pentru alții, cu toate că lui nu-i e dat să-i vadă lumina. Vorbește-mi numai despre ceea ce se leagă de creștinătate și de rosturile acestei cruciade, și îți voi răspunde ca cel mai înțelept dintre sfinți, căruia cerul i-a îngăduit puterea de a-i feri pe ceilalți din calea răului. Vorbește-mi despre făptura mea nevrednică și cuvintele mele vor fi ale nefericitului osândit, cu mintea pierdută, pradă deznădejdi.

— Eu n-aș vrea să rup legăturile de prietenie statornicite între principii cruciați – rosti Richard cu glas mai blând – dar în ce chip vor ispăși nedreptatea și ocara cu care au lovit pe nedrept?

— Tocmai pentru asta am venit să-ți vorbesc din partea sfatului care, adunat în grabă la cererea lui Filip al Franței, a luat măsurile de trebuință.

— Ciudat că alții se îngrijesc de ocara adusă regelui Angliei!

— S-au grăbit să ia aceste măsuri mai înainte ca regele Angliei să fi luat o hotărâre pripită. Căpeteniile adunate au hotărât ca flamura Angliei să fie așezată la loc pe dâmbul Sfântului George, cu toată cinstea cuvenită. Blestemul și osânda vor cădea asupra nelegiuitului sau mișeilor care au făptuit fărădelegea și s-a făgăduit o răsplată regească aceluia care îl va da în vileag pe vinovat, trupul lui urmând să fie zvârlit pradă lupilor și corbilor.

— Și ce spune ducele Austriei, omul asupra căruia cad toate bănuielile în legătură cu această ocară?

— Ca să nu se dea naștere la vrăjmășii în sânul oștirii, ducele Austriei va dovedi că-i nevinovat, supunându-se oricărui canon dat de patriarh.

— Va primi să-și dovedească nevinovăția prin luptă?

— Jurământul îl împiedică s-o facă, iar sfatul principilor, pe de altă parte...

— Nu primește lupta nici când e vorba de sarazini și nici de ceilalți – îl întrerupse Richard... Destul, părinte, mi-ai dat puțința să văd nebunia pe care aș fi săvârșit-o dacă aș fi urmat hotărârile mele de la început... E mai ușor să faci să ardă făclia în ploaie decât s-aprinzi o scânteie de bărbăție în sufletul mișelului, al cărui sânge i-a înghețat de mult în vine... Nu e nici o cinste pentru oricine l-ar înfrânge pe austriac; de aceea, să-l lăsăm în plata Domnului... Totuși, voi avea bucuria să-l văd batjocorindu-se singur; voi stăruia să-și primească pedeapsa... Cum voi mai râde văzându-i degetele încleștate pe globul de fier înroșit, iar gura lui mare, schimonosindu-se, când va fi silit să înghită jertfa mântuitoare!

— Pace, Richard! rosti sihastrul. Pace, din cuviință față de tine însuși, dacă nu din milostivire! În ce chip ar mai putea fi cinstiți și slăviți principii care se înjosesc și se defăima între ei? Vai, de ce a fost sortit ca tu, atât de mărinimos și atât de măreț prin gândurile și neasemuita ta îndrăzneală, vrednic să înalți faima creștinătății prin fapte de arme și să cârmuiești cu înțelepciune și liniște, atunci când îți înăbuși patimile, de ce a fost sortit să adaugi mânâa sălbatică a leului la mărinimia și neînfricarea acestui rege al pădurilor?

Rămase o vreme pe gânduri, cu privirea ațintită în pământ, apoi urmă:

— Cerul însă, care ne cunoaște firea nedesăvârșită, primește plecata noastră rugă, făcând să zăbovească, fără ca totuși să fie înlăturată, sângeroasa osândă a vieții tale. Arhanghelul răzbunării a poposit în pragul casei tale, purtând în mână paloșul cu care nu peste mult timp îl va prăvăli pe Richard Inimă-de-Leu tot atât de jos ca pe cel din urmă țaran.

— Se va întâmpla aceasta atât de curând? zise Riclufd... Dar n-are a face! Împlinească-se vrerile sortii... Aș dori însă ca viața mea, pe cât va fi de scurtă, pe



atât să fie de plină de faimă.

— Vai, nobil rege – răspunse schivnicul, părând că o lacrimă îi scânteiază în ochii pustii, morți – scurtă, îndurerată, supusă robiei și urgiilor fi-va calea ce te mai desparte de mormântul deschis de pe-acum înainte-ți. Pogori-vei în el fără să lași urmași, fără să trezești vreo părere de rău în inima poporului istovit de luptele fără sfârșit de sub domnia ta, fără să te plângă nimeni, fără să fi luminat cărările supușilor tăi, fără să fi făcut nimic pentru fericirea lor.

— Dar nu fără de glorie, bătrâne călugăr; și nu fără lacrimile durerii din partea doamnei gândurilor mele... Asemenea mângâieri, pe care tu nu le poți cunoaște și nici prețui, îl așteaptă pe Richard în pragul mormântului.

— Eu să nu cunosc, eu să nu știu cât face gloria înflorită din struna trubadurului sau dragostea unei femei? răspunse sihastrul cu un glas a cărui însuflețire păru la un moment dat asemenea aceleia a lui Richard. Rege al Angliei – adugă el, întinzând brațul veșted... Sângele ce clocotește în vinele tale albastre nu e mai nobil decât acela care a înghețat în vinele mele; și, cu toate că n-au mai rămas decât puține picături, rare și reci, ele sunt încă din regescul sânge al lui Lusignan... al viteazului și fericitului Godefroy... Sunt... sau mai degrabă am fost în lume, Alberic de Mortemar...

— Ale cărui isprăvi s-au bucurat adesea de cea mai mare faimă? E adevărat, poate fi adevărat? E cu puțință ca o asemenea stea să se fi prăbușit de pe bolta cavalerismului și lumea să nu mai știe în ce loc i s-au stins cele din urmă pâlpâiri luminoase?

— Caută steaua căzută, și nu vei mai găsi în locu-i decât o biată cenușă care, străbătând cerul, a lăsat în treacăt o uriașă dâră de lumină. Richard, dacă aș avea credința că smulgând vâlul însângerat ce-mi acoperă soarta blestemată, ți-aș putea călăuzi sufletul mândru pe treptele sfintei noastre biserici, aș mai găsi în mine destulă hotărâre ca să-ți dezvălui o taină pe care am ținut-o ascunsă până azi în sufletul meu și care mi-a sfâșiat pieptul ca puiul de vulpe pe care l-a ținut la piept tânărul spartan... Acultă-mă, Richard, și fie ca durerea și deznădejdea care nu poate fi de nici un folos acestei ticăloase rămășițe a ceea ce a fost odată un om, să rămână o pildă pentru firea ta atât de mărinimoasă, și totuși îndărătnică în pornirile ei... Da, o voi face, vreau să fac să sângereze din nou aceste răni de mult închise, chiar dacă sângerarea m-ar zvârli în moarte.

Regele Richard, pe care povestea lui Alberic de Mortemar îl zguduise adânc în anii fragezi ai tinereții sale, pe vremea când trubadurii care umpleau sălile părintelui său cântau în fața nobililor legende despre Țara Sfântă, urmări cu luare aminte și cuviință vorbele mohorâte, depănate anevoie, care dezvăluiau cu prisosință pricina de căpetenie a rătăcirii gândurilor în care cădea din vreme în vreme ciudatul și nefericitul sihastru.

— Nu mai e nevoie să-ți amintesc – începu bătrânul – că eram de neam nobil, că stăpâneam avuții și mă bucuram de faima unui viteaz și a unui înțelept la sfaturi. Într-adevăr, eram stăpân pe toate acestea. Pe când însă cele mai nobile doamne din Palestina își disputau cinstea de a-mi împodobi coiful cu culorile lor, eu mă îndrăgostisem cu tot sufletul de o fată de obârșie umilă. Tatăl ei, un bătrân ostaș în slujba crucii, a aflat de dragostea noastră și, gândindu-se că rangul meu nu-mi îngăduia să cobor până la ea, n-a văzut altă cale pentru a ocroti cinstea fiicei decât s-o închidă în umbra mănăstirii. Mă întorsesem dintr-o expediție îndepărtată, încărcat de faimă și de prăzi și atunci am aflat că fericirea mea fusese nimicită pentru totdeauna. Mi-am căutat și eu alinarea într-o mănăstire, dar Satan, care hotărâse pesemne să mă ispitească, mi-a sădit în suflet duhul mândriei deșarte, care nu-și poate avea izvorul decât în genunile gheenei. M-am ridicat tot atât de sus în cinul eclesiastic, precum fusesem pe vremuri în rangurile mirene. Eram socotit îndeajuns de înțelept, pentru ca păcatul să nu se mai poată atinge de mine... Eram sfetnic în concilii și îndrumător al prelaților... Cum aș mai

fi putut să cad în ispită? Și pentru ce m-aș fi temut de ea?... Dar, vai! Am ajuns duhovnicul unui ordin de călugărițe, și printre ele am regăsit-o pe aceea pe care o iubisem și pe care o pierdusem de atâta amar de vreme... Nu-mi cere să-mi urmez spovedania... O călugăriță dusă în ispită, pe care rușinea a împins-o să-și curme singură zilele, doarme astăzi sub lespezile mănăsfirii de la Engaddi, iar deasupra mormântului ei geme, se tânguie și rostește vorbe fără șir o ființă căreia nu i-a mai rămas decât judecata care să-l ajute să-și dea seama cât de vitregă i-a fost ursita!

— Nefericitule! strigă Richard. Nu mă mai miră deznădejdea ta! Și cum ai scăpat de osânda pe care canoanele bisericii o rostesc împotriva păcatelor tale?

— Întreabă-i pe cei ce se găsesc încă în valea plângerii omenești și-ți vor spune că mi-au cruțat viața numai din cinstire, din prețuire față de obârșia, de rangul meu... Eu însă, Richard, îți spun că pronia cerească m-a cruțat ca să facă din mine o făclie a cărei cenușă, după ce focul pământesc se va fi stins, va fi aruncată în neant... Oricât de veșted și de ofilit ar fi nevrednicul meu trup, e încă însuflețit de două dhuri: unul neodihnit, pătrunzător și înțelept, menit luptei pentru biserica din Ierusalim; altul, josnic, nevrednic și deznădăjduit, zbatându-se între durere și nebulie, care nu e în stare decât să-și plângă nenorocirea și să privegheze asupra sfintelor moaște spre care n-ar mai putea, decât pângărindu-le, să-și arunce privirea. Nu mă plânge... Ar fi păcat să mai fie plânsă o faptură ca mine... Nu mă plânge, ci folosește-te mai degrabă de pilda pătimirilor mele... Te găsești pe treapta cea mai primejdută, acolo unde nu se găsește nici unul dintre principii creștini; inima ta e plină de mândrie, nu-ți pasă de viață, mâna ta e gata să verse sânge. Alungă patimile pe care le iubești ca pe niște odrasle și care au fost dragi păcătosului Adam; gonește de la sânul tău viperele pe care le hrănești... trufia și desfrânarea, cruzimea...

— Aiurează - murmură Richard, întorcându-se spre de Vaux, cu tonul unui om ce se simte atins, dar nu poate totuși să se supere. Apoi, privindu-l liniștit dar încruntat pe călugăr, urmă: Ar însemna să am prea multe odrasle pentru un om care nu e însurat decât de câteva luni, cucernice părinte; întrucât însă e nevoie să le alung de la sânul meu, se cuvine s-o fac ca un părinte care-și căsătorește fiicele. Așadar, mă voi despuia de trufie în favoarea prinților bisericii; desfrânarea mea, cum o numești tu, o voi dăruia monahilor, iar cruzimea cavalerilor Templului.

— O, inimă de oțel și brațe de fier, pentru care orice fel de pildă și orice fel de povață sunt zadarnice! Și totuși, ai mai putea fi încă cruțat dacă n-ai face decât ceea ce-ți poruncește cerul. În ce mă privește, trebuie să mă întorc acolo de unde am plecat. Kyrie Eleison! Eu sunt acel prin care razele îndurării dumnezeiești pătrund, întocmai ca razele soarelui printr-o sticlă, înmănușându-se și săgetând alte lucruri pe care le încing și le fac să scânteieze, în timp ce sticla în sine rămâne rece și neînărâtă. Cel sărac va trebui să fie poftit la ospăț, de vreme ce bogatul se împotrivesc... Kyrie Eleison!

leși din cort, strigând din răspuțuri aceste cuvinte.

— E nebun - zise Richard, pe care răcnitele înverșunate ale călugărului îl făcuseră să nu mai simtă amărăciunea lăsată de povestea nenorocirilor acestuia. Urmărește-l, de Vaux, și veghează să nu i se întâmple vreun rău, fiindcă oricât am fi de cruciați, un măscărici e mai curând respectat de ai noștri decât un călugăr sau un sfânt.

Baronul se duse să îndeplinească porunca, iar Richard, de îndată ce rămase singur, căzu pradă gândurilor în legătură cu profețiile amenințătoare ale călugărului. „O moarte timpurie, fără urmași, fără păreri de rău...” Groaznică osândă! Bine că n-a fost rostită de un judecător cu mintea întreagă! Și totuși, sarazinii, cunoscători ai învățăturilor tainice, spun că Acela în ochii căruia agerimea înțeleptului nu-i decât nebulie, însuflă nebunilor înțelepciune și darul prorocirii. Se zice că sihastrul se pricepe să citească în stele, meșteșug îndeajuns

de răspândit prin țările orientale, unde oamenii s-au închinat cândva corpurilor cerești... îmi pare rău că nu l-am întrebat cine mi-a furat flamura, căci nici sfântul Tisbit, întemeietorul ordinului său, n-ar fi putut să pară mai dezlipit de cele pământești, sau să vorbească într-o limbă mai asemănătoare cu a unui proroc.

— Ei bine, de Vaux, te-ai și întors? Ce vești mi-aduci despre călugărul rătăcit? Ce face?

— Călugăr rătăcit, ați spus, sire? Seamănă mai curând cu preafericitul Ion Botezătorul când a ieșit din pustie. S-a urcat pe unul din turnurile noastre și de aici propovăduiește în fața ostașilor cum n-a mai fost nimeni în stare să propovăduiască de pe vremea sfântului Petru. Oamenii, neliniștiți de răcnetele lui, s-au strâns roată în juru-i; iar călugărul, întrerupându-și din vreme în vreme firul vorbirii, propovăduiește feluritelor neamuri, fiecăruia pe limba lui, îndemnând, prin cuvintele cele mai potrivite, să lupte mai departe pentru izbăvirea Palestinei.

— Pe lumina cerului! Nobil om! strigă Richard. Dar cum ar putea fi altfel când e din stirpea lui Godefroy? Nu mai nădăjduiește să-și mântuiască sufletul pentru că odinioară s-a lăsat târât de patima dragostei. Mă voi strădui să capăt de la papă iertarea păcatelor sale, chiar dacă frumoasa lui prietenă ar fi fost stareță.

Tocmai când sfârși aceste cuvinte, arhiepiscopul de Tyre ceru să-l vadă pe Richard, spre a-l pofti, dacă-i îngăduia sănătatea, la conclavul tainic al căpeteniilor cruciadei, unde avea să i se aducă la cunoștiință întâmplările militare și politice care avuseseră loc în timpul cât fusese bolnav.

## CAPITOLUL XIX

Va trebui deci să vâram în teacă sabia  
Și de pe drumul glorios să ne întoarcem  
Lăsând nepedepsit dușmanul?  
Va trebui să scoatem de pe noi armura  
Și să rostim un jurământ ce va rămâne  
Neîmplinit, întocmai ca făgăduiala  
Pe care-o faci unui copil să stea cuminte  
Și nici prin gând nu-ți trece s-o respecti?

*Cruciada-tragedie*

Arhiepiscopul fusese bine ales ca să-i ducă lui Richard știrile pe care aprigul rege n-ar fi putut să le audă din gura altcuiva, fără să-și dezlănțuie mânia cumplită. Chiar acel răbdător și pios prelat îl putu face cu mare greutate să asculte cuvintele care îi năruiau toate nădejdlile de recucerire, prin puterea armelor, a Sfântului Mormânt și de dobândire a faimei de paladin al crucii, pe care întreaga creștinătate era gata să i-l dea. Din câte spunea arhiepiscopul, se părea însă că Saladdin își aduna puterile celor o sută de triburi ale lui, iar monarhii din Europa, dezgustați în cele din urmă de felurile pricini care făceau cruciada din zi în zi tot mai primejdioasă, luaseră hotărârea să înceteze lupta. Erau susținuți în această hotărâre de pilda regelui Franței, care, dând asigurări că va aștepta mai întâi să-l vadă pe fratele său, regele Angliei, în deplină sănătate, spusese că după aceea are de gând să se întoarcă în Europa. Marele lui vasal, contele de Champagne, luase aceeași hotărâre; și nu era de mirare, dacă Leopold al Austriei, în urma umilirii pe care-o întâmpinase din partea lui Richard, părea să fie și mai grăbit a părăsi o cauză a cărei căpetenie era mândrul său potrivnic. Alții păreau să fi luat aceeași hotărâre; astfel încât, dacă regele Angliei ar fi stăruit să lupte mai departe, n-avea să fie sprijinit decât de războinicii care, în împrejurări atât de neprielnice, ar mai fi cerut, de bunăvoie, să fie înrolați în oștile englezești; în afară de asta nu se putea bucura decât de sprijinul îndoielnic al lui Konrad de Montserrat și de acel al ordinului Templului și al Sf. Ioan. Aceștia, deși făcuseră legământ să lupte împotriva sarazinilor, l-ar fi pizmuit pe oricare dintre monarhii europeni care ar fi adus la îndeplinire cucerirea Palestinei, unde

râvneau, ducând fiecare politica lui nedreaptă, să-și statornicească principate proprii, neatârinate.

Richard n-avea nevoie de prea multă vorbă ca să-și dea seama de adevărata stare a lucrurilor și, după cea dintâi izbucnire de mânie, se așază la loc, liniștit și cu capul plecat, cu privirea posomorâtă, cu brațele încrucișate pe piept, ascultând ceea ce-i spunea arhiepiscopul despre neputința continuării cruciadei, odată ce tovarășii de luptă îl părăseau. Se feri să-l întrerupă pe prelat, chiar și atunci când acesta îndrăzni, în cuvinte cumpănite de altfel, să dea de înțeles că purtarea aprinsă a lui Richard fusese una dintre marile pricini care dusesese la dezgustul principilor față de cruciadă.

— *Confiteor!* răspunse regele, cu un zâmbet mohorât. Într-o oarecare măsură, fac *mea culpa*, cucernice părinte. N-ar fi însă prea aspru ca pentru aceste scăderi ale firii mele să primesc o astfel de pedeapsă – pentru pornirile mele mânioase, să văd cum se destramă atâta prinos de slavă și de onoare a cavalerismului aduse Domnului? Și totuși, nu se va destrăma. Pe sufletul cuceritorului, voi împlânta crucea pe turnurile Ierusalimului, sau dacă nu, aceeași cruce va fi așezată pe mormântul lui Richard!

— Cum vei voi – zise prelatul – dar nici o picătură de sânge creștin nu va mai curge în acest război.

— Ah, vrei să spui că se va încheia un tratat, cucernice arhiepiscop? Dar atunci, nu va mai curge nici sângele câinilor de necredincioși.

— Am cucerit destulă glorie prin faptul că am izbutit să smulgem de la Saladdin, prin puterea armelor și prin teama pe care o însuflă numele majestății voastre, condiții care ne dau putința să luăm în stăpânire Sfântul Mormânt, deschizând calea pelerinilor spre Țara Sfântă și asigurând pacea în Sfânta Cetate, prin conferirea titlului de rege-străjer al Ierusalimului majestății voastre.

— Cum – zise Richard, a cărui privire se aprinse dintr-o dată – eu – eu – eu rege-străjer al Sfintei Cetăți? Nici biruința, adevărata biruință n-ar fi putut dobândi mai mult decât s-a dobândit astfel, prin rea-voință și dezbinare! Saladdin nu s-a hotărât totuși să se lipsească de foloasele pe care le are în Țara Sfântă, nu?

— Da, dar ca suveran vasal și aliat credincios al marelui Richard, ca un fel de rudă a sa, dacă-i va fi îngăduit acest lucru, printr-o căsătorie.

— Printr-o căsătorie? strigă Richard mirat, dar nu atât de mirat totuși pe cât s-ar fi așteptat prelatul. Ah, ah! Edith Plantagenet, așadar... Am visat sau mi-a spus-o careva? Îmi simt încă mintea slăbită de boală... Să fi fost scoțianul, sau El Hakim, sau sfântul sihastru, cel care mi-a pomenit despre acest târg barbar?

— Sihastrul din Engaddi? Se prea poate, întrucât și-a dat mare osteneală în această treabă și din clipa în care s-a dezvăluit nemulțumirea principilor, iar despărțirea dintre forțele lor s-a arătat a fi de neînlăturat, el s-a sfătuit de mai multe ori, atât cu creștinii cât și cu necredincioșii, cu gând să se statornicească pacea spre a duce creștinătatea, măcar în parte, la putința de a-și ajunge scopul pentru care s-a pus la cale sfânta cruciadă.

— O fecioară din neamul meu să se mărite cu un păgân? Hm! exclamă Richard. Și privirea lui începu să scapere din nou.

Prelatul se grăbi să-i potolească mânia:

— Mai întâi, va trebui de bună seamă să dobândim dezlegarea papei și Sfântul sihastru, care e bine cunoscut la Roma, va supune propunerea Sfântului părinte.

— Cum, fără să se aștepte mai întâi încuviințarea noastră?

— Ei, se înțelege că da – se grăbi să răspundă prelatul împăciuitor și misterios – numai după încuviințarea majestății voastre, care, firește, e lucrul de căpetenie.

— Să-mi dau încuviințarea pentru căsătoria verișoarei mele cu un păgân!

zise iară Richard. Și rosti aceste cuvinte mai mult cu îndoială decât cu hotărâtă împotrivire. N-aș fi visat că mi s-ar putea face într-o zi o atât de ciudată propunere, în clipa în care am debarcat pe țărmul Siriei și am simțit în mine înflăcărarea leului care se năpustește asupra prăzii! Și-acum... Dar, mai departe! Ascult cu cea mai mare răbdare.

Pe cât de uimit, pe atât de încântat că-și putea duce sarcina la îndeplinire cu atâta ușurință, arhiepiscopul se grăbi să-i arate lui Richard mai multe pilde de înrudiri de acest fel, care se săvârșiseră în Spania, cu îngăduința Sfântului Scaun, arătând în același timp și foloasele pe care putea să le tragă întreaga creștinătate de pe urma unei legături de rudenie dintre Richard și Saladdin; vorbi îndeosebi cu foarte multă căldură despre puțința trecerii lui Saladdin de la religia lui mincinoasă la credința adevărată, dacă, bineînțeles, s-ar fi ajuns la acea înrudire.

— Dar sultanul și-a arătat întrucâtva dorința sa să treacă la creștinism? întrebă Richard. Dacă ar fi așa, nu cred să fie pe fața pământului alt cavaler căruia să-i încredințez cu mai multă bucurie mâna unei rude, a unei surori chiar, decât nobilul Saladdin. Da, chiar dacă i s-ar așterne la picioare un sceptru și o coroană, deși el nu i-ar putea dăruia decât o sabie de viteaz și-o inimă înțeleghătoare.

— Saladdin a primit pe propăvăduitorii noștri creștini – răspunse arhiepiscopul în doi peri – pe nevrednicul de mine și pe alții și, întrucât ascultă cu răbdare și răspunde în liniște, nădăjduim că-l vom smulge curând din focul gheenei. *Magna est veritas et prae-valabit*<sup>15</sup>. De altfel, sihastrul din Engaddi, ale cărui cuvinte cad arareori pe pământ fără să dea roade, crede pe deplin în sinea lui c-ar fi cu puțință trecerea la creștinism a sarazinilor și a celorlalți păgâni și că această căsătorie ar însemna începutul.

Richard îl asculta pe arhiepiscop cu fruntea înnegurată și cu privirea aprinsă de neliniști.

— Nu pot spune ce se petrece cu mine, dar mi se pare că socotelile astea ale principilor creștini m-au molipsit, amorțindu-mi mintea. Dacă un laic ar fi îndrăznit să-mi vorbească acum câțva timp despre o astfel de căsătorie, l-aș fi doborât la pământ – și dacă ar fi făcut-o un om al bisericii, l-aș fi scuipat ca pe un apostat și un slujitor al diavolului – și acum iată că totuși asemenea planuri nu mă mai înspăimântă. La urma urmei, de ce nu m-aș înrudi, de ce nu m-aș însoți cu un sarazin viteaz, drept și mărinimos, care îndrăgește și dă cinstirea cuvenită unui dușman de vază de parcă i-ar fi prieten, în timp ce principii creștini își părăsesc aliații și trădează cauza cerului și a cavalerismului? Dar nu vreau să-mi dau frâu liber mâinii, nu vreau să mai mă gândesc la ei. Voi mai face o singură încercare pentru a strânge din nou rândurile acestei frății de arme, dacă mai este cu puțință; și dacă nu izbutesc, monseniore arhiepiscop, vom sta de vorbă asupra celor propuse de sanctitatea voastră, pe care în clipa de față nici nu le primesc, nici nu le resping. Să mergem dar la sfat, reverende pater, strigă el. La ce am mai întârzia? Richard Plantagenet trece drept o fire mândră și îndărătnică, dar să-l vezi cum știe să se plece, întocmai ca buruiana de la care i se trage numele.

Regele se grăbi să se îmbrace cu sprijinul slujitorilor. Își puse o haină, o mantie nearătoasă, de culoare închisă, și, fără alt semn al demnității decât un singur inel de aur pe frunte, porni în cea mai mare grabă spre adunarea care nu-l aștepta decât pe el ca să înceapă sfatul.

Adunarea se ținea într-un cort încăpător, în fața căruia flutura marea flamură a Crucii, alături de o alta, care înfățișa o femeie ingenuncheată, cu părul despletit și cu veșmintele în neorânduială, simbol al bisericii oropsite și asuprite din Ierusalim. Pe flamură se afla această inscripție: *Afflictae sponsae ne*

---

<sup>15</sup> Adevărul e mare și va învinge, – în limba latină, (n. t.)

*obliviscaris*<sup>16</sup>. Gărzile îndepărtau mulțimea de soldați din apropierea cortului, pentru ca dezbatările, uneori gălăgioase, furtunoase, să nu ajungă la urechile celor de rând. Principii cruciați se adunaseră și așteptau sosirea lui Richard; vrăjmașii știuseră să se folosească de același răgaz, ca să-i arunce în seamă fel și fel de învinuiri. Se povesteau în șoaptă felurite pilde care dovedeau trufia și setea lui de putere, și chiar aceasta scurtă întârziere fu socotită o nouă dovadă de încăpățănare.

Se luau la întrecere care mai de care ponegrindu-l și povestind, înveninați, jignirile pe care le înduraseră din partea lui, înflorind și dând mare însemnătate tuturor fleacurilor. Așadar, principii se înțeleseseră între ei să-i facă o primire cât mai rece, mărginindu-se la curtoazia impusă de etichetă. Când zăriră însă făptura nobilă a viteazului, când îi priviră înfățișarea plină de măreție și chipul lui august, slăbit întrucâtva de boală, când îi văzură ochii, pe care rapsozii îi numeau stelele luminoase ale biruinței, când își amintiră de isprăvile lui, care se înălțau mai presus de firea și puterile omenești, se ridicară în picioare toți, deodată; chiar și pizmașul rege al Franței, chiar și ducele Austriei, posomorât și încă mânios, se ridicară în aceeași clipă, și întreaga adunare strigă într-un glas: „Trăiască regele Richard al Angliei! Domnul să-i dăruiască viață lungă vajnicului Inimă-de-Leu!”

Cu fruntea deschisă, senină, ca soarele de vară în răsărit, regele Richard mulțumi celor de față, arătându-le că se simte fericit de a se găsi din nou în mijlocul principilor cruciați.

— Aș dori – urmă el – să vorbească de îndată într-o anume privință, deși acum nu era vremea de așa ceva, dar o va face, chiar dacă va întârzia cu câteva clipe sfatul lor în legătură cu treburile creștinătății și ale sfintei lor cruciade.

Principii cruciați se așezară din nou în jilțurile lor și se lăsă o liniște adâncă.

— Ziua aceasta – începu regele Angliei – poate fi socotită o adevărată sărbătoare a bisericii și va fi spre binele creștinătății dacă frații se vor împăca între ei, mărturisându-și fiecare partea lui de vină. Nobili principii și părinți ai sfintei cruciade... Richard e un soldat, brațul i-a fost totdeauna mai iute decât limba – și limba lui nu știe să folosească decât graiul aspru al câmpului de luptă... Dar, pentru cele câteva cuvinte sau porniri nesocotite ale lui Richard, nu părăsiți nobila luptă a mântuirii Ierusalimului, nu lepădați gloria pământească și fericirea cerească fiindcă un soldat s-a purtat poate cu prea multă asprime în ochii senioriilor voastre, iar limba lui va fi avut poate ascuțișul palei pe care a purtat-o la șold încă din anii copilăriei. Dacă Richard a greșit față de careva dintre serenisimi, el înțelege să-și îndrepte greșeala prin cuvânt și faptă... Nobil frate și rege al Franței, avut-am oare nenorocul să te mâhnesc cu ceva?

— Regele Franței n-are să-i aducă nici un fel de mustrare regelui Angliei – răspunse Filip maiestuos, strângând mâna pe care Richard i-o întindea. Și, oricare ar fi părerea mea despre ducerea mai departe a luptei noastre, trebuie să se știe că nu țin seama decât de interesele regatului meu și nicidecum de vreo pizmă sau de vreo urmă de vrăjmășie împotriva viteazului rege al Angliei, fratele nostru.

— Ducele Austriei – urmă Richard, înaintând spre Leopold, cu o înfățișare sinceră și totodată demnă, în timp ce arhiducele se ridica din jilț aproape fără voie, ca împins de un resort – ducele Austriei crede că are pricini de vrăjmășie împotriva regelui Angliei, iar regele Angliei se socotește îndreptățit să se plângă de ducele Austriei. Să schimbe între ei un cuvânt de iertare, și atunci pacea Europei, precum și strângerea legăturilor războinice vor putea fi încă menținute. Deasupra capetelor noastre flutură acum flamura mai glorioasă decât oricare alta a vreunui principe pământesc: însăși flamura mântuirii. Așadar, să nu mai dăinuiești între noi gâlceava pentru simbolul demnității pământești. Leopold să dea însă înapoi stindardul Angliei, dacă acesta se găsește în stăpânirea lui, iar Richard își va mărturisi, și aceasta numai din dragoste pentru sfânta biserică –

<sup>16</sup>Nu uita soția obidită – în limba latină, (n. t.)

căința că, într-o clipă de mânie, a terfelit flamura Austriei.

Arhiducele Austriei stătea nemișcat, posomorât și înciudat, cu ochii ațintiți în pământ; pe chipul lui stăruiau urmele unei supărări înăbușite, pe care un simțământ de sfială amestecată cu lașitate îl împiedica să și-o mărturisească prin cuvinte. Patriarhul Ierusalimului se grăbi să rupă această apăsătoare tăcere, punând mărturie că ducele Austriei se dezvinovățise printr-un jurământ solemn că nu are nici o cunoștință despre ocara adusă stindardului Angliei.

— Atunci însemnează că l-am defăimat în chip nedrept pe nobilul arhiduce – urmă Richard – și cerându-i iertare că l-am învinovătit de-o purtare atât de josnică, îi întindem mâna în semn de prietenie și de împăcare... Dar ce-i asta? Ducele Austriei nu ne primește mâna, după cum nu ne-a primit nici mânușa duelului? Cum! Nu suntem vrednic să-i fim prieten în pace, și nici potrivit în luptă? Ei bine, făcă-i-se voia! Vom primi acest dispreț ca o pedeapsă pentru nedreptatea pe care i-am făcut-o într-o pornire de mânie și, prin urmare, nu-i mai datorăm nici un fel de socoteală.

Astfel vorbind, îl părăsi pe arhiduce cu un aer mai curând demn decât disprețuitor și austriacul păru ușurat că nu mai era silit să-i îndure asprimea privirii, asemenea școlarului prins asupra vinei, care se simte fericit când dascălul și-a întors privirea de la el.

— Nobil comite de Champagne... Ilustre marchiz de Montserrat... viteaz magistru al Templierilor – urmă iarăși Richard – mă găsesc aici asemenea păcătosului în fața duhovnicului... Are cineva să-mi aducă vreo învinuire, mai am să cer iertare cuiva?

— Nu văd întrucât am putea ridica vreo altă dojană – răspunse marchizul de Montserrat, cel cu limba veninoasă – în afară de aceea că regele Angliei cucerește pentru sine întreaga faimă a războiului, nemăslăvindu-l nici o fărâmbă pentru bieții lui tovarăși de arme.

— Învinuirea pe care o voi aduce, întrucât mă văd silit să vorbesc – rosti la rândul-i marele magistru al Templierilor – e mult mai gravă și mult mai vrednică de luare aminte decât aceea a marchizului de Montserrat; se va găsi poate că nu e potrivit ca un monah războinic ca mine să ridice glasul atunci când atîția sere-nisimi principii nu rostesc un singur cuvânt; dar este spre binele întregii noastre oștiri, și poate nu mai puțin al ilustrului rege al Angliei, ca să i se spună în față ceea ce s-a rostit în lipsa lui. Lăudăm și cinstim bărbăția și înaltele fapte de arme ale regelui Angliei, dar ne supără faptul că, în toate împrejurările, se străduiește să dobândească și să păstreze asupra-ne o supremație la care nu se pot supune niște principii suverani. Putem să ne plecăm de bunăvoie în fața vitejieii sale, avântului, avuțiilor și puterilor sale; dar acela care vrea să stăpânească totul, socotind aceasta ca un drept al său, și uitând curtoazia și politețea, nu ne lasă nimic din ce ni se cuvine, ne coboară de la rangul de aliați la acela de vasali, înjosind în ochii ostașilor și ai supușilor strălucirea autorității noastre pe care nu o mai putem exercita în mod independent, întrucât regele Richard a cerut să-i spunem adevărul, nu trebuie să se mire și nici să se supere atunci când îl aude din gura unui om străin de gloria pământească și pentru care puterea lumească nu însemnează nimic pe lângă râvna de-a lupta pe toate căile, pentru propășirea templului dumnezeiesc și pentru doborîrea fiarei nesățioase. Acest adevăr, nu mă îndoiesc, poate fi întărit de inimile celor de față, chiar dacă cuviința le înăbușă glasurile.

Auzind o asemenea învinuire, adusă în plin și fățiș la adresa purtării lui, Richard se îmbujoră, iar murmurul de încuviințare care urmă, îi arătă deslușit că aproape toți cei ce se aflau în preajmă-i socoteau pe deplin îndreptățite vorbele ce fuseseră rostite. Furios și mâhnit în același timp, se gândi că, lăsându-se pradă mâniei, ar fi însemnat să facă pe plac vicleanului și neînduplecatului ponegritor, care tocmai asta aștepta. Printr-o mare efortare izbuti să se stăpânească atât cât îi

trebuia ca să rostească un *pater noster*, mijloc pe care duhovnicul îl povătuise să-l întrebuințeze ori de câte ori ar fi simțit că-l cuprinde furia. După aceea căută să pară cât mai liniștit, deși în cuvintele lui, mai cu seamă când începu, suna o urmă de amărăciune:

— Chiar așa stau lucrurile? Frații noștri au suferit chiar atâtea din cauza slăbiciunilor firii noastre și pripelii zeloase care ne-a împins poate uneori să poruncim atunci când nu era vremea să ținem un sfat? N-aș fi crezut că faptele întâmplătoare și necugetate dinainte sunt în stare să prindă rădăcini atât de adânci în inimile aliaților noștri întru sfinta cauză; că din pricina mea vor găsi de cuviință să ia mina de pe coarnele plugului, atunci când brazda e aproape trasă; din pricina mea să se abată de la drumul drept spre Ierusalim pe care și l-au croit cu săbiile. Mă amăgeam uneori zicându-mi că neînsemnatele mele servicii ar putea să-mi răscumpere nesocotințele și ieșirile; dacă nu se uită că la atac am încercat să fiu cel dintâi, fără îndoială nu se poate uita nici că am fost totdeauna cel din urmă și în ceasul retragerii; dacă mi-am împlântat flamura pe câmpul de bătaie cucerit, asta a fost, se știe, singurul folos pe care l-am urmărit în vreme ce alții se grăbeau să-și împartă prada. Puteam să dau numele meu unei cetăți cucerite; i-am lăsat pe alții s-o facă... Dacă m-am încăpățânat în înfăptuirea unor gânduri îndrăznețe, pare-mi-se că nu mi-am cruțat sângele, nici pe-al meu, nici pe-acel al oamenilor mei, ca să le aduc la îndeplinire cu și mai multă îndrăzneală... Sau dacă, în avântul unei încăierări, în vălmășagul unei lupte, am luat comanda unor oști care nu erau sub poruncile mele, m-am purtat totdeauna față de acei soldați ca și cum ar fi fost ai mei; din avutul meu le-am cumpărat de-ale gurii și droguri, pe care suveranii lor nu puteau să le găsească. Dar mă rușinez să amintesc atâtea lucruri pe care toată lumea, în afară de mine, s-ar părea că le-a uitat. Prin urmare, să ne gândim mai bine la ceea ce ne-a mai rămas de făcut și, vă rog să mă credeți, frați și tovarăși de luptă – urmă el, în timp ce pe obraz i se citea o mare însuflețire – că nici orgoliul, nici mânia, nici ambiția lui Richard nu vor pune vreodată piedici în calea pe care gloria și credința vă cheamă cu glas tot atât de puternic ca trâmbița judecății însăși. Ah, nu, nu, n-aș putea supraviețui gândului că scăderile și slăbiciunile mele au fost în stare să pricinuiască destrămarea sfintei noastre alianțe. Mi-aș tăia mâna stângă cu cea dreaptă dac-aș ști că prin această faptă ați fi încredințați că vă vorbesc din inimă. Aș fi în stare să mă lipsesc de toate drepturile de comandă asupra oștilor, chiar și asupra propriilor mei supuși, care ar urma să fie călăuziți de cel pe care îl veți alege voi; și regele lor, gata oricând să-și schimbe sceptrul cu lancea de luptător, va sluji fără murmur sub orice flamură, printre templieri sau chiar sub flamura Austriei, dacă arhiducele va numi un viteaz care să-i comande trupele. În sfârșit, dacă războiul acesta v-a obosit și dacă povara armurii vi se pare prea grea, lăsați-i cel puțin lui Richard zece sau cincisprezece mii din soldații voștri, ca să ducă mai departe la îndeplinire țelul nostru; și în clipa când Sionul va fi recucerit – strigă el cu brațele ridicate, ca și cum ar fi desfășurat flamura crucii peste zidurile Ierusalimului – în clipa când Sionul va fi recucerit, el va săpa pe porțile lui nu numele lui Richard Plantagenet, ci pe acel al mărinimoșilor principi care i-au dat putința acestei cuceriri,

Cuvântul bărbătesc și înfățișarea hotărâtă a războinicului monarh însuflețiră pe dată din nou curajul cruciaților și credința lor, îndreptându-le luarea aminte asupra celei mai de seamă ținte a cruciadei și îi făcu să roșească pe cei mai mulți la gândul că se lăsaseră înrâuriți de lucruri atât de neînsemnate. Scânteierile din ochii lui învăpăiară toate privirile, iar înflăcărarea vorbelor făcu să freamăte toate glasurile. Principii cruciați strigară într-un glas chemarea războinică care suna ca un răspuns la propovăduirile apostolului Petru: „Vei merge în fruntea noastră viteazule Inimă-de-Leu! Care altul ar fi în stare să călăuzească niște luptători neînfricați? Călăuzește-ne! Spre Ierusalim! Spre



Ierusalim! Domnul o poruncește! Domnul o vrea! Binecuvântat fie cel ce ridică brațul întru împlinirea vrierilor Domnului!”

Strigătele izbucnite într-un chip atât de neașteptat și de dârz fură auzite de oamenii de pază ce se aflau în preajma cortului, și zvonul lor se răspândi numaidecât în rândurile oștirii care, inactivă și demoralizată din cauza bolilor și a căldurilor, începuse, ca și căpeteniile, să-și piardă avântul. Ivirea lui Richard însă, ridicat de pe patul de suferință cu puteri noi, și strigătul binecunoscut, pornit din adunarea principilor, înviorară inimile și mii, zeci de mii de glasuri răspunseră prin același strigăt: „Sion! Sion! Război! Război! La luptă! La luptă împotriva necredincioșilor! Asta e voința Domnului! E voința Domnului!”

Strigătele celor de-afară înflăcărară la rândul lor hotărârea războinică a celor din cort. Cei care nu se lăsaseră molipsiți de entuziasm, se temură, cel puțin deocamdată, să pară mai reci decât ceilalți. Nu se mai vorbi de altceva decât de o măreață înaintare asupra Ierusalimului, de reînceptura luptelor; trebuiau luate grabnice măsuri, pentru ca oștile să aibă merinde și mijloace de întărire. Sfatul luă sfârșit; toți păreau însuflețiți de aceeași hotărâre, de aceeași tragere de inimă. Dar această pornire se răci curând în inimile multora, în timp ce într-ale altora nici măcar nu încolțise. Printre aceștia din urmă se aflau marchizul de Montserrat și marele-magistru al ordinului Templierilor, care plecară împreună spre corturile lor, nedumeriți și înciudați de cele ce se petrecuseră în ziua aceea.

— Ți-am mai spus-o – rosti marele-magistru, cu răceala și ironia obișnuite, că Richard se va pricepe să destrame ițele urzelii tale, cu ușurința cu care sfâșie leul pânda de păianjen. Ai văzut foarte bine că numai dacă deschide gura și răsuflarea lui involburează turma asta de nemernici, așa cum împrăstie vârtejul o căpiță de paie, risipindu-le sau adunându-le după bunul său plac.

— Dar după ce va trece vârtejul, paiele care au jucat cum le-a cântat el, vor rămâne din nou neclintite la locul lor.

— Și-apoi, dă-ți seama că chiar dacă această nouă hotărâre războinică ar fi părăsită și principii ar fi lăsați în plata Domnului, după înțelegerea pusă la cale, Richard tot ar ajunge rege al Ierusalimului, încheind un tratat cu sultanul, care să cuprindă asemenea temeieri fără îndoială vrednice de el.

— Pe Mahon și pe Termagaunt, fiindcă jurămintele creștine nu mai au nici o căutare, vrei să spui că trufașul rege al Angliei s-ar putea înrudi cu un sultan păgân? Eu am fost incredințat întotdeauna că l-ar înspăimânta o astfel de legătură. Ar fi însă și mai primejdios dac-ar ajunge seniorul nostru, printr-un tratat și nu prin biruința armelor.

— Isteața minte a domniei-tale n-a socotit bine cam ce-o să facă Richard. Eu îi cunosc bine gândurile; arhiepiscopul mi-a șoptit o vorbuliță la ureche. Și-apoi, ai văzut doar că grozavul viclesug al domniei-tale în legătură cu flamura nu a avut mai multă însemnătate decât făceau cei doi coți de mătase brodată... Marchize de Montserrat, mintea a început să-ți ruginească. Nu mai am încredere în diplomația domniei-tale, ci o voi încerca pe a mea. Cunoști localnicii pe care sarazinii îi numesc caregiți?

— De bună seamă. Caregiții sunt niște fanatici înflăcărați, care își închină viața propășirii credinței lor, așa cum fac și templierii, numai că ei nu se abat cu o iotă de la chemarea lor.

— Lasă gluma – răspunse mohorât monahul. Află că unul dintre aceștia a făcut un jurământ sângeros să-l răpună pe insularul nostru rege, socotindu-l cel mai mare vrăjmaș al credinței musulmane.

— Iată un păgân cu scaun la cap; drept răsplată merită ca Mahomed să-l trimită de-a dreptul în paradis.

— A fost prins în tabără de un scutier de-al nostru și mi-a mărturisit între patru ochi că asta e hotărârea lui, aprigă și neînduplecată.

— Atunci să-i ierte cerul pe acei care l-au împiedicat pe înțeleptul caregit

să-și ducă la îndeplinire hotărârea – răspunse Konrad.

— E prinsul meu – adăugă templierul – și-l păzesc în așa fel, cum îți dai prea bine seama, încât să nu poată sta cu nimeni de vorbă. Dar din temnițe se mai poate fugi uneori...

— Da, dacă-s ridicate zăvoarele, cine-l poate împiedica pe un întemnițat să fugă? De aceea se și spune că cea mai sigură temniță e mormântul.

— Odată ce l-am făcut scăpat, omul își va îndeplini dorința; este în firea însăși a acestor copoi să nu mai piardă urma prăzii în căutarea căreia au pornit.

— Nu-mi spune mai mult; îți înțeleg planul: e înfiorător, dar nenorocirea n-are cum să fie înlăturată.

— Ți-am mărturisit totul numai ca să fii cu băgare de seamă, fiindcă se vor răspândi fel și fel de zvonuri și nu se știe împotriva cui se va întoarce mânia englezilor. Dar mai e o primejdie: pajul meu cunoaște gândurile acestui caregit; ipochimenul e un capsoman dârz și curajos. Tare aș mai vrea să mă descotorosesc de el. Îmi stă mereu în cale – vrea să vadă totul cu ochii lui, și nu cu ai mei. Sfântul nostru ordin îmi dă dreptul să găsesc leacul pentru astfel de neajunsuri. Aha, stai puțin... sarazinul ar putea să găsească în chilia lui un pumnal bun. Te asigur că nu s-ar sfii să se slujească de el în clipa când pajul i-ar aduce de mâncare.

— Asta ar pune toată daravera într-o anumită lumină – încuviință Konrad; totuși...

— „Dar” și „totuși” – îl întrerupse templierul – sunt vorbe pe care le spun numai nebunii. Înțeleptul nu șovăie și nu dă înapoi; el hotărăște și face ceea ce a hotărât.

## CAPITOLUL XX

clintescă

Când frumusețea-l farmecă pe leu  
Nici coama nu-ndrăznește să-și

Darmite ghearele s-arate fioros.  
La fel Alcide – în fus măciuca lui  
A prefăcut și-a început să toarcă  
Fir lung pentru frumoasa Omfale.  
Anonim

Fără să bănuie câtuși de puțin uneltirea care fusese pusă la cale împotriva-i, izbutind, deocamdată cel puțin, să înfăptuiască unirea principalilor cruciați în hotărârea de a duce lupta mai departe cu și mai multă dârzenie, Richard socoti că nu strică să statornicească totodată pacea și între ai lui. Acum, putând să judece lucrurile liniștit, hotărî să cerceteze în amănunt împrejurările care duseseră la dispariția flamurei, ca și natura legăturii dintre verișoara sa Edith și cavalerul scoțian. În acest scop, regina și doamnele de onoare primiră vizita neașteptată a lui sir Thomas de Vaux, care veni să-i dea de veste lady-ei Calista de Montfaucon, prima doamnă de onoare a Berengariei, că e chemată de îndată la rege.

— Ce voi spune, doamnă? o întrebă ea, tremurând, pe regină. Ne va ucide pe toate.

— Nu vă fie teamă, doamnă – o liniști baronul de Gilsland. Majestatea sa a binevoit să-l ierte pe cavalerul scoțian, adevăratul vinovat, dăruindu-l ca rob înțeleptului maur. Regele nu va fi mai aspru cu o femeie, chiar dacă *ar fi* și ea vinovată.

— Ticluiește o poveste oarecare, doamna mea – o îndemnă regina; Richard n-are timp să cerceteze adevărul.

— Spune lucrurile aidoma cum s-au petrecut – se amestecă Edith – dacă nu vrei să le spun eu în locul dumitale.

— Cer umil iertare majestății voastre – adăugă lordul – dacă îmi iau

îngăduința să spun că povața lady-ei Edith e cea mai bună, căci deși regele Richard e gata să creadă orice i-ați spune majestatea voastră, mă îndoiesc că ar găsi aceeași crezare și lady Calista, mai cu seamă în această poveste...

— Milord de Gilsland are dreptate – îl întrerupse lady Calista, nespun de tulburată la gândul cercetării care urma să aibă loc. Și-apoi, chiar dacă aș avea destulă iscusință ca să ticluiesc o poveste vrednică de crezare, nu știu dacă aș fi în stare s-o și spun.

Într-o astfel de stare înclinată spre sinceritate, lady Calista fu dusă de baron în fața regelui, și, așa cum hotărâse în sine, făcu cea mai amănunțită mărturisire a șiretlicului prin care nefericitul cavaler al Leopardului fusese îndemnat să-și părăsească postul. O dezvinovăți în totul pe prințesa Edith, întrucât lady Calista își dădea seama că dacă n-ar fi făcut acest lucru, ea s-ar fi dezvinovățit singură, și aruncă toată răspunderea asupra reginei, stăpâna ei, căreia era lesne de ghicit că regele n-avea să-i aducă o prea mare vină din faptul că luase parte la o astfel de glumă. Într-adevăr, Richard era nu numai soț iubitor, dar și un rob al femeii. Acum, când cea dintâi pornire de mânie îi trecuse de mult, n-avea de gând să fie prea aspru, mai ales că era vorba de un lucru care nu mai putea fi îndreptat. Șireata lady Calista, obișnuită încă din copilărie să priceapă intrigile de curte și să ghicească după cel mai mic semn dorința suveranului, zbură ca o turturică spre regină, ca să-i vestească apropiata vizită a soțului ei. La această veste, doamna de onoare adăugă însă o poveste întreagă închipuită, prin care căuta s-o încredințeze pe regină că Richard avea de gând să se poarte doar cu atâta asprime cât trebuia ca s-o facă să se căiască de gluma ei, și apoi avea să-i acorde ei și celorlalte doamne împricinate întreaga lui iertare.

— Va să zică așa stăm, draga mea? rosti regina foarte ușurată la auzul veștilor. Ei bine, crede-mă că oricât de vestit războinic ar fi Richard, nu va izbuti să ne biruie pe noi; și după cum spun păstorii noștri din Pirinei: „Când cineva vine să caute lână, se întoarce tuns.”

Aflând de la Calista toate amănuntele de care avea nevoie, regina Berengaria îmbracă rochia pe care o socotea cea mai atrăgătoare și așteptă cu încredere sosirea viteazului Richard. Acesta veni și se găsi în situația unui principe care, îndreptându-se spre un ținut în care treburile nu merg bine, pătrunde în el cu încredințarea că nu va avea decât să-și facă apariția și toți i se vor supune, dar se pomenește pe neașteptate în fața unei răscoale generale. Berengaria cunoștea foarte bine puterea farmecelor ei și măsura în care o iubea Richard, fiind încredințată că-și va putea impune voința, acum când mânia regelui trecuse fără să fi adus după sine nimic supărător. În loc să asculte muștrările pe care soțul ei ar fi vrut să i le facă și pe care le merita pentru fapta sa atât de nechibzuită, ea începu să se dezvinovățească, spunând că fusese dojenită pentru o glumă nevinovată. Tăgădui în chipul cel mai drăgălaș că i-ar fi dat poruncă lui Nectabanus să-l ducă pe cavaler mai departe de poalele dâmbului pe care veghea. Acest lucru era adevărat în măsura în care nu poruncise ca sir Kenneth să fie adus chiar în cortul ei. Apoi, dacă regina se arătase dibace în apărarea ei, se dovedi și mai dibace atunci când îl învinovăți pe Richard de a fi fost aspru cu ea, refuzându-i un dar atât de neînsemnat, ca viața unui biet cavaler care, din pricina unei glume copilărești, călcase peste îndatoririle lui de ostaș. Începu chiar să plângă și să suspine tot învinuindu-l că e rău, fiind cât pe ce să-i învenineze toată viața, dacă s-ar fi socotit pricina, chiar îndepărtată, a unei asemenea tragedii. „Umbra celui mort ar fi urmărit-o și în vis; ba chiar, după câte a auzit, ar fi venit s-o amenințe la căpătâiul patului. La toate aceste nenorociri ar fi supus-o asprimea aceluia care, deși zice că e gata să-și dea viața pentru o privire a ei, era în stare să renunțe la un act de război, care ar fi făcut-o nefericită.”

Acest potop de elocvență feminină fu însoțit de lacrimi și de suspine, pe lângă gesturile menite să dezvăluie că nemulțumirea reginei nu pornea nici din

mândrie, nici din ciudă, ci numai dintr-o simțire rănită, văzând cât de puțină înrâurire avea asupra soțului ei. Bunul rege Richard se pomeni într-o mare încurcătură. Încercă în zadar să se dezvinovățească față de o femeie prea geloasă de iubirea lui ca să-și mai plece urechea la glasul înțelepciunii; pe de altă parte, nu se mai putu hotărî să se folosească de autoritatea lui legitimă față de o faptură atât de fermecătoare, zbucimată de nemulțumiri copilărești. De aceea se văzu silit să bată în retragere, căutând să-i risipească temerile și să-i aline mânia, amintindu-i că nu mai avea de ce să fie chinuită de remușcări sau de neliniști superstițioase, întrucât sir Kenneth trăia și, în sfârșit, că îl dăruise înțeleptului arab care, dintre toți oamenii, era, fără îndoială, cel mai destoinic să-l păstreze în deplină sănătate. Asta însă nu făcu altceva decât să adâncească și mai mult rana, și durerea reginei deveni și mai necruțătoare la gândul că un sarazin, un vraci, se bucurase de o favoare pe care ea se străduise în zadar s-o dobândească din partea soțului ei, căzându-i în genunchi la picioare, cu capul descoperit. La această din urmă învinuire, Richard începu să-și cam piardă răbdarea și răspunse cu oarecare asprime:

— Berengaria, maurul acesta m-a sculat de pe patul morții; dacă viața mea mai are preț în ochii tăi, n-ai de ce să-1 pizmuiești pentru o astfel de răsplată, întrucât a fost singura pe care l-am înduplecat s-o primească.

Regina își dădu seama că dusesese prea departe cochetăria ei și că ajunsese în pragul primejdiei.

— Richard al meu - zise ea - pentru ce nu l-ai adus aici pe acest înțelept, pentru ca și regina Angliei să-i mulțumească aceluia care s-a priceput să păstreze vie făclia cavalerismului, gloria Albionului, lumina și viața biete Berengaria?

Într-un cuvânt, disputa conjugală se potoli; dar pentru ca dreptatea să pornească totuși o satisfacție, regele și regina căzură la învoială să arunce toată vina asupra lui Nectabanus, ale cărui giumbușlucuri începuseră s-o cam plictisească pe regină și care, împreună cu augusta lui soție Guenevra, urma să fie alungat de la curte. Nefericitul pitic nu ar fi scăpat nici de un supliment de vergi, dacă regina n-ar fi dat asigurări că-și primise porția. Totodată, întrucât urma să plece neîntârziat spre Saladdin un sol care trebuia să ducă vestea hotărârii luate de Sfat, de a începe iar luptele, de îndată ce va fi trecut timpul hărăzit încetării focului, și întrucât Richard dorea să trimită un dar de preț sultanului, drept mulțumire pentru slujba îndeplinită de El Hakim, căzură la învoială să-i dăruiască, pe deasupra, și pe cele două nefericite creaturi care, cu înfățișarea lor năstrușnică și cu mintea lor neroadă, erau niște ciudățenii care puteau face plăcere unui monarh.

Richard mai avu de înfruntat în aceeași zi încă o întrevedere cu o femeie, dar la aceasta porni de la început cu oarecare nepăsare; fiindcă, deși Edith era de o frumusețe aleasă și regescul ei văr o prețuia nespus, cu toate că, din pricina bănuielilor lui nedrepte, ea fusese într-adevăr cea ofensată și nu prefăcuta Berengaria, la urma urmei nu-i era nici soție, nici amantă și, ca atare, se temea de muștrările ei, deși acestea erau întemeiate, mult mai puțin decât s-ar fi temut de plângerile nedrepte și închipuite ale reginei.

Dorind să-i vorbească între patru ochi, intră în încăperea ocupată de ea, care se afla alături de aceea a reginei; cât ținu întrevederea, două roabe copte rămaseră în genunchi, în ungherul cel mai îndepărtat al încăperii. Un vâl lung, negru, ascundea în faldurile-i largi făptura plină de grație a nobilei fecioare; nu purta nici un fel de podoabă. Se ridică și, făcând o reverență adâncă în clipa când intră Richard, în urma stăruințelor lui se așeză din nou. După ce luă și el loc alături de ea, fata așteptă, fără să spună o vorbă, ca el să-și rostească voința. Richard, care obișnuia să se poarte cu Edith așa cum cereau legăturile lor de rudenie, simți acea primire rece și începu să vorbească cam încurcat.

— Frumoasa noastră verișoară ne poartă pică, rosti el în cele din urmă;

trebuie să mărturisim că lucruri vrednice de luat în seamă ne-au îndemnat fără pricină s-o bănuim de o purtare străină de tot ce cunoaștem până azi din întreaga ei viață. Dar în timpul sălășluirii lor în această înnegurată vale a vieții, oamenii iau adesea nălucirile drept lucruri aieva. Va binevoi frumoasa mea verișoară să-1 ierte pe aprinsul Richard?

— Cine s-ar putea împotrivi, cine nu l-ar ierta pe Richard -răspunse Edith - când Richard își poate lua iertarea ca rege?

— Haide, verișoară, ești prea solemnă... Pe Sfinta Fecioară! O înfățișare atât de tristă, și vălul acesta cernit ar face pe cineva să creadă că ți-ai pierdut soțul, sau cel puțin logodnicul... Veselește-te! Ai aflat, cred, că nu sunt pricini de amărăciune. Atunci pentru ce ești cernită?

— Pentru cinstea terfelită a neamului Plantagenet, pentru fala care a părăsit casa părinților mei.

— Cinstea terfelită! Fală care a părăsit casa noastră! rosti Richard cu mânie, încruntându-și sprânceana. Dar frumoasa noastră Edith are dreptul la favoruri. Am osândit-o în pripă și are dreptul să mă judece cu asprime, dar să-mi facă cel puțin cunoscut întru cât am greșit.

— Un Plantagenet trebuia sau să pedepsească o vină, sau să ierte. Nu e vrednic din parte-i să dea pe mâna necredincioșilor un om liber, un creștin, un viteaz, un cavaler. Nu are dreptul să facă târg și tocmeală, să dăruiască viața în schimbul libertății. Dacă l-ai fi ucis pe nefericit, ar fi fost poate o pedeapsă aspră, dar legiuită; a-l osândi însă la surghiun și robie, asta însemnează adevărată tiranie.

— Văd, buna mea verișoară, că ești una dintre femeile care socotesc că un iubit care se află departe prețuiește tot atâta cât și unul mort. Liniștește-te însă. Treizeci de cavaleri îl vor urmări și-1 vor răpi, dacă iubitul tău stăpânește o taină care îi poate face moartea mai de preț decât surghiunul.

— Fie-ți iertate glumele grosolane, strigă Edith, învăpăindu-se. Gândește-te mai degrabă că, pentru a-ți potoli mânia, ai lipsit sfânta cruciadă de un om foarte folositor, că ai îndepărtat de cruce pe un vajnic apărător al ei și ai dat un slujitor al Dumnezeuului adevărat pe mâna păgânului. În sfârșit, minți tot atât de bănuitoare cum s-a arătat a fi cea a majestății tale, ar putea să spună: Richard Inimă-de-Leu și-a alungat din preajmă pe cel mai vrednic ostaș, de teamă ca nu cumva faima acestuia să se ridice într-o zi la înălțimea faimei sale.

— Eu! Eu! strigă Richard, tulburat peste măsură de acea dojană. Eu să pizmuiesc faima cuiva? Aș vrea să-l am în față spre a se hotărî care dintre amândoi e mai tare. Mi-aș lepăda pentru o clipă rangul și coroana și m-aș lupta cu el în arenă, de la egal la egal, ca să dovedesc dacă Richard Plantaget a fost în stare să pizmuiască ori să se teamă de faptele mărețe ale vreunui muritor! Haide, Edith, nu știi ce spui... Mânia sau durerea, din pricina îndepărtării de iubitul tău, n-ar trebui să te facă nedreaptă față de vărul tău care, cu toată încăpățânarea ta, știe să-ți prețuiască părerea cum n-ar fi în stare s-o prețuiască pe a nimănui în lumea aceasta.

— Îndepărtată de iubitul meu! repetă Edith. Da, s-ar putea numi iubitul meu, întrucât a plătit scump această bănuială. Oricât de sus aș fi pentru un astfel de dar, eram pentru el o făclie, care îl călăuzea pe nobilul drum al cavalerismului... Dar chiar dacă spune un rege acest lucru, nu-i adevărat că mi-am uitat rangul, sau că el ar fi cutezat să-l depășească pe al lui.

— Frumoasa mea verișoară, nu-mi pune în seamă cuvinte pe care eu nu le-am rostit. N-am spus nicicând că i-ai fi acordat acestui cavaler mai multă atenție decât aceea de care se poate bucura orice cavaler chiar din partea unei prințese, oricare ar fi obârșia lui. Dar, pe Sfinta Fecioară, știu și eu câte ceva despre dragoste. La început e vorba de un respect mut și de cea mai umilă venerație, apoi, când se ivește prilejul, apropierea sporește, și foarte curând... Dar la ce bun

să-i vorbesc astfel aceleia care se socotește mai înțeleaptă decât toată lumea?

— Voi asculta cu toată plăcerea povețele unei rude, atunci când nu vor mai ascunde nimic jignitor pentru rangul și caracterul meu.

— Regii, frumoasă verișoară, nu dau povețe, ci poruncesc.

— Sultanii poruncesc, într-adevăr, dar asta din pricină că supușii lor sunt robi.

— Haide, haide, ai putea să lași deoparte disprețul pe care îl porți sultanilor, de vreme ce pui atâta preț pe un scoțian. Îl cred pe Saladdin mai credincios cuvântului dat decât ar fi, de pildă, William al Scoției, care și-a mai luat și porecla de Leu... Nu s-a ținut de cuvânt față de mine, deoarece nu mi-a trimis oamenii făgăduiți. Va veni vremea, Edith, în care vei prefera un turc cinstit unui scoțian mișel.

— Niciodată! Nici chiar dacă Richard ar îmbrățișa necurata credință pentru doborârea căreia a străbătut mările spre Palestina.

— Vrei să ai ultimul cuvânt, și-l vei avea, verișoară. Crede însă ce vrei despre mine, nobilă Edith; eu nu voi uita niciodată că suntem rude și prieteni.

Încheind astfel, se retrase foarte curtenitor, dar nemulțumit de sfârșitul vizitei.

Trecuseră patru zile de la îndepărtarea lui sir Kenneth. În cortul său, regele Richard se desfăta în adierea înserării ce sufla dinspre apus, mai răcoroasă ca de obicei, părând că vine din îndepărtata Anglie ca să-l mângâie și să-l întremeze pe rătăcitorul monarh. Nu se afla nimeni în preajmă-i. De Vaux fusese trimis la Ascalon ca să aducă întăriri și muniții de război, iar cea mai mare parte dintre ofițerii din suita regelui erau prinși cu felurite treburi, făcând pregătiri pentru reînceperea luptelor și pentru trecerea în revistă a oastei cruciaților, care urma să aibă loc a doua zi. Regele se odihnea într-un jilț, ascultând vuietul taberei cuprinse de neastâmpăr: ciocanele băteau pe nicovale potcoave pentru cai, armurierii dregeau armele. Forfotind încolo și încoace, soldații își vorbeau tare, cu voioșie. Glasul lor suna dârz, plin de avânt și acesta părea un semn al apropiatei izbânzi. În timp ce auzul lui Richard era încântat de aceste zgomote, trezindu-i în inimă visuri de cucerire și de glorie, intră un scutier și-l vesti că sosise un sol al lui Saladdin, care cerea să-i vorbească.

— Să intre numaidecât, Jocelin, răspunse regele. Să i se dea onorurile cuvenite.

Un cavaler englez aduse în cort un bărbat, care părea să fie pur și simplu un rob nubian, dar a cărui înfățișare era totuși foarte atrăgătoare. Avea o statură impunătoare și se deosebea prin frumusețea și noblețea trăsăturilor, care, deși pielea lui era neagră ca abanosul, nu amintea întru nimic rasa neagră. Peste părul negru, lucios, purta un turban alb ca zăpada, iar pe umeri avea o mantie de aceeași culoare, deschisă în față și la mâneci, sub care se zărea un veșmânt din piele de leopard, care-i cobora până aproape de genunchi. În afară de aceasta, în picioare avea sandale, iar pe brațele vânjoase, neacoperite, un șirag de nestemate și brățări de argint. La brâu îi atârna un hanger cu mâner de cîmșir, în teacă din piele de șarpe. În mîna dreaptă avea o sulită scurtă, cu vârful de oțel, poleit pe-o lungime de o palmă, iar în stînga ținea un șnur împletit din fire de aur și mătase, de care era legat un câine mare, frumos.

Nubianul se prosternă smerit, atingând pămîntul cu fruntea, apoi se ridică într-un genunchi și rămase neclintit, întinzînd regelui un petic de mătase care acoperea un altul de postav, țesut cu fir; înăuntru se afla o epistolă din partea lui Saladdin, scrisă în limba arabă, dar și cu tălmăcirea anglo-normandă, cuprinzînd următoarele rânduri:

„Saladdin, regele regilor, către Melech-Ric, leul Angliei.

Aflînd din ultima ta scrisoare că dorești războiul în locul păcii și vrăjmășia în locul prieteniei noastre, te socotim orbit în această hotărâre și nădăduim să-ți

arătăm curând rățacirea ta, cu ajutorul puterilor de neînvins ale celor o mie de triburi ce le avem sub poruncă. Atunci Mahomed, Profetul lui Allah, și Allah, Dumnezeu Profetului, vor hotărî sfârșitul certeii dintre noi. Cât despre celelalte, ne bizuim mult pe tine și îți mulțumim pentru darurile trimise și pentru cei doi pitici, ciudați ca însuși Ysop<sup>17</sup>, prin slujenția lor, și veseli ca harpa lui Isaac. În schimbul acestei mărturii din comoara măriminii tale, îți trimitem un rob nubian, numit Zohan, rugându-te să nu-l judeci după culoarea feței, cum fac nesocotiții de pe acest pământ; căci rodul a cărui scoarță e pârlită de soare, are gustul cel mai plăcut. Află că e mai iute ca fulgerul când e vorba să aducă la îndeplinire voința stăpânului său. Îl vei găsi plin de înțelepciune în povețele lui, atunci când vei învăța cum să te înțelegi cu dânsul, pentru că zeul vorbirii a fost lovit de muțenie între zidurile de fildeș ale palatului lui. Îl lăsăm în grija ta, nădăduind că nu e departe clipa în care îți va putea fi de folos. Și-acum îți zicem bun rămas, cu încrederea că Sfântul nostru Profet te va călăuzi totuși pe calea adevărului, iar dacă nu, n-avem altă dorință decât să te vedem pe deplin sănătos, pentru ca Allah să hotărască între noi doi pe câmpul de bătaie”.

Scrisoarea era însoțită de semnătura și de pecetea lui Saladdin.

Richard privi în tăcere spre nubian care, așa cum stătea ingenuncheat în fața lui, cu privirea în pământ și cu brațele încrucișate pe piept, părea o statuie de marmură neagră, lucrată cu măiestrie, gata să fie însuflețită de mâna lui Prometeu. Regele Angliei, căruia, așa cum a spus unul din urmașii lui, Henric al VIII-lea, îi plăcea un bărbat chipeș, se uită încântat la brațele vânjoase, dar zvelte, la frumoasa făptură din fața lui; în cele din urmă întrebă în limba franceză:

— Ești păgân?

Robul clătină din cap și, ducând degetele la frunte, își făcu semnul crucii, după care își reluă înfățișarea de neclintită umilință.

— Creștin din Nubia de bună seamă. Căinii necredincioși te-au despuiat de darul vorbirii?

Mutul clătină iarăși din cap, în semn de împotrivire, apoi arată cerul cu degetul, pe care apoi și-l duse la buze.

— Înțeleg, ești beteag din vrerea lui Dumnezeu, iar nu din răutatea oamenilor. Știi să lustruiești o armură, un brâu? Știi să încingi un cavaler atunci când e nevoie?

Mutul dădu din cap a încuviințare și, înaintând spre armura care împreună cu scutul și coiful războinicului monarh erau atârinate de un stâlp al cortului, le mânuie cu o dibăcie care arăta că se pricepe foarte bine la o astfel de îndeletnicire.

— Îmi pari îndemânatic și nu mă îndoiesc că-mi vei fi de folos, zise regele... Te voi păstra pe lângă mine, în cortul meu, și vei veghea asupra mea, ca să se vadă cât de mult prețuiesc regescul dar al sultanului... De vreme ce n-ai limbă, însemnează că nu vei sta cu nimeni de vorbă și n-ai să mă superi cu răspunsuri nesocotite.

Nubianul se prosternă din nou atingând pământul cu fruntea, apoi se ridică și rămase drept în picioare, la câțiva pași, așteptând parcă poruncile marelui său stăpân.

— Vreau să-ți începi de îndată îndeletnicirile, urmă regele.

Văd o pată de rugină pe scut. Doresc ca atunci când mă voi înfățișa dinaintea ochilor lui Saladdin, să fie strălucitor și fără de pată, ca însăși cinstea sultanului și a mea.

Afară se auzi sunând un corn și, după o vreme, sir Henry Neville intră cu un teanc de scrisori.

— Toate sunt din Anglia, milord, zise el, întinzând pachetul lui Richard.

— Din Anglia! Din Anglia noastră! repetă Richard cu aprindere îmbinată cu

---

<sup>17</sup>Ysop – Esop (n. t.)

tristețe... Vai, supușii noștri nu-și dau seama cât de mâhnit e regele lor... din pricina bolii și a supărărilor – înconjurat de prieteni fără credință și de vrăjmași vrednici!...

Apoi, desfăcând scrisorile, adăugă cu înfrigurare:

— Ei, știrile acestea nu vin dintr-un regat liniștit. Și în Anglia se ceartă... Neville, retrace-te; vreau să cercetez în liniște scrisorile.

Neville ieși și Richard se adânci numaidecât în întristătoarele misive sosite din Anglia, care vesteau sfâșierea statului din pricina vrajbei iscate între frații lui, John și Geoffroy, și a vrăjmășiei dintre amândoi și marele dregător al dreptății Longchamp, episcop de Ely; i se mai dădea de știre apoi că țărani împilați de seniori se răsculasera împotriva stăpânilor, răscoală care pricinuisese de mai multe ori vărsări de sânge. Pe lângă zugrăvirea acestei stări de lucruri, se înșirau unele întâmplări care-i răneau mândria, cu privire la felurite încălcări ale autorității sale, și la acestea se adăugau sfaturile și rugămințile pe care i le trimiteau cei mai înțelepți și mai credincioși dintre sfetnicii lui, care îl îndemneau să se întoarcă degrabă în Anglia, căci numai el ar mai fi fost în stare să scape regatul de un război lăuntric, de care Franța și Scoția abia așteptau să se folosească. Cuprins de adâncă neliniște, Richard citi și reciti scrisorile pline de cele mai negre prevestiri. Se gândea la întâmplările arătate în unele scrisori și-și amintea că aceleași întâmplări fuseseră povestite deosebit în altele. În cele din urmă nu mai luă aminte la nimic din ceea ce se petrecea împrejur, deși, încântat de răcoarea înserării, se așezase în pragul cortului, ale cărui perdele fuseseră ridicate în așa chip încât putea să vadă și să fie văzut de oamenii din gardă și de toți cei ce se aflau pe afară. În fundul întunecat al cortului, îndeletnicindu-se cu meșteșugul pe care i-l încredințase noul lui stăpân, robul nubian stătea cu spatele întors spre rege. Curățase și lustruise zalele și brâul, și-acum freca scutul, de-o mărime puțin obișnuită, bătut cu plăci de oțel, de care Richard se sluzea de obicei când pornea în cercetare, sau la asaltul locurilor întărite, întrucât era mai trainic decât scutul îngust, triumfiular, pe care îl întrebuința numai călare. Această armă nu purta nici blazonul leului Angliei, nici alt semn care să atragă luarea aminte a vrăjmașului. Singura grijă a făurarului fusese ca fața scutului să aibă o strălucire de cleștar, și în această privință izbutise de minune.

Ceva mai departe de nubian, fără să poată fi zărit de afară, stătea câinele, fratele lui de robie, care, parcă speriat din pricină că trecuse în stăpânirea unui rege, privea neclintit, cu botul pe labe și cu coada între vine.

În timp ce monarhul și noul lui slujitor își vedeau fiecare de treburile, un alt personaj se ivi în scenă și se amestecă printre soldații englezi, dintre care cei mai mulți, respectând îngândurarea și preocupările grave ale monarhului, făceau în fața cortului, împotriva obiceiului, o pază tăcută. Această tăcere nu însemna însă că garda veghea mai cu multă luare aminte ca de obicei. Unii jucau în zaruri, alții vorbeau în șoaptă despre ziua apropiată a luptei, iar mai mulți se întinseseră pe jos și dormeau, înveliți în mantiile lor verzi. Printre gărzile nepăsătoare se strecura făptura pipernicită a unui turc bătrân, îmbrăcat sărăcăcios ca beduinii, unul dintre acei fanatici care pătrundeau uneori în tabăra cruciaților, deși erau primiți totdeauna cu dispreț, ba chiar cu lovituri. Trebuie spus că luxul și risipa căpeteniilor creștine atrăgeau aproape în fiecare cort tot felul de muzicanți, de curteni, de neguțători jidovi, de copti și de turci sau de făpturi din alte seminții răsăritene; astfel încât caftanul și turbanul, împotriva cărora era îndreptată cruciada din Țara Sfântă, nu însemnau totuși o apariție rară sau neliniștitoare în tabăra cruciaților.

În clipa când bătrânul pirpiriu ajunsese totuși atât de aproape încât trezi oarecum nedumerirea oamenilor de pază, își smulse deodată turbanul verde de pe cap, vădind că barba și sprâncenele îi erau rase ca la măscăricii de meserie, că obrazul lui ciudat, zbârcit, și ochii mici, negri, scânteietori, păreau să aparțină



unui nebun. „Joacă, marabutule!”<sup>18</sup> strigară ostașii obișnuiți cu apucăturile acestor nomazi; joacă, sau te biciuim cu corzile arcurilor, până ai să te învărtești în loc cum nu s-a învărțit încă titirez în mâna vreunui școlar!” Așa răcneau ostașii, mulțumiți că aveau pe cine să chinuiască, asemenea copilului care prinde un fluture sau descoperă un cuib de păsări. Ca și cum n-ar fi așteptat altceva decât să le facă pe plac, marabutul sări în sus și începu să se învărtească atât de repede, încât făptura lui pricăjită, slabă, cu obrazul încrețit, părea o frunză uscată învărtejită de un uragan. O singură șuviță de păr îi sălta pe capul chel și ras, ca și cum un duh nevăzut îl ținea de ea; într-adevăr, părea că rotirea aceasta vijelioasă, amețitoare, în timpul căreia piciorul jucătorului mai că nici nu atingea pământul, avea în ea ceva supranatural. Din vârtej, bătrânul sărea sprinten de colo-colo, apropiindu-se tot mai mult, pe nesimțite, de cortul regelui, astfel că, atunci când, după două sau trei salturi și mai îndemânatic, căzu la pământ istovit, se afla la o depărtare de cincisprezece pași de Richard.

— Dați-i apă, zise unul dintre ostași; totdeauna sunt însetați după jocul ăsta nebunesc.

— Apă ai zis, Long-Allen? răspunse un arcaș, privind cu dispreț spre jucător. Ție ți-ar plăcea să ți se dea doar apă după ce-ai făcut atât pe morișca?

— Să-l ia dracu dacă o să bea o picătură de apă, adăugă al treilea. O să-l învățăm pe spiridușul păgân să fie bun creștin și să bea numai vin de Cipru.

— Da, da – rosti al patrulea – și dacă o să se împotrivescă, aduci cornul pentru caii bolnavi.

Se alcătui numaidecât un cerc în jurul dervișului istovit, căzut la pământ, și în timp ce un ostaș înalt și voinic îl ridică, altul îi întinse o carafă mare cu vin.

Neputând să vorbească, bătrânul clătină din cap și îndepărtă cu mâna băutura neîngăduită de Profet. Cei dimprejur nu îngăduiră însă asemenea împotrivire.

— Cornul! Cornul! strigă unul dintre ei. Nu e mare deosebire între un turc și un cal de soi turcesc. O să i-l turnăm la fel.

— Pe Sfântul George, o să-l înăbușiți, zise Long-Allen. Și-apoi, ar fi păcat să risipim pentru un câine de păgân atâta vin.

— Tu nu-i cunoști pe turci, pe păgânii ăștia, Long-Allen, răspunse Henry Woodstall. Carafa cu vin o să-i învărtească mintea în partea ailaltă, nu ca în timpul jocului, și astfel o să-și vină în fire. Să se înăbușe! N-o să se înăbușe mai mult decât s-a înăbușit cățeaua neagră a lui Ben, cu unt.

— Și-apoi – adăugă Tomalin Blackless – de ce ți-ar părea rău să-i dăm acestui drac o înghițitură pe lumea asta, când știi bine că nici o picătură n-o să-i mai răcorească limba pe lumea ailaltă?

— Ce osândă grea, își dădu cu părerea Long-Allen. Și asta numai din pricină că e turc ca și taică-său. Dacă ar fi fost un creștin care s-a turcit, ar fi fost cu totul altceva; atunci cel mai fierbinte colț de pe cuptor ar fi fost castel de iarnă pentru el.

— Taci, Long-Allen, îl struni Henry Woodstall; află că limba ta e tot atât de lungă ca și brațele, și moș Francis o să-ți tragă un perdaf pentru treaba asta, așa cum s-a mai întâmplat când cu siriana aia drăguță, cu ochi negri. Uite cornul! Ei, hai, băiete, pune mâna și descleștează-i dinții cu pumnalul...

— Stai, stai! S-a cumițit! strigă Tomalin. Uite, uite, face semn să i se dea carafa. Lăsați-l în pace, băieți! E om de înțeleș. O *op sey es*, cum zice olandezul – stă blând ca un mieluşel. Ehei, ce-i și cu turcii ăștia ai tăi – e mult până-i urnești, c-apoi dau carafa pe gât până la fund.

Într-adevăr, dervișul băuse dintr-o înghițitură, sau se prefăcuse că bea tot vinul din carafa uriașă și, în clipa când o luă de la gură, deșartă, oftă adânc și

---

<sup>18</sup>Preot musulman, (n. t.)

roști numai atât: *Allah kerim*<sup>19</sup>. În clipa aceea, privitorii neasemuitei isprăvi izbucniră într-un hohot de râs atât de tunător, încât regele se trezi din îngândurare și, întinzând brațul spre soldați, strigă mânios:

— Hei, nemernicilor, n-aveți nici un respect, nici o urmă de rușine?

Amuțiră într-o clipă, cunoscând îndeajuns cu toții firea lui Richard, care adeseori îngăduia toată libertatea oamenilor săi, dar uneori îi strunea strașnic, deși această din urmă pornire era foarte rară. Căutând să se îndepărteze de rege, încercară să-l târască după ei și pe marabut; acesta însă, părând istovit de oboseală și amețit din pricina vinului băut, începu să geamă și să dea din mâini, împotrivindu-se să fie dus mai departe.

— Lăsați-l aici, nebunilor, roști în șoaptă Long-Allen către tovarășii săi. Pe Sfântul Cristof! O să-l mâniati într-atât pe Dikon al nostru, încât o să înceapă să învârtască pumnalul. Lăsați-l în pace, în mai puțin de o clipă o să adoarmă buștean.

În clipa aceea, regele se uită din nou aprins spre pâlcul ostașilor, și-atunci toți se grăbiră să se îndepărteze, lăsându-l la pământ pe dervișul care nu părea să mai fie în stare de vreo mișcare. O clipă mai târziu, totul se cufundă iarăși în tăcere, ca mai înainte.

## CAPITOLUL XXI

noapte,

ndreaptă

— Ucigaș înfierat,  
De urletele lupului condus,  
Cu pași furiși, parcă plutind în

Tarquinius ca un strigoi se-

Spre ținta lui.

*Macbeth*

Timp de un sfert de ceas, în fața cortului regesc, totul rămase cufundat într-o liniște adâncă. În prag, regele citea mai departe și cugeta, iar în fund, cu spatele întors spre ușă, robul nubian lustruia de zor scutul uriaș. Afară, la o sută de pași, ostașii de pază stăteau în picioare sau trântiți pe iarbă, jucând ca și mai înainte, dar în liniște de astă dată, în timp ce pe pajiștea ce-i despărțea de cort zăcea întins, ca un maldăr de cârpe, trupul nemișcat al marabut-ului.

Nubianul parcă ar fi ținut în mână un fel de oglindă, căci scutul pe care îl lustruise cu grijă era așa de sclipitor, încât în el se răsfrângeau toate lucrurile din afară.

Tot privind în oglinda lui, negrul îl zări deodată, cu mare mirare, pe marabut ridicând binișor capul și privind în juru-i, cu o grijă care nu părea să aibă deloc de-a face cu beția. De îndată ce se încredință că nu-l vedea nimeni, își lăsa numaidecât capul în țărână și, începând să se târască, aproape nezărit, ca și cum ar fi făcut-o fără voia lui, se apropie tot mai mult de cortul regelui, având grijă să se oprească din când în când și să rămână neclintit, ca păianjenul care înaintând spre pradă, face pe mortul ori de câte ori simte că e observat. Toate acestea îi dădură ceva de bănuieț etiopianului. Își încorda luarea aminte, pregătindu-se să sară în clipa în care ar fi fost nevoie. În acest timp, marabutul se apropia din ce în ce, ca un șarpe, ca un melc. În cele din urmă, ajungând la zece pași de rege, sări drept în picioare și, repezindu-se ca un tigrul, ajunse numaidecât în spatele lui Richard, învârtind un pumnal pe care îl avusese ascuns în mânecă veșmântului. Întreaga oștire n-ar fi fost în stare să-l scape pe viteazul monarh, dar nubianul își socotise tot atât de bine mișcările ca și fanaticul musulman, și înainte ca acesta să fi putut lovi, robul îi apucă zdravăn brațul. Atunci, întorcându-și mânia sălbatică asupra aceluia care-i pune în cale o piedică atât de neașteptată,

<sup>19</sup> Allah e îndurător, în limba turcă. (n. t.)

caregitul, căci el era, dădu nubianului o lovitură de pumnal, care însă nu-i făcu acestuia decât o zgîrietură la braț, în timp ce robul, mult mai puternic, izbuti să-l doboare la pământ pe răufăcător.

În clipa ceea, Richard, dându-și seama ce se petrecea în preajma lui, se ridică și, cu mai puțină uimire, mânie sau chiar luare aminte decât dai dovadă de obicei când alungi sau strivești o viespe, ridică jilțul pe care șezuse și, strigând numai atât: „Ha, câine!” sfărâmă țeasta nelegiuitului care țipă de două ori, întâia oară tare, a doua oară stins: *Allah acbar*<sup>20</sup> și-și dădu duhul la picioarele regelui.

— Strașnici oameni de pază! zise regele către arcași, cu ton muștrător și cu dispreț, fiindcă aceștia, atrași de zgomotul celor întâmplare, se îmbulzeau în fața cortului. Strașnici oameni de pază – mă lăsați să îndeplinesc cu mâinile mele treaba călăului! Tăceți, încetați odată cu larma voastră nesocotită! N-ați mai văzut turc mort? Haide, aruncați-i hoitul pe câmp, despărțiți-i capul de trup și puneți-l în vârful unei sulii, având grijă să fie cu fața spre Mecca, pentru ca netrebnicul să poată da seama mai lesne celui ce l-a îndemnat să săvârșească o astfel de ispravă, în ce chip și-a făcut datoria. În ce te privește, negrul și tăcutul meu prieten, adăugă el întorcându-se spre etiopian... Dar ce-i asta? Te-a rănit și încă cu o armă otrăvită, nu mai încapе îndoială, fiindcă cu un pumnal atât de bicisnic, dobitocul acela n-ar fi izbutit nici măcar să-mi zgîrie pielea de leu ce-mi acoperă trupul. Unul dintre voi să-i sugă otrava din rană: veninul n-are nici o putere asupra buzelor, e fatal numai când pătrunde în sânge.

Ostașii se priviră între ei încurcați și șovăitori, teama de o astfel de primejdie fiind mai puternică decât cea de moarte, teamă pe care de altfel nu o cunoșteau.

— Cum, ticăloșilor – urmă regele – sunteți prea gingași, ori frica de moarte vă ținutuește astfel?

— Nu teama de moarte, zise Long-Allen, pe care îl privise mai cu stăruință regele; dar n-aș prea vrea să mor ca un șoarece otrăvit, de dragul acestui dobitoc negru care se cumpără și se vinde la târg.

— Majestatea sa ne poruncește să sugem veninul dintr-o rană – rosti un altul – ca și cum ne-ar spune să înghițim o agrișă.

— Într-adevăr – răspunse Richard – n-am poruncit niciodată ceva, fără să fi fost gata eu însumi să îndeplinesc acea poruncă.

Și fără să mai stea pe gânduri, deși toți cei dimprejur încercau să-l oprească, iar nubianul se împotriva respectuos, regele Angliei își lipi buzele de rana robului negru, râzând de toate vorbele dojenitoare, înlăturând orice împotrivire. Îndată ce ridică buzele ca să-și tragă suflarea, în urma ciudatei fapte, nubianul se trase deoparte și, aruncând pulpana veșmântului peste rană, spuse, prin gesturi care arătau o hotărâre nestrămutată, dar respectuoasă, că nu mai voia ca monarhul să repete o faptă atât de umilitoare. Long-Allen se amestecă de asemenea, spunând că, pentru a-l împiedica pe rege să continue, își ținea la dispoziția negrului, cum îl numea el pe etiopian, buzele, limba și dinții și părea gata să-l înghită cu totul, dacă Richard și-ar fi apropiat din nou buzele de rană. Intrând împreună cu câțiva ofițeri, Neville își alătură împotrivirea la aceea a ostașilor.

— Haide-haide – strigă regele – nu mai faceți atâta larmă acum, când primejdia a trecut; rana e un fleac, întrucât abia a dat sângele. O mătă furioasă ar fi făcut o zgîrietură mult mai adâncă; în ce mă privește, ca măsură de prevedere, voi bea o anumită licoare, deși nu e nevoie.

Așa vorbi monarhul, poate rușinat întrucâtva de mărinimoasa lui înjosire, deși mărinimia lui izvorâse din omenie și recunoștință. Dar când Neville stăruia asupra primejdiei care îl amenința, Richard îl pofti să tacă.

— Nici un cuvânt, rogu-te. Să nu mai vorbim despre asta. N-am vrut decât

---

<sup>20</sup>Dumnezeu e atotputernic! (n. a.)

să arăt acestor netrebnici, pe cât de neștiutori, pe atât de fricoși, în ce chip s-ar putea ajuta unul pe altul, atunci când ar fi loviți cu sulite și cuțite otrăvite; dar – adăugă el – du nubianul în cortul tău, Neville... Mi-am schimbat hotărârea în privința lui... Să fie bine îngrijit... și bagă bine în cap... nu cumva să fugă; e mai prețios decât pare... Poate să umble în voie, dar să nu părăsească tabăra... Iar voi, bulldogi englezi, îndopați cu vin și carne de vacă, întorceți-vă la posturile voastre și aveți grijă să vegheați cu mai multă strășnicie. Să nu credeți că vă găsiți în Anglia, unde se luptă onorabil, unde potrivnicul te vestește înainte de a-ți da lovitură și îți strânge mâna înainte de a-ți frânge grumazul. În țara noastră privești primejdia în față și sabia nu se ascunde când lovește. Aici însă, se întrebuințează mănuașă de mătase în locul celei de fier, ți se taie gâtul cu o pană de turturică, ești înjunghiat cu acul unei agrafe de preț sau sugrumat cu șiretul unei femei... Haide, deschideți ochii, nu căscați gura; beți mai puțin și vegheați mai ageri, căci altfel vă pun stomacurile la o încercare care-o să-i înspăimânte și pe scoțieni.

Ostașii se îndepărtară rușinați și mohorâți spre posturile lor. Atunci Neville căută să-i arate monarhului primejdia iertării atât de grabnice a unei încălcări a datoriei și nevoia unei pilde într-o împrejurare atât de gravă, în care lăsaseră un ins atât de îndoielnic să se apropie la câțiva pași de cortul regelui...

Dar Richard îl întrerupse:

— Nu-mi mai vorbi despre asta, Neville; vrei poate să mă răzbun mai aspru pentru o primejdie ușoară de care a fost amenințată persoana mea, decât pentru pierderea flămurii Angliei? Stindardul nostru a fost furat, furat de un tâlhar, sau de un mișel, fără ca o singură picătură de sânge să fi curs pentru asta... Prietenul meu negru – adăugă Richard – după cum mă vestește sultanul, tu te pricepi să dezlegi tainele; îți voi dăruia aur cât greutatea ta, dacă vei putea descoperi, prin orice mijloc, vrăjmașul mai negru la suflet decât tine, care mi-a pătat astfel onoarea.

Mutul parc-ar fi vrut să vorbească, dar nu putu decât să îngâne niște sunete lipsite de înțeles; apoi își încrucișa brațele, își aținti privirea înțeleaptă asupra regelui și, drept răspuns, dădu din cap, în semn de încuviințare.

— Cum – strigă Richard, plin de bucurie și de nerăbdare – îți iei sarcina să luminezi această taină?

Robul făcu același semn de încuviințare.

— Dar în ce chip ne vom putea înțelege? Știi să scrii, prietene? Din nou un semn de încuviințare.

— Dați-i tot ce trebuie pentru scris; așa ceva se găsea mai lesne în cortul tatălui meu. Totuși, trebuie să fie pe undeva cerneală și o pană, dacă nu cumva căldurile astea blestemate au secat cerneala în călimări... Pe cinstea mea, omul acesta e un adevărat giuvaer, un diamant negru, Neville.

— Dacă îmi poate fi îngăduit – răspunse Neville – îmi voi da umila mea părere în această privință; e primejdios să ai de-a face cu astfel de oameni; trebuie să fie un vrăjitor, și vrăjitorii au legături cu vrăjmașul căruia îi place să semene neghina printre; spicele de grâu, să arunce vrajba printre noi și să...

— Tăcere, Neville; mai curând îți poți opri copoiul când a pornit pe urmele căprioarei, decât pe un Plantagenet care s-a hotărât să-și răzbune onoarea.

Robul, care în vreme ce erau schimbate aceste cuvinte, scrisese ceva, dovedind că se pricepea îndeajuns în acest meșteșug, se ridică și, ducând hîrtia la frunte, se plecă și o întinse regelui. Scrisese câteva rânduri în franțuzește, deși până atunci Richard îi vorbise în limba turcă.

„Lui Richard, neînvinsul și biruitorul rege al Angliei, din partea celui mai supus dintre robii săi. Tainele sunt cutiile pecetluite ale cerului; dar înțelepciunea poate găsi mijlocul de a deschide încuietura. Rânduiește astfel ca robul tău să stea într-un loc de unde să-i poată vedea trecând pe toți cei ce cârmuiesc oștirea,

unul după altul, și nu te îndoi că dacă cel care a săvârșit fapta se află printre ei, nelegiuirea va fi descoperită chiar de-ar fi ascuns-o sub șapte văluri.”

— Pe Sfântul George! strigă regele – iată cele mai înțelepte cuvinte! Neville, știi foarte bine că mâine se adună oștile și că principii au luat hotărârea ca, pentru ispășirea ocării adusă stindardului Angliei, căpeteniile oștirilor să defileze prin fața noului nostru stindard, așezat pe dâmbul Sfântul George, căruia îi vor da onorurile cuvenite. Fii sigur că ticălosul nu va cuteza să lipsească de la o asemenea solemnitate, de teamă ca lipsa lui să nu dea cumva de bănuț. Așează-l într-un loc bun pe sfetnicul nostru negru, și, dacă iscusința lui va fi în stare să descopere mîrșăvia, de celelalte mă voi îngriji eu.

— Regele meu – vorbi Neville cu sinceritatea unui baron englez – luați seama la ceea ce faceți. Abia am izbutit să înfăptuim din nou armonia într-un chip cu totul neașteptat în sânul sfintei noastre ligi: înțelegeți oare ca, întemeiat pe bănuiala unui rob negru, să sfâșiați rănile de-abia închise? Sau vreți să folosiți defilarea, menită să vă răzbune onoarea și să statornicească din nou unitatea principilor dezbinăți, ca un prilej pentru noi injurii și pentru ațâțarea vechilor certuri? Cred că nu mă exprim prea tare spunând că aceasta ar însemna să călcați singur jurământul pe care majestatea voastră l-a făcut adunării.

— Neville – îl întrerupse regele cu asprime – zeul tău te face bănuitor și necuviincios. Niciodată n-am făgăduit că nu voi lua măsurile de trebuință pentru descoperirea aceluia care a adus a-ceastă ocară onoarei mele; dacă aș fi făgăduit așa ceva, ar fi însemnat să mă lipsesc de regatul, de viața mea. Tot ceea ce am spus, a fost spus sub această rezervă: numai dacă ducele Austriei ar fi mărturisit din capul locului, bărbătește, că el a fost făptașul, din dragoste față de creștinătate, l-aș fi iertat.

— Dar – stăruie baronul – ce vă face să credeți că robul acesta, acest trimis al lui Saladdin, nu vă întinde o capcană?

— Linște, Neville; te crezi prea înțelept, și nu ești decât un cap fără minte. Să nu uiți ce ți-am spus despre omul acesta. În el e mai multă deșteptăciune decât poate încăpea în mintea ta nordică. Iar tu, prietene mut, pregătește-te să-ți îndeplinești făgăduiala, și pe cuvântul meu de rege că îți vei alege singur răsplata. Dar ia să vedem: mai scrie ceva!

Într-adevăr, mutul mai scrisese câteva rânduri pe care i le întinse regelui cu aceeași ceremonie; pe hîrtie se puteau citi următoarele: „Porunca regelui e legea robului său și nu se cuvine ca robul să-și ceară răsplata atunci când își face numai datoria...”

— Răsplată! Datorie! rosti regele întrerupându-și citirea. Vorbindu-i lui Neville în englezește, apăsa pe cuvinte cu înțeles. Răsăritenii aceștia – adăugă el – au cîștigat mult prin legăturile lor cu cruciații... încep să folosească limba cavalerismului... la te uită, Neville, cât pare de tulburat... Dacă n-ar fi culoarea, ai zice că se îmbujorează la față... Nu mi s-ar părea ciudat, dacă mi-ar înțelege cuvintele. Cunoscut foarte bine limbile străine.

— Bietul rob! Nu poate să îndure privirile majestații voastre, zise Neville. Nu e nimic altceva.

— Fie; dar iată – urmă regele, bătînd cu degetul în peticul de hîrtie și citind mai departe – rândurile acestea îndrăznețe ne dau de veste că credinciosul nostru mut are din partea lui Saladdin o scrisoare către lady Edith Plantagenet și ne întreabă cum ar putea să i-o înmâneze el însuși. Ce crezi despre această modestă dorință, Neville?

— Nu știu, sire, cum va privi majestatea voastră această neobrăzare; sunt sigur însă că robul care ar duce sultanului o astfel de misivă din partea noastră ar avea zilele numărate.

— Slavă Domnului – zise Richard – nu mă ispitește nici una din frumusețile lui pîrlite de soare; iar ca să-1 pedepsesc pe omul acesta fiindcă îndeplinește

poruncile stăpânului său, și asta chiar în ziua când m-a scăpat de la moarte, mi se pare c-ar fi o nedreptate prea mare. Și să-ți dezvălui o taină, Neville; căci deși negrul e de față, știi bine că n-ar putea să repete cuvintele, chiar dacă ar înțelege ce vorbim... De cincisprezece zile mă stăpânește o vrajă ciudată și nu știu cum să scap de ea... Cum mă slujește cu credință, parcă înadins urmează după aceea o grea ofensă din partea lui; pe de altă parte, acel pe care ar trebui să-l osândesc la moarte pentru trădare sau ofensă, nu e altul decât omul care mi-a făcut un bine ce cântărește mai greu decât vina lui și pentru care onoarea mă obligă să-l răsplătesc. În acest chip, îți dai seama că sunt lipsit de cea mai plăcută parte a îndatoririlor mele regești, întrucât nu pot nici să pedepsesc, nici să răsplătesc. Până în clipa în care înrâurirea acestui astru neprielnic va trece, nu voi rosti un singur cuvânt în legătură cu cererea acestui negru, decât că este neobișnuit de îndrăzneț și că cel mai bun mijloc de a găsi iertare în ochii mei ar fi descoperirea pe care mi-a făgăduit-o... Până atunci, Neville, nu-l scăpa din vedere și să fie ospătat precum se cuvine... Ascultă-mă – adăugă el în șoaptă – caută-l pe sihastrul din Engaddi și trimite-mi-l, fie el sfânt sau sălbatic, nebun sau înțelept; vreau să-i vorbesc în taină.

Făcându-i semn nubianului să-l urmeze, Neville se retrase, ieșind din cortul regesc uimit de cele văzute și auzite, dar mai cu seamă de purtarea ciudată a regelui. La drept vorbind, nimic nu era mai ușor decât să urmărești firul gândurilor și simțămintelor lui Richard, cu toate că de multe ori nu puteai ști cât timp aveau să dăinuiască, pentru că aripile morii nu sunt mai supuse vânturilor schimbătoare pe cât era regele față de pornirile sale. Dar în acea împrejurare se străduia într-atât să-și tăinuiască simțămintele, încât nu se putea ghici cu ușurință dacă gândul lui cu privire la noua slugă era stăpânit de nemulțumire sau de bunăvoință și ce înțeles ascundeau privirile pe care le îndrepta asupra-i din vreme în vreme. Binele pe care regele se grăbise să i-l facă nubianului, ca să înlăture primejdia ce s-ar fi putut ivi din pricina rănii, părea să tragă cumpăna înspre slujba pe care robul i-o făcuse regelui oprind brațul ucigașului. S-ar fi zis că între ei trebuia lămurită o socoteală mai veche, și că monarhul, neputând ști dinainte dacă la răfuială, avea să piardă ori să câștige, luase calea de mijloc, care nu-l îndatora la nimic, nici într-o împrejurare, nici în alta. Cât despre nubian, orice limbi europene ar fi știut, regele rămânea cu încredințarea că cel puțin engleza îi era cu desăvârșire necunoscută, deoarece, privindu-l cu luare aminte în timpul ultimei părți a convorbirii, își spusese că nu era cu puțință ca un om care înțelege o discuție în care e vorba despre *el*, să pară atât de nepăsător.

## CAPITOLUL XXII

aproape

Cine-i acolo? – Vino mai

Dragul meu prieten fizician.  
Sir Eustache Grey

Deșteptându-se, cavalerul Leopardului se pomeni în împrejurări atât de deosebite de acelea în care se aflase atunci când simțise că-l fură somnul, încât se întrebă dacă nu cumva era încă prada unui vis, sau dacă priveliștea nu se schimbase prin cine știe ce vrajă. În locul ierbei umede, era culcat pe un divan de o bogăție cu adevărat orientală; o mână binefăcătoare îl dezbrăcase de pieptarul de păr de cămilă pe care îl purta pe sub armură, înlocuindu-l cu un veșmânt de noapte din cea mai fină țesătură, peste care îi pusese o mantie largă de mătase. Se culcase sub palmierii deșertului și acum se trezise sub un strălucit baldachin de mătase, scânteind în cele mai aprinse culori ale cusăturilor chinezești; divanul era ascuns de un vâl străveziu, menit să-i apere somnul de gâzele care nu-l slăbiseră o clipă de când pusese piciorul în acele ținuturi.

Privi în juru-i, ca să se încredințeze că nu visa: tot ce-i cădea sub priviri se potrivea de minune cu bogăția divanului. O baie ce se mișca după dorință, făcută din lemn de cedru și căptușită cu argint, împrăstia aburi îmbibați cu cele mai îmbătătoare miresme. Pe o măsuță de abanos, așezată lângă pat, se afla un vas de argint, plin cu șerbet rece ca zăpada și cu gustul cel mai ales; setea pricinuită de licoarea adormitoare pe care o băuse făcu să i pară și mai plăcut. Ca să-și risipească cu desăvârșire greutatea pe care o simțea în trup, cavalerul hotărî să se îmbăieze numaidecât și se simți foarte înviorat după aceea. Se șterse cu prosoape de India și se gândi să-și îmbrace veșmintele lui aspre de războinic, ca să vadă dacă lumea se schimbase tot atât de mult afară ca și înăuntru. Își căută însă în zadar hainele; în locul lor găsi un veșmânt sarazin, făcut dintr-o țesătură de preț, alături de un iatagan și de un hanger, vrednice a fi purtate de cei mai aleși dintre emiri. Nu putu să vadă altceva în această dărnicie decât că luaseră pesemne hotărârea să-l facă a-și lepăda credința, întrucât se știa că înalta prețuire a sultanului față de cunoștințele și vitejia europenilor îl îndemna totdeauna să-i încarce de daruri pe cei ce, fiind prinși în lupte, se lăsau ispitiți să pună pe cap turbanul. Închinându-se cu toată smerenia, sir Kenneth hotărî să înfrunte o astfel de capcană; și ca s-o poată face cu și mai multă strășnicie, hotărî să nu se folosească decât cu mare cumpătare de bunăvoința oamenilor și de lucrurile scumpe ce-l înconjurau. Își simțea capul încă greu și mintea amorțită. Dându-și seama că nu putea să treacă pragul casei dezbrăcat cum era, se trânti din nou pe divan și adormi după câteva clipe. Deodată însă, auzi glasul lui Hakim care, din ușa cortului, îl întrebă cum stă cu sănătatea și dacă se odihnise îndeajuns.

— Pot să intru în cortul tău? adăugă el. Perdeaua de la intrare am găsit-o dată într-o parte.

— Stăpânul – răspunse sir Kenneth, hotărât să dea dovadă că nu-și uitase cătuși de puțin noua lui stare – stăpânul n-are nevoie de încuviințare ca să intre în cortul robului său.

— Dar dacă nu vin ca stăpân? întrebă El Hakim.

— Tămăduitorul are voie oricând să vină la patul bolnavului.

— În clipa aceasta nu vin nici ca tămăduitor; de aceea am cerut încuviințarea ca să intru sub acoperământul cortului tău.

— Oricine vine ca prieten, și pân-acum așa te-ai arătat în ochii mei, găsește casa prietenului totdeauna deschisă.

— Dar să zicem că nu vin nici ca prieten, spuse înțeleptul maur, vorbind în parabole ca toți cei de-un neam cu el.

— Vino cum îți face plăcere – spuse cavalerul, sâcâit de această vorbire ocolită; fii oricine dorești; știi foarte bine că nu stă nici în puterea nici în dorința mea să te împiedic de a intra.

— Atunci, află că vin ca vechiul tău dușman, dar ca un dușman mărinimos și deschis la cuget.

Astfel grăind, trecu pragul și în clipa când să se apropie de patul surghiunitului, cu toate că glasul rămânea al lui Adonbec, vraciul arab, înfățișarea, veșmântul și trăsăturile lui erau ale lui Ilderim din Kurdistan, pe nume Sheerkohf. Privindu-l, sir Kenneth se aștepta să-l vadă pierind, ca o nălucire scornită de închipuirea lui.

— E drept oare să rămâi uimit – vorbe Ilderim – tu, un războinic încercat, atunci când vezi că un ostaș se pricepe întrucâtva și la tămăduirea bolilor?... Știi, firește, nazarinene, că un călăreț dibaci se cuvine a fi destoinic să-și înhame calul, precum știe să-l și încalece; să se priceapă a-și căli iataganul, precum știe să-l și mânuiască în lupte; să-și poată lustrui armele, precum știe să și poarte și, mai cu seamă, să fie în stare a lecui rănile, precum știe să le și pricinuiască.

În timp ce sarazinul vorbea, cavalerul creștin închise ochii de mai multe

ori; cât îi ținea închiși, înfățișarea lui El Hakim, cu benișul lui fluturător și lung, de culoare închisă, cu căciula tătarască trasă pe ochi, cu mișcările lui pline de înțelepciune, îi stăruia viu în minte; dar de îndată ce-i deschidea, bogatul și falnicul turban scânteietor de nestemate, ușoara cămașă de zale, bătută în oțel și în argint, care strălucea și sclipea la fiecă mișcare a trupului, în sfârșit, trăsăturile lipsite de recea lor asprime, un obraz mai puțin ars de soare, chipul limpezit din stufăria bărbii negre (acum tăiată frumos și pieptănată cu multă îngrijire), toate acestea i-l aminteau pe războinic, iar nicidecum pe înțelept.

— Tot uimit ești? întrebă emirul. Ai străbătut lumea cu o minte atât de puțin înțelegătoare ca să te miri că oamenii nu sunt întotdeauna ceea ce par?... Oare tu însuși ești omul care pari a fi?

— Nu, pe sfântul Andrew – strigă cavalerul – întrucât trec drept un mișel în tabăra creștinilor, iar eu am cugetul împăcat, știind că sunt un om cinstit, cu toate c-am greșit.

— Așa te-am judecat și eu, și întrucât am mâncat sare împreună, m-am socotit dator să te smulg ocării și ghearelor morții. Dar pentru ce rămâi culcat, când soarele s-a înălțat de mult în slăvi? Sau veșmintele care au fost încărcate pe cămile sunt nevrednice să-ți acopere trupul?

— De bună seamă că nu-s nevrednice, dar nu se potrivesc cu starea mea; dă-mi straiul unui rob, nobile Ilderim, și-1 voi îmbrăca bucuros, dar nu mă pot împăca cu gândul să port veșmântul unui războinic din Orient și turbanul musulmanului.

— Neamul tău, nazarinene, e atât de bănuitor încât nu se poate să nu fie el însuși bănuț. Nu ți-am spus oare că Saladdin înțelege să-i primească în sânul credinței musulmane numai pe cei ce se simt ei înșiși în stare să îmbrățișeze legea Profetului? Silnicia și înșelăciunea sunt străine gândurilor sale pentru răspândirea adevăratei credințe. Când un orb vede din nou, printr-o minune, aceasta-i voia lui Dumnezeu – crezi tu că s-ar pricepe să-i lumineze ochii vreun tămăduitor de pe pământ? Nu. Un astfel de tămăduitor ar putea doar să-și chinuiască bolnavul cu uneltele sale, sau să-i aline vremelnice suferința cu balsamurile și leacurile sale, lăsându-l însă pradă întunericii adânc. Tot așa se petrece și cu orbirea minții. Dacă printre franci sunt mulți aceia care, numai de dragul avuțiilor acestei lumi au primit turbanul Profetului și urmează legile lui Ismail, ocara să cadă pe cugetul lor. Ei înșiși au căutat momeala, nu le-a fost pusă dinainte de sultan. Atunci, la judecata de apoi, când își vor primi osânda ca fățarnici, în străfundurile gheenei, mai prejos decât creștinii și jidovii, decât vrăjitorii și închinătorii la chipuri cioplite, când vor fi osândiți să mănânce roadele pomului tacun, căpățânile diavolilor, vina va fi a lor și nu a sultanului, și ei o vor ispăși. Așadar, poartă fără nici o remușcare și fără nici o bănuială veșmântul ce ți-a fost dăruit; căci dacă ai să te duci în tabăra lui Saladdin, îmbrăcăminte ta obișnuită te-ar putea supune la cele mai supărătoare iscodiri și chiar la ocări.

— Dacă am să mă duc în tabăra lui Saladdin?... Vai, dar mai pot oare să fac ce vreau, nu sunt dator să te urmez pretutindeni?

— Voința ta însăși să-ți călăuzească pașii, tot așa cum vântul spulberă oriunde îi place nisipul pustiei. Strălucitul vrăjmaș care s-a luptat cu mine și era cât pe ce să-mi cucerească iataganul, nu poate fi robul meu, asemenea celui ce se târăște la picioarele mele. Dacă bogăția și puterea te-ar face să te apropii de noi, ți le-aș făgădui; dar cel ce n-a vrut să primească darurile sultanului, atunci când sabia îi atârna deasupra capului, nu le va primi, știu prea bine, nici acum când e în voia lui să aleagă.

— Dovedește-ți încă o dată mărinimia în toată înălțimea ei, nobile emir, încetând de a-mi făgădui o răsplată pe care cugetul meu n-o poate îngădui, răspunse sir Kenneth. Mai degrabă, lasă-mă să-ți fac dovada recunoștinței pe care o datorez bunăvoinței tale cavalești și măreției tale sufletești, de care nu



sunt vrednic.

— Nu spune că ești nevrednic, – îl întrerupse Ilderim, nu înțelegi că în urma vorbelor pe care le-am schimbat și a povestirilor tale în legătură cu frumusețile de la curtea lui Melech-Ric, am cutezat să-mi iau altă înfățișare și să pătrund în tabăra lui? Prin aceasta mi-ai dat prilejul unei încântări cum n-am mai simțit în viața mea, și cum n-am să mai simt până în clipa când slăvile raiului se vor deschide dinaintea ochilor mei.

— Nu te înțeleg, zise Kenneth, când îmbujorându-se la față, când pălind, deoarece își dădea seama că vorbele luau o întorsătură foarte gingașă.

— Nu mă înțelegi! strigă emirul; dacă privești care m-a încântat în cortul regelui Richard a scăpat vederii tale, am să te socotesc mai nătâng ca un măscărici. E adevărat că în clipa aceea te amenința osânda morții; eu, însă, chiar dacă mi-ar fi fost retezat capul, cea din urmă privire a ochilor mei încetoșați de moarte s-ar fi îndreptat, ca într-un farmec, spre încântătoarea făptură, și capul meu s-ar fi rostogolit la picioarele minunatei hurii, ca să atingă cu buzele tremurătoare marginea veșmântului ei... Această regină a Angliei, care prin frumusețea ei tulburătoare merită să fie regina întregului pământ... Câtă duioșie în ochii ei de peruzea!... Câtă strălucire în cosițele ei de aur!... Pe mormântul Profetului, nu-mi vine să cred că huria care îmi va întinde cupa de adamant a nemuririi va fi vrednică de o mai înflăcărată mângâiere...

— Sarazinule – rosti cu asprime sir Kenneth – vorbești de soția lui Richard al Angliei, despre care bărbații nu gândesc și nu vorbesc ca despre o femeie ce poate fi râvnită, ci ca despre o regină la care trebuie să te închini.

— Să am iertare – răspunse maurul – uitasem evlavie cu care priveți voi partea femeiască, pe care o socotiți mai potrivită să fie privită cu încântare și cu evlavie, decât dorită și stăpânită. Dar întrucât ceri atâta cinstire pentru făptura aceea atât de gingașă, în care totuși fiecă mișcare, pas, privire, arată o adevărată femeie, cred că nimic altceva decât o dragoste pământească nu poate insufla cealaltă făptură, cu cosițe negre și cu privirea atât de măreață. Mărturisesc că înfățișarea ei aleasă dezvăluie totodată tărie și nevinovăție... Și totuși, te încredințez că în anume împrejurări, și ea ar mulțumi iubitului cutezător care ar iubi-o ca pe o muritoare, iar nicidecum ca pe o zeiță.

— Cinstește pe ruda lui Inimă-de-Leu – rosti Kenneth în prada mâniei pe care nu și-o mai putea stăpâni.

— S-o cinstesc! răspunse emirul în zeflemea. Pe sfinta Kaaba, dacă o voi cinsti, va fi numai ca logodnică a lui Saladdin.

— Sultanul păgân e nevrednic să sărute urma picioarelor prințesei Edith Plantagenet, strigă scoțianul, sărind jos de pe divan.

— Ah, ah, ce-a spus ghiaurul? rosti emirul ducându-și mâna la prăselele hangerului, în timp ce fruntea lui se înroșise ca arama, iar zvâcnirile gurii și ale obrazului făceau să-i tremure fiecă fir din barbă, de parcă fiecare dintre ele ar fi avut viață.

Cavalerul scoțian, care ținuse piept mâniei de leu a lui Richard, nu se lăsă tulburat de furia de tigrul a sarazinului.

— Ceea ce ai auzit – răspunse el, încrucișându-și brațele pe piept cu nepăsare. Dacă-ăș avea mâinile dezlegate, aș fi în stare s-o strig sus și tare, luptând împotriva întregii lumi, și n-aș socoti isprava cea mai grozavă din viața mea, să înfrunt cu sabia treizeci de coase sau treizeci de ace ca acestea, adăugă el, arătând cu degetul iataganul și hangerul emirului.

În timp ce sir Kenneth rostea aceste vorbe, sarazinul căută să se liniștească, desprinzându-și mâna de pe armă, ca și cum ar fi făcut mișcarea fără voia lui; totuși urmă cu destulă mânie:

— Pe iataganul Profetului – zise el – care e totodată cheia cerului și a iadului, însemnează că nu ții mult la viață, frate, atunci când rostești astfel de

cuvinte! Crede-mă, dacă mâinile ți-ar fi dezlegate, cum spui, un adevărat credincios le-ar da atât de mult de lucru, încât te-ar cuprinde dorința să le știi mai bine încheștate în verigi de fier... Dar îmi dau seama că mâinile îți sunt legate în clipa aceasta – adăugă sarazinul cu glas mai prietenos – legate din pricina însăși a pornirilor tale, gingașe și cavaleriești, și n-am de gând, cel puțin deocamdată, să le dezleg. Ne-am pus la încercare puterile și vitejia în altă împrejurare; poate că ne vom mai întâlni pe câmpul de bătaie, și atunci – rușine aceluia care va fugi cel dintâi din fața vrăjmașului!... Dar în clipa de față suntem prieteni și m-aștept din parte-ți la ajutor, iar nicidecum la înfruntări și vorbe de ocară.

— Suntem prieteni, întări cavalerul.

Urmă un răstimp de tăcere, în care înflăcăratul sarazin străbătu cortul de colo-colo, cu pași mari, ca leul care, zice-se, după ce s-a aprins de mânie, face astfel ca să-și domolească clocotul sângelui, mai înainte de-a se trânti în culcuș. Europeanul, mai rece, părea netulburat; dar, fără îndoială, căuta și el să-și potolească înverșunarea care-i fusese atât de neașteptat trezită.

— Să judecăm lucrurile în liniște, rosti în cele din urmă sarazinul; știi că pot lecui suferințele și e scris că cel ce dorește să se tămăduiască nu trebuie să se ferească de atingerea tămăduitorului... Așadar, am să pun degetul pe rană... O iubești pe această rudă a lui Melech-Ric... Ridică vâlul ce-ți acoperă gândurile, sau, dacă vrei, nu-l ridica, dar află că ochii mei pătrund prin el.

— Am iubit-o – răspunse sir Kenneth după un răstimp de îngândurare – așa cum un om iubește numai darurile cerului; și i-am căutat privirea, așa cum păcătosul caută iertarea cerului.

— Și n-o mai iubești?

— Vai, nu mai sunt vrednic de o asemenea iubire! Dar să nu mai vorbim despre asta, rogu-te; orice cuvânt al tău mă doare ca împunsătura unui pumnal.

— Dă-mi voie să-ți mai pun o singură întrebare: atunci când tu, un războinic necunoscut și sărac, ți-ai înălțat privirea atât de cutezător, aveai vreo nădejde de izbândă?

— Iubirea nu poate trăi fără nădejde; iubirea mea însă era mai mult un fel de deznădejde; era ca gândul corăbierului naufragiat, aflat în voia valurilor, care, înotând din talaz în talaz, zărește din când în când, în zare, lumina farului, și știind că acolo e pământ, își îndreaptă neconținut privirea spre steaua mântuirii lui, deși sleirea puterilor îl vestește că nu va ajunge nicicând până la ea.

— Și-acum, nădejile ți s-au înecat și această stea a mântuirii s-a stins pentru totdeauna?

— Pentru totdeauna, adevări sir Kenneth, sugrumat, ca și cum glasul lui ar fi ieșit dintr-un mormânt năruit.

— Eu cred – spuse sarazinul – că dacă ceea ce îți lipsește ție este doar acea stea, acea licărire a fericirii pe care ai avut-o până acum, lumina farului tău ar putea fi aprinsă din nou, nădejdea ta ar putea fi pescuită din valurile în care s-a scufundat, și tu însuși, bunule cavaler, ai putea să începi a-ți urmări iară nălucirile unui vis de neatins, ca și lumina lunii; căci dacă mâine ți-ai cuceri iară faima umbrită azi, aceea pe care o iubești nu va fi mai puțin odraslă regească și logodnica făgăduită lui Saladdin.

— Cât aș vrea să fie altfel, răspunse scoțianul. Și dacă m-aș... Se opri, ca un om care se sfiește să se laude într-o clipă în care spusele lui nu pot fi puse la încercare. Sarazinul zâmbi sfârșindu-i vorba:

— Ai vrea să-l înfrunți pe sultan într-o luptă dreaptă?

— Chiar dacă s-ar întâmpla aceasta, Saladdin n-ar fi nici cel dintâi, nici cel mai viteaz musulman dintre toți cei care au cunoscut ascuțișul lăncii mele.

— Se poate, dar mi se pare că sultanul ar socoti cu totul nepotrivit să-și primejduiască în felul acesta norocul de a avea o logodnică de sânge regesc și

izbânda într-un mare război.

— L-aș putea întâlni pe câmpul de luptă, rosti cavalerul, a cărui privire se aprinse de nădejde la un astfel de gând...

— Acolo îl vei întâlni totdeauna și nu e obișnuit să dea pîteni calului atunci când vede că are în față un viteaz... Dar n-aveam de gând să vorbesc despre sultan. Să ne întoarcem la ceea ce voiam să-ți spun. Într-un cuvânt, dacă ar fi o mulțumire pentru tine ca regele Richard să descopere, cu ajutorul tău, pe ticălosul care a furat flamura Angliei, eu te pot ajuta; firește, dacă vrei să te lași îndrumat, căci Lacman a spus: „Dacă pruncul vrea să meargă, doica e datoare să-i călăuzească pasul, iar dacă neștiutorul vrea să înțeleagă, înțeleptul trebuie să-l învețe.”

— Și tu ești un înțelept, Ilderim, deși sarazin; și tu ești mărinimos, deși păgân; mi-am dat seama și de una și de alta. Așadar, călăuzește-mă în această faptă și, dacă nu-mi vei cere nimic care să fie împotriva cinstei și a credinței mele creștinești, te voi urma fără șovăire. Fă ceea ce mi-ai spus și după aceea ia-mi viața!

— Ascultă: câinele tău s-a însămătoșit pe deplin, mulțumită acelui leac dumnezeiesc care tămăduiește oamenii și dobitoacele, înțelepciunea acestui dobitoc îți va da putința să-i descoperi pe cei care au vrut să-l răpună.

— Ah, acum înțeleg; cum de nu m-am gândit la asta?

— Dar spune, n-ai în tabără un slujitor sau un scutier care să cunoască acest câine?

— În clipa în care m-așteptam să primesc moartea, am trimis în Scoția, cu scrisori, la cei dragi, pe credinciosul meu scutier, care îți datorează viața... Nimeni altul nu cunoaște câinele... Eu însă sunt îndeajuns de cunoscut... Aș fi cunoscut și numai după glas în tabără, unde n-am fost cel din urmă, luni de-a rândul.

— Vă veți schimba înfățișarea și tu, și câinele, în așa chip că nimeni n-o să vă mai cunoască... Îți spun că nici fratele tău de arme, nici fratele tău de sânge nu te vor descoperi dacă ai să te lași călăuzit de sfaturile mele. M-ai văzut făcând lucruri și mai grele... Acel ce poate să-i smulgă pe cei urșiți pieirii dintre umbrele întunecate ale morții, poate să încețoșeze privirile celor vii. Ascultă-mă însă: într-un singur chip te vei bucura de această bunăvoință: să duci o scrisoare din partea lui Saladdin rudei lui Melech-Ric, al cărui nume poate fi rostit tot atât de greu de buzele noastre, ale răsăritenilor, pe cât de încântătoare e frumusețea ei pentru ochii noștri.

Sir Kenneth rămase pe gânduri mai înainte de-a răspunde, iar sarazinul, băgând de seamă că nu șovăie, îl întrebă dacă nu îi era teamă să aducă la îndeplinire o astfel de sarcină.

— Nu, chiar dacă m-ar aștepta moartea, răspunse sir Kenneth. M-am gândit însă dacă cinstea îmi îngăduie să duc o scrisoare din partea sultanului și dacă se cuvine ca lady Edith să primească o asemenea scrisoare din partea unui prinț păgân.

— Pe capul lui Mahomed și pe cinstea mea de războinic! strigă emirul. Pe mormântul din Mecca și pe sufletul părintelui meu, îți jur că această scrisoare e alcătuită cu cea mai neîntinată cuviință. Mai degrabă ar putea cântecul privighetoarei să ofilească trandafirul pe care l-a îndrăgit, decât ar mârni cuvintele lui Saladdin auzul frumoasei verișoare a regelui Richard.

— Atunci - rosti cavalerul - voi duce scrisoarea sultanului cu toată credința, ca și cum aș fi vasalul său; de bună seamă că în afară de această sarcină, pe care o voi duce la îndeplinire, sunt dintre toți oamenii cel mai puțin hotărât să-i slujească de mijlocitor sau de sfetnic în ciudata lui poveste de dragoste.

— Saladdin e om de inimă - răspunse emirul - și nu va da pîteni calului ca să facă o săritură pe care acesta n-o poate face... Vino în cortul meu - adăugă

el – acolo ai să capeți o înfățișare prin care, ca și prin întunericul nopții, nu va străbate nici un ochi. Atunci vei putea să mergi prin tabăra nazarinenilor ferit de ochii muritorilor, ca și cum ai avea în brâu un inel vrăjit.

## CAPITOLUL XXIII

ridicat

schimbat;

lor

chinuitor.

În semn de vrajă mâna sus a

Și în pustiu deodată totul s-a

lar toate ciudățeniile din jurul

Par plăsmuirea unui vis

Astolfo, *Romanță*

Dar să ne întoarcem puțin în urmă, la clipa în care nefericitul cavaler al Leopardului fusese dăruit de regele Richard vraciului arab, aproape în robie și astfel, alungat din lagărul cruciaților în rândurile cărora strălucise de atâtea ori. Uluit, cu simțământul aceuia care căzând din vârful muntelui într-o prăpastie și scăpând totuși cu viața, abia mai poate să se târască fără să-și dea seama ce se întâmplă cu el, își urmă noul stăpân, căci așa trebuia să-l numească de acum încolo pe Hakim, până la corturile maurilor, unde se aflau însoțitorii și lucrurile de trebuință ale înțeleptului. Ajuns la cort, se trânti, fără să rostească o vorbă, în culcușul acoperit c-o piele de bivoliță, pe care i-l arătă călăuza sa și, ascunzându-și fața în mâini, gemu amar, ca și cum inima ar fi fost gata să-i sară din piept. Vrăciul, care poruncește numeroaselor lui slugi să pregătească totul pentru plecare, aceasta urmând să se petreacă a doua zi, în revărsatul zorilor, îl auzi și, înduioșat peste măsură, își întrerupse îndeletnicirile și se lăsă jos, lângă nefericitul cavaler, ca să-l mângâie, încrucișându-și picioarele sub el, după obiceiul orientalilor.

— Prietene – zise el – nu-ți pierde cumpătul, căci, așa cum spune poetul, e mai bine pentru cineva să fie sluga unui stăpân cumsecade decât robul pornirilor lui nesocotite. Hai, ține-ți firea, gândește-te că dacă Isuf ben lagub a fost vândut de frații lui faraonului din Egipt, regele tău te-a dăruit cuiva care îți va fi ca un frate.

Sir Kenneth făcu o efortare ca să-i mulțumească lui Hakim; dar inima prea îi era grea și murmurul de neînțeles pe care se străduia să-l scoată drept mulțumire, îl făcu pe bunul vrăci să se lipsească de neputincioasele lui mângâieri. De aceea, își lăsă robul, sau oaspetele, să-și descarce amărăciunea în voie și, poruncind să se facă pregătiri pentru plecarea de a doua zi, se așeză pe covorul din cort ca să ia o gustare. După ce se îndestulă, aceleași merinde îi fură dăruite și cavalerului scoțian; dar, deși robii îi făcuseră cunoscut că drumul de a doua zi avea să fie greu și că foarte târziu le stătea în putință să facă un popas pentru hrană, sir Kenneth nu-și putu înfrânge dezgustul pentru orice fel de mâncare și nu izbutiră să-l înduplece să ia în gură altceva decât apă rece. Rămase treaz mult timp după ce vrăciul arab își făcuse rugăciunea obișnuită și se lăsase furat de somn, și ținea ochii încă deschiși, la ceasul târziu din noapte, când slugile începură să se miște. Această mișcare, deși nu era însoțită de cuvinte sau de zgomote, îl făcu să înțeleagă că se încărcau cămilele și se pregăteau de plecare, în timpul acestor pregătiri, cel din urmă care fu tulburat, în afară de vrăci, fu cavalerul scoțian, căruia abia pe la trei dimineața, un fel de majordom sau de intendent veni să-i dea de veste că trebuia să se scoale. Se supuse fără o vorbă și îl urmă în lumina lunii, spre locul unde erau adunate cămilele, dintre care cele mai multe erau încărcate cu poveri; una singură îngenuncheară și părea că-și așteaptă încărcătura. Ceva mai departe se zăreau câțiva cai cu hățurile și șeile puse. Hakim însuși se ivi curând și sări în șa pe atât

de sprinten pe cât îi îngăduia gravitatea lui, apoi dădu poruncă să i se aducă și lui Kenneth un cal pe care-l arătă el însuși. Un ofițer englez avea însărcinarea să-i călăuzească prin mijlocul taberei cruciaților și să vegheze asupra-le. Totul fiind pregătit, cortul fu ridicat cu o grabă uimitoare, iar pânzele și stâlpii fură încărcați pe cea din urmă dintre cămile. Când vraciul rosti solemn versetul din Coran: „Domnul să ne fie călăuză, iar Mahomed ocrotitor în pustie ca-n brazda roditoare”, întreaga caravană se puse în mișcare.

Străbătând lagărul, oamenii de pază îi recunoscură și-i lăsară să treacă netulburați; câțiva cruciați mai zeloși mormăiră totuși felurite ocări la adresa Profetului. În cele din urmă caravana se înșirui pentru drum, luându-și măsuri de apărare. Doi sau trei călăreți porniră înainte, ca avangardă; alți doi rămaseră în urmă, la o bătaie de archebuză, și în clipa când întinderea câmpiei îngădui, alți câțiva se desprinseră din rânduri ca să vegheze de o parte și de alta. Înaintau în bună rânduială, în timp ce sir Kenneth aruncă o ultimă privire asupra lagărului învăluit în razele lunii, din care se simțea alungat, lipsit de onoare și de libertate, departe de flăcările strălucite sub care nădăjduise să-și cucerească faima, departe de corturile cavalerilor, departe de creștinătate și... de Edith Plantagenet. Hakim, care mergea alături de el, îi spuse, cu glasul lui mângâietor, grav, că nu era înțelept să privească în urmă atunci când drumul se deschidea înainte. În timp ce Adonbec vorbea, calul, sau mai bine zis iapa lui sir Kenneth, făcu o săritură atât de primejdioasă, de parcă ar fi vrut să adevărase povăța. Asta îl sili pe scoțian să fie cu mai multă băgare de seamă, părând că iapa ar vrea să scape din frâu; totuși, se cumințea lesne, îndată ce era strunită, și înainta într-un pas foarte vioi.

— Însușirile acestui cal – rosti înțeleptul Hakim – sunt asemenea acelorale soartei omenești: atunci când pasul îi e liniștit și măsurat, călărețul trebuie să fie cu cea mai mare băgare de seamă ea să nu cadă din șă; tot astfel, atunci când suntem în culmea propășirii, se cuvine să fim mai înțelepți și mai ageri ca oricând, pentru a preîntâmpina nenorocirea.

Un stomac îndestulat nu vrea să mai primească nici o lingură de miere. Tocmai de aceea, cavalerul nostru, împovărat de umilinți și de supărări, simți că-i cuprins de nerăbdare auzind că nenorocirea lui e folosită mereu ca prilej de parabole și zicale, oricât ar fi fost ele de înțelepte și de potrivite cu starea în care se afla.

— Mi se pare – rosti el morocănos – că nu e nevoie să mi se dea încă o pildă despre nestatornicia soartei; și poate că ți-aș mulțumi, înțeleptule Hakim, pentru alegerea calului, dacă neastâmpăratul dobitoc m-ar trânti așa ca să-mi frâng grumazul.

— Frate – răspunse arabul – vorbești ca toți acei ce și-au pierdut judecata... Tu îți spui în inima ta că înțeleptul ar fi trebuit să-ți dea ție, ca unui oaspete, calul mai tânăr și mai bun și să-l fi păstrat pentru dânsul pe cel mai bătrân; află însă că metehnele calului bătrân pot fi strunite de dârzenia călărețului tânăr, în timp ce înfocarea calului tânăr cată să fie ținută în frâu de cumpățul călărețului mai bătrân.

Astfel grăi înțeleptul, dar sir Kenneth nu-i răspunse nimic și vorbele n-aveau cum să se mai înfiripe. Obosit să tot dea povețe și să mângâie un om care nu voia să fie mângâiat, vraciul făcu semn unuia dintre însoțitorii săi, poruncindu-i să se apropie.

— Hasan – zise el – vrei să ne povestești ceva ca să ne mai treacă de urât pe drum?

Hasan, de meșteșugul lui povestitor și stihuitor, văzând că era nevoie de el, căută să-și dovedească priceperea.

— Stăpân al palatului vieții – îi răspunse el vraciului – tu, în fața căruia îngerul Azrael își desface aripile și-și ia zborul; tu, mai înțelept decât Soliman ben

Daud<sup>21</sup>, pe veșmântul căruia era scris adevăratul nume al celui care stăpânește duhurile stihilor, ferească cerul ca în vreme ce urmezi calea binefacerii, purtând leacul și nădejdea oriunde sosești, călătoria ta să fie atinsă de urât, din lipsă de cântec sau de poveste! Robul tău, atâta vreme cât sta-va în preajmă-ți, fi-va gata oricând să-și descarce comorile tinereții de minte, precum își revarsă apele izvorul din adâncuri ca să-l răcorească pe drumet.

După aceste vorbe, Hasan își întări glasul și începu o poveste de dragoste și de vrăji, amestecată cu isprăvi războinice și împodobită cu sclipitoare crâmpoie din stihurile poezilor persani, pe care povestitorul părea să-i cunoască bine. Însoțitorii vrăciului, în afară de călăuzele cămilelor, se apropiară în mare număr de povestitor, îmbulzindu-se pe cât putea să îngăduie cinstirea pe care o dădeau stăpânului, bucurându-se de plăcerea pe care întotdeauna o simt răsăritenii la auzul poveștilor. În orice altă împrejurare, deși nu prea cunoștea limba, sir Kenneth ar fi ascultat cu mai multă luare aminte o astfel de poveste, care, deși alcătuită de o închipuire mult mai înflăcărată și tâlcuită într-un grai mai înflorit și mai colorat, avea totuși o mare asemuire cu multe din cântecele de vitejie cunoscute pe atunci în Europa. Dar în starea în care se găsea, de-abia dacă își dădu seama că de mai bine de două ceasuri, un om din mijlocul călăreților povestea și cânta, mlădiindu-și glasul după felurile întâmplări din povestire și făcându-i pe ascultători, când să murmure surd, bucuroși, când să rostească cuvinte de adevărată uimire, sau să ofteze și să lăcrimeze; ba, adeseori chiar, lucru cu totul neobișnuit la astfel de ascultători, zâmbeau și râdeau. Oricât de adâncit ar fi fost în amărăciunile lui, luarea aminte a surghiunitului fu izbită deodată de urlatul stins al unui câine închis într-o cușcă de papură, legată pe spatele unei cămile, în care recunosc, ca orice vânător încercat, glasul credinciosului său copoi. Acel urlat jalnic arăta că dobitocul simțise că stăpânul lui se afla pe aproape și-i cerea, în felul lui, ajutor ca să-și dobândească iar libertatea.

„Vai, bietul meu Roswall – își zise în sine cavalerul – tu ceri ajutorul cuiva a cărui robie e mult mai grea decât a ta... N-am să arăt că te-am auzit și n-am să-ți întorc semnele de iubire, ca să nu fac și mai amară despărțirea noastră.”

Așa trecură acele ceasuri ale nopții și ale zorilor, cețoase, mohorâte, care par, în inima Siriei, un fel de amurg al dimineții. Dar când cea dintâi geană de lumină a soarelui se ivi în zare, când cea dintâi rază săgeta scânteind în picăturile de rouă care înveșmântau pustiul, glasul tunător al lui El Hakim îl stăvili dintr-o dată pe acel al povestitorului, trimițând peste nisipuri chemările solemne pe care muezinii le strigă în fiecare dimineață din înălțimea minaretelor: „La rugăciune! La rugăciune! Allah il Allah! La rugăciune! Mahomed e Profetul lui Dumnezeu! La rugăciune! La rugăciune! Vremea fuge și vă scapă! La rugăciune! Ziua judecății se apropie!” într-o clipită, toți musulmanii săriră de pe cai și, întorcându-se cu fața spre Mecca, îndepliniră în nisip ritualul spălării, pe care în alte împrejurări, credincioșii Profetului sunt datori să-l facă cu apă. Printr-o scurtă dar caldă rugăciune, cerură cu toții ocrotirea lui Allah și a Profetului, precum și iertarea păcatelor.

Sir Kenneth însuși, deși mintea și prejudecățile lui se răzvrăteau văzându-și tovarășii de drum cuprinși de ceea ce pentru el nu era altceva decât un act de idolatrie, nu se putu împiedica să nu respecte ruga caldă, pornită din inimă, a acestor oameni, și să nu fie îndemnat de însuflețirea lor să-și ridice glasul spre cer cu cea mai adâncă smerenie, uimit de acele simțăminte noi, care îl putuseră face să însoțească în rugăciune, deși cu alt soi de cuvinte, tocmai pe sarazini, a căror idolatrie o socotea o nelegiuire ce necinstea acea țară unde se săvârșiseră minuni atât de dumnezeiești, și în care sunase ceasul mântuirii. Totuși, pornirea lui cucernică, deși izvorâtă dintr-o tovarășie atât de ciudată, țâșnise din simțământul îndatoririlor lui religioase, având darul să-i învioreze sufletul răvășit

---

<sup>21</sup>Solomon, fiul lui David. (n. t.)

de nenorocirile ce-l loviseră.

Apropierea cinstită, fără fățarnicie, a creștinului de dumnezeire îi alină durerea; atunci de ce să-l plictisim pe Dumnezeu cu rugăminți, când îl hulim cârtind împotriva poruncilor sale? Sau după ce am tot dat zor în ruga noastră cu deșertăciunea și zădărnicia lucrurilor pământești prin asemuire cu veșnicia, încercăm să-l înșelăm pe Atotștiutorul, îngăduind patimilor omenești să pună din nou stăpânire pe sufletul nostru, îndată după chemarea fierbinte a cerului! Dar sir Kenneth nu făcea parte dintre oamenii aceștia. Se simțea alinat, întărit, gata să săvârșească sau să îndure orice i-ar fi fost hărăzit.

În cele din urmă, sarazinii se aruncară din nou în șa și își urmară drumul. Povestitorul Hasan înnodă iară firul povestirii; dar nu mai fu ascultat cu aceeași luare aminte. Un călăreț care se urcase pe un dâmb din dreapta drumului caravanei, se întoarse în goana goanelor la Hakim și-i vesti ceva; atunci porniră înainte alți patru sau cinci; pâlcul de însoțitori, alcătuit din douăzeci sau treizeci de oameni, îi urmări cu privirea, ca și cum din mișcările, din înaintarea sau tragerea lor înapoi, ar fi înțeles dacă era cu puțință scăparea dintr-o primejdie a caravanei. Văzând că nu-l mai ascultă nimeni și băgând el însuși de seamă neliniștea celor din juru-i, Hasan își întrerupse povestirea și merse mai departe într-o liniște care nu era tulburată decât de strigătul vreunui călăuz al cămilelor, sau de cine știe ce însoțitor al lui Hakim, care vorbea în șoaptă, repede și îngrijorat, cu vecinul de drum. Neliniștea dăinui până în clipa când cotiră pe după o tălăzuire de nisip, care ascundea privirilor ceea ce stârnise îngrijorarea călăreților. Sir Kenneth putu atunci să vadă, la o milă depărtare, o pată neagră ce se apropia repede, din inima pustiei, și ochiul lui încercat își dădu seama numaidecât că era un detașament de cavalerie în galop, mult mai mare decât ceata lor. După clipirile pe care le arunca, nu mai încăpea îndoială că erau europeni în armuri. Privirile îngrijorate pe care tovarășii lui El Hakim le îndreptară atunci spre căpetenia lor, vedeau cele mai neliniștitoare temeri. Acesta însă, cu aceeași gravitate senină cu care își chemase tovarășii la rugăciune, desprinsă din rând doi călăreți dintre cei mai sprinteni și le porunci să se apropie de călătorii din pustiu, atât cât era înțelept să le afle numărul, rostul și, dacă era cu puțință, chiar ținta călătoriei.

În toropeala lui sir Kenneth, apropierea primejdiei fu ca un îndemn care-l trezi, făcându-l să se gândească la el și la starea în care se afla.

— Pentru ce vă temeți de acești cavaleri creștini, căci așa par să fie? îl întreabă el pe Hakim.

— Ne temem? rosti El Hakim cu dispreț. Înțeleptul nu se teme decât de cer... dar se așteaptă din partea oamenilor fără credință la tot răul de care aceștia sunt în stare.

— Sunt creștini și ne găsim în vremea încetării focului... Prin urmare, cum vă puteți închipui c-ar nesocoti făgăduielile făcute?

— Sunt preoți războinici ai Templului, care nu cunosc nici încetarea focului, nici făgăduiala când e vorba de închinătorii Islamului. Fie ca Profetul să le usuce rădăcina, trunchiul și ramurile! Pacea lor nu e decât război, cuvântul lor minciună. Ceilalți vrăjmași ai Palestinei mai au și clipe de bunăvoință. Leul Richard îi cruță pe învinși... Vulturul Filip își strânge aripile după ce și-a încleștat prada... Ursul austriac însuși adoarme când e sătul; dar această haită de lupi, pururi flămândă, nu cunoaște nici odihnă, nici saț. Nu bagi de seamă că-și desprind o ceată de călăreți, care se îndreaptă spre răsărit?... sunt pajii și scutierii pregătiți ca și îndrumătorii lor în mîrșavele taine ale acestora; au fost trimiși înadins în cercetare, ca să ne taie calea spre izvorul la unda căruia putem să ne răcorim... Dar nu vor izbuti de astă dată; cunosc războiul în pustiu mai bine decât ei.

Șopti câteva cuvinte celui dintâi dintre însoțitori și întreaga lui purtare și înfățișare se schimbă dintr-o dată, din liniștea gravă a înțeleptului răsăritean,

obișnuit mai mult cu contemplația decât cu acțiunea, în expresia hotărâtă și falnică a unui ostaș viteaz, a cărui hotărâre e sporită de apropierea primejdiei pe care o prevede și o disprețuiește totodată. În ochii lui sir Kenneth, primejdia avea cu totul altă înfățișare, și în clipa când Adonbec îi spuse: „Vei rămâne alături de mine”, el răspunse prin cea mai dârză împotrivire:

— Acolo sunt tovarășii mei de arme... oameni alături de car am jurat să lupt sau să mor... Pe flamura lor se zărește semnul mântuirii noastre... Eu nu pot să fug din calea crucii și să mă însoțesc cu cei ce se închină semilunei...

— Nesocotitul, cel dintâi lucru ce-l vor face, va fi să te dăruiască morții, cel puțin ca să poată ascunde batjocorirea păcii.

— Mai întâi se cade să înfrunt primejdia; nu mă voi folosi însă de armele necredincioșilor mai mult decât mi-ar trebui ca să-i resping dacă mă vor ataca.

— Atunci te voi sili să mă urmezi.

— Să mă silești? Dacă n-ai fi binefăcătorul meu... sau mai curând un om care a avut de gând să-mi fie binefăcător, și dacă n-aș datora mărinimiei tale faptul că pot mișca în voie brațele pe care mi le-ai fi putut pune în lanțuri, ți-aș arăta, chiar așa neînarmat cum sunt, că nu-i lucru ușor să mă silești...

— Destul, destul!... Pierdem vremea care începe să aibă preț.

Astfel vorbind, ridică mâna și scoase un strigăt ascuțit, un semnal pentru tovarășii lui, care se împrăștiară în largul câmpiei, în toate părțile, ca niște boabe de mătăanii al căror fir s-a rupt. Sir Kenneth nu mai avu timp să vadă ce se întâmplă, căci El Hakim apucă iapa de hățuri și, dând piteni calului său, îi făcu pe amândoi să pornească fulgerător, într-o goană atât de neobișnuită, încât sir Kenneth nu mai putea nici să răsuflă și nici să domolească fuga, chiar dacă ar fi dorit s-o facă. Deși priceput la călărie, ținând seama că fusese urcat în șa din fragedă vârstă, calul cel mai iute pe care îl încălecaseră vreodată fusese o adevărată cârtiță pe lângă acela al arabului. Nisipul zbura ca un vârtej sub picioarele lui – fugea mâncând pământul – milele rămâneau în urmă odată cu minutele, și totuși, puterea cailor nu părea să slăbească și răsuflarea fiecăruia rămânea aceeași ca în clipa când porniseră în acea goană nebună. Mișcările lor, sprintene, repezi, semănau mai curând cu zborul unor înaripate ce spintecă văzduhul, decât cu mersul pe pământ, și nu erau neplăcute, stârnind numai o ușoară amețală și o greutate în răsuflare, firești la o iuțeală atât de mare.

Trecuse mai bine de un ceas de când ținea acea goană vijelioasă și de când lăsaseră departe în urmă orice urmăritor. El Hakim domoli, în sfârșit, goana cailor și, încetinind mersul la un galop obișnuit, începu să vorbească atât de liniștit și să laude însușirile fugarilor lui, de parcă până atunci s-ar fi plimbat. Gâfâind, asurzit, orbit și cu desăvârșire buimac din pricina zborului învolburat, scoțianul de-abia înțelegea cuvintele pe care tovarășul lui le rostea atât de limpede.

— Cei doi fugari – spune înțeleptul – sunt din soiul care se numește înaripat, și pe care nu-l mai întrece altul în iuțeală, afară de armăsarul Profetului. Sunt hrăniți cu orz auriu de Yemen, amestecat cu spice și cu puțină carne uscată de berbec. Au fost regi care au vrut să dăruiască ținuturi numai ca să aibă asemenea cai. La bătrânețe sunt tot atât de iuți ca și în tinerețe. Tu, nazarinene, ești cel dintâi care, fără să te numeri printre adevărații credincioși, ai strâns între coapse un fugar din acest soi ales, dăruit de Profet preafericitului Ali, ruda și loțiitorul său, cunoscut și sub numele de Leul lui Dumnezeu. Mâna vremii trece atât de ușor peste aceste fapte, încât iapa în spatele căreia te găsești acum a văzut trecând de cinci ori câte cinci ani, fără să fi pierdut ceva din puterea și neastâmpărul cu care s-a născut; totuși, ajutorul unui hăț strunit de o mână mai dibace decât a ta, a fost de mare trebuință, ca să nu-și ia vânt atunci când nu trebuia. Binecuvântat fie Profetul care a dăruit adevăraților credincioși puțința aceasta de a înainta sau de a da înapoi, făcându-i pe vrăjmașii înveșmântați în



fier să cadă istoviți sub însăși greutatea lor! Cât trebuie să fi suflat și să se fi scufundat în nisip, până mai sus de glezne, bieții cai ai căinilor de templieri, goniți numai a douăsprezecea parte din depărtarea străbătută de sprintenii mei fugari, fără ca răsuflarea lor să se fi îngreunat, fără ca o singură picătură de spumă să le fi pătat coapsele catifelate.

Cavalerul scoțian care, în cele din urmă, își recăpătase suflarea și-și venise în fire, nu se putu împiedica să nu recunoască în sine foloasele pe care le aveau războinicii răsăriteni de pe urma unor astfel de cai, atât de potriviți pentru înaintare sau retragere și atât de obișnuiți cu pustiurile întinse și nisipoase ale Arabiei și ale Siriei. Nu vru să sporească însă mulțumirea musulmanului recunoscându-le însușirile; așadar, căută să lase lucrurile baltă și, privind în jurul-i, băgă de seamă că ținutul prin care înainta acum cu pas domol nu-i era câtuși de puțin necunoscut. Țărmlul sterp al apelor stătătoare din Marea Moartă, șirul munților dințați și prăpăstioși ce se înălțau spre stânga, pâlcul pipernicit de palmieri care alcătuiau singura oază de verdeață în sânul aceluia pustiu nemărginit, toate cele ce nu puteau fi uitate odată ce fuseseră văzute cândva, îi dădeau de veste că se apropia de izvorul numit „Adamantul pustiului”, locul unde se cunoscuse cu emirul sarazin, cu Ilderim. După câteva clipe își struniră caii în preajma izvorului, și El Hakim îl îndemnă să descalece și să se odihnească în acel loc, unde n-avea să-i mai amenințe nici un fel de primejdie. Scoaseră frâiele cailor și Adonbec spuse că trebuiau lăsați în pace, întrucât cei mai buni dintre robii lui aveau să-i ajungă curând din urmă, îngrijindu-se de hrana și de adăpostirea lor.

— Acum – zise el, întinzând merindele pe iarbă – bea, mănâncă și înfrânge-ți deznădejdea. Soarta poate să-l înalțe ori să-l pogoare pe omul de nimic; înțeleptul și viteazul sunt dator să o biruie.

Cavalerul scoțian căută să-și dovedească recunoștința, arătându-se ascultător, dar deși se silea să mănânce numai ca să-i facă maurului pe plac, nepotrivirea izbitoare dintre starea în care se afla acum și aceea de pe vremea când se odihnise altfel, în același loc, ca sol al principilor și învingător în luptă, îi încetoșau mintea, iar foamea, oboseala și jalea îi surpau puterile trupesti. El Hakim îi cercetă cu luare aminte pulsul, ochii înroșiți și umflați, mâinile fierbinți și răsuflarea îngreunată.

— Duhul – zise el – se întărește prin veghe; dar fratele lui, trupul, a cărui alcătuire e mai grosolană, are nevoie de odihnă ca să se poată ține bine. Trebuie să dormi. Ia în apă câteva picături din balsamul acesta.

Scoase din sân o sticlă de cleștar, îmbrăcată într-o țesătură de argint, și vărsă într-o mică cupă de aur câteva picături dintr-o licoare închisă la culoare.

— Iată – zise el – unul din darurile pe care Allah le-a trimis pe pamânt pentru binele nostru, cu toate că slăbiciunea și răutatea omului le-au preschimbât într-un blestem. Ca și vinul nazarinenilor, are însușirea de a pogorî vâlul peste ochii obosiți de nesomn și de a ușura sufletul prea încărcat; atunci însă când omul îl folosește în stricăciunile și desfrâul lui, încordează mintea, năruie puterile, slăbește judecata și sapă pe nesimțite la temelia vieții. Nu-ți fie teamă însă a-l folosi la nevoie, întrucât înțeleptul se încălzește la același cărbune de care nebunul se slujește ca să dea foc cortului<sup>22</sup>.

— Mi-a fost dat să văd prea de aproape urmările priceperii tale, înțeleptule Hakim – zise Kenneth – ca să nu-ți ascult povața.

După ce înghiți balsamul picurat în puțină apă de izvor, scoțianul se înveli cu burnusul pe care-l avea înfășurat la oblânc și, urmând povața vrăciului, se întinse la umbră așteptând în liniște odihna. Somnul nu veni curând să-i închidă pleoapele, dar un șir neîntrerupt de simțiri plăcute și nedesluite îl aduseră ușor într-o stare, în care fără a uita cine e și unde se află, cavalerul părea că vede fără

<sup>22</sup>E vorba probabil de un preparat pe bază de opium. (n. a.)

spaimă și fără jale, ba chiar cu o liniște desăvârșită, pe un altul în locul lui, de parcă ar fi privit cum se desfășoară povestea nenorocirilor lui pe scena unui teatru, sau mai degrabă, ca și cum sufletul, dezlegat de trup, ar fi contemplat peripețiile prin care trecuse până atunci. Din această stare de liniște și de nepăsare față de trecut, gândurile lui fură purtate spre tainele viitorului, care în ciuda norilor ce-i înnegurau zarea, se ivi înveșmântat într-un zaimf de culori, făgăduind atâtea fericiri, precum închipuirea lui neîncătușată nu fusese în stare să plăsmuiască nici în cele mai avântate stări. Libertatea, gloria, dragostea aveau să încununeze curând destinul robului surghiunit, al cavalerului dezonorat, al îndrăgostitului deznădăjduit care-și alesese o țintă atât de îndepărtată pentru speranțele lui de fericire. Încet-încet, aceste scânteietoare vedenii se întunecară, ca ultima răsfrângere a amurgului, și se topiră într-o desăvârșită uitare. Sir Kenneth rămase întins la picioarele lui El Hakim și, dacă nu i-ar fi fost auzită răsuflarea greoaie, oricine l-ar fi crezut adormit în brațele morții.

## CAPITOLUL XXIV

dispreț  
jinduim,  
busolă  
ei.  
supărare  
prinți

Un fir de praf pe cupă  
Ne face să lăsăm deoparte cu  
Chiar băutura după care  
Iar cuiul ruginit de-l pui lângă  
Abate mult corabia din drumul  
La fel și aste mici pricini de  
Vor zdruncina prietenia dintre  
Ducind de răpă nobilul lor țel.  
*Cruciada-tragedie*

Cititorul își poate da seama acum cine era de fapt robul etiopian și ce rost avea în tabăra lui Richard. Și iarăși, înțelege pentru ce nubianul căutase să se îndepărteze de persoana monarhului în clipa când Inimă-de-Leu, înconjurat de vajnicii săi baroni din Anglia și Normandia, urcase pe creasta dâmbului Sfântului George.

Deasupra regelui flutura flamura Angliei, purtată de cel mai chipeș războinic, William Spadă-Lungă, conte de Salisbury, fratele său natural, rod al iubirii dintre Henric al II-lea și vestita Rosamunda de Woodstock. După anumite cuvinte scăpate din gura regelui, cu o zi în urmă, în convorbirea pe care o avusese cu Neville, nubianul se temea ca nu cumva acesta să-l fi ghicit cine e, mai cu seamă că părea să-și dea seama în ce chip va fi folosită dibăcia câinelui pentru descoperirea făptuitorului, deși nu se spusese decât în treacăt, față de Richard, că ar fi fost rănit un câine în noaptea jafului. Totuși, dat fiind că regele se purta cu el mai departe ca și cum n-ar fi bănuț nimic, nubianul nu putea să-și dea seama dacă fusese sau nu recunoscut, și hotărî să nu se dea în vileag de bunăvoie.

În acest timp, oștile cruciaților, călăuzite de regii și principii lor, se scurgeau în șiruri lungi, împrejurul poalelor dâmbului. În timp ce trecea oștirea unei anumite țări, mai-marele ei urca un pas sau doi pe povârnișul dâmbului și dădea onorul lui Richard și stindardului Angliei „în semn de cinstire și prietenie”, iar nu de „supunere și îngenunchere”, așa cum avuseseră grijă să statornicească în protocolul ceremoniei. Prinții bisericii care, pe vremea aceea, nu se descopereau în fața unui muritor, dădeau lui Richard și stindardului său binecuvântarea lor în loc de onoruri. Oștile trecură astfel unele după altele și, oricât ar fi fost de rărite rândurile lor din felurite pricini, ele alcătuiau încă o armie

destul de puternică, pentru care cucerirea Palestinei părea să fie o sarcină ușoară. Însuflețiți de credința puterii pe care le-o dădea unitatea lor, ostașii se țineau drepti în șa; trâmbițele sunau pline de voieșie, iar caii, odihniți și hrăniți din belșug, mestecau zăbalele făcând spume la gură și răscoleau pământul cu neastâmpăr.

Se scurgea fără întrerupere, oștire după oștire; flamurile, fâlfâiau, lăncile scânteiau, penele fluturau în vânt, totul alcătuind o nesfârșită și falnică priveliște. O oaste compusă din războinicii feluritelor națiuni, cu felurite chipuri, limbi, puteri și înfățișări, dar înflăcărați cu toții de aceeași năzuință sacră și romantică în același timp: mântuirea Sionului și eliberarea de sub jugul păgânilor a pământului sfânt, pe care a pășit cel fără de moarte. Și trebuie să recunoaștem că dacă în alte împrejurări, omagiul adus regelui Angliei de atâția războinici, care la drept vorbind nu-i datorau supunere, ar fi putut să pară umilitor, totuși caracterul și scopul războiului se potriveau atât de bine cu atitudinile cavalierești și cu vestitele fapte de vitejie ale lui Richard, încât orice pricini de nemulțumire personală păreau să fie uitate de astă dată. Și vitejii aduceau de bunăvoie omagiu celui mai viteaz dintre ei, într-o luptă în care, pentru a dobândi biruința, era nevoie de curaj, spirit întreprinzător și energie.

Viteazul Richard stătea călare pe un povârniș al dâmbului. Coiful său, împodobit cu coroana regească, avea viziera ridicată, chipul lui bărbătesc fiind descoperit. Cu ochiul liniștit și rece, regele cerceta pătrunzător rândurile ce-i treceau pe dinainte, răspunzând la onorurile căpeteniilor. Haina lui de catifea albastră era împodobită cu fireturi de argint, iar pantalonii, până la genunchi de mătase cărămizie, erau tivii cu fir de aur. Alături de el se afla robul nubian, ținând câinele de șnur. Acest lucru nu atrăgea luarea aminte a nimănui, pentru că mulți dintre principii cruciați își luaseră robi negri, imitând fastul barbar al sarazinilor. Deasupra lui Richard fâlfâiau faldurile stindardului, și ochii săi, care îl priveau din vreme în vreme, păreau să arate că pentru el personal, acea ceremonie n-avea nici un fel de însemnătate, dar era hărăzită să spele ocară adusă Angliei.

În spate, pe partea netedă a dâmbului, fusese ridicată, pentru acest prilej, o podină, pe care se aflau regina Berengaria și cele dintâi dintre doamnele de onoare. Regele se uita când și când într-acolo, sau privea spre nubian și spre câine, îndeosebi atunci când se apropiau căpeteniile, care, după vrăjmașia de care dăduseră vreodată dovadă, puteau fi bănuite că au vreun amestec în legătură cu furtul flamurei sau pe care le socotea în stare de o astfel de fărădelege. Tocmai de aceea nu privi spre partea aceea în clipa când nobilul Filip-August se ivi în fruntea strălucitei cavalerii franceze; dimpotrivă, în clipa când regele Franței urcă povârnișul, coborî în întâmpinarea lui, astfel că se întâlniră la jumătatea drumului și schimbă salutarile cu atâta grație, încât păreau să se fi întâlnit doi frați. Văzându-i pe cei mai mari principii ai Europei, atât ca rang cât și ca putere, arătându-și astfel public înțelegerea, cruciații izbucniră în tunete de urale care se revărsară până departe, la câteva mile; această pricină făcu ca iscoadele din pustiu să ducă vestea în tabăra lui Saladdin, că ostile creștinilor porniseră la drum. Dar regele regilor știa să citească în inimile celor doi monarhi. Sub această aparentă armonie, Richard era nemulțumit și bănuitor față de Filip, iar Filip se gândea să se întoarcă în țară cu oștile lui și să-l lase pe Richard să învingă ori să dea greș în acea luptă, fără alt sprijin decât forțele lui proprii.

Înfățișarea lui Richard se schimbă brusc în clipa când pe dinaintea lui trecură scutierii și cavalerii Templieri, în armuri întunecate. Războinicii aceia, ale căror chipuri, arse de soarele Palestinei, erau arămii, aproape ca ale asiaticilor, aveau cai și echipament care întreceau cu mult pe acelea ale oștilor de elită din Franța și Anglia. Regele privi cu coada ochiului spre nubian, dar acesta nu se clinti din loc, iar credinciosul câine, așezat la picioarele lui, se uita cu un ochi

înțelept și liniștit la războinicii care treceau prin fața lor. Privirea regelui se îndreptă din nou spre șirurile cavalerilor templieri, în timp ce marele-magistru, folosindu-se de îndoitul său rang, dădu lui Richard binecuvântarea ca monah, în loc să-l salute ca războinic.

— Ticălosul ăsta împăunat face pe călugărul cu mine, șopti Richard contelui de Salisbury; dar să nu-l luăm în seamă, William... Creștinătatea nu trebuie să piardă aceste săbii călite în luptă, din pricina unui astfel de gunoi, chiar dacă izbânzile lor i-au făcut să se înfumureze... Privește, iată-l și pe aprigul nostru dușman, ducele Austriei... Uită-te la el cu luare aminte, Spadă-Lungă; iar tu, nubiene, ai grijă ca dulăul tău să-l privească drept în față... Pe cer! Și-a adus bufonii!

Într-adevăr, fie din obicei, fie – și asta era mai ușor de crezut – ca să-și arate disprețul față de solemnitatea la care lua parte, Leopold era însoțit de *spruch-sprecher* și de *hoff-narr*. În clipa când se apropia de Richard, deși se străduia să fluiera ca să-și arate nepăsarea, trăsăturile lui greoaie exprimau încăpățănarea amestecată cu teama pe care o simte școlarul vinovat atunci când se oprește în fața învățătorului. După ce mărețul duce dădu salutul de cuviință cu un aer posomorât și încurcat, *spruch-sprecher-ul* își învârti toiagul pe deasupra capului și strigă sus și tare, ca un crainic, că ceea ce înțelesese să facă arhiducele Austriei nu trebuia socotit întru nimic ca știrbindu-i întrucâtva din rangul și apanajele lui de principe suveran. Bufonul încheie printr-un amin răsunător, care stârni hohote de râs în rândurile celor de față.

Regele Richard privi în mai multe rânduri spre nubian și spre câine; cel dintâi nu făcu însă nici o mișcare, iar cel din urmă nici măcar nu clătină din cap; atunci Richard îi spuse robului, aspru:

— Această încercare, prietene negru, cu toate că te folosești și de înțelepciunea câinelui, nu-ți va înlesni, pare-mi-se, un loc de frunte printre vrăjitori, și nici nu văd să-ți sporească meritele în fața noastră.

Nubianul nu răspunse, ca de obicei, decât printr-o adâncă plecăciune. Se apropiau oștile marchizului de Montserrat. Ca să-și arate mai pe larg forțele, acest senior, puternic și prefăcut, își împărțise oastea în două grupe. În fruntea celei dintâi, alcătuită din vasali și din oameni adunați din posesiunile siriene, se afla fratele său Euguerrand; Konrad însuși îl urma în fruntea unei armii strălucitoare, de o mie două sute de stradioți, un fel de cavalerie ușoară recrutată de venețieni din posesiunile lor dalmatine, a cărei comandă îi fusese încredințată marchizului, ca aliat al republicii... Toți acești mercenari erau îmbrăcați jumătate ca în Europa, jumătate ca în Orient. Purtau ilice și pe deasupra acestora niște dulame dintr-un postav bun, în mai multe culori, apoi șalvari scurți, largi și cizme scunde. Pe cap aveau fesuri înalte și drepte, ca ale grecilor, și erau înarmați cu mici scuturi rotunde, cu arcuri și cu săgeți, cu săbii și cu pumnale. Călăreau pe cai sprinteni, aleși cu grijă, bine întreținuți pe cheltuiala republicii venețiene; șeile și harnașamentul se asemuiau cu ale turcilor și călăreții ședeau pe cai în același chip, într-un fel de scăunașe, de care atârnav scări foarte scurte. Acești luptători erau de mare folos în hărțuiriile cu arabii, dar nu puteau să înfrunte o luptă corp la corp, ca războinicii din apus sau din Europa de miazănoapte. În fruntea acestei frumoase oștiri mergea Konrad, într-un strai ca al stradioților, mult mai scump, strălucind de aur și argint, iar pana albă, prinsă la fes c-o agrafă de diamante, părea că atinge norii. Fugarul lui sprinten nu mai avea astâmpăr, bătând din picioare și răsucindu-se pe loc în așa chip, încât ar fi fost în stare să-l amețească pe oricare alt călăreț; dar marchizul, c-o neasemuită dârzenie, cu o mână îl strunea, iar cu cealaltă își ridica buzduganul de comandant, arătându-și astfel drepturile sale depline asupra oștilor care îl urmau. Totuși, puterea lui asupra stradioților era mai mult închipuită, pentru că alături de el se zărea pe un cal mult mai puțin împodobit un bătrânel îmbrăcat pe de-a-ntregul în negru, fără barbă,

nici mustață, cu o înfățișare umilă, lipsită de orice însemnătate prin asemuire cu fastul ce-l înconjura; acest bătrân era însă unul dintre deputații pe care guvernul venețian îl trimisese în lagăr ca să urmărească purtarea comandanților, continuând astfel sistemul spionajului și supravegherii severe care, devreme îndelungată, era una din caracteristicile republicii. Străduindu-se să-i facă totdeauna pe voie lui Richard, Konrad câștigase în ochii acestuia o anumită trecere, astfel că îndată ce-l văzu în dreptul dâmbului, regele Angliei coborî, cu un pas sau doi, în întâmpinarea lui, strigând:

— Ah, ah, seniore marchiz, iată-te așadar în fruntea sprintenilor dumitale stradioți, urmat, ca de obicei, fie că e soare sau nu, de întunecata-ți umbră!

Zâmbind, Konrad se pregătea să-i răspundă, când Roswall, nobilul câine, începu să urle sălbatic și făcu o săritură înainte. Nubianul lăsă zgarda din mână, și copoiul, năpustindu-se cu turbare, sări drept pe calul lui Konrad și, apucându-l pe marchiz de grumaz, îl aruncă jos din șa. Fercheșul cavalier se rostogoli în pulbere, iar calul înspăimântat o luă la goană pe câmp.

— Copoiul tău a simțit prada și sunt sigur că n-a greșit, strigă Richard către nubian. Dar, pe Sfântul George, grăbește-te și-l prinde, căci altfel îl sfâșie!

Cu mare greutate îl scăpă etiopianul pe Konrad din ghearele câinelui, pe care apoi îl prinse de zgardă, deși dobitocul se zbătea nebunește. În acest timp, mulțimea începu să se apropie, mai cu seamă vasalii lui Konrad și ofițerii stradioți care văzându-și mai-marele întins la pământ, cu ochii holbați spre cer, îl ridicară repede, strigând într-un glas: „Să fie tăiați în bucăți robul și câinele său!” Dar glasul răsunător, puternic, al lui Richard, tună, acoperind larma dezlănțuită.

— Moarte celui ce se va atinge de câine! Vrednicul dobitoc nu și-a făcut decât datoria, urmându-și pornirile cu care l-au înzestrat Dumnezeu și firea... înaintează, ticălosule! Konrad, marchiz de Montserrat, te învinuiesc de mișelie!

Mulți dintre capii cruciaților se apropiară repede, iar Konrad, în al cărui glas și purtare luptau mânia, rușinea, umilința și tulburarea, strigă:

— Ce înseamnă asta? De ce sunt învinuit? Ce rost are o batjocură atât de rușinoasă și cuvinte atât de umilitoare? Așa înnoiește Anglia pactul de alianță?

— Principii cruciați sunt socotiți de regele Richard iepuri sau căprioare asupra cărora să-și asmuță câinii? se auzi glasul surd, ca din mormânt, al marelui-magistru al Templierilor.

— La mijloc trebuie să fie o întâmplare, o greșeală nefericită, zise Filip al Franței care se apropiase și el tocmai în clipa aceea.

— Mai degrabă o uneltire a vrăjmașului – adăugă arhiepiscopul de Tyre.

— O război a sarazinilor, strigă Henri de Champagne. Ar fi bine ca robul să fie supus la tortură, iar câinele spânzurat.

— Nimeni să nu se atingă de ei dacă mai ține la viață! strigă Richard. Konrad, apropie-te și tăgăduiește vina pe care dobitocul acesta, cu instinctul lui nobil, o aruncă asupra-ți, pentru că ai vrut să-l omori, și-ai ofensat onoarea Angliei.

— Eu nu m-am atins nicicând de flamură, se dezvinovăți pripit Konrad.

— Înseși cuvintele tale te dau de gol, Konrad! De unde știi că e vorba de flamură, de vreme ce cugetul tău e fără de prihană?

— Nu pentru asta ai stârnit zarvă în tabără? Cum îndrăznești să arunci în spatele unui prinț și aliat o faptă care, la urma urmei, o fi fost săvârșită de cine știe ce hoț de rând, care a vrut să dobândească un galon de fir? Te socotești îndreptățit să arunci vina asupra unui aliat, numai fiindcă latră un câine?

Tot lagărul fierbea și Filip al Franței socoti de datoria lui să intervină.

— Principi și seniori – strigă el – vorbiți în fața unor oameni care nu vor întârzia să se înjunghie între ei, de vreme ce-și văd căpeteniile puse pe harță. În numele cerului, să ne ducem oștile, fiecare spre cartierul său, și peste un ceas să ne strângem din nou la locul sfatului, ca să luăm măsurile convenite pentru

reîntronarea liniștii.

— Mă învoiesc – răspunse regele Richard – deși aș fi vrut să-l cercetez pe acest mișel acum, când veșmântul său strălucitor e încă pătat de noroi. Dar voia regelui Franței va fi și a noastră.

Căpeteniile se despărțiră, precum se propusese, și fiecare prinț așezându-se în fruntea oștilor sale, cornurile și trâmbițele dădură din toate părțile semnalul pe plecare. Oștile se puseră în mișcare numaidecât, fiecare urmându-și calea sa în largul câmpiei, spre corturile risipite printre coline. Dar, cu toate că fusese astfel preîntâmpinată primejdia dezlăturii unor tulburări, întâmplarea din ziua aceea stăruia încă în mințile tuturor; străinii, care cu câteva clipe mai înainte dăduseră onoruri lui Richard ca singurului războinic în stare să comande oștile, acum se gândeau cu ură la mândria și neînduplecarea lui, iar englezii socotind că onoarea țării lor era în joc, datorită acestei certe asupra căreia umblau fel și fel de vorbe, își ziceau că celelalte neamuri pizmuiau faima Angliei și a regelui ei, și voiau s-o sape prin zăzani josnice.

După întâmplarea aceea umblau fel și chip de zvonuri. Între altele, se spunea că auzind larma, regina și doamnele se speriaseră cumplit și că una dintre doamne leșinase.

Sfatul se strânse la ceasul hotărât. Între timp, Konrad își dezbrăcase veșmântul pătat, și odată cu el scuturase ocară și rușinea împotriva cărora, cu tot obișnuitul lui sânge rece, nu se putuse apăra într-o împrejurare atât de ciudată și în fața unei învinuiri atât de neașteptate. Se ivi în veșminte de prinț suveran și intră în sala de sfat întovărașit de arhiducele Austriei, de marii-magiștri ai ordinului Templierilor și ai ordinului Sfântului Ioan, precum și de alte câteva personaje care îl sprijineau fățiș, din motive politice sau din pricina urii pe care i-o purtau lui Richard. Această coalizare în jurul marchizului de Montserrat nu-l neliniști pe Richard. Își luă locul în sfat cu aerul lui nepăsător de totdeauna, îmbrăcat așa cum se aflase puțin mai înainte călare. Își roti privirea posomorâtă și oarecum disprețuitoare asupra căpeteniilor care înadins se așezaseră în preajma sa, ca și cum ar fi vrut să arate că sunt de partea lui și-l învinuiesc fățiș pe Konrad de Montserrat că furase flamura Angliei și rănise câinele credincios care-o apăra. Konrad se ridică cutezător și spuse că în ciuda învinuirii oamenilor și dobitoacelor, a regilor și câinilor, nu era câtuși de puțin vinovat de cele ce i se puneau în sarcină.

— Frate rege al Angliei – zise atunci Filip, care își luase de la sine dreptul de împăciuitor – e într-adevăr o ciudată învinuire. Nu te-am auzit mărturisind c-ai ști personal că lucrurile s-ar fi petrecut astfel, că ți-ai bizui învinuirile și pe altceva în afară de purtarea câinelui față de marchizul de Montserrat. Cred însă că vorbele unui prinț și cavaler ar trebui să tragă mai greu în cumpănă decât lătratul unui câine.

— Rege și frate – răspunse Richard – amintește-ți că Atotputernicul, care ne-a dat câinele drept tovarăș ca să ne slujească în plăcerile și trebuințele noastre, l-a înzestrat cu o fire simțitoare, cu neputință de a fi înșelată. El își cunoaște atât prietenul cât și vrăjmașul și își amintește de orice binefacere sau ocară. Are ceva în firea lui din înțelepciunea omului, dar e cu desăvârșire străin de fățarnicia acestuia. Un ostaș poate fi ispitit să-și mânjească sabia într-o nelegiuire, sau un martor să aducă moartea unui om printr-un jurământ mincinos, dar niciodată n-ai să poți asmuți un câine asupra binefăcătorului său. El este prietenul omului, atâta vreme cât acesta nu-i face un rău pe nedrept. Dați-i acestui marchiz orice îmbrăcămintă ați crede de cuviință; schimbați-i înfățișarea și culoarea obrazului, prin pomezi și vopsele, ascundeți-l în mijlocul a o sută de oameni; pun rămășag pe scepтрul meu că dobitocul îl va recunoște și se va năpusti asupra-i cu aceeași îndârjire. Această întâmplare, deși ciudată, nu e totuși nouă. Ucigași și tâlhari au fost prinși și pedepsiți cu aceleași mijloace, și

oamenii au mărturisit că aici se vede mina lui Dumnezeu. În chiar regatul majestății tale, o, rege și fratele meu, o astfel de întâmplare a fost dezlegată printr-o luptă între câine și om, ca învinutor și învinuit într-o pricină de omor. Câinele a fost învingător, omul și-a mărturisit fapta primindu-și pedeapsa. Crede-mă, frate și rege al Franței, nelegiuiri tănuite au fost scoase la lumină chiar și prin mărturia lucrurilor neînsuflețite, fără să mai vorbim de dobitoace cu putere de pătrundere mult mai slabă decât a câinelui, prietenul și tovarășul nostru.

— Această luptă a avut loc, într-adevăr, fratele meu – răspunse Filip – sub domnia unuia dintre înaintașii noștri, căruia Dumnezeu i-a dăruit îndurarea sa. Dar povestea e veche și n-ar trebui să ne mai slujească drept pildă în zilele noastre. Jefuitorul în împrejurarea aceea a fost un simplu boiernaș, căruia nu i s-a dat altă armă decât o măciucă și altă apărare decât un veșmânt de piele; noi însă nu-l putem înjosi pe un prinț, silindu-l să se slujească de arme atât de grosolane și împotriva unui astfel de vrăjmaș.

— Eu n-am spus nicicând să faceți aceasta, zise iarăși Richard; am păcătui punând în primejdie viața acestui nobil câine, atunci când e vorba de un mișel de teapa lui Konrad. Dar iată mănua noastră. Îl chemăm la luptă, ca să putem susține noi înșine mărturia pe care am ridicat-o împotriva-i. Un marchiz se poate mândri atunci când are ca potrivnic un rege.

Konrad nu se grăbi să ridice mănua pe care Richard o aruncase în mijlocul adunării, și regele Filip avu timp să răspundă mai înainte ca marchizul să fi făcut mișcarea la care se aștepta.

— Un rege – zise monarhul francez – e un potrivnic cu mult mai presus de un marchiz, după cum un câine e, firește, cu mult mai prejos. Rege Richard, asta nu se poate întâmpla. Ești capul cruciadei, paloșul și scutul creștinătății.

— Mă împotrivesc la o astfel de luptă, adăugă trimisul venețian. Regele Angliei să-și plătească mai întâi cei cincizeci de mii de bizantini pe care îi datorează republicii. Destul suntem amenințați să pierdem acești bani dacă datornicul nostru ar cădea în mâinile păgânilor – nu mai e nevoie și de primejdia de a-și pierde viața în certuri cu creștinii din pricina câinilor și a flamurilor.

— Iar eu – strigă William Spadă-Lungă, conte de Salisbury – mă ridic împotriva oricărei hotărâri care ar putea să pună în primejdie viața regelui și a fratelui nostru, care e a poporului Angliei. Ia-ți înapoi mănua, nobilul meu frate, și spune că ți-a scos-o vântul din mână. Îi va lua locul a mea. Un fiu de rege, deși pe armele lui poartă semnul de bastard, e încă un potrivnic îndeajuns de nobil pentru un nemernic ca marchizul de Montserrat.

— Principi și seniori – răspunse în cele din urmă Konrad – nu voi primi nicicând provocarea regelui Richard. L-am ales căpetenie împotriva sarazinilor; și dacă cugetul lui îi poate îngădui să cheme la luptă un aliat pentru o ceartă atât de neînsemnată, al meu în nici un chip nu poate s-o încuviințeze. În ceea ce-l privește pe fratele său bastard, William de Woodstock sau pe oricine ar ridica o nedreaptă învinuire împotriva-mi, îmi voi apăra cinstea fără înconjur și voi dovedi că oricine mă învinovățește e un mincinos.

— Marchizul de Montserrat – rosti arhiepiscopul de Tyre – a vorbit ca un senior înțelept și chibzuit, și mi se pare că această ceartă ar putea să se termine fără ca vreuna dintre părți să fie dezonorată.

— Mi se pare și mie că i s-ar putea pune astfel capăt – adăugă regele Franței – cu condiția însă ca regele Richard să revină în scris asupra învinuirii sale lipsită de temeiuri puternice.

— Filip – răspunse Inimă-de-Leu – cuvintele mele nu-mi vor dezminți gândul niciodată. L-am învinovățit pe acest Konrad că s-a furișat prin întunericul nopții ca să fure și să necinstească simbolul demnității Angliei. Stăruiesc în învinuirile mele; și atunci când se va hotărî ziua luptei, întrucât Konrad nu vrea să se bată cu mine, nu vă îndoiiți că voi găsi omul care să mă înlocuiască precum se

cuvine; pentru că tu, William, n-ai câtuși de puțin dreptul să-ți amesteci lunga spadă în această ceartă, fără încuviințarea noastră.

— Deoarece rangul îmi dă dreptul să hotărâsc în această nefericită pricină – vorbi Filip – sunt de părere ca judecata să aibă loc prin luptă peste cinci zile, după obiceiul statornicit între cavaleri. Richard, regele Angliei, va lua parte ca învinuitor, prin luptătorul său, iar Konrad, marchiz de Montserrat, va veni în persoană ca apărător. Nu știu însă în ce loc ferit ar putea să se desfășoare această luptă, întrucât nu se cuvine ca ea să aibă loc în apropiere de tabără, unde ostașii ar putea să țină partea unuia sau altuia.

— Am putea – zise Richard – să cerem sprijinul lui Saladdin căci, oricât de păgân ar fi, n-am întâlnit cavaler mai nobil, nici bunăvoință în care să ne putem mai lesne încrede. Asta o spun pentru cei care s-ar putea teme de vreun neajuns. În ce mă privește, câmpul de bătaie e locul unde se află vrăjmașul.

— Așa să fie – încuviință Filip; îi scriem lui Saladdin, deși nu s-ar cuveni ca dușmanul să cunoască nefericitele certuri care ar trebui să rămână tănuite între noi. Până atunci, am isprăvit; vă povățuiesc, ca nobili și cavaleri creștini, să nu îngăduiți ca această nenorocită dezbinare să se întindă în tabără; ea trebuie socotită ca lăsată în seama judecății dumnezeiești. Așadar, fiecare din senioriile voastre să roage pe Domnul să hotărască izbânda după adevăr și dreptate: facă-se voia lui!

— Amin! Amin! răspunseră cu toții, în timp ce templierul îi spunea în șoaptă marchizului:

— Konrad, nu vrei să înalți o rugă ca să fii scăpat din puterea câinelui, după cum spune psalmistul?

— Taci, taci! îi răspunse marchizul; există un demon iscoditor care ar putea să dezvăluie, printre altele, și chipul în care înțelegi domnia-ta deviza ordinului: „*Feriaturo leo*.”<sup>23</sup>

— Așadar, vei primi lupta?

— Fără îndoială. Într-adevăr, n-aș fi fost bucuros să înfrunt brațul de fier al lui Richard, și nu mi-e rușine să mărturisesc că-mi pare bine că am scăpat de el. Dar dacă e vorba de fratele său bastard, nu e altul în rândurile englezilor cu care să mă tem mai puțin ca m-aș putea măsura.

— Îmi pare bine că ai atâta încredere; atunci, ghearele acestui câine vor izbuti mult mai bine să destrame liga principilor, decât au făcut-o uneltirile tale sau pumnalul caregilului. Nu vezi că sub o frunte pe care se silește să și-o întunece, Filip nu-și poate ascunde mulțumirea că ar putea să scape de o alianță care pentru el e o povară? L-ai văzut și pe Henri de Champagne, care zâmbește și se uită cu ochi sclipitori ca băutura spumoasă din țara lui? Sau pe austriac, care nu-și mai încape în piele de bucurie zicându-și că ocara lui va fi răzbunată, fără să-l fi costat nici trudă și nici primejdie? Tăcere! Se apropie... Neplăcut lucru, august principe al Austriei, toate aceste spărturi făcute în zidul Sionului nostru.

— Dacă vorbești de cruciadă – răspunse ducele – bine-ar fi să se ducă dracului, și fiecare să-și poată vedea de treburile lui acasă! Ți-o spun din adâncul inimii.

— E trist însă – adăugă marchizul de Montserrat – când te gândești că toată această vrajbă se datorește regelui Richard, pentru cheful căruia am îndurat atâtea și în fața căruia ne-am supus ca niște robi, în nădejdea că-și va dovedi puterea împotriva dușmanului, în loc s-o întoarcă împotriva prietenilor.

— Eu nu văd c-ar fi mai viteaz decât alții, obiectă arhiducele. Cred că dacă marchizul l-ar fi întâlnit într-un loc închis, Richard ar fi fost înfrânt; căci, deși insularii dau lovituri zdravene cu baltagul, nu sunt câtuși de puțin îndemânatici când e vorba de lance. Mie nu mi-ar fi fost teamă câtuși de puțin să mă bat cu el, atunci când s-a stârnit gâlceava, dacă binele creștinismului ar fi îngăduit unor

<sup>23</sup>A se teme de leu, în limba latină, (n. t.)



principi să se măsoare pe câmpul de luptă. Dacă dorești însă, nobile marchiz, îți voi sluji ca martor în luptă.

— Și eu, adăugă marele-magistru.

— Veniți să prânziți la mine, nobili seniori – zise austriacul – vom mai sta de vorbă despre toate acestea, gustând din adevăratul vin de Hierenstein.

Plecară împreună, în deplină înțelegere.

— Ce spunea ducele nostru la toți puternicii aceia? îl întreabă Ionas Schwanker pe tovarășul său, *spruch-sprecher-ul*, care-și luase îngăduința să se apropie de stăpânul său, îndată după sfârșitul sfatului, în timp ce bufonul aștepta departe, cu cuviință.

— Nu mai iscodi atât, slujitor al nebuniei, nu se cuvine să-ți împărtășesc ție vorbele stăpânului nostru.

— Greșești, slujitor al înțelepciunii – răspunse Ionas – amândoi îl însoțim tot timpul pe stăpânul nostru și ambii trebuie să știm care din doi – tu sau eu – înțelepciunea sau nebunia, are mai multă înrăurire asupra lui.

— I-a spus marchizului și marelui-magistru că s-a săturat de războiul ăsta și că ar fi bucuros să se vadă acasă, în siguranță.

— Cu asta suntem deopotrivă de tari și nu înaintăm deloc în joc – spuse bufonul – întrucât e foarte înțelept că a gândit astfel dar e o nebunie că și-a dat gândul în vileag de față cu ceilalți. Zi mai departe.

— Hm! După aceea a spus că Richard nu e mai viteaz decât alții și că nu e prea dibaci în lupta cu lancea.

— Un punct pentru mine! strigă Schwanker – asta a fost nebunie curată. Mai departe!

— Nu mai știu, am uitat ce-a mai spus, răspunse înțeleptul. A, da, i-a poftit la un pocal de Hierenstein.

## CAPITOLUL XXV

dus,

nțelegi –

presus...

A nestatorniciei legi  
Spre altă dragoste te-a

Dar trebuie să mă-

Onoarea-i mai

Montrose

În clipa când regele Richard intră în cort, porunci să fie chemat nubianul. Acesta se înfățișă înaintea-i cu obișnuita supunere și, plecându-și fruntea până la pământ, rămase în fața regelui, smerit, ca un rob care așteaptă să i se poruncească. Era poate o fericire pentru el faptul că voind să-și joace rolul mai departe, putea să-și țină ochii ațintiți în pământ, deoarece cu greu ar fi îndurat privirea străpungătoare cu care îl țintuia regele.

— Te pricepi la vânătoare – îi spuse Richard după un răstimp; ai stârnit jivinele și le-ai pus pe goană. Dar nu e de ajuns atâta; se cuvine să le aduci cu de-a sila în bătaia sulitei. Și mie mi-ar fi plăcut să-mi înfig țepușa în el, dar sunt anumite îndatoriri care mă împiedică să fac acest lucru. Te vei întoarce în tabăra lui Saladdin, ducând o scrisoare, care roagă bunăvoința lui să hotărască o întindere de pământ, pentru o luptă cavaleriească; întreabă-l în același timp dacă-i face plăcere să fie martor, alături de noi, atunci când se va da lupta. În legătură cu aceasta, cred că-ți va fi cu putință să găsești acolo, în tabără, un cavaler care, pentru dragostea de adevăr și sporirea faimei sale, ar dori să lupte cu trădătorul de Montserrat.

Nubianul își înălță privirea, ațintind-o spre monarh cu o expresie arzătoare, apoi și-o îndreptă spre cer, plină de lumina unei mari recunoștințe, încât în adâncul ochilor săi se puteau zări lacrimi, în cele din urmă își plecă fruntea în

chip de încuviințare și își luă din nou înfățișarea supusă și smerită de mai înainte.

— Foarte bine, zise regele; bag de seamă că-n această privință, dorința ta e să-mi fii de cel mai mare folos. Și aici trebuie să mărturisesc că e minunat un slujitor ca tine care n-are grai ca să pălăvrăgească sau să ceară deslușiri în privința celor hotărâte de noi. Un slujitor englez, în locul tău, ar fi cerut sus și tare să-i ascult povața și să încredințez această luptă uneia dintre cele mai bune lănci alese dintre oamenii casei, care începând cu fratele meu, ard toți de dorință să lupte pentru mine; un francez flecar s-ar fi căznit grozav să afle pentru ce mi-am ales omul din tabăra necredincioșilor; tu, însă, unealtă mută, îți îndeplinești datoria fără să-mi pui întrebări și fără a simți nevoia să mă înțelegi; la tine, a auzi însemnează a te supune.

O plecăciune și o nouă prosternare fură singurul răspuns al etiopianului.

— Și-acum, să trecem la altceva, zise regele, rostind cuvintele în pripă: ai văzut-o pe Edith Plantagenet?

Mutul își ridică privirea, ca și cum ar fi fost gata să vorbească; buzele lui, chiar erau cât pe ce să îngâne o tăgadă deslușită, dar această silință se pierdu în murmurul de neînțeles al muților.

— Minune! strigă regele. Numai auzul numelui unei odrasle regești de-o frumusețe neasemuită, cum ar fi de pildă drăgălașa noastră verișoară, s-ar părea să aibă darul a-l face și pe un mut să vorbească. Ce minuni ar putea săvârși atunci privirea ei! Am să te pun la încercare! O vei vedea pe această aleasă frumusețe a curții noastre și după aceea îți vei îndeplini solia către sultan.

Nubianul își înălță din nou privirile strălucitoare de bucurie, și din nou făcu o plecăciune, dar în clipa când se ridică, regele, așezându-i greu mâna pe umăr, urmă pe un ton grav și sever:

— Vreau să-ți spun însă un singur lucru, negrul meu sol. Chiar dacă vei simți că aceea pe care o vei vedea în curând are darul să dezlege nodurile ce-ți rețin limba robită între zidurile de fildeș ale palatului ei, așa cum se exprimă vrednicul sultan, ia seama, nu cumva să-ți uiți de muțenie și să rostești un singur cuvânt în fața ei; chiar dacă ai simți că ți s-a întors ca prin farmec puțința vorbirii, fii sigur că voi pune să ți se smulgă limba din rădăcină, cu palatul ei de fildeș cu tot, ceea ce înseamnă, cred, dinții tăi, pe care voi ști să ți-i scot unul după altul; așadar, fii înțelept și cată să rămâi mut.

De îndată ce regele își luă brațul de fier de pe umărul lui, nubianul își plecă fruntea și își duse mâna la buze în semn de supunere. Dar Richard îi puse din nou mâna pe umăr, cu mai multă blândețe de astă dată, și adăugă:

— Îți dăm porunca aceasta ca unui rob. Dacă-ai fi cavaler și gentilom, ți-am cere onoarea drept cheazășie a tăcerii, care e condiția nestrămutată a încrederii pe care ți-o acordăm.

Etiopianul se îndreptă de spate cu semeție, îl privi pe rege drept în față și își duse mâna la inimă. Richard își chemă atunci șambelanul și-i spuse:

— Du-te, Neville, cu robul acesta în cortul regeștii noastre soții, și spune-i majestății sale că voința noastră e ca el să aibă o întrevedere între patru ochi cu verișoara noastră Edith. Are însărcinarea să-i ducă o scrisoare. Îi vei arăta calea, dacă va avea nevoie de sprijinul tău, cu toate c-ai băgat de seamă, cred, că se descurcă foarte bine prin lagăr. Iar tu, prietene etiopian, fă repede ce trebuie să faci și întoarce-te peste o jumătate de ceas aici.

„Sunt descoperit – se gândi așa-zisul nubian, în timp ce cu brațele încrucișate pe piept și cu privirile plecate îl urma pe Neville, care îl călăuzea cu pași repezi spre cortul Berengariei. Nu mai încape îndoială că regele Richard m-a recunoscut din capul locului; totuși, nu pare că m-ar urî prea mult. Dacă-am înțeles bine cuvintele lui, și e cu neputință a mă fi înșelat, Richard îmi înlesnește puțința glorioasă de a-mi redobândi cinstea, plecând fruntea semeată a acestui marchiz fățarnic, în ochii căruia am citit vinovăția în clipa când a fost învinuit.

Roswall, ți-ai slujit cu credință stăpânul și răul care ți s-a tăcut va fi răzbunat. Dar ce să gândesc despre faptul că mi s-a îngăduit s-o privesc pe aceea pe care nu credeam s-o mai văd vreodată? Și pentru ce, cum e cu puțință ca mândrul rege Plantagenet să-mi dea voie să o văd pe dumnezeiasca lui verișoară, fie ca sol al păgânului Saladdin, fie ca surghiunit, alungat de curând din lagăr mai ales ținând seama că vina cea mare a acestuia era tocmai mărturisirea îndrăzneată a iubirii ce o simțea pentru ea? Să-și dea Richard învoirea ca ea să primească o scrisoare de la un adorator păgân, și încă printr-un trimis atât de neînsemnat, asta nu e de crezut. Richard însă, atunci când nu e stăpânit de mânie, e mărinimos, însuflețit de gânduri avântate, cu adevărat nobile, și așa este acum când am de-a face cu dânsul. Îi voi urma întocmai poruncile, atât pe cele spuse de-a dreptul cât și pe cele subânțelese, și nu voi căuta să aflu mai mult decât mi se dezvăluie. Datorez deplină supunere și ascultare aceluia care îmi dă un prilej atât de înălțător pentru a-mi spăla onoarea pătată, și oricât de dureros ar fi pentru mine, trebuie să fac așa cum mi-a cerut. Totuși, Inimă-de-Leu ar fi trebuit să judece simțămintele altor inimi după ale sale proprii. Să dau o scrisoare verișoarei lui! Eu, care nu i-am spus nici un cuvânt când am primit din mâinile ei răsplata regească, atunci când nu eram socotit printre ultimii apărători ai crucii, în ceea ce privește faptele de vitejie. Și să-i vorbesc acum, când mă înfățișez dinaintea ei sub înfățișarea unui om de rând, acum când sunt un rob, acum când scutul meu e pătat de dezonoare! Cum aș putea să fac aceasta?! Cât de puțin mă cunoaște! Și totuși îi sunt recunoscător că-mi dă prilejul să mă cunoască mai bine.”

În timp ce ajunse la această încheiere, ofițerul englez și așa-zisul rob ajunseră în apropiere de cortul reginei. Gărzile îi îngăduiră să intre. Lăsându-l pe nubian într-o mică încăpere ce slujea de anticameră și pe care acesta și-o reaminti foarte bine, Neville intră în încăperea de primire a reginei, căreia îi vesti voința regescului său stăpân, în șoaptă și cu glasul plin de umilință, cu totul deosebit de acela răstit al lui Thomas de Vaux, căci pentru acesta din urmă, Richard era totul, și restul curții, în care se număra și Berengaria, nu însemna nimic.

Un hohot de râs întâmpină vestea adusă.

— Și cum arată robul nubian care vine ca trimis din partea sultanului? E negru, Neville, nu-i așa? rosti un glas de femeie, lesne de recunoscut ca fiind al Berengariei, E negru, nu-i așa, cu pielea neagră, cu părul inelat ca al unui berbec, cu nasul turtit și cu buzele groase? Am dreptate, vrednice sir Henri?

— Majestatea voastră – adăugă un alt glas de femeie – să nu uite picioarele încovoiate ca un iatagan sarazin.

— Spune mai degrabă ca arcul lui Cupidon, de vreme ce e vorba de solul unui îndrăgostit, răspunse regina. Bunul meu Neville, totdeauna ai fost gata să ne faci o plăcere nouă, bietelor femei, care avem atât de puține prilejuri de distracție în clipele de răgaz. Arată-mi-l pe acest sol al dragostei. Am văzut până astăzi, mulți turci și mauri, dar nici un negru.

— Se cuvine să mă supun poruncilor majestății voastre – răspunse blajinul cavaler – cu rugămintea de a-mi dobândi iertarea de la stăpânul meu pentru o astfel de purtare. Totuși, majestatea voastră să-mi îngăduie a da de veste că va vedea cu totul altceva decât ceea ce crede.

— Cu atât mai bine! Cum? Mai urât chiar decât mi-l închipui și totuși solul unui vrednic sultan?

— Buna mea suverană – zise lady Calista – îmi iau îngăduința să vă rog a binevoi să porunciți ca nobilul cavaler să-l ducă pe trimis de-a dreptul înaintea lady-ei Edith, față de care are de îndeplinit o misiune. De-abia am scăpat de urmările unei distracții de acest soi.

— Am scăpat? repetă regina cu dispreț. Dar se poate ca tu ai dreptate în

înțelepciunea ta, Calista. Nubianul acesta, așa cum îl numește Neville, să-și îndeplinească întâi misiunea pe lângă verișoara noastră. De altfel e și mut, nu-i așa?

— Da, prea bună suverană, adevări cavalerul.

— Ah, ce plăcut își pot petrece vremea orientalele – rosti Berengaria – atunci când sunt slujite de oameni în fața cărora pot spune orice, fără teama de-a fi date de gol, în timp ce la noi, o pasăre care trece prin văzduh e în stare să repete orice cuvânt rostit!

— Asta – zise Neville – fiindcă majestatea voastră uită uneori că vorbește între pereți de pânză.

Această observație impuse tăcere și după câteva șoapte, cavalerul englez se întoarse lângă etiopian, căruia îi făcu semn să-1 urmeze. Nubianul se supuse. Neville îl duse la un cort ridicat la oarecare depărtare de acela al reginei, unde locuia lady Edith cu întreaga ei suită. Una dintre roabele copte primi porunca regelui, adusă de sir Henry Neville și, după câteva clipe, nubianul fu condus înaintea prințesei Edith; sir Neville rămase afară.

La un semn al stăpânei, roaba care îi adusese se retrase numaidecât și atunci, c-o adâncă umilință, nu numai a înfățișării, dar și a sufletului, nefericitul cavaler, deghizat în felul acela, lăsă genunchi în pământ și rămase cu privirea plecată și cu brațele încrucișate pe piept, ca un ucigaș care își așteaptă osânda. Edith era îmbrăcată în același fel ca și în ziua când îl primise pe regele Richard; un vâl lung, negru și străveziu, îi flutura în jurul trupului, ca umbra unei nopți de vară, așternută pe o minunată priveliște, întunecând-o fără ca totuși să-i ascundă frumusețea. Ținea în mână un opaiț de argint în care ardeau cu flacăra vie niște balsamuri.

În clipa când Edith se găsi la un pas de robul încremenit în genunchi, întoarse lumina spre obrazul lui, ca și cum ar fi vrut să-i cerceteze mai în amănunțime trăsăturile, apoi se îndepărtă și așază ogaițul în așa fel ca umbra robului să cadă pe perdeaua de alături. În cele din urmă rosti cu glas liniștit, dar adânc îndurerat:

— Domnia-la ești? Ești chiar domnia-ta, vrednic cavaler al Leopardului? Vajnic sir Kenneth din Scoția, domnia-ta ești într-adevăr sub această înfățișare umilitoare, împresurat de atâtea primejdii?

Când auzi glasul alesei inimii lui punându-i întrebări într-un chip atât de neașteptat și cu o milă ce se apropia de mângâiere, buzele cavalerului se deschiseră ca să dea un răspuns fierbinte, dar amintindu-și poruncile date de Richard și făgăduiala pe care o ceruse din parte-i regele, abia fu în stare să le oprească de a răspunde că chipul pe care-l privea și cuvintele pe care le auzise erau de ajuns ca să răsplătească o viață de robie și toate primejdiile care ar fi pândit această viață în fiecare ceas. Căută totuși să-și vie în fire și un suspin adânc, plin de patimă, fu singurul lui răspuns la întrebarea prințesei Edith.

— Văd și-mi dau seama că am ghicit, urmă Edith. Te-am recunoscut din prima clipă când te-ai ivit aproape de podină, pe care mă aflam împreună cu regina. Ți-am recunoscut de asemenea și neînfricatul copoi. Ar fi neloială și nevrednică de serviciile făcute de un cavaler ca dumneata, aceea care, oricum și-ar schimba acesta îmbrăcămintea sau culoarea feței, nu și-ar recunoaște de îndată credinciosul slujitor. Așadar, vorbește fără tearfiă față de Edith Plantagenet; ea va ști să-1 mângâie în suferința lui pe bunul cavaler care a slujit-o, a onorat-o și a săvârșit în numele ei cele mai frumoase fapte de arme, atunci când norocul i-a fost prielnic. De ce taci? Te stânjenește teama sau rușinea? Teamă ți-e străină; cât despre rușine, ea nu cade decât asupra celor care te-au nedreptățit.

Silindu-se cu deznădejde să facă pe mutul cu o ființă atât de mult dorită, cavalerul nu putu să-și dezvăluie amărăciunea decât suspinând și ducându-și

degetul la buze. Edith îl privea întrucâtva în ciudată.

— Cum – zise ea – am înaintea ochilor un asiatic mut atât la vorbă cât și la simțire? La una ca asta nu mă așteptam; poate că mă disprețuiești, cavaler, fiindcă-ți mărturisesc deschis bucuria tănuită cu care ți-am primit omagiile? Pentru asta n-ar trebui s-o judeci rău pe Edith; ea știe până unde trebuie să meargă rezerva și sfiala odraslelor de sânge regesc; ea știe când și până la ce punct pot să dea dovadă de recunoștință astfel de ființe; ea n-are de ce roși mărturisindu-și dorința sinceră, dar neputincioasă, de-a te răsplăti pentru serviciile tale și de-a îndrepta răul pe care ți l-a pricinuit devotamentul față de ea. Pentru ce îți împreuni mâinile și ți le frângi cu atâta îndurerare? Să fie oare cu putință? adăugă ea, tresărind la un astfel de gând – s-ar putea oare ca ei să fi mers atât de departe cu cruzimea încât să te fi lipsit de darul vorbirii? Dai din cap? Ei bine, fie vrajă sau numai îndărătnicie din parte-ți, eu nu-ți voi mai pune alte întrebări; la rândul-mi și eu pot fi mută. Îndeplinește-ți misiunea după cum crezi de cuviință.

Cavalerul făcu un gest, ca și cum ar fi protestat împotriva soartei și a ciudei ei; în același timp îi întinse scrisoarea sultanului, înfășurată într-o învelitoare din mătase de preț, acoperită la rândul-i cu altă țesătură din fir de aur. Ea o luă și-o privi cu nepăsare; apoi, așezând-o alături și ațintindu-și din nou privirile asupra cavalerului, îl întrebă în șoaptă:

— Nici un cuvânt în îndeplinirea mesajului tău?

El își prinse fruntea cu amândouă mâinile ca să-și mărturisească durerea pe care o simțea că nu i se putea supune, dar ea îi întoarse spatele cu mânie.

— Pleacă – zise ea; am vorbit destul, prea multe poate, cuiva care nu binevoiește să-mi răspundă un singur cuvânt. Pleacă, și crede-mă că dacă ți-am făcut vreun rău, l-am ispășit; căci dacă am fost unealta nefericită care ți-a pricinuit pierderea unui rang onorabil, prin această întrevvedere, în schimb, am uitat tot ce-mi datoram mie însămi și m-am coborât în ochii tăi și ai mei.

Își acoperi ochii cu mâinile și păru peste măsură de mâhnită. Sir Kenneth vru să se apropie, dar ea îi făcu semn să plece.

— Du-te – stăruia ea – tu al cărui suflet a devenit tot atât de josnic ca și noua ta stare. Oricare altul, mai puțin fricos, mai puțin laș ca un rob, ar fi rostit un cuvânt de recunoștință, cel puțin ca să mă împace cu propia mea umilire. Pentru ce ai mai rămâne? Pleacă!

Nefericitul scoțian privi fugar spre scrisoare, ca și cum ar fi vrut să arate de ce-și prelungește șederea. Edith o luă, rostind batjocoritoare, cu dispreț:

— Ah, uitasem. Robul supus așteaptă răspunsul la scrisoare. Cum asta – de la sultan?

Străbătu repede cuprinsul scrisorii alcătuită în arabă și în franceză și, după ce sfârși, începu să râdă cu amărăciune și cu mânie.

— Iată ceea ce întrece închipuirea! strigă ea. Nici un scamator n-ar fi fost în stare să îndeplinească o schimbare mai ciudată. Indemânarea lui n-ar izbuti decât să schimbe țechini în bani de aur. Dar iscusința lui n-ar putea niciodată să schimbe un cavaler creștin, onorat printre cei mai vrednici cruciați, într-un rob umil al unui sultan păgân, purtător al unor ofensatoare propuneri față de-o fată creștină. Poate fi o făptură atât de josnică încât să-și uite de legile onoarei și ale cavalerismului, ca și de acelea ale religiei? Dar la ce bun să vorbim în fața unui rob josnic, despre un mîrșav păgân? Spune-i stăpânului tău, atunci când biciul lui va face să ți se dezlege limba, ce anume m-ai văzut făcând. Vorbind astfel, aruncă scrisoarea sultanului și-o calcă în picioare. Și adaugă că Edith Plantagenet disprețuiește omagiile unui păgân.

După ce rosti aceste cuvinte, vru să iasă, dar cavalerul, în genunchi la picioarele ei, cuprins de cea mai adâncă durere, îndrăzni să-i atingă veșmântul, parcă nevrînd ca ea să plece.

— N-ai auzit cuvintele mele, rob josnic? urmă ea întorcându-se brusc și vorbindu-i cu trufie. Spune-i necredinciosului sultan, stăpânul tău, că-i disprețuiesc și solul, așa cum disprețuiesc prosternarea unui apostat al cavalerismului și al religiei în fața lui Dumnezeu și a alesei inimii sale.

Spunând aceste cuvinte, se smulse din mâinile lui, lăsându-i un crâmpei de vâl între degete, și ieși din cort. În același timp, glasul lui Neville se auzi strigând de afară. Istovit și împietrit de deznădejdea încercată în timpul întrevederii și din care nu s-ar fi putut smulge decât călcându-și obligația față de regele Richard, nefericitul cavaler păși clătinându-se după baronul englez și ajunseră curând în fața cortului regesc, înaintea căruia tocmai descălecaseră un pâlț de cavaleri. În cort era lumină și mișcare. În clipa când Neville intră urmat de nubian, regele, înconjurat de câțiva dintre baroni, tocmai îi întâmpina pe noii veniți.

## CAPITOLUL XXVI

drag,

Nu plâng durerea despărțirii!  
Al așteptării trist șirag  
Va duce iar la fericire.  
Nu plâng nici moartea celui

Căci nu-i durere nici rușine  
Sub ale morții bolte reci,  
Iar cei ce se iubesc știu bine  
Că moartea-i va uni pe veci.  
Ce crudă soartă! Ce cumplită!  
Iubitul ei dezonorat!  
Și în mândria ei rănită  
Ea plânge numele pătat.

*Baladă*

Glasul lui Richard, hotărât, dârz, se ridică aprig, întâmpinându-și cu voioșie războinicii.

— Thomas de Vaux, vrednic Tom de Gilsland, pe capul regelui Henric, ești tot atât de binevenit ca o carafă de vin pentru un strașnic băutor de pe vremuri. Nici n-aș fi putut să mă pregătesc de luptă dacă n-aș fi avut în fața ochilor făptura ta mătăhăloasă. Dacă sfinții ne vin în ajutor, curând pornim la luptă. Thomas, dacă plecam fără tine, mă temeam c-am să aud că te-ai spânzurat de un copac.

— Aș fi îndurat această dezamăgire cu mai multă răbdare creștinească decât să-mi dau sufletul pe mâna răilor... Dar mulțumesc majestății voastre – răspunse lordul – pentru atât de binevoitoarea primire, cu atât mai mărinimoasă cu cât e înaintea ospățului din ajunul luptei și majestăta voastră, să-mi fie iertat, știe să-și ia partea cea mai bună dintr-un astfel de ospăț; hei, dar am adus cu mine un tovarăș care va fi și mai binevenit acum.

Cavalerul care înainta și-i dădu salutul lui Richard era un tânăr subțire, potrivit la stat. Îmbrăcămintea, ca și purtarea lui erau modeste, dar la coif purta o podoabă de aur în care era prins un diamant, a cărui strălucire nu putea fi asemuită decât cu flacăra ce-i scapără în ochi. Numai ochii erau într-adevăr izbitori pe chipul lui; dar de îndată ce îi vedeai era cu neputință să-i mai uiți. În jurul grumazului avea înfășurată o eșarfă de mătase albastră, de care era atârnată o cheie de aur cu care își acorda harpa.

Tânărul era gata să cadă în genunchi la picioarele regelui Richard; dar monarhul îl ridică în grabă, îl strânse cu dragoste la piept și îl sărută pe amândoi obraji.

— Blondel de Nesle – strigă el bucuros – bine ai venit din Cipru, tu, cel mai neasemuit menestrel din lume! Fii binevenit la regele Angliei, care nu se prețuiește pe sine mai mult decât pe tine! Am fost bolnav, prietene, și, pe sufletul meu, socotesc că numai din pricina lipsei tale, căci dacă m-aș fi aflat la jumătatea drumului spre paradis, cred că numai cântecele tale ar mai fi avut darul să mă

pogoare pe pământ. Ei bine, ce mai vești din patria lirei?... Ai învățat ceva nou de la truverii din Provence sau de la menestrellii din voioasa Normandie? Și mai cu seamă, în ce chip te-ai străduit în această privință? Dar ce să te mai întreb... Știu că nu trândăvești nici chiar atunci când vrei. Nobila ta fire e asemenea unei flăcări ce se mistuie lăuntric și care simte nevoia să se împrăstie înapoate, în stihurile și cântările tale.

— Am învățat câte ceva și m-am străduit puțin, nobile rege – răspunse vestitul Blondel, cu adâncă sficiune, pe care admirația plină de însuflețire a lui Richard n-o putuse înfrânge în nici o privință.

— Te vom auzi, prietene, te vom auzi chiar acum, răspunse regele.

Apoi, bătându-l prietenește pe umăr, adăugă:

— Numai dacă nu ești cumva obosit de drum, fiindcă mi-aș ucide mai curând în goană cel mai bun cal, decât să stric o singură notă din glasul tău.

— Glasul meu e, ca totdeauna, în slujba regelui și stăpânului meu, răspunse Blondel. Dar majestatea voastră – urmă el, privind hârtiile împrăstiate pe masă – s-ar părea că are îndeletniciri foarte serioase, și-apoi e și târziu.

— Cătuși de puțin, cătuși de puțin, dragul meu Blondel. Nu făceam altceva decât să întocmesc un plan de luptă împotriva sarazinilor, și asta nu-mi cere decât osteneala unei clipe. Adică tot atât cât să-i pun pe goană...

— Mi se pare totuși – interveni Thomas de Vaux – că n-ar fi rău să se știe ge ce anume oști se poate bizui deocamdată majestatea voastră. În această privință, am adus știri de la Ascalon.

— Ești ca un catâr, Thomas – răspunse regele – un adevărat catâr încăpățânat... Haide, gentilomi, strângeți-vă roată în jurul lui. Dați-i un jilt lui Blondel... Unde e purtătorul harpei?... Sau stați... Dați-i harpa mea... Poale că a lui o fi suferit vreo stricăciune pe drum.

— Aș dori ca majestatea voastră să binevoiască a-mi cerceta raportul, stăruia Thomas... Am făcut un drum lung și simt mai multă nevoie de odihnă decât să-mi fie gâdilăte urechile.

— Să-ți fie gâdilăte urechile? repetă regele. Pentru asta ți-ar trebui o pană de sitar, nu o muzică îngerească. Ia spune drept, Thomas, urechile tale știu să deosebească cântul lui Blondel de răgetul unui măgar?

— Ca să spun deschis, sire, nu prea știu. Dar în afară de Blondel, care e nobil din naștere și fără îndoială plin de har, nu m-aș uita niciodată la un trubadur, pe câtă vreme un măgar mi-ar atrage privirile.

— Oare buna ta cuviință n-ar fi trebuit să mă socotească deoparte și pe mine, care sunt tot nobil din naștere ca și Blondel, și fac parte și eu din frăția *joyeuse science*?

— Majestatea voastră ar trebui să-și amintească că unui catâr nu trebuie să i se ceară bună-cuviință, răspunse de Vaux zâmbind.

— Adevărat, și pe deasupra ești o viețuitoare urâtă. Ei bine, cumetre catâr, apropie-te ca să-ți luăm povara din spinare, iar după aceea să te poți duce la grajd fără să-ți mai pierzi vremea ascultând muzică. Până atunci, tu, bunul meu frate Salisbury, înfățișează-te înaintea reginei și spune-i că Blondel a sosit cu o încărcătură proaspătă adusă din ultima lui călătorie. Spune-i să vină și ea numiadecât aici și însoțește-o; rânduiește iarăși, în așa chip, ca să vie odată cu dânsa și verișoara noastră Edith Plantagenet.

În clipa aceea, ochii lui se opriră asupra nubianului, cu acea privire plină de îndoială care se oglindea pe chipul său ori de câte ori îl privea.

— Ah! Tăcutul nostru rob s-a și întors! Apropie-te, prietene, și rămâi în spatele lordului Neville... Vei auzi cântări care te vor face să binecuvântezi cerul că te-a lovit cu muțenie și nu cu surzenie.

Astfel vorbind, se întoarse spre lordul de Vaux și se adânci numiadecât în cercetarea planurilor de război pe care i le întinse baronul. În clipa când lordul

Gilsland se apropia de sfârșitul raportului, un crainic dădu de veste că regina și întreaga ei suită se apropiau de cort.

— Aduceți o carafă de vin – strigă regele – din acel vin de Cipru pe care bătrânul Isaac l-a păstrat îndelungată vreme și pe care am pus mâna atunci când am cucerit Famagosta. Umpleți pocalul lordului Gilsland, domnii mei... Nicicând un principe n-a avut un slujitor mai hotărât și mai credincios.

— Mă bucură – zise Thomas de Vaux – c-ați găsit în catâr un slujitor de folos, deși glasul lui nu-i atât de muzical ca firul din coada calului sau sârma de alamă.

— Cum, încă n-ai mistuit porecla de catâr? Trage-i o dușcă, prietene, altfel îți rămâne în gât. Haide, așa e mai bine. Și-acum îți voi spune că ești un războinic ca și mine și că, prin urmare, se cuvine să ne iertăm ursul altuia, în timp de pace, împunsăturile, asemenea loviturilor pe care ni le dăm în același chip la o întrecere călare, iubindu-ne cu atât mai mult cu cât loviturile sunt mai zdravene. Pe cinstea mea, dacă la ultimul turnir nu m-ai fi lovit tot atât de strașnic pe cât te-am lovit eu, n-ai mai fi fost bun de nimic. Deosebirea între tine și Blondel e aceasta: tu nu ești decât tovarășul meu de lupte, aș putea că spun ucenicul meu în meșteșugul războiului, pe când Blondel e dascălul meu în arta cântului și a muzicii. Ție îți îngădui să-mi fii prieten – pe când pe el îl cinstesc, fiindcă în arta lui e mai tare ca mine. Haide, prietene, nu mai fi ursuz... Rămâi aici ca să-ascuți cântările.

— Pe cinstea mea, ca să vă văd pe majestatea voastră atâta de voios – răspunse lordul Gilsland – aș fi în stare să-l ascult pe Blondel până la sfârșitul cântării regelui Arthur, care poate ține trei zile-n șir.

— Nu-ți vom pune răbdarea la o atât de grea încercare. Dar iată, lumina făcliilor de afară ne vestește apropierea augustei noastre soții... Grăbește să-i ieși întru întâmpinare, prietene, și cată să câștigi favoarea celor mai frumoși ochi ai creștinătății... Haide, nu-ți mai potrive îmbrăcămintea... Uite, l-ai lăsat pe Neville să se strecoare între vânt și pânzele galerei tale.

— Pe câmpul de luptă el nu m-a întrecut nicicând, rosti de Vaux cam încludat că întreprinzătorul șambelan i-o luase înaintea.

— Nu, nici el nici oricare altul, bunul meu Tom de Gills – răspunse regele – afară numai de noi, și aceasta nu întotdeauna.

— Da, regele meu; dar să dăm de asemenea dreptate și celor nefericiți... Bietul cavalier al Leopardului mi-a luat-o și el înainte într-o vreme, fiindcă, vedeți, cântărește mai puțin în șa...

— Tăcere! zise regele întrerupându-l poruncitor. Nici un cuvânt despre acest om.

Vorbind astfel, se grăbi să iasă în întâmpinarea reginei. I-l înfățișă pe Blondel ca pe regele menestrelilor și ca pe un mare meșter în arta voioșiei. Berengaria, care știa foarte bine că dragostea regescului ei soț pentru poezie și muzică era aproape asemenea însuflețirii iui pentru slava războinică și că Blondel era îndeosebi favoritul lui, căută să-l întâmpine cu toată bunăvoința pe menestrelul ce se bucura de atâta cinste din partea regelui. Totuși era limpede că deși răspundea precum se cuvine la cuvintele măgulitoare ale frumoasei regine, risipite poate prea din belșug de astă dată, se simțea parcă și mai bucuros, dacă nu chiar recunoscător, față de primirea simplă și grațioasă pe care i-o făcu Edith, al cărei salut părea pe cât de scurt și de simplu, pe atât de sincer.

Regina și regescul ei soț își dădură seama îndată de această deosebire. Văzând că regina privea cam cu ciudă întâietatea dată verișoarei sale, Richard rosti în așa fel, ca să poată fi auzit de amândouă:

— Noi, menestrelii, Berengaria, după cum poți vedea din înfățișarea maestrului Blondel, ne apropiem mai mult de un judecător aspru, așa cum e ruda noastră, decât de o prietenă îngăduitoare ca tine, care e gata să asculte arta



noastră pe încredere.

— Sire – răspunse fără a șovăi Edith, rănită oarecum de sarcasmul regescului ei văr – mustrarea de a fi un aspru judecător nu mi se cuvine numai mie din întregul neam Plantagenet.

Ar fi spus poate mai mult, având în firea ei îndeajuns din pornirile acelui neam, care, deși împrumutase numele și blazonul de la o plantă umilă<sup>24</sup>, a dat poate Angliei una din dinastiile cele mai orgolioase, dar ochiul ei, însuflețit de voiciunea răspunsului, îl întâlnește numaidecât pe acel al nubianului, deși acesta căuta să se ascundă în spatele celorlalți seniori, și ea căzu într-un jilț, îngălbenindu-se la față. Regina Berengaria se crezu datoră să ceară numaidecât apă și săruri, socotind în același timp că se cuvenea să pună în practică tot ritualul de rigoare la leșinul unei doamne.

Richard, care prețuia tăria de cuget a prințesei Edith, îl rugă pe Blondel să-și ia harpa și să-și înceapă cântările, spunând că muzica era cel mai bun din toate leacurile menite să-l înzdrăvească pe un Plantagenet.

— Cântă-ne – zise el – povestea „Năframei însângerate”, al cărei cuprins mi l-ai povestit înainte de plecarea mea spre Cipru.

Privirea neliniștită a menestrelului se opri asupra prințesei Edith și, abia după ce văzu roșeața împurpurându-i din nou obrazii, se supuse îndemnurilor repetate ale regelui. Atunci, însoțindu-și glasul cu sunetele harpei, ca să dea și mai mult farmec cântului, fără să-l înăbușe, intonă într-un fel de recitativ, una din vechile povestiri despre dragoste și cavalerism, sortită să subjuge luarea aminte a ascultătorilor! De îndată ce-și luă avânt, făptura și înfățișarea lui, prea puțin vrednice de luat în seamă, se schimbă dintr-o dată. Chipul i se însenină, transfigurat de inspirație și avânt... Glasul bărbătesc, răsunător și gingaș, călăuzit de simțul artistic cel mai delicat, pătrundea până în cele mai adânci cute ale inimii. Plin de voioșie, ca într-o zi de izbândă, cu îndoită însuflețire a stăpânului și a învățăcelului, Richard făcu semn să se strângă cercul în juru-i, poruncind tăcere tuturor. El însuși se așeză, vădit încântat, nu fără să amestece în această pornire o fărâmă din gravitatea criticului de meserie.

Curtenii își ațintiră privirile asupra regelui, ca să ghicească și să-și însușească emoțiile ce s-ar fi oglindit pe chipul lui, în timp ce Thomas de Vaux căsca îngrozitor, ca cineva care-i supus unei plictiseli obositoare. Blondel își povestea, firește, cântul în graiul normand. Următoarele stihuri dau o slabă idee despre frumusețea acestuia:

#### NĂFRAMA ÎNSÂNGERATĂ

Când soarele-n apus s-a scufundat  
De ultimele raze luminat,  
Castelul Benevent s-a-nveșmântat  
În strai de sărbătoare-mpurpurat.  
Iar cavalerii-n valea taberii  
Prin corturi luminate de făclii,  
Încep de seara a se pregăti  
Pentru turnirul de a doua zi.  
Un paj, el însuși nobil descendent,  
Trimis chiar de prințesa Benevent,  
Din cort în cort întreabă, privind în jur atent:  
„Unde-i englezul cavaler Thomas de Kent?”  
Dar nimeni nu-l cunoaște. În sfârșit,  
Tot căutându-l, pajul l-a găsit  
La margine, într-un umil poclit  
Un cort sărman și neîmpodobit.  
În cort neînfricatul cavaler

<sup>24</sup>Genet – ginestră, drobiță, floarea pustiului, (n. t.)

Își pune singur zalele de fier  
Căci e sărac și nu are scutier,  
În lupta-n care se va avânta,  
Pentru Christos, pentru iubita sa  
Acele zale îl vor apăra  
Și pașii spre izbândă-i vor purta.  
„O, tu, viteze cavaler de Kent  
(Îi zice pajul, tânăr descendent  
Al unei vechi familii din Clevent)  
Prea nobila prințesă Benevent  
La tine m-a trimis spre a-ți vesti  
Că inima nu-și poate dăru  
Decât acelui care-n bătălii  
De glorie se va acoperi.  
Și dacă vrei s-arăți că nu te temi de moarte,  
De vrei să sări prăpastia ce vă desparte,  
Prințesa-ți cere să lași zalele deoparte  
Și-n locul lor viteazul cavaler să poarte  
Năframa asta (el în vânt o desfășoară)  
Ce a purtat-o astă-noapte la sânul-i de fecioară.  
Cu acest scut pe umeri avântă-te-n vîltoară  
Și-ntoarce-te cu gloria – ori cel învins să moară!”  
Sărută cavalerul țesătura albă, moale,  
Și-ngenunchind grăiește: „Du-i răspuns stăpânei tale  
Că pentru ea am străbătut atâta cale  
Și nu mă dau înapoi să lupt chiar fără zale.  
Dar teafăr dintr-o astfel de încăierare  
De poți să scapi – o biruință mi se pare,  
Ba chiar o biruință fără-asemănare;  
De-aceea sper că și răsplata-mi va fi mare”.

— Aici, mesiri, sfîrșește parte întâi a povestirii năframei însângerate.

— Ai schimbat măsura pe neașteptate în ultimele strofe, Blondel! spuse regele.

— E adevărat, sire, am învățat versurile de la un harpist bătrân pe care l-am întâlnit în Cipru și care cânta în italiană, și cum n-am avut timp să le talmăcesc ca lumea și nici să le învăț pe de rost, sunt nevoit să umplu unele goluri din muzică și din vers, cu ce-mi vine în minte la repezeală.

— Pe legea mea – răspunse regele – îmi plac mai mult alexandrinii aceștia pompoși și răsunători. Par mai potriviți cu muzica decât stihurile scurte dinainte.

— Sunt îngăduite și unele și celelalte, după cum prea bine știe majestatea voastră.

— Știu, Blondel, dar pare-mi-se că scena care urmează și în care se va da pesemne o luptă, o să meargă mai bine în alexandrinii aceștia tunători, care amintesc ropotul călărimii; pe câtă vreme măsurile celelalte par trapul ușor al căluțului unei domnișoare.

— Va fi după voia majestații voastre, răspunse Blondel și începu să intoneze.

— Stai. Mai întâi împrăștează-ți fantezia cu o cupă de vin de Chios. Ascultă-mă, aș vrea să lași deoparte această nouă născocire a ta, de a sfârși stihurile prin rime cuminți, precum scrie la carte. Acestea sunt o stavilă în calea valului fanteziei și te fac să semeni unui om care ar dăntui în lanțuri.

— Lanțurile, cel puțin, pot fi ușor azvârlite, spuse Blondel trecându-și degetele peste strune, ca unul care ar dori mai bine să cânte decât să asculte povețe.

— Dar de ce să ți le pui, omule? stăruie regele. De ce să-ți încătușezi harul în verigi de fier? Mă întreb cum ai izbutit – sunt încredințat că eu n-aș fi fost în stare să alcătuiesc stihuri atât de împiedicate.

Blondel privi în jos spre strunele harpei, pentru a ascunde un zâmbet care-i încrețise fără voie fața. Dar lui Richard nu-i scăpă:

— Tu râzi de mine, Blondel, pe legea mea! Și asta o merită pe bună dreptate oricine se apucă să facă pe dascălul când la drept vorbind nu poate fi decât ucenic, dar noi, regii, căpătăm prostul obicei de a avea păreri prea bune despre persoana noastră. Hai, deapănă-ți povestea, iubite Blondel, așa cum vrei tu, adică mai bine decât te-am putea noi sfătui, deși se vede că nu ne putem pune strajă gurii.

Blondel își continuă povestea; dar cum se pricepea bine să înfiripe stihurile într-o clipă, izbuti să țină seama de sfaturile regelui, și poate că-i făcu plăcere să arate cu câtă ușurință poate plămădi într-alt chip un poem, chiar în timpul cântării:

#### NĂFRAMA ÎNSÂNGERATĂ

Partea a doua

Se-adună cavalerii și lupta se încinge

Pe locul unde cel mai puternic va învinge;

Își pierde unul calul, iar altul lancea-și frânge,

Triumfă-nvingătorii, învinșii-s lac de sânge.

Mulți dovedesc în luptă bravură, bărbăție,

Dar ne-ntrecut e unul din toți în vitejie,

Cel care-n loc de zale din fier ori de aramă

O țesătură poartă pe umeri – o năframă.

Din pieptu-i curge sânge ca izvorul curat,

Lovesc cu sete unii, dar alții l-au cruțat:

„E-un legământ pesemne, zic cei ce-l ocolesc,

Și să-l silim să-l calce – nu e cavaleresc!”

Iar prințul, admirându-l, spre el priviri aruncă

Și istovit văzându-l, dă grabnică poruncă

Turnirul să se-ncheie. Iar drept învingător

Județii îl declară pe bravul luptător.

Apoi, cum se cuvine în zi de sărbătoare,

În sălile castelului se-așterne masă mare.

Întreaga nobilime e la ospăț poftită,

Poftiți sunt cavalerii cu toată-a lor suită.

Dar iată că-n saloane, un scutier s-arată

Și-ntinde pricipesei năframa-nsângerată,

De lance găurită, de spadă sfișiată,

De praf, noroi și spumă mânjită și pătată.

„V-aduc (el ingenunche) prințesa Benevent,

Cu-nchinăciuni, din partea cavalerului de Kent,

Năframa ce i-ați dat-o în luptă să o poarte.

Cel ce-a sărit prăpastia pornește mai departe,

Cel care-n pom se urcă, din poame se înfruptă,

Iar cel care ieșit-a biruitor în luptă,

Primejduindu-și viața – așa cum ați dorit

Încrezător așteaptă să fie răsplătit;

Ar vrea năframa asta ce l-a ferit de moarte

Prințesa-i cu mândrie la inimă s-o poarte”.

Roșind adânc, prințesa la piept năframa strânge,

Năframa înmuiată în cel mai nobil sânge:

„Cuvine-se (ea spune) o, vrednic scutier,

Să-i dai chiar azi de veste bravului cavaler  
Că-i prețuiesc curajul, credința-i prețuiesc,  
Și pentru biruință voi ști să-l răsplătesc”.  
Când nobilii se-adună-n solemnă procesiune,  
În fruntea lor prințesa, pășind, pe umeri pune  
Năframa-nsângerată, și-astfel împodobită,  
Spre sala de ospete se-ndreaptă liniștită.  
Uimiți sunt cavalerii și, cum mărturisesc,  
Pe-nvingătorul zilei mai mult îi fericesc,  
Dar nobilele doamne încep să şușotească,  
Să râdă pe-nfundate și chiar să clevetească.  
Apoi, când prințul duce sosește în sfârșit,  
Văzându-și astfel fiica, rămâne-nmărmurit.  
„Cum! (strigă cu mânie) Ai vrut ca toți să știe  
Că mintea ți-e cuprinsă de neagră nebunie?!  
Ei bine, pentru vină, și pentru-așa rușine,  
Să pleci! De-acum-nainte nu vreau să știu de tine.  
Să părăsești castelul acum! Și tu, și el!  
Asemeni cutezanță nu-ngădui la castel!”  
Atuncea Thomas mândru, dar palid și slăbit,  
L-a înfruntat pe duce și astfel i-a grăit:  
„Eu pentru fiica voastră să mor n-am pregetat,  
Și dacă ea, la rândul-i, în cumpănă n-a stat  
Să-nfrunte și pedeapsa și blamul pentru mine,  
Fiți siguri c-am s-o apăr de griji și de rușine;  
Și dacă nu mai este prințesa Bebevent  
În schimb eu inima îi dăru, și-n Anglia comitatul Kent.”

Un murmur de încântare se stârni între cei de față; fiecare căuta să ia pildă de la regele Richard, care îl copleși cu măguliri pe menestrelul său cel mai drag, dăruindu-i un inel de preț. Regina, la rândul-i, se grăbi să-i ofere o frumoasă brățară și toți seniorii erau gata să urmeze pilda suveranilor.

— Verișoara noastră Edith – întrebă regele – rămâne oare nesimțitoare la sunetele harpei pe care o iubea atât odinioară?

— Ea îi mulțumește lui Blondel pentru cânt, răspuse fata; dar mulțumește și vărului ei care a știut să aleagă tocmai un astfel de cânt.

— Ești tulburată, verișoara – răspuse regele – fiindcă ai ascultat povestea unei femei mai încăpățânate decât tine: dar am eu grijă: te voi însoți o bucată de drum până-n preajma cortului reginei; trebuie să stăm de vorbă amândoi chiar astă-seară.

Berengaria se ridică împreună cu doamnele din suită și ceilalți oaspeți se retraseră îndată din cortul regesc. Însoțitorii reginei, cu făclii aprinse în mâini, o așteptau afară și ea porni la drum spre cort, în fruntea unei escorte de arcași.

Așa cum spusese, Richard merse împreună cu verișoara sa, silind-o să se reazime de brațul său, ca să poată sta de vorbă fără să fie auziți.

— Ce răspuns se cuvine să-i trimit vrednicului sultan? întrebă Richard. Regii și principii vor să se despartă de mine, Edith; această nouă ciocnire i-a îndepărtat și mai mult. Aș dori să fac ceva pentru Sfântul Mormânt, printr-un vicleșug oarecare, dacă nu prin izbândă, și singurul mijloc prin care aș izbuti poate să fac ceva, atârnă, vai, de voința unei femei... Aș prefera să lupt singur cu zece dintre cei mai viteji lăncieri ai creștinătății, decât să stau la tocmeală cu o fată îndărătnică și ursuză, care nu-și cunoaște propriile interese. Prin urmare, ce răspuns îi voi da, verișoară, lui Saladdin? Se cuvine să luăm o hotărâre.

— Spuneai cândva – răspuse Edith – că fata cea mai sărmană din neamul

Plantagenet ar trebui mai curând să trăiască în sărăcie decât să-și lege viața de un necredincios.

— Nu mai degrabă în robie, Edith? Mi se pare că acesta e gândul ce-ți frământă mintea.

— Bănuiala pe care vrei s-o arunci asupra-mi n-are nici un temei... Robia trupului nu poate să stârnească decât milă... Aceea a sufletului, trezește disprețul. Rușine ție, rege Richard al Angliei! Ai coborât în josnicie și umilință trupul și sufletul unui cavaler a cărui faimă era pe vremuri aproape deopotrivă cu a ta!

— Nu trebuia s-o împiedic pe ruda mea să bea otravă, mânjind vasul în care se afla, atunci când vedeam că nu e alt mijloc prin care să poți fi știrbită de acea ucigătoare băutură?

— Acum tu însuși mă silești să beau otrava, pentru că e într-un vas de aur.

— Edith... Nu pot să te silesc, dar ferește-te să închizi poarta pe care cerul se milostivește s-o țină încă deschisă înaintea noastră. Pustnicul din Engaddi, pe care papii și călugării l-au privit ca pe un proroc, a citit în stele că măritișul tău va trebui să mă împace cu un vrăjmaș puternic și că bărbatul tău va fi creștin. Astfel, putem încă nădăjdui că apropiata trecere la creștinism a sultanului și intrarea fiilor lui Ismail în sânul bisericii vor fi roadele căsătoriei tale cu Saladdin. Haide, mai bine să te jertfești oarecum, decât să surpi nădejdi atât de fericite.

— Un om poate jertfi capre și berbeci, dar nu cinstea și cugetul... Am auzit spunindu-se că prin necinstirea unei fecioare creștine au pătruns sarazinii în Spania. E nevoie oare ca rușinea altei creștine să-i alunge din Palestina?...

— Tu numești o rușine faptul de-a ajunge împărăteasă?

— Socotesc rușine și necinste să batjocorești un jurământ creștinesc, împărtășindu-l cu un necredincios pe care o astfel de taină n-are cum să-l lege; și m-aș socoti căzută în cea mai rușinoasă josnicie dacă eu, o prințesă creștină, aș ajunge de bunăvoie sultană într-un harem de cadâne.

— Ei bine, verișoară, nu vreau să mă cert cu tine, deși starea ta de vasală ar fi trebuit să te îndemne la mai multă bunăvoință față de mine.

— Sire - răspunse Edith - majestatea voastră a moștenit apanajele, rangul și domeniile casei Plantagenetilor... De aceea nu trebuie s-o pizmuiți pe ruda voastră dacă a păstrat doar puțin din mândria acestora.

— Pe cinstea mea, copilă - zise regele - m-ai tulburat cu aceste cuvinte... Să ne îmbrățișăm și să rămânem prieteni... Voi trimite un herald cu răspunsul tău la Saladdin. Dar nu socotești c-ar fi mai bine ca răspunsul să-i fie trimis după ce-l vei vedea? Am auzit că e de-o frumusețe neasemuită.

— Nu cred cu puțință să ne vedem vreodată, sire,

— Pe Sftntul George! E cu puțință, căci Saladdin ne alege uni loc ferit pentru lupta menită a răzbuna furtul flammurii și va veni el însuși acolo ca martor... Berengaria e, de asemenea, foarte dornică să ia parte la luptă și aș putea să jur că nici o doamnă de la curte nu e lipsită de-o astfel de dorință. Și mai puțin ca oricare, tu, frumoasa mea verișoară... Dar iată-ne ajunși aproape de cort. Ne vom despărți, fără urmă de vrăjmășie, cred... Să pecetluim împăcarea noastră, frumoasă Edith, cu un sărut și o strângere de mână... Ca suveran, am dreptul să-mi sărut frumoasele vasale.

Într-adevăr, se grăbi s-o îmbrățișeze cu prețuire și cu dragoste și se întoarse spre cortul său sub pulberea lunii, îngânând în sine crâmpie din cântul lui Blondel, care-i stăruia în minte. De îndată ce intră în cort, pregăti scrisorile pentru Saladdin și le înmână nubianului, poruncindu-i să pornească la drum odată cu revărsatul zorilor.

## CAPITOLUL XXVII

Am auzit iehirul - așa numesc arabii

A doua zi de dimineață, Richard fu poftit de regele Filip al Franței la o întrevedere; măgulindu-l în fel și chip și exprimându-i mărturia celei mai alese prețuiri, Filip vesti fratelui său englez, în termeni curtenitori, hotărârea sa nestrămutată de-a se întoarce în Europa, ca să-și vadă de regat. Îi spuse că nu mai avea nici o nădejde în ceea ce privea încununarea cu izbândă a cruciadei, de vreme ce puterile lor scăzuseră și certurile lăuntrice păreau să nu se mai sfârșească.

Richard se strădui să-i schimbe hotărârea, dar totul fu zadarnic și, întrevederea odată sfârșită, nu fu mirat când i se aduse o misivă semnată de ducele Austriei și de mai mulți alți principii, prin care-i vesteau toți cu dârzenie, o hotărâre asemănătoare aceleia a lui Filip. Spuneau că părăsirea sfintei lupte era pricinuită de mândria nemăsurată și de asuprirea lui Richard al Angliei. Orice nădejde de a duce războiul mai departe cu sorți de izbândă cât de cât, părea de asemenea zadarnică. Richard vărsă lacrimi amare văzându-și nădejdlile de glorie năruite, iar gândul că această înfrângere se datora și firii sale aprinse și pripite, nu-l mângâia deloc.

— Pe tatăl meu n-ar fi îndrăznit să-l părăsească astfel – îi spuse el lui de Vaux cu ciudă și amărăciune; nici o ponegrire pe care ar fi putut s-o răspândească împotriva unui rege atât de înțelept, n-ar fi fost îngăduită în mijlocul creștinătății; pe câtă vreme eu, nesocotit ce sunt, nu numai că le-am dat un prilej ca să mă părăsească, dar le-am și înlesnit puțința ca să arunce asupra nenorocitelor mele cusururi întreaga rușine a destrămării cruciadei.

Aceste gânduri sporeau în așa măsură mâhnirea regelui, încât de Vaux fu mulțumit atunci când sosirea unui trimis al lui Saladdin îl sili să dea altă întorsătură gândurilor lui. Acest nou trimis era un emir foarte mult prețuit de sultan, numit Abdallah-El-Hagi; își trăgea obârșia din spița Profetului și din neamul sau tribul lui Hashem; ca mărturie a acestei strălucite obârșii, purta un turban verde, neasemuit de mare.

Făcuse de trei ori drumul la Mecca, ceea ce îi adusesese numele de Hagi, sau Pelerinul. Cu toate aceste dovezi de sfințenie, Abdallah, deși arab, era un foarte bun tovarăș de petrecere, ascultând cu plăcere o povestire hazlie, lăsându-și deoparte gravitatea, până acolo încât nu șovăia să se așeze chiar și la băutură, dacă se putea păzi de priviri iscoditoare și de clevetiri. Avea de asemenea însușiri politice, pe care Saladdin căutase să le folosească în mai multe negocieri cu principii creștini, și mai ales cu Richard, căruia persoana lui El-Hagi nu numai că-i era cunoscută, dar chiar și foarte plăcută. Mulțumit de răspunsul grabnic prin care Saladdin făgăduia să-i pună la dispoziție un loc bun pentru luptă, pe lângă îngăduința de-a lua parte oricine, chezășuindu-și buna-credință chiar cu prezența sa, Richard uită numaidecât mâhnirea stârnită de apropiata destrămare a ligii creștine și începu să pregătească lupta.

În acest scop fu ales locul numit „Adamantul pustiului”, ca fiind așezat la aceeași depărtare de tabăra creștinilor ca și de aceea a sultanului. Se înțelese cu Konrad de Montserrat și cu martorii acestuia, arhiducele Austriei și marele-magistru al Templierilor, să vină, în ziua hotărâtă pentru luptă, cu o sută de războinici; Richard al Angliei și fratele său Salisbury, care susțineau învinuirea, aveau să ia parte în fruntea unui număr egal de războinici, ca să-și ocrotească luptătorul, iar sultanul urma să sosească în fruntea unei gărzi de cinci sute de oameni aleși, numărul acesta fiind socotit deopotrivă cu al celor două sute de războinici creștini.

Ceilalți invitați de vază, care aveau să vină de o parte și de alta. Trebuiau

să aibă numai săbii și să nu poarte armuri. Sultanul își lua sarcina de a pregăti locul de luptă, odată cu rânduiala și răcoritoarele de trebuință pentru persoanele care aveau să ia parte la acea solemnitate. Scrisorile lui dezvăluiau într-un chip foarte curtenitor bucuria pe care o aștepta de la o întrevvedere pașnică cu Melech-Ric, și marea lui dorință de a-i face o primire cit mai plăcută. Toate pregătirile fiind sfârșite, iar înștiințările făcute atât celui provocat cât și martorilor săi, Abdallah-El-Hagi fu primit într-o audiență mai intimă, la care avu prilejul să asculte cu încântare armonioasele sunete ale harpei lui Blondel. Lăsându-și cu grijă deoparte turbanul verde și punând în locu-i un fes grecesc, arabul îngână la rându-i un cântec de petrecere, tălmăcit din persană, și dădu pe gât, fără să fie rugat, un strașnic poc al cu vin de Cipru, ca să arate deplină îmbinare între vorbă și faptă. A doua zi, grav și cumpătat ca cel ce băuse numai apă, își pleca fruntea până la pământ înaintea tronului lui Saladdin, dându-i socoteală asupra îndeplinirii sarcinii.

În ajunul zilei hotărâte pentru luptă, Konrad și prietenii lui porniră în revărsatul zorilor să cerceteze locul arătat, iar Richard părăsi lagărul în aceeași clipă și cu același scop, dar, așa cum fusese înțelegerea, o luă pe alt drum, ca măsură de prevedere, pentru a nu da loc la vreo ciocnire între însoțitorii lor înarmați. În ceea ce-l privea pe bunul rege, el n-avea de gând să se certe cu nimeni în ziua aceea. Nimic n-ar fi putut să- i sporească plăcerea pe care o făgăduia participarea la o luptă corp la corp în cerc închis, decât bucuria de a fi fost el însuși unul dintre luptători; și aceasta îl făcea să fie aproape împăcat cu toată lumea, chiar și cu Konrad de Montserrat. Ușor înarmat, în veșmânt strălucit, vesel ca un mire în ajunul nunții, Richard călărea domol în preajma literei reginei Berengaria, căreia îi dădea deslușiri în privința locurilor străbătute, înveselind astfel, prin cântece și povestiri, drumul monoton, pustiu.

Atunci când regina făcuse pelerinajul la Engaddi, o luase pe drumul ce cotea de după șirul de munți, astfel că priveliștea pustiei era nouă pentru ea și pentru doamnele din suită. Deși Berengaria cunoștea foarte bine firea lui Richard, ca să nu țină seamă de ceea ce îi plăcea să spună ori să cânte, nu se putu împiedica să nu cadă pradă unei oarecare temeri femeiești, văzându-se în mijlocul pustiei înfiorător, cu o suită atât de mică ce nu părea să fie altceva decât un punct mișcător pe acea întindere nemărginită; știa de asemenea că nu se aflau departe de tabăra lui Saladdin și că puteau fi din clipă în clipă surprinși și nimiciți de vreun buluc alcătuit din cei mai temuți călăreți ai săi, dacă păgânul ar fi fost așa de necinstit încât să se folosească de un prilej atât de ademenitor.

Dar atunci când își dezvălui temerile față de Richard, acesta se grăbi să le respingă cu ciudă și dispreț:

— Ar fi mai mult decât nerecunoștință – zise el – să te îndoiești de cinstea nobilului sultan...

Totuși, aceleași îndoieli și temeri încolțeau deseori, nu numai în mintea fricoasă a reginei, dar și în sufletul, mult mai mândru și mai curajos, al prințesei Edith Plantagenet, care credea prea puțin în cinstea musulmanului, pentru a se simți liniștită când se afla în puterea acestuia. Uimirea ei, prin urmare, ar fi fost mai mică decât spaima dac-ar fi auzit în aceeași clipă răsunând în mijlocul pustiei stigățul „Alia hu!” în timp ce un buluc de călăreți arabi s-ar fi năpustit asupra-le ca vulturii pe pradă... Temerile ei nu scăzură cu nimic în clipa când, odată cu apropierea înserării, zări un călăreț arab, chipeș la înfățișare, cu turban și cu o sulică lungă, zburând pe creasta unei înălțimi, asemenea unui șoim rătăcit în văzduhuri. De îndată ce arabul dădu cu ochii de alaiul regesc, se îndepărtă în goană, cu iuțea aceleiași zburătoare, când se pierde în adâncul zării.

— Ne apropiem pesemne de locul cu pricina – zise regele Richard – și călărețul acela nu poate fi altcineva decât un trimis al lui Saladdin... Mi se pare chiar că aud vuiet de trâmbiți și chimvale maure... Așezați-vă în bună rânduială,

copii, și înșiruți-vă în jurul doamnelor, ca niște adevărați oșteni.

Auzind aceste cuvinte, cavalerii, scutierii și arcașii se grăbiră să intre în rânduri. Își urmară calea în rânduri, ceea ce făcea ca numărul lor să pară și mai mic. La drept vorbind, poate nu chiar frica, ci doar un soi de neliniște, îmbinată cu oarecare curiozitate, părea că ascute și mai mult luarea aminte a escortei, care asculta izbucnirile sălbatice ale muzicii maure ce răzbăteau în răstimpuri cu putere dinspre locul unde se ivise o clipă călărețul arab. De Vaux șopti la urechea regelui:

— Ar fi bine, sire, să trimitem un scutier în recunoaște pe crestele dunelor, ori buna voastră plăcere să îngăduie ca eu însumi s-o iau înainte! După vuietul ce se aude, s-ar părea că, dacă nu sunt în adevăr mai mult de cinci sute de oameni dincolo de creste, jumătate din suita sultanului trebuie să fie alcătuită din trâmbițași și chimvalieri. Să mă duc?

Baronul își strunise calul și era cât pe-aici să-i dea pinteni, când regele strigă:

— Nu, pentru nimic în lume! O astfel de prevedere ar însemna neîncredere și nu ne-ar sluji la mare lucru în caz de surpriză, lucru de care nu mă tem.

Continuă să înainteze în bună rânduială, cu șirurile din ce în ce mai strânse, până când ajunseră pe creasta dunelor de nisip, de unde se putea zări locul de luptă. Aici, o priveliște minunată, dar surprinzătoare, se înfățișa înaintea ochilor. „Adamantul pustului”, singuratica oază ce nu se putea desluși ce obicei decât prin pâlcul de palmieri, devenise centrul unei tabere ale cărei flamuri strălucitoare și podoabe aurite sclipeau în mii de culori sub bogăția soarelui în asfințit. Pânzele din care erau făcute corturile încăpătoare aveau cele mai vesele culori: stacojiu, galben-auriu, albastru-deschis și alte nuanțe strălucitoare.

Stâlpii înalți din mijloc, care susțineau pânzele, erau împodobiți cu grenade aurii și cu stegulețe de mătase. Dar în afară de aceste corturi bătătoare la ochi, se mai zărea un mare număr de corturi negre, așa cum sunt de obicei acelea ale arabilor, ceea ce i se păru uluitor lui Thomas de Vaux, socotind că-n acele corturi putea fi adăpostită o oștire de cinci mii de oameni. Un număr de arabi și de kurzi se grăbeau să-și strângă rândurile, lăsându-și caii să meargă-n voie, și această adunare era însoțită de vuietul asurzitor al alămurilor războinice, ce au însuflețit în toate timpurile luptele arabilor.

Se zăriră curând, ca un furnicar nelămurit, în fața taberei și, ca un șuier ascuțit ce răsună deasupra glasului irimbițclor, călăreții săriră numiadecât în șa. Un nor de pulbere ce se ridică în clipa acestei mișcări, ascunse lui Richard și întregii suite palmierii și creasta îndepărtată a munților; nu se mai zăreau nici chiar arabii, care stârniseră într-o clipă o volbură de praf ce lua înfățișarea fantastică a unor coloane răsucite, a unei îngrămădiri de drumuri și minarete. Alt șuier ascuțit se făcu auzit din sânul vârtejului de pulbere: era semnalul de înaintare. Călăreții porniră în goană, înaintând în așa fel ca să împresoare mica escortă a lui Richard; și aceasta se pomeni curând înconjurată din față, din părți, din spate și aproape înăbușită de praful ce se ridica pretutindeni. Prin perdeaua de praf se zăreau din când în când făpturile sălbatice ale sarazinilor, mișcându-se și învărtindu-și sulilele în toate părțile, cu strigăte și chiote înfricoșătoare; își îmboldeau uneori caii repezindu-i până la o sulică de creștini, în timp ce toți cei din spate împrăștiau nori deși de săgeți. O săgeată se înfipse în litiera reginei, care lăsa să-i scape un țipăt ascuțit, în timp ce fruntea lui Richard se posomori în aceeași clipă.

— Pe Sfântul George! strigă el – ar fi timpul să fie cumințită această turmă de necredincioși.

Dar Edith, a cărei litieră o urma pe cea a reginei, scoase capul afară și, ținând în mână una din săgețile desprinse din roi, strigă:

— Rege Richard, ia seama la ceea ce vrei să faci... Privește, săgețile n-au



vârf!

— Nobilă și înțeleaptă copilă – răspunse Richard – pe ceruri, tu ne rușinezi pe toți prin agerimea ochiului și a gândului. Nu vă tulburați, vrednicii mei englezi – strigă el către războinici – săgețile lor nu sunt ascuțite, iar sulitele lor de asemenea n-au vârf. Acesta nu e decât un obicei sălbatic de-a ne întâmpina cu prietenie, deși, de bună seamă, râd pe socoteala noastră văzându-ne atât de înfricoșați... Înaintați încet și în rânduială!

Mica escortă înainta astfel mai departe, împresurată de arabii care scoteau strigătele cele mai ascuțite și mai străpungătoare; arcașii căutau să-și arate îndemânarea, făcându-și săgețile să șuiere cât mai aproape cu putință de coifurile creștinilor, fără ca totuși să le atingă, în timp ce sulitarii se luptau unii cu alții, dându-și lovituri atât de zdravene cu armele lor boante, încât mulți se rostogoliră jos din șa, gata să-și piardă viața în toiul aceluia joc primejdios. Toate aceste demonstrații, menite să exprime bun soset, erau privite însă cam cu îndoială de europeni.

În timp ce regele Richard și suita lui ajunseseră cam la jumătatea drumului, alcătuiind un sâmbure în jurul căruia gloata de călăreți urla, chiuia, se vânzolea, călărind în așa chip încât nu se mai puteau desluși din grămadă nici oameni, nici cai, deodată răsună alt șuier ascuțit, și toți acei războinici care împresurau în neorânduială, din față și din spate, pe europeni, se strânseră în cea mai mare grabă în rânduri dese, alcătuiind o coloană groasă, fără sfârșit, care porni domol și în destulă rânduială, pe urmele escortei regelui Richard.

Pulberea începea să se împrășteie dinaintea creștinilor care alcătuiau acum avangarda, când zăriră apropiindu-se în întâmpinarea lor, prin norii de praf încă destul de deși, un buluc de călăreți cu totul deosebit, în mai multă rânduială, înarmat cu sulii de navală și de apărare, vrednic să slujească de strajă celui mai strălucit stăpânitor din Orient. Fiece cal din acel buluc, alcătuit din aproape cinci sute de oameni, prețuia cât viața unui războinic. Călăreții erau robi georgieni și circazieni în floarea vârstei. Coifurile și fesurile lor din zale de oțel erau atât de strașnic lustruite încât luceau ca argintul; veșmintele lor aveau culorile cele mai bătătoare la ochi și unele erau țesute din fir de aur și argint; brăiele erau împleteite din fire de aur și din mătase; deasupra turbanelor fluturau pene și scânteiau giuvaeruri, în timp ce mânerele și tecile iataganelor și hangerelor, din cel mai scump oțel de Damasc, erau bătute în aur și pietre scumpe.

Această călărimă strălucitoare înainta în sunetul fanfarelor și în clipa când ajunse în preajma creștinilor, se despică luând-o la dreapta și la stânga, făcându-le loc. Atunci Richard trecu în fruntea trupei, dându-și seama că Saladdin însuși se apropia. Într-adevăr, curând, în mijlocul străzii, al căpeteniilor și arabilor fioroși la vedere, păzitori de haremuri, a căror slujenie părea și mai groaznică sub bogăția veșmintelor, se ivi sultanul, cu privirea și înfățișarea aceuia pe fruntea căruia soarta a scris: „Iată un rege!” Cu capul acoperit de un turban alb ca zăpada, cu șalvari și feregea largă, tot atât de albă, încins peste mijloc cu un brâu de mătase stacojie, fără altă podoabă, Saladdin ar fi părut, la cea dintâi aruncătură de ochi, omul cel mai simplu înveșmântat dintre toți. Dar cercetându-l cu mai multă luare aminte, puteai să-ți dai seama, de la nestemata de pe turban, pe care cântăreții au numit-o „Marea de lumină”, la diamantul din deget, pe care îi era săpată pecetea, că prețuiau poate cât toate bogățiile coroanei Angliei, iar safirul înfipt în mânerul hangerului nu-i sta mai prejos în valoare. Trebuie de asemenea adăugat că pentru a se apăra de praful care în vecinătatea Mării Moarte se aseamănă cu cenușa cea mai fin cernută, sau poate numai dintr-o pornire de trufie orientală, sultanul purta la turban un văl care îi ascundea în parte nobilele trăsături. Călărea pe un armăsar arab, alb ca zăpada, ce părea conștient și mândru de nobila sa povară.

Nu mai era nevoie de prezentări. Cei doi viteji monarhi, căci astfel erau

amândoi, săriră aproape în aceeași clipă din scări; oștile se opriră și muzica încetă dintr-o dată; înaintară în liniște unul către altul, și, după câteva saluturi curtenitoare, cei doi suverani se îmbrățișară ca frați și egali în măreție. Fastul și bogăția dezvăluite de o parte și de alta nu mai atrăgeau privirile: toți ochii erau ațintiți la Richard și la Saladdin, iar aceștia, în cele din urmă, nu se mai văzură decât pe ei. Totuși, privirile pe care Richard le îndrepta spre Saladdin erau mai stăruitoare, mai iscoditoare decât acelea ale sultanului; cel dintâi care întrerupse tăcerea, fu Saladdin.

— Melech-Ric e tot atât de binevoit în preajma lui Saladdin ca apa în mijlocul pustiului. Nădăduiesc că numeroșii mei însoțitori nu-i stârnesc neîncredere. În afară de robii înarmați ai casei mele, acei ce-l împresoară și-l întâmpină cu priviri uimite și pline de admirație, sunt nobili privilegiați din cele o mie de triburi ale mele; fiindcă cine e acela care, având dreptul a fi de față, ar fi putut să rămână în tabără, atunci când avea prilejul să vadă un principe ca Richard, al cărui nume împrăstie atâta groază, încât în nisipurile Yemenului doica se slujește de dânsul ca să facă pruncul să tacă, iar beduinul ca să-și strunească fugarul îndărătnic?

— Și aceștia toți sunt nobili din Arabia? întrebă Richard, privind de jur împrejur mulțimea de călăreți cu înfățișare sălbatică, înveșmântați în burnusuri. Pe chipurile lor înnegrite de razele soarelui, cu dinți mai albi ca fildeșul, ochii negri scânteiau fără astâmpăr, cu flacără vie, aproape neomenească, în umbra turbanelor; erau îmbrăcați mai toți cât se poate de simplu, s-ar fi zis chiar săracăcios.

— Au dreptul la această denumire, răspunse Saladdin; dar, deși numeroși, nu întrec câtuși de puțin cele statornicite prin înțelegeră și nu au alte arme în afară de iatagane. Până și sulilele au fost lăsate deoparte.

— Mă tem – murmură de Vaux în englezește – ca nu cumva să le fi lăsat într-un loc de unde să le poată lua foarte repede. Iată, mărturisesc, o strălucită adunare de pairi – cred că sala de la Westminster ar fi cam neîncăpătoare pentru ei.

— Tăcere, de Vaux! zise Richard. Îți poruncesc! Nobile Saladdin – adăugă el în francă – bănuiala nu-și are nici un rost atunci când e vorba de tine... Iată – urmă el arătând litierile – și eu mi-am adus câțiva luptători, așa că am călcat oarecum condițiunile înțelegerii; ochii sclipitori și chipurile frumoase sunt arme pe care nu mă puteam hotărî să nu le iau cu mine.

Îndreptându-și privirea spre litiere, sultanul făcu o temenea adâncă, așa cum s-ar fi plecat înaintea cetății Mecca, și sărută țărâna în semn de cinstire.

— Apropie-te, frate – îl îmbie Richard – doamnele nu se tem să te vadă mai de aproape. Nu vrei să te apropii? Perdelele litierelor se vor da numaidecât în lături pentru tine.

— Allah să mă ferească! răspunse Saladdin. Nu cred să fie aici arab care să nu socotească drept o rușine din partea acestor frumuseți de-a se lăsa văzute cu obrazul descoperit.

— Le vei vedea atunci în particular, frate.

— La ce bun? răspunse Saladdin cu mâhnire. Așa cum apa stinge focul, ultima ta scrisoare a stins nădejtile pe care îndrăznisem să mi le făuresc. Pentru ce aș aprinde din nou o flacără ce m-ar mistui în zadar? Dar fratele meu nu vrea să intre în cortul pe care slujitorul său i l-a pregătit? Mai-marele robilor mei negri a primit porunci să le primească pe prințese așa cum se cuvine. Mai-marii casei mele se vor îngriji de însoțitorii măriei tale, și eu însumi îți voi fi slujitor.

Îl călăuzi într-un cort minunat, unde se afla tot ce poate alcătui fast regesc. De Vaux, care îl urma pe Richard, îi luă de umeri lunga mantie de călărie și regele Angliei se ivi dinaintea lui Saladdin într-un veșmânt strâmt, care scotea și mai bine la iveală făptura lui falnică și armonioasă, în contrast izbitor cu

îmbrăcămintea largă și fluturătoare care ascundea silueta subțire a monarhului din Orient. Dar ceea ce atrase mai cu seamă luarea aminte a sarazinului, fu paloșul cu mâner teșit, a cărui lamă dreaptă și lată, de-o lungime ce-l făcea cu neputință parcă de mînuir, se întindea de la umăr până aproape de călcâiele monarhului.

— Dacă n-aș fi văzut – zise sultanul – această armă scânteind în luptă, asemenea săbiei lui Azrael, mi-ar fi cu neputință să cred că brațul unui om e în stare s-o mînuiască. Pot să-l rog pe măritul Melech-Ric să dea cu ea o lovitură prietenească, ca să-i pun la încercare puterea?

— Bucuros nobile Saladdin, răspunse regele, căutând în preajmă-i un lucru asupra căruia să-și încerce puterea. Zărind în mîna unuia dintre privitori un buzdugan de oțel, a cărui coadă tot de metal, n-avea mai mult de un deget și jumătate în diametru, așeză această armă pe un buștean de lemn. Grija lui de Vaux în legătură cu cinstea stăpînului său îl îndemnă să-i șoptească în englezește:

— Pe dragostea Preafericitei Fecioare, luați seama ce faceți, sire. Puterile voastre nu sunt încă pe deplin refăcute; nu-i dați prilej necredinciosului să se bucure.

— Tăcere, nesăbuitule! zise Richard rotind o privire mândră în juru-i... Mă crezi în stare să dau greș în fața lui?

Regele ridică strălucitorul paloș deasupra umărului său stîng, îl apucă cu amîndouă mîinile și, învîrtindu-l pe deasupra capului, îl repezi în jos năprasnic: drugul de fier se rostogoli la pămînt, despărțit în două ca un copac tânăr retezat de securea pădurarului.

— Pe capul Profetului! Iată o lovitură minunată! strigă sultanul, cercetînd cu deosebită luare aminte drugul de fier ce fusese retezat în două, ca și lama al cărei tăiș rămăsese neatins în urma unei astfel de lovituri.

Apucă atunci mîna regelui și, cercetîndu-i mărimea și mușchii, zâmbi, așezînd-o alături de a sa, atît de subțire, atît de mică și parcă fără putere.

— Da, privește cu luare aminte, zise de Vaux în englezește; va mai trece multă vreme pînă cînd degetele tale lungi de maimuță vor putea să facă același lucru cu semiluna aurită pe care-o ai alături!

— Tăcere, de Vaux! zise regele. Pe Sfînta Fecioară! Saladdin înțelege sau bănuiește ceea ce spui... Astîmpără-te rogu-te!

Sultanul rosti într-adevăr în aceeași clipă:

— Aș dori să încerc și eu să arăt ceva; dar pentru ce și-ar dovedi slăbiciunea cel slab în ochii celui tare? Totuși, fiecare țară își are îndemnările ei, și în această privință nu mă îndoiesc că voi avea cu ce să-l încânt pe Melech-Ric VrrK.^ —\*.-< • -

vedea pe învățatul vraci... îi sunt foarte îndatorat și i-am adus un tnic^dar. a aceste cuvinte, Saladdin

291

— Dar el n-a mărturisit nimic?

— Nimic limpede; dar după multe altele petrecute între noi, mi-am putut da seama că dragostea lui năzuiește prea sus ca să poată ajunge vreodată la izbîndă.

— Și știai că insolenta și cutezătoria lui iubire se încrucișa cu dorințele tale?

— Atîta lucru am putut ghici; dar dragostea lui ființa cînd dorințele mele abia încolțiseră, și trebuie să adaug că pesemne va supraviețui dorințelor mele. Pentru refuzul primit, nu pot să mă răzbun pe dînsul, care n-are nici o vină în aceasta. Și-apoi, dacă această nobilă doamnă îl dorește în locu-mi pe cavalerul Leopardului, cine va îndrăzni să spună că dînsa n-a făcut dreptate unui cavaler

plin de noblete și de aceeași credință cu ea?

— Totuși, e de viță prea neînsemnată ca să-și amestece sângele cu acel al Plantageneților, rosti cu trufie Richard.

— Astea pot să fie părerile voastre în Francistan. Poeții noștri din Răsărit spun că un viteaz călăuzitor de cămile e vrednic să sărute buzele unei frumoase sultane, pe câtă vreme un bei mișel nu e vrednic să și le apropie pe-ale sale nici măcar de veșmântul sărman al unei femei de rând. Dar cu îngăduința ta, măritul meu frate, îmi voi lua rămas bun de la tine pentru o vreme, ca să-1 pot primi pe ducele Austriei și pe celălalt cavaler nazarinean, amândoi mai puțin vrednici de găzduirea noastră, dar care totuși trebuie săi fie primiți cu cinste, nu pentru ei, ci pentru obrazul nostru. Căci înțeleptul Lacman a spus: „Hrana cu care l-ai ospătat pe străin nu e pierdută pentru tine, căci atunci când trupul lui a fost întărit, cinstea și faima numelui tău au crescut deopotrivă.”

Sultanul sarazin ieși din cortul regelui Richard și, după ce-i arătă, mai mult prin semne decât prin cuvinte, unde se afla cortul reginei și al doamnelor sale, se grăbi să-1 întâmpine pe marchizul de Montserrat care sosise împreună cu întreaga lui suită, pentru care nobilul sultan pusese să se pregătească adăpostul cu mai puțină curtoazie, dar cu același fast. Suveranilor și principilor găzduiți de Saladdin, li se aduseseră răcoritoarele cele mai alese, obișnuite în Orient și în Europa. Fiecare fu slujit deosebit, în cortul, său; sultanul ținuse atât de mult seama de obiceiurile și gusturile oaspeților, încât adunase o mulțime de robi greci ca să aducă pocalele de vin, băutură oprită credincioșilor lui Mahomed.

Mai înainte ca Richard să se fi ridicat de la masă, bătrânul Omrah, care adusese scrisoarea sultanului în tabăra creștină, intră cu un plan al ceremonialului care avea să se desfășoare a doua zi, ziua luptei. Știind gusturile vechiului său cunoscut, Richard îl rugă să cinstească cu el un pocal de vin de Shiraz; Abdallah îi dădu să înțeleagă însă, cu multă cuviință, că în clipele acelea trebuie să se stăpânească cu orice preț, deoarece Saladdin, deși îngăduitor în multe alte privințe, dădea cinstire și făcea a se da cinstire, sub cea mai aspră pedeapsă, legilor Profetului.

— Vai – zise Richard – dacă sultanului nu-i place vinul acesta, dulce balsam al inimii omenești, trecerea lui la creștinism nu ar fi cu putință și prezicerea călugărului nebun din Engaddi se spulberă ca un pumn de paie împrăștiat de vânt.

Atunci, regele începu să cerceteze propunerile aduse, statornicind condițiile luptei, ceea ce luă foarte mult timp, trebuind ca asupra unor anumite puncte să se sfătuiască cu potrivnicii, precum și cu sultanul. Până la urmă căzură la înțelegere și încheiară un înscris în limbile franceză și arabă, care fu iscălit de Saladdin, ca jude al locului, și de către Richard și Leopold, drept chezași ai celor doi luptători. În clipa când Omrah își lua rămas bun de la rege, intră de Vaux.

— Bunul cavaler – zise el – care urmează să lupte mâine, dorește să știe dacă îi va fi îngăduit astă-seară să-și prezinte omagiul regescului său martor.

— L-ai văzut, de Vaux? întrebă regele cu un zâmbet. N-ai regăsit cumva o veche cunoștință?

— Pe Sfânta Fecioară din Lanercost! răspunse de Vaux, în țara asta întâlnești atâtea lucruri uimitoare și-atâtea schimbări, încât începe să se învâртеască pământul cu tine. De-abia l-aș mai fi cunoscut pe sir Kenneth, scoțianul, dacă frumosul lui copoi, care-a fost încredințat câțva timp îngrijirilor mele, n-ar fi venit să se gudure și să-mi lingă mâinile; și nici chiar atunci n-am recunoscut câinele decât după pieptul lui lat, după rotunjimea labei și felul lui de a lătra; căci bietul dobitoc e vopsit ca o curtezană venețiană.

— Te pricepi mai bine la dobitoace decât la oameni, de Vaux.

— Nu tăgăduiesc, și-am găsit deseori că dintre aceste două soiuri de dobitoace, cele cu dinți sunt mai cinstite. Și-apoi, majestatea voastră obișnuiește

adeseori să-mi zică dobitoc, chiar și mie, căci, la urma urmei, îl slujesc pe leu, cunoscut de toată lumea ca regele dobitoacelor.

— Pe cinstea mea, ți-ai frânt adeseori lancea în creștetul capului meu. Am spus totdeauna că dai dovadă de oarecare înțelepciune, de Vaux, deși numai lovindu-te cu barosul poate să scoată cineva scânteii din tine. Dar să ne vedem de treburile deocamdată: cavalerul nostru e bine echipat și bine înarmat?

— Pe de-a-ntregul, sire, și cu multă măreție: am recunoscut armura pe care-o va purta: e aceea pe care dogele Veneției a oferit-o majestății voastre înainte de boală, pentru cinci sute de bizantini.

— Pun rămășag că a vândut-o sultanului păgân, pentru câțiva ducăți mai mult, bani sunători. Venețienii aceștia ar vinde și Sfântul Mormânt, dacă le-ar sta în putință.

— Armura aceea nu putea fi folosită pentru o cauză mai nobilă.

— Mulțumită nobleței sarazinului, iar nu avariției venețianului.

— Facă cerul ca majestatea voastră să binevoiască a rosti cuvintele cu mai multă grijă. Iată-ne părăsiți de aliații noștri pentru jigniri aduse și unora și altora; nu ne mai rămâne decât să ne luăm la harță cu republica mărilor ca să pierdem nădejdea de-a ne mai retrage fie chiar și pe apă.

— Voi fi mai prevăzător, dar încetează cu muștrările. Spune-mi mai degrabă dacă i s-a adus un duhovnic cavalerului.

— Are duhovnic. E același sihastru din Engaddi care-a stat lângă dânsul și în clipa când se pregătea de moarte. Sihastrul a venit aici, atras pesemne de vestea luptei.

— Foarte bine! Și-acum, în ceea ce privește cererea cavalerului, spune-i că Richard îl va primi atunci când, în lupta de pe locul numit „Adamantul pustiului”, va îndrepta greșeala săvârșită pe dâmbul Sfântului George. Trecând prin tabără, dă-i de veste reginei că vreau s-o vizitez și spune-i lui Blondel să vină și el acolo.

De Vaux pleacă și, după aproape un ceas, Richard, învăluit în mantie și cu lăuta în mână, porni spre cortul reginei. Mai mulți arabi trecură pe lângă el, cu capetele plecate și cu privirea ațintită în pământ, deși băgă de seamă că de îndată ce se îndepărta cu câțiva pași de dânsii, întorceau toți capetele după el. Aceasta îi dădu a înțelege că persoana lui era cunoscută, dar, fie că ascultau poruncile sultanului, fie din bunăcuviință orientală, se fereau a arăta că-l cunosc pe un suveran care dorea să rămână necunoscut. În clipa când regele ajunse la cortul soției sale, o găsi păzită de acei nefericiți eunuci, pe care gelozia orientalilor îi așează totdeauna în jurul haremurilor lor. Blondel se plimba pe dinaintea ușii, pișcând din vreme-n vreme strunele harpei. Ascultându-l, eunucii își sticleau dinții de fildeș, însoțind acordurile cântărețului cu gesturi bizare și cu glasurile lor limpezi, aproape nefirești.

— Ce faci aici, în fruntea acestei turme de berbeci negri, Blondel ? Întrebă regele. Pentru ce nu intri în cort?

— Pentru că în meșteșugul meu am nevoie și de cap și de degete, iar prea cinstiții negri m-au amenințat că mă vor tăia în bucățele dacă voi avea îndrăzneala să intru.

— Ei bine, hai cu mine! Te iau sub paza mea.

Negrii își plecară numaidecât sulile și iataganele înaintea regelui Richard, lăsându-și privirile-n pământ, ca și cum s-ar fi socotit nevrednici să-l privească. Înăuntrul cortului, Richard și Blondel îl găsiră pe Thomas de Vaux în preajma reginei. În timp ce Berengaria îl întâmpină pe Blondel, regele Richard stătu câteva clipe de vorbă între patru ochi cu frumoasa lui verișoară. În cele din urmă îi spuse în șoaptă:

— Mai suntem încă vrăjmași, frumoasă Edith?

— Nu, monseniore, răspunse Edith, cu glas scăzut, ca să nu întrerupă muzica: nimeni nu-i poate păstra vrăjmășie regelui Richard atunci cind

binevoiește să se arate așa cum este, adică pe atât de mărinimos și de nobil, pe cât de viteaz și de cinstit.

Rostind aceste cuvinte, îi întinse mâna pe care regele o sărută în semn de împăcare.

— Știu ce gândești, drăguță verișoară: că mânia mea în această împrejurare a fost prefăcută; te înșeli însă. Pedeapsa pe care i-am dat-o acestui cavaler a fost dreaptă; pentru că el a trădat – n-are a face în urma cărei ispite – misiunea pe care i-am încredințat-o. Dar mă bucur, poate tot atât de mult cât și tine, că ziua de mâine îi va da un prilej să învingă în luptă și să arunce asupra adevăratului hoț și trădător pata care un timp a întunecat onoarea lui. Nu știi! Urmașii noștri vor învinui poate pe Richard pentru firea lui aprinsă; dar nimeni nu va putea spune că atunci când judeca, nu era drept când trebuia și milostiv când putea.

— Nu te lăuda singur, vere Richard. Poate că urmașii vor numi dreptatea ta cruzime – și mila ta capriciu.

— Și tu încă nu te mândri, ca și când viteazul tău cavaler, care nici nu și-a pus încă armura, și-ar fi și dezbrăcat-o în triumf. Konrad de Montserrat este socotit drept un lăncier de forță. Ce se întâmplă dacă scoțianul pierde lupta?

— Cu neputință, se împotrivi Edith cu hotărâre. Ochii mei l-au văzut pe acel Konrad tremurând și schimbându-se la față, ca un hoț ordinar. Este vinovat – și judecata prin luptă este un apel la dreptatea dumnezeiască. Eu însămi l-aș înfrunta fără teamă într-o astfel de luptă.

— Sunt încredințat că ai face-o, fetițo, și că l-ai bate măr pentru că nicidecum n-a existat un Plantagenet mai adevărat decât tine.

Se opri o clipă și continuă pe un ton foarte serios:

— Vezi să nu-ți uiți nici de-acum încolo obârșia.

— Ce însemnează acest sfat dat cu atâta gravitate la acest ceas? Întrebă Edith. Mă crezi atât de ușuratică încât să-mi uit numele și condiția?

— Am să vorbesc deschis, Edith, ca unui prieten. Ce va însemna acest cavaler pentru tine, dacă iese învingător din luptă?

— Pentru mine? Întrebă Edith, roșind puternic de rușine și ciudă. Ce-ar putea fi pentru mine mai mult decât un cavaler onorat, vrednic de tot atâta favoare câtă i-ar arăta și regina Berengaria dacă ar fi ales-o pe dânsa ca doamna inimii lui, în loc să mă fi ales pe mine, care merit mult mai puțin această grație. Cel din urmă cavaler are dreptul să se devoteze unei împărătesc, iar noblețea alegerii lui – adăugă ea cu mândrie – trebuie să-i fie răsplătită.

— Totuși, a făcut mult și a pățimit destul pentru tine – spuse regele.

— I-am răsplătit serviciile cu onoruri și laude, iar suferințele cu lacrimi. Dacă ar fi năzuit la altă răsplată, ar fi fost mai înțelept să-și fi dăruit afecțiunea unei femei de rangul său.

— Deci tu n-ai să porți năframa însângărată de dragul lui?

— Nu, după cum nu i-aș fi cerut să-și primejduiască viața într-un chip care-mi pare mai curând nebunesc decât onorabil.

— Fetele vorbesc întotdeauna așa – răspunse regele – dar când cavalerul favorit devine mai stăruitor, atunci oftează și spun că steaua destinului a hotărât astfel.

— Majestatea voastră m-a amenințat acum pentru a doua oară cu înrăurirea pe care ar putea-o avea aici horoscopul meu, răspunse Edith cu demnitate. Totuși, sire, vă rog să aveți toată încrederea că oricare ar fi înrăurirea stelelor, ruda voastră nu se va căsători niciodată cu un păgân și nici cu un aventurier. Îngăduiți-mi să ascult muzica lui Blondel, pentru că tonul augustelor voastre muștrări este puțin plăcut urechii.

Acestea au fost întâmplările cele mai vrednice de povestit din seara aceea.

## CAPITOLUL XXVIII

Se ciocnesc în bătălie  
Lance-n lance, cal de

cal!

Gray

Rămăsese hotărât ca din pricina prea marii călduri, lupta judecății, pricină a adunării atâtor oameni de neamuri felurite lângă „Adamantul pustiului”, să aibă loc numaidecât după răsăritul soarelui. Locul larg, rânduit sub îndrumarea cavalerului Leopardului, avea o sută douăzeci de metri în lungime pe patruzeci lățime, și fusese netezit bine cu nisip; se întindea de la miazănoapte la miazăzi, astfel încât nici unul din luptători să nu aibă în ochi soarele care răsărea. Tronul lui Saladdin fusese așezat pe latura de apus, chiar la mijloc, în dreptul punctului unde aveau să se întâlnească luptătorii, la jumătatea drumului.

În fața tronului fusese ridicată o galerie închisă, clădită în așa fel încât doamnele, care aveau să ia parte la priveliște, să poată vedea lupta fără ca ele însele să fie văzute de cineva. La ambele capete ale locului închis, se afla câte o opreliște ce se ridica și se cobora. Fuseseră așezate tronuri atât pentru regele Richard, cât și pentru ducele Austriei; acesta din urmă, băgând însă de seamă că al său era mai scund decât al regelui Angliei, nu voi să stea în el.

Inimă-de-Leu, care ar fi îndurat orice în afară de întârzierea pricinuită de cine știe ce altă ceremonie, primi ca martorii să stea pe cai tot timpul cât avea să țină lupta. La un capăt al locului se afla suita lui Richard, la celălalt capăt, cei ce-l însoțiseră pe Konrad. Lângă tronul sultanului se afla înșiruită strălucita sa strajă georgiană, iar pe întinderea rămasă se îmbulzeau privitorii creștini și mahomedani.

Cu mult înainte de revărsatul zorilor, locul luptei fusese împresurat de un mare număr de sarazini, mai mare chiar decât acela care îl întâmpinase în ajun pe regele Richard. În clipa când cea dintâi rază de soare lumină pustiul, strigătul răsunător: „La rugăciune! La rugăciune!” fu rostit de însuși sultanul și trecut mai departe de toți acei cărora credința și rangul le dădeau dreptul să îndeplinească slujba de muezin. Era o priveliște pitorească să-i vezi pe toți întorcându-se cu fața spre Mecca și căzând la pământ ca să-și rostească rugăciunea. În clipa când se ridicară, talgerul soarelui ce se mărea repede, se oglindi în miile de sulii, cu vârfurile de astă dată ascuțite, părând că astfel adeverește bănuiala pe care o rostise în ajun lordul Gilsland.

De Vaux se grăbi să aducă la cunoștința stăpânului său lucrul acesta, dar regele îi răspunse nerăbdător că avea cea mai mare încredere în cinstea sultanului, dar că dacă lui de Vaux îi era teamă, n-avea decât să plece. Curând se auziră zuruind dairalele; la zgomotul acesta, toți călăreții sarazini săriră din scări și căzură cu fața la pământ, ca pentru a face o nouă rugăciune. Dar săvârșeau acest lucru ca s-o lase pe regină, însoțită de lady Edith și de doamnele sale, să treacă nestingherite din cort spre galeria ce le fusese pregătită. Cincizeci de eunuci din seraiul lui Saladdin le însoțeau cu săbiile trase și-aveau poruncă să taie în bucăți pe oricine, nobil sau om de rând, ar fi cutezat să-și ridice cât de puțin fruntea, mai înainte ca dairalele să fi tăcut, dând astfel de veste că doamnele își luaseră locurile în galerie, unde nu putea să pătrundă privire nimănui.

Această strălucită dovadă de cinstire superstițioasă a sexului frumos, din partea orientalilor, stârni o aspră critică a Berengariei împotriva lui Saladdin și a țării lui. Dar cușca (așa numea galeria frumoasa regină) era închisă cu grijă și păzită cu luare aminte de straja neagră, astfel că trebui să se mulțumească numai să vadă, renunțând la marea plăcere de a fi văzută.

În acest timp, martorii ambilor luptători se încredințară, după obicei, că luptătorii erau bine înarmați și gata de luptă. Arhiducele Austriei nu grăbi cătuși

de puțin aducerea la îndeplinire a acestei părți din ceremonie, deoarece, în ajun, făcuse un chef strașnic cu vin de Șiraz. Dar marele-magistru al ordinului Templierilor, dorind mai îndeaproape izbânda, veni foarte devreme în preajma cortului lui Konrad de Montserrat. Spre marea lui mirare, oamenii marchizului nu-l lăsară să intre.

— Nu mă cunoașteți oare, ticăloșilor? întrebă marele-magistru mânios.

— Să avem iertare, prea viteaz și prea cucernic mare-magistru – răspunse scutierul lui Konrad – dar nu puteți intra în clipa asta. Marchizul vrea să se spovedească.

— Să se spovedească? strigă templierul cu o voce în care se amestecau neliniștea, uimirea și mânia. Și cui, rogu-te?

— Stăpânul mi-a poruncit să nu spun nimic în această privință, răspunse scutierul.

Auzind acest răspuns, marele-magistru îl îmbrânci furios și intră în cort. Marchizul de Montserrat se afla la picioarele sihastrului din Engaddi și tocmai se pregătea să se spovedească.

— Ce înseamnă asta, marchize? întrebă marele-magistru. Ridică-te! Nu ți-e rușine? Sau dacă simți nevoia să te spovedești, nu sunt eu aici?

— Înaintea reverenței tale m-am spovedit prea adeseori, răspunse cu glas tremurător Konrad, ai cărui obraji erau palizi. Pentru numele lui Dumnezeu, reverende mare-magistru, pleacă și lasă-mă să-mi descarc cugetul în fața acestui sfânt.

— Dar întru cât e mai sfânt ca mine? Pustnic și proroc nebun, spune, dacă îndrăznești, în ce mă întreci?

— Om cutezător și rău – răspunse sihastrul – eu sunt o fereastră cu gratii prin care lumina totuși trece ca să-i învâluie pe alții, deși pe mine, vai, nu mă atinge. Tu ești ca un oblon de fier care nici nu primește lumina și nici n-o lasă să treacă la alții.

— Nu mai trăncăni. Hai, părăsește cortul! Marchizul nu se va spovedi în dimineața aceasta decât înaintea mea, fiindcă n-am de gând să-l las singur.

— Aceasta e voința senioriei tale? îl întrebă sihastrul pe Konrad. Să nu crezi c-am să mă supun acestui îngîmfat atâta timp cit socotești că încă mai ai nevoie de sprijinul meu.

— Vai – îngână Konrad șovăielnic – ce-ai vrea să-ți spun? Deocamdată, mergi cu bine. O să ne revedem mai târziu.

— Amănările însemnează pierderea sufletului, strigă pustnicul. Nefericit păcătos! La revedere, dar nu pe curând, ci acolo unde ne vom revedea cândva cu toții! Iar cât despre tine, cutremură-te! adăugă el, întorcându-se spre marele-magistru.

— Eu să mă cutremur?! răspunse templierul cu dispreț. N-aș putea s-o fac nici chiar dacă aș vrea.

Sihastrul nu-i auzi răspunsul, fiindcă ieșise din cort.

— Haide, să sfârșim cât mai degrabă cu tevatura asta – zise marele-magistru – dacă ții cu tot dinadinsul la asemenea neghiobie. Ascultă-mă: cred că-ți cunosc cele mai multe din păcate pe de rost, așa c-o să trecem peste unele amănunte cu, care ne-am pierdut vremea. O să începem prin iertarea lor. La ce bun să numărăm petele de vreme ce o să ne spălăm pe mâini?

— Întrucât te cunoști pe tine însuți, hulești, socotind că poți dobândi iertarea păcatelor altora.

— Iată ceea ce n-are nici o legătură cu canoanele; seniore marchiz, domnia-ta ești mai curând grijuliu decât dogmatic; iertarea dăruită de un preot păcătos are tot atâta putere cât și aceea a unui sfânt; altfel, unde ar ajunge mulțimea bieților păcătoși? Care rănit a întrebat vreodată dacă chirurgul are mâini curate sau nu? Haide, să sfârșim o dată cu această glumă.



— Nu. Mai bine să mor fără spovedanie decât să-mi bat joc de o taină sfântă.

— Hai, nobile marchiz, sus inima! Nu mai vorbi astfel; peste un ceas vei fi învingător pe câmpul de luptă și te vei spovedi cu coif și în armură, ca un cavaler viteaz.

— Vai, mare-magistru, totul prevestește prăbușirea mea în această încercare, pricinuită de instinctul unui câine; învierea acestui cavaler scoțian care se ivește pe câmpul de luptă ca un strigoi, îmi prevestește de asemeni un sfârșit înfiorător.

— Haide! Te-am văzut la turnire îndreptând lancea împotriva lui cu bărbăție și cu aceeași sorți de izbândă. Închipuiește-ți că nu e vorba de altceva decât de un turnir; cine știe să lupte mai bine ca tine în câmp închis? Armurieri și scutieri, veniți și vă echipați stăpânul.

— Cum e vremea afară? Întrebă Konrad.

— Soarele e acoperit de un nor, răspunse un scutier.

— Vezi? zise Konrad. Nimic nu ne surâde.

— Vei lupta pe răcoare, fiul meu; mulțumește cerului că a umbrit pentru tine soarele fierbinte al Palestinei.

Așa glumea marele-magistru, dar glumele lui își pierduseră deplina înrâurire asupra minții marchizului și, cu toate eforturile pe care le făcea el însuși ca să pară plin de voieșie, îl stăpânea totuși o adâncă îngrijorare.

„Găina asta plouată – își zise el – se va lăsa învinsă de slăbiciunea și mișelia pe care el o numește cuget; eu care nu sunt tulburat de nici o nălucire, de nici o presimțire, eu care sunt neclintit ca o stâncă în hotărârile mele, eu ar fi trebuit să lupt în locul lui. Facă cerul ca scoțianul să-l ucidă din capul locului; ar fi cel mai bun lucru dacă nu poate dobândi izbândă. Orice s-ar întâmpla, însă, nu trebuie să aibă alt duhovnic în afară de mine. Păcatele lui sunt și ale mele și-ar fi în stare să mărturisească lucruri ce m-ar da în vileag.”

Frământat de asemenea gânduri, îl ajută mai departe pe marchiz să-și îmbrace armura, fără să mai scoată un cuvânt.

Ceasul hotărât sosi; trâmbițele sunară; cavalerii, înarmați până-n dinți, pășiră pe câmpul de luptă. Înaintară cu vizierele ridicate și făcură de trei ori înconjurul locului, ca să fie văzuți de toată lumea. Amândoi erau bărbați chipeși, cu trăsături nobile. Pe fruntea scoțianului se putea citi o încredere bărbătească, iar în ochi părea să-i strălucească bucuria nădejdi. Chipul lui Konrad, însă, deși mândria și voința îl făcuseră să-și redobândească o bună parte din curaj, era umbrit încă de nori posomorâți și de-o grea îngrijorare. Până și calul său părea să pășească mai puțin sprinten, mai puțin vioi în sunetele trâmbiței, decât fugarul arab călărit de sir Kenneth.

*Spruch-sprecher-ul* clătină din cap și își dădu cu părerea că întâiul luptător străbătea câmpul de luptă urmând drumul soarelui, adică de la dreapta la stânga, iar potrivit lui făcea aceeași cale, dar înapoi, adică de la stânga la dreapta, ceea ce în multe țări era privit ca semn rău. Un altar vremelnice fusese ridicat sub galeria ocupată de regină; alături de el se zărea sihastrul purtând sutana ordinului său, al Muntelui Carmel. În preajmă-i se aflau alți clerici. Luptătorii, fiecare însoțit de martorul lui, fură aduși pe rând dinaintea acestui altar. Coborând din scări, amândoi își mărturisiră credința în legătură cu dreptatea cauzei sale, jurând solemn pe sfânta Evanghelie, cerând cerului să izbândească ori să cadă, după cum mărturisise adevărul ori se lăsase târât de minciună. Jurară de asemenea că aveau să lupte ca niște adevărați cavaleri, cu arme firești, iar nu prin folosirea vrăjilor și a vicleșugurilor magice.

Scoțianul își rosti mărturisirea cu glas bărbătesc, cu înfățișarea hotărâtă, liniștită. În clipa în care ceremonia luă sfârșit, își înălță privirea spre galerie și se înclină adânc, ca și cum ar fi adus omagii frumuseților nevăzute; cu toată

greutatea armurii, sări apoi în șa fără să se slujească de scări și se îndreptă în cele din urmă spre partea de răsărit a locului, îndemnându-și calul în goană. Konrad se înfățișă de asemenea înaintea altarului, îndeajuns de hotărât, dar atunci când rosti jurământul, glasul lui sună înfundat, ca și cum ar fi fost înăbușit de vizieră; în clipa când rugă cerul să-l ajute întru dreptatea cauzei mărturisite, buzele i se învinețiră și începură să-i tremure. Tocmai se pregătea să se urce în șa, când marele-magistru se apropie de el și, prefăcându-se că vrea să-i po-trivească încheieturile armurii, îi șopti la ureche:

— Neghiob mișel, vino-ți în fire și luptă bărbătește, sau, pe ceruri, dacă vei scăpa de vrăjmașul tău de astăzi, din mâna mea n-ai să mai poți scăpa!

Glasul crunt cu care fură rostite aceste cuvinte, sfârși prin a tulbura și mai mult cugetul marchizului, care se îndreptă spre cal clătinându-se. O clipă mai târziu se avântă în șa, sprinten ca totdeauna, dezvăluind o îndemânare îndeajuns de prețuită, și-și luă locul în fața supraveghetorului luptei. Totuși, întâmplarea nu scăpă privitorilor care pândeau prevestirile și semnele rele, prezicătoare ale sfârșitului zilei.

După ce înălțară spre Dumnezeu o rugă fierbinte, cerându-i să arate de partea cui e dreptatea, clericii ieșiră dincolo de opreliști. Trâmbițele supraveghetorului sunară din nou și în partea de răsărit a câmpului de luptă, un crainic rosti următoarele cuvinte:

— Un cavaler loial, sir Kenneth Scoțianul, slujitor al regelui Richard al Angliei, îl învinuiește pe Konrad, marchiz de Montserrat, de josnică și rușinoasă mișelie față de numitul rege.

În clipa când cuvintele „Kenneth Scoțianul” vestiră numele luptătorului care până atunci nu fusese cunoscut de toată lumea, stigăte de bucurie și urale asurzitoare izbucniră printre însoțitorii regelui Riehard și, cu toate poruncile mereu înnoite de a se statornici liniștea, cu mare greutate se putu auzi răspunsul apărătorului. Acesta, firește, se grăbi să-și apere nevinovăția, declarându-se gata a lupta pentru ea.

Atunci, scutierii luptătorilor se apropiară, fiecare aducând stăpânului scutul și lancea și atârându-i-l pe cel dintâi în jurul grumazului, pentru ca mâinile să-i rămână libere, una pentru a ține dârlogii – cealaltă pentru a împunge cu lancea. Scutul scoțianului purta același blazon: Leopardul, la care însă fusese adăugată o verigă și un lanț sfărâmat, amintind de captivitatea lui. Oglindindu-i numele, pe scutul marchizului era zugrăvit un munte prăpăstios, cu creasta dințată ca un ferăstrău.

Cei doi luptători ridicară armele ucigătoare, ca și cum ar fi vrut să se încredințeze de greutatea și trăinicia lor, apoi se așezară în linie de bătaie. Martorii, crainicii și scutierii se dădură înapoi, spre margini, în timp ce luptătorii rămaseră față-n față, cu arma gata de luptă, cu viziera lăsată, îmbrăcați în fier din cap până în picioare; s-ar fi zis că sunt niște statui de fontă și nicidecum făpturi omenești. Se așternu o tăcere adâncă. Inimile privitorilor începură să zvâcnească năvalnic, însuflețirea lor pârând că le scapără în priviri. Nu se auzea decât fornăitul și tropotul cailor, care, dându-și parcă seama de ceea ce avea să se întâmple, erau nerăbdători să pornească în goană.

Așteptarea dăinui câteva minute. Deodată, la un semn al sultanului, o sută de trâmbițe spintecară văzduhul; dând piteni cailor și slăbind dârlogii, luptătorii porniră în goană și se întâlniră drept în mijlocul câmpului, ciocnirea lor bubuind ca tunetul. Izbânda nu se lăsă așteptată. Konrad, într-adevăr, se dovedi un războinic iscusit, își lovise potrivnicul ca un luptător încercat, drept în mijlocul scutului, mânuind lancea cu atâta dârzenie, încât aceasta se făcu țandări până aproape de mâner; calul lui sir Kenneth dădu cinci sau șase pași înapoi, lăsându-se pe coapse, dar călărețul îl ridică numaidecât de la pământ, cu mâna înfiptă în dârlogi. Konrad însă, nu mai putu să se ridice: lancea lui sir Kenneth, care îi

străpunsese scutul, platoșa turnată din oțel de Milano și cămașa de zale pe care o purta pe dedesupt, îi spintecase pieptul adânc, îl aruncase din scări și rămăsese înfiptă în rană.

Martorii, heralzii și Saladdin însuși alergară spre rănit, în vreme ce sir Kenneth, care nu-și dădea seama că potrivnicul său fusese scos din luptă cu desăvârșire, trăsese paloșul și-i porunca să-și mărturisească nelegiuirea. Se grăbiră să-i ridice viziera, și rănitul, înălțându-și spre cer privirile rătăcite, răspunse:

— Ce vrei mai mult? Dumnezeu a hotărât cu dreptate; sunt vinovat; dar în tabără sunt mișei mai răi decât mine; fie-vă milă de sufletul meu, aduceți-mi un duhovnic.

Rostind aceste cuvinte, păru că-și redobândește puterile.

— Talismanul, leacul tău suveran, augustul meu frate! îi aminti Richard lui Saladdin.

— Mișelul – răspunse sultanul – merită mai degrabă să fie agățat într-un ștreang decât să se bucure de darurile aceluia leac dumnezeiesc. Și chiar că o astfel de soartă e scrisă în privirile lui – adăugă el, uitându-se câteva clipe în ochii rănitului – fiindcă deși rana s-ar putea vindeca, pecetea lui Azrael e săpată adânc pe fruntea acestui ticălos.

— Totuși – zise Richard – te rog să faci pentru el tot ce-ți stă în putință, ca să aibă cel puțin răgaz să se spovedească; să nu-i ucidem sufletul odată cu trupul. Pentru el, o jumătate de ceas poate să fie de zece mii de ori mai folositoare decât întreaga viață a celui mai bătrân dintre patriarhi.

— Dorința regescului meu frate va fi îndeplinită. Robi, duceți rănitul în cortul nostru.

— Să nu faceți așa ceva, rosti templierul care până atunci stătuse adâncit într-o posomorâtă muțenie. Ducele Austriei și cu mine nu vom îngădui ca nefericitul principe creștin să fie lăsat pe mâinile sarazinilor ca să-și încerce vrăjile asupra-i; noi îi suntem martori și cerem să fie încredințat îngrijirilor noastre.

— Cu alte cuvinte, nu doriți cu nici un preț tămăduirea lui, zise Richard.

— Asta nu, răspunse marele-magistru, venindu-și în fire. Dacă sultanul se slujește de leacuri îngăduite, n-are decât să îngrijească bolnavul în cortul meu.

— Binevoiește și fă acest lucru, bunul meu frate – îi spuse Richard lui Saladdin – oricâte jertfe ar cere din parte-ți o astfel de bunăvoință. Deocamdată să vedem însă de-o îndeletnicire mult mai veselă. Sunați, trâmbițași! Viteji englezi, salutați prin aclamațiile voastre pe cel ce a învins pentru onoarea Angliei!

Tobe, trâmbițe și chimvale își învălmășiră sunetele, iar uralele profunde și stăpânite, care au rămas de veacuri în obișnuința englezilor, se desprinseră din urletele sălbătice și ascuțite ale arabilor, asemenea unor sunete de orgă din șuierul furtunii. În cele din urmă, liniștea se statornici iară, pe deplin.

— Vrednic cavaler al Leopardului – reîncepu Inimă-de-Leu – ai dat dovadă că etiopianul poate să-și schimbe pielea, iar Leopardul să-și șteargă petele, deși Sfânta Scriptură spune că asta e cu neputință. Totuși, aș mai avea încă ceva să-ți spun în clipa când te voi înfățișa înaintea doamnelor, cei mai buni judecători și cei mai vrednici răsplătitori ai isprăvilor cavaleresti.

Sir Kennteh se înclină în semn de încuviințare.

— Iar tu, augustul meu frate Saladdin, nu vei merge oare să le dai salutul tău? Te încredințez că regina va privi aleasa ta primire ca nedeplină dacă nu-i vei da prilejul de a mulțumi regeștii tale gazde.

Saladdin se înclină cu grație, dar nu primi să se înfățișeze înaintea doamnelor.

— Se cuvine să mă duc să veghez rănitul, zise el; tămăduitorul nu-și

părăsește bolnavul, după cum luptătorul nu părăsește câmpul de luptă, chiar dacă ispita l-ar chema în grădini mai plăcute decât acelea ale paradisului. Și-apoi, rege Richard, află că sângele nostru răsăritean nu curge prea liniștit atunci când avem de-a face cu frumusețea. Ce spune cartea însăși? „Ochiul ei e ca ascuțitul palei profetului: cine ar îndrăzni să-1 privească? Cine nu vrea să se ardă, nu calcă pe jeratic. Omul prevăzător nu apropie năframa de flacără... Acela, spune înțeleptul, care a fost lipsit de o comoară, nu face bine dacă își întoarce capul după ea...”

Richard, așa cum e lesne de închipuit, dădu cinstea cuvenită unor atari vorbe înțelepte care își trăgeau obârșia din obiceiuri cu totul deosebite de ale sale și nu mai stăruia.

— La amiază – urmă sultanul, pregătindu-se de plecare – nădăjduiesc că veți pofți cu toții la o gustare sub cortul din piei de cămile negre al uneia dintre căpeteniile Kurdistanului.

Aceeași pofte o trimise tuturor creștinilor, al căror rang le îngăduia să ia parte la o masă princiară.

— Ascultați – zise Richard – tamburinele dau de veste că regina noastră și doamnele de onoare părăsesc galeria; iată, turbanele se pleacă la pământ, ca secerate de paloșul îngerului necruțător. Iată-i pe toți cu frunțile plecate în țarină, ca și cum privirea unui arab ar fi în stare să veștejească strălucirea obrazilor unei femei. Haide, să ne îndreptăm spre cort, ducându-l în triumf pe învingător... Ce mult îl plâng pe nobilul sultan care nu cunoaște din iubire decât ceea ce aparține oricăreia dintre firile de rând!

Blondel smulse din harpă sunetele cele mai înălțătoare, sărbătorind sosirea învingătorului în cortul reginei Berengaria. Sir Kenneth intră, sprijinit de martorii săi, Richard și William Spadă-Lungă, și își plecă genunchii cu grație înaintea reginei, deși mai mult de jumătate din acest omagiu îi era adresat în tăcere prințesei Edith, care se afla de-a dreapta Berengariei.

— Dezarmați-l, doamnele mele, zise regele, căruia îi făcea mare plăcere să ia parte la îndeplinirea acestor ceremonii cavalești. Cavalerismul să fie cinstit de frumusețe! Scoate-i pintenii, Berengaria; cu toate că ești regină, îi datorezi cel mai mare semn de bunăvoință ce-ți stă în putere. Scoate-i coiful, Edith, Vreau să faci asta cu propria ta mână, chiar dacă te socotești cea mai mândră dintre Plantageneți, chiar dacă el ar fi cel mai umil cavaler din univers...

Cele două prințese se supuseră regelui; Berengaria în cea mai mare grabă, ca să fie pe placul soțului ei, Edith, când îmbujorându-se, când îngălbenindu-se, în timp ce cu ajutorul lui Spadă-Lungă desfăcea cu grijă curelele ce legau de grumaz partea de sus a coifului.

— Și pe cine vă așteptați să vedeți sub învelișul acesta de oțel? Întrebă Richard, atunci când coiful, odată scos, îngădui să fie privite nobilele trăsături ale lui sir Kenneth, al cărui obraz era încă înflăcărat din pricina luptei și nu mai puțin al tulburării. Ce credeți, fumoase doamne și vrednici cavaleri? Seamănă el cu un rob etiopian, cu un vântură-țară oarecare? Nu, pe bunul meu paloș! Aici sfârșesc toate schimbările la față: învingătorul meu și-a plecat genunchiul înaintea voastră fără alt titlu decât vitejia lui, și se va ridica distins atât prin naștere cât și prin avere; cavalerul Kenneth e David, conte de Huntington, prinț de coroană al Scoției.

Spusele-i fură întâmpinate de un strigăt unanim de uimire și Edith lăsă să-i cadă din mână coiful pe care de-abia îl desprinsese.

— Da, seniori – urmă regele – așa stau lucrurile. Știți foarte bine că Scoția, după ce ne-a făgăduit că ni-1 va trimite pe acest vajnic conte, c-o vrednică companie dintre cele mai nobile lănci, ca să ne ajute în cucerirea Palestinei, și-a uitat legământul. Acest nobil tânăr, care trebuia să fie căpetenia cruciaților scoțieni, a socotit o rușine să nu aducă brațul său în sprijinul războiului sfânt; ne-

a ajuns din urmă în Sicilia, cu un mic număr de slujitori credincioși și devotați, care a sporit cu mai mulți dintre compatrioții săi, cărora nu le era cunoscut rangul căpeteniei. Confidenții prințului regal, în afară de un bătrân scutier, au pierit toți, și taina păstrată cu cea mai mare băgare de seamă era gata să mă împingă la uciderea unui așa-zis aventurier scoțian, care în realitate e una dintre cele mai strălucite nădejdi ale Europei. Pentru ce nu mi-ai dezvăluit numele și rangul alteței tale, nobile Huntington, atunci când ți-ai văzut zilele amenințate de o osândă pripită? Îl credeai oare pe Richard în stare să se folosească de norocul pe care i-l dăruia soarta avându-l în mână pe moștenitorul unui rege, dovedit în atâtea rânduri vrăjmașul lui de moarte?

— Nu ți-am adus această ocară, rege Richard, răspunse contele de Huntington; dar mândria mea nu putea să îngăduie a-mi face cunoscut rangul de principe al Scoției, pentru a salva o viață pe care o defăimasem prin părăsirea datoriei. De altfel, jurasem să păstrez taina asupra nașterii mele până-n clipa când avea să se încheie cruciada; și într-adevăr, n-am dat la iveală adevărul decât în *articulo mortis*, sub pecetea spovedaniei, în fața cucernicului sihastru.

— Așadar cunoașterea acestei taine l-a îndemnat pe sfântul monah să stăruiască pe lângă mine cu atâta îndărătnicie; pe bună dreptate spunea că dacă nobilul cavaler ar pieri din porunca mea, va veni o zi când voi dori să nu fi săvârșit această nelegiuire, chiar dacă m-ar fi costat un braț. Cred că aș fi dorit să n-o fi făcut chiar dacă mă costa și viața, pentru că întreaga lume ar fi spus că Richard a abuzat de încrederea pe care moștenitorul Scoției a avut-o în generozitatea lui.

— Dar putem afla din gura majestății voastre – întrebă regina Berengaria – prin ce fericită și ciudată întâmplare a fost dezvăluită până la urmă această taină?

— Am primit scrisori din Anglia – răspunse regele – prin care mi s-a dat de veste, între alte lucruri neplăcute, că regele Scoției a pus sub pază pe trei dintre baronii noștri, în timp ce se aflau în pelerinaj la Saint-Ninian, pentru motivul că moștenitorul său, care se credea la început că luptă în rândurile cavalerilor teutoni împotriva păgânilor din Prusia, s-ar afla în tabăra cruciaților, în puterea noastră; regele William spunea că-i reține pe acei baroni ca ostatici, până la eliberarea fiului său. Această întâmplare a aruncat cea dintâi rază de lumină asupra adevăratului rang al cavalerului Leopardului și bănuielile mele au fost întărite de lordul de Vaux, care, întorcându-se din Ascalon, mi-a adus pe singurul slujitor al contelui de Huntington, un rob bărbos, care făcuse treizeci de mile ca să-i dezvăluie lui de Vaux o taină pe care trebuia să mi-o spună mie.

— Se cuvine să-l iertați pe bătrânul Strauchan, zise lordul de Gilsland; el știa din experiență că am o inimă mai duioasă decât a unui Plantagenet.

— Tu, inimă duioasă! Tu, bătrân drug de fier! Tu, stană de piatră din Cumberland! strigă regele. Numai noi, Plantagenetii, ne putem mândri cu duioșia inimii și puterea noastră de simțire. Edith – adăugă el, adresându-se de astă dată verișoarei sale cu o privire care îmbujora obrații nobilei fecioare – dă-mi mâna ta, frumoasă verișoară, iar tu, principe de Scoția, pe-a ta.

— O clipă, sire – rosti Edith, străduindu-se, printr-o glumă, să-și ascundă tulburarea – nu vă mai amintiți că mâna mea era sortită să-l convertească la creștinism pe sarazinul și arabul Saladdin, odată cu întreaga lui oștire de turbane?

— Da, dar vântul acestei profeții s-a schimbat și bate acum către altă țință, răspunse Richard.

— Nu huliți, pentru ca nu cumva cerul să vă facă să ispășiți, rosti sihastrul, apropiindu-se. Legiunile stelelor nu înscriu nimic neadevărat în strălucitele lor catastife. Dar ochii omului sunt prea slabi ca să citească slova. Atunci când Saladdin și Kenneth au poposit în peștera mea, am citit în stele că în sălașul meu

se află un principe, vrăjmaș firesc al lui Richard, de care se va lega soarta prințesei Edith Plantagenet. Puteam să mă îndoiesc oare că nu era vorba de sultan, al cărui rang îmi era îndeajuns de cunoscut, fiindcă el venea adesea în chilia mea ca să stăm de vorbă în privința mișcării corpurilor cerești? Planetele îmi dădeau de veste că prințul acesta, logodnicul prințesei Edith Plantagenet, va fi un creștin; iar eu, tâlmaci orb și nesocotit, am socotit ca va trece la creștinism nobilul Saladdin, ale cărui frumoase însușiri păreau că duc uneori spre adevărata credință. Simțământul slăbiciunii mele m-a umilit, încovoiindu-mă până la pământ, căci numai în țarină am găsit mângâierea. N-am știut să citesc soarta altora. Cine mă poate încredința că nu m-am înșelat și asupra sortii mele? Dumnezeu nu vrea să pătrundem în tainele lui, nici să ne străduim a iscodi ceea ce ne e ascuns. Se cuvine să ne așteptăm ceasul în privegheri și rugăciuni, în temeri și nădejdi. Am venit aici ca un proroc neînduplecat și trufaș; mă socoteam în stare să-i învăț pe principii, crezându-mă chiar înzestrat cu însușiri mai presus de cele firești, deși îmi luasem o povară prea mare pentru umerii mei; dar iată că vălul mi-a căzut de pe ochi, și-acum mă întorc umilit și pătruns de neputința mea, pocăit, dar nu lipsit de nădejde.

Vorbind astfel, părăsi adunarea și cronicile ne încredințează că din clipa aceea, pornirile sale mândre erau din ce în ce mai rare; că pocăința lui deveni mult mai blândă și se însoți de mai multă nădejde pentru veșnicie. Atât de multă înfumurare există până și în nebunie, încât încredințarea că plăsmuise și dezvăluise cu atâta tărie o prezicere fără temei, păru să aibă asupra lui aceeași înrăurire pe care o are luarea de sânge pentru un creier aprins.

Nu e nevoie să mai urmărim în amănunt vorbele ce-au răsunat din cortul regesc, sau să cercetăm dacă David, prinț de Huntington, era tot atât de tăcut în fața prințesei Edith Plantagenet, ca atunci când se vedea silit să poarte înfățișarea unui aventurier oarecare, fără nume. Putem fi încredințați că de astă dată a știut să dea glas din inimă acelei porniri pe care de atâtea ori nu putuse s-o tălmăcească în cuvinte.

Se apropia amiaza. Saladdin îi aștepta pe principii creștinătății într-un cort care, în afară de mărimea lui, se deosebea prea puțin de cele ce slujeau de obicei ca adăpost arabilor sau kurzilor. În cort fusese pregătit un ospăț măreț, cu binecunoscutul belșug oriental; pentru oaspeți fuseseră aduse covoare scumpe și perini de mătase. N-avem timp să descriem țesăturile din fir de aur și argint, minunatele cusături arabe, șalurile de cașmir, vălurile de India ce se desfășurau în toată bogăția lor, și cu atât mai puțin bucatele, iahniile împresurate de orez colorat în toate chipurile și tot ce putea să scoată la iveală bucătăria orientală. Miei întregi fripți, vânat și păsări rumenite, așezate pe tablale de aur, de argint și de porțelan, se amestecau cu tipsii mari, pline cu șerbeturi răcite în zăpadă și în gheață adusă din peșterile Libanului.

Un șir de perini minunate fusese așezat îndins pentru rege și pentru seniorii care aveau să se așeze în locul de cinste. Sub tavanul cortului și îndeosebi deasupra locului de cinste, fluturau pene și flamuri, trofee cucerite în luptele date cu cine știe ce regate nimicite. Dar peste toate acestea se zărea o sulită lungă purtând în vârf drept flamură a Morții, un giulgiu pe care se afla următoarea inscripție zguduitoare: *Saladdin, regele regilor; Saladdin, învingătorul învingătorilor; Saladdin trebuie să moară.*

În mijlocul acestor rânduri ale ospățului, robii care pregătiseră răcoritoarele stăteau cu capetele plecate în pământ și cu brațele încrucișate, muți și împietriți ca niște statui sau ca niște păpuși neînsuflețite care așteptau atingerea faurului ca să le dea viață.

Așteptându-și regeștii oaspeți, sultanul, stăpânit de eresurile veacului său, cugeta asupra unui horoscop și a unei epistole trimisă de sihastrul din Engaddi în clipa când părăsise tabăra. „Ciudată și tainică știință – murmură el. Socotind că

poate să dea la o parte vălul ce ascunde viitorul, mai mult îi rătăcește pe acei pe care s-ar părea că vrea să-i călăuzească, mai mult întunecă locul pe care vrea să-l lumineze! Cine n-ar fi spus că eu eram primejdiosul potrivnic al lui Richard, a cărui vrăjmășie trebuia să sfârșească printr-o căsătorie cu una din rudele lui? Și totuși, s-ar părea acum că unirea vrednicului prinț cu această nobilă tânără va statornici prietenia între Richard și William al Scoției, vrăjmaș și mai de temut pentru regele Angliei decât i-am fost eu însumi; căci o pisică sălbatică închisă într-o încăpăre cu un om e mai primejdioasă pentru el decât un leu în nemărginirea pustiului. Dar arătările horoscopului dovedesc că bărbatul va fi creștin. Creștin, iată ce-i da acestui fanatic nesăbuit nădejdea c-aș putea să mă lepăd de credința mea. Pe mine însă, credinciosul închinător al Profetului, asta nu m-ar fi putut amăgi. Rămâi aici, tainică scriptură! Prorociile tale sunt ciudate, răufăcătoare; fiindcă chiar atunci când în ele însele e adevărul, sunt schimbate în plăsmuiri de cei ce încearcă să le tălmăcească. Dar ce e asta? Ce însemnează această îndrăzneală?”

Îi vorbea piticului Nectabanus, care se furișase în cort îngrozit peste măsură, spaima zugrăvită pe chipul lui năstrușnic, pocit, îl făcea și mai hâd; holba ochii, căsca gura și întindea spasmodic mâinile cu degete slute, răsucite.

— Ce este? întrebă din nou cu asprime sultanul.

— *Accipe hoc!* îngână piticul gemând.

— Cum! Ce spui? întrebă iarăși Saladdin.

— *Accipe hoc!* spuse din nou piticul îngrozit, poate fără să-și dea seama că repeta aceleași cuvinte.

— Ieși de-aici. nebunule! Nu-mi arde acum de năzdrăvăniile tale!

— Nu sunt nebun decât atât cât mă slujesc de nebunie în sprijinul minții, ajutându-mă să-mi câștig pâinea, sărman nenorocit ce sunt! Ascultă-mă, temut sultan.

— Dacă vrei să te plângi împotriva vreunei ocări, înțelept sau nebun, ai dreptul să fii ascultat de stăpânul tău. Vino lângă mine!

Rostind aceste cuvinte, se duse cu piticul în cortul de alături. Dar fură repede întrerupți de vuietul trâmbițelor care vesteau apropierea principilor creștini, pe care Saladdin trebuia să-i primească în cortul lui cu curtoazia cuvenită rangului său și al lor. Îl salută îndeosebi pe contele de Huntington, și-l felicită, urându-i fericire în legătură cu împlinirea dorințelor lui, care se încrucisaseră și le întunecaseră pe acelea pe rare le nutrise el însuși.

— Să nu crezi, nobil tânăr – adăugă sultanul – că prințul Scoției este întâmpinat cu mai multă cinstire de Saladdin, decât a fost sir Kenneth de emirul Ilderim, ori robul etiopian de vraciul Adonbec! O asemenea fire nobilă de viteaz e prețuită prin sine însăși, fără legătură cu rangul și cu nașterea; băutura aceasta rece e tot atât de plăcută într-un vas de pământ, ca și într-un pocal de aur.

Contele de Huntington dădu un răspuns după cuviință, prin care își arătă recunoștința față de numeroasele, însemnate și felurite ajutoare pe care le primise din partea mărinimosului sultan. Atingând talgerul cu șербet pe care i-l întinse curtenitor Saladdin, nu se putu împiedica să nu adauge cu un zâmbet:

— Vrednicul Ilderim nu știe cum îngheață apa; văd însă că marele sultan răcește șербetul cu zăpadă.

— Vrei oare ca un arab sau un kurd să fie tot atât de înțelept ca un hakim? Acela care își ia o anumită înfățișare, se cuvine să facă potrivirea între pornirile inimii, cunoștințele minții și veșmântul pe care îl poartă. Doream să știu în ce chip stă de vorbă un vrednic și cinstit cavaler din Francistan cu o căpetenie maură, așa cum păream să fiu eu, și-am pus la îndoială un fapt binecunoscut de mine, ca să-mi dau seama cum ai să mă deslușești.

În timp ce sultanul rostea aceste cuvinte, auzind că e vorba de șербet la gheață, arhiducele Austriei, care se afla ceva mai departe, se arată foarte curios

să știe cum era la gust și luă cu lăcomie, oarecum nestăpânit, cupa largă ce i se întinse, în clipa în care contele de Huntington o pune la loc pe a sa.

— E într-adevăr minunat! strigă el după ce gustă îndelung din șerbetul pe care zăpușeala amiezii și fierbințeala care rămâne a doua zi după un chef strașnic îl făcea parcă și mai plăcut. Scăpă un geamăt de mulțumire și întinse cupa marelui-magistru al Templierilor. Saladdin făcu atunci un semn piticului, care înainta și îngână cu glas aspru:

— *Accipe hoc!*

Templierul tresări, asemenea calului care simte-n goană leul ascuns în tufăriș; totuși, căută numaidecât să se stăpânească; și, ca să-și ascundă tulburarea, duse cupa la gură; dar buzele lui n-aveau să-i mai atingă marginea. Iataganul lui Saladdin țâșni ca fulgerul din teacă; o clipă împrăstie un roi de sclipiri și capul marelui-magistru se rostogoli până în marginea cortului; trupul rămase un timp în picioare, cu vasul încleștat în mâini, apoi căzu, și șerbetul se amestecă cu valul de sânge scurs din vine.

„Trădare!” strigară cu toții într-un glas, iar ducele Austriei, aflându-se mai aproape de Saladdin, care încă ținea în mână iataganul însângerat, tresări, dând un pas înapoi, ca și cum i-ar fi fost teamă că e rândul lui.

Richard și ceilalți puseră mâna pe săbii.

— Nu-ți fie teamă, înălțate duce de Austria, vorbe Saladdin liniștit, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic; iar măriia-ta, rege al Angliei, înfrânează-ți mânia. Nu pentru numeroasele lui mișelii, nici fiindcă a încercat să ridice zilele regelui Richard, așa cum va mărturisi chiar scutierul său, nici pentru că l-a urmărit pe prințul Scoției și pe mine în pustiu, silindu-ne să ne găsim scăparea în iuțeala cailor, nici pentru că i-a asmuțit pe maroniți asupra noastră, chiar cu acel prilej, ceea ce s-ar fi întâmplat dacă n-aș fi luat cu mine pe neașteptate destui arabi în stare să înlăture mîrșava uneltire; nu, pentru nici una din toate acestea și nici pentru toate nelegiurile lui la un loc îl vedeți întins la picioarele voastre, deși fiecare din ele ar fi fost vrednice de această pedeapsă, ci pentru că, de-abia cu un ceas mai înainte de a fi venit între noi ca să ne înjosească, l-a străpuns cu hangerul pe Konrad de Montserrat, fratele de arme și cârdașul lui, de teamă că va da pe față ticăloasele uneltiri urzite de amândoi.

— Cum! strigă Richard. Konrad ucis, și încă de marele-magistru, martorul și cel mai bun prieten al său? Nobil sultan, nu mă îndoiesc cătuși de puțin de cuvintele tale. Totuși, va trebui să ni se dea o dovadă... altfel...

— Iată un martor, îl întrerupse Saladdin arătând spre piticul care încă tremura de spaimă. Allah, care trimite licuriciul să lumineze în puterea nopții, poate să dea în vileag nelegiuirile cele mai tănuite cu ajutorul celor mai neajutorate minți.

Sultanul povesti apoi tot ce-i dezvăluise piticul. Dintr-o pornire iscoditoare, copilărească, sau mai degrabă, așa cum el însuși lăsase a se înțelege, nădăduind că va găsi ceva de șterpelit, Nectabanus se furișase în cortul lui Konrad, părăsit de slugile sale, care plecaseră, unele ca să-i aducă la cunoștință fratelui acestuia înfrângerea, iar altele ca să petreacă. Rănitul dormea sub înrâurirea minunatului talisman al lui Saladdin, astfel că piticul scotocise peste tot nestingherit; deodată auzi cu groază că se apropie un pas greu; ascunzându-se după o perdea, putuse să vadă toate mișcările și să asculte cuvintele marelui-magistru care, după ce intrase, închisese cortul cu grijă în urmă-i.

Rănitul se trezise din somn și pare-se că-și dăduse numaidecât seama de gândurile vechiului său părtaș fiindcă, cu glasul sugrumat de neliniște, îl întrebase pentru ce venise să-l tulbure.

— Vin să te spovedesc și să te iert, îi răspunsese marele-magistru.

Înspăimântat, piticul nu prea ținea minte mare lucru din vorbele pe care le schimbaseră după acest răspuns; Konrad, spunea el, îl rugase cu lacrimi în ochi



pe marele-magistru să nu smulgă din rădăcină o trestie cu tulpina frântă, dar templierul îl lovide drept în inimă cu un hanger turcesc rostind: *Accipe hoc*, cuvinte care, mult timp după aceea, au stăruit în mintea îngrozită a martorului nevăzut.

— Am căutat să mă încredințez de adevăr – adăugă Saladdin – cercetând rănilor celui ucis și punându-l pe nefericitul martor trimis de Allah, să rostească în fața noastră cuvintele pe care le-a spus ucigașul; ați băgat toți de seamă ce înrăurire au avut asupra cugetului său.

Sultanul se opri și regele Angliei rupse numaidecît tăcerea:

— Dacă acesta-i adevărul, și nu mă înșel, am fost martori, prin urmare, la o faptă dreaptă, deși săvârșită altcum decît în chip obișnuit. Dar pentru ce tocmai în această adunare, pentru ce cu mina ta?

— Chibzuisem altfel lucrurile, răspunse Saladdin; dar dacă n-aș fi grăbit sfârșitul, ne-ar fi scăpat din mână, fiindcă, după ce i-am îngăduit să bea din cupa mea, așa cum avea de gând să facă, nu mi-ar mai fi fost în putință să batjocoresc sfintele legi ale găzduirii, să-l pedepsesc precum merita. Chiar dacă mi-ar fi ucis tatăl, o dată ce a gustat din bucatele mele și a băut din cupa mea, n-aș mai fi putut să m-ating de-un singur fir de păr din capul lui. Dar am vorbit destul despre omul acesta; atît hoitul cît și amintirile lui să piară dintre noi!

Trupul fu scos afară și urmele de sânge spălate repede, cu o dibăcie și o îndemănare care dovedeau că slugile sultanului aduseseră deseori la îndeplinire o astfel de sarcină. Dar cele petrecute tulburaseră adine sufletele principilor creștini și cu toate că, poftiți îndatoritor de Saladdin, își luară locurile la ospăț, păstrau o tăcere plină de îndoieli și de uimire. Richard știu să se ridice deasupra oricărei bănuieli și nedumeriri. Totuși și el părea căzut pe gânduri, ca și cum ar fi avut de făcut o propunere pe care voia s-o înfățișeze în chipul cel mai plăcut. În cele din urmă, după ce goli un pocal mare cu vin, îl întrebă pe sultan „dacă era adevărat că-l onorase pe contele de Huntington c-o întâlnire de arme personală”. Saladdin răspunse zâmbind că și pusese la încercare armele și calul împotriva lui sir Kenneth, așa cum fac cavalerii cînd se întîlnesc în pustiu, și adăugă cu modestie că, deși lupta nu fusese hotărîtoare, el personal n-avea cu ce să se mîndrească.

Scoțianul, la rîndu-i, spuse că nu el fusese mai tare, ci sultanul.

— Te-ai bucurat de multă cinste prin această întîlnire – răspunse Richard – și te pizmuiesc pentru asta mai mult decît pentru toate zîmbetele prințesei Edith, cu toate că unul singur poate răsplăti îndeajuns primejdiile unei zile de luptă. Dar senioriile voastre, ce credeți, nobili principii? Să fie oare cu putință ca o atît de strălucită adunare să se despartă mai înainte de-a fi făcut ceva de care viitorimea să pomenească cu evlavie? Ce însemnează înfrîngerea și moartea unui mișel, față de faptul că aici e adunat un mînunchi de viteji care n-ar trebui să se despartă mai înainte de a fi făcut ceva de neuitat? Ce-ai zice, Saladdin-sultan, dacă noi amîndoi, astăzi, în fața măreței noastre adunări, am hotărî asupra acestei pricini îndelung frămîntate, asupra soartei înseși a Palestinei, și-am pune capăt într-un fel oarecare istovitorului război? Locul luptei ne așteaptă! Islamul n-ar putea să aibă nicicînd un împluternicit mai vajnic; în ce mă privește, deși nu sunt cel mai vrednic, arunc totuși mînușa ca apărător al creștinătății pentru ca să luptăm cu cinste și cu dragoste, pe viață și pe moarte, pentru cucerirea Ierusalimului.

Urmără clipe lungi de tăcere în așteptarea răspunsului sultanului. Obrajii și fruntea acestuia se împurpurară; părerea multora dintre oaspeți a fost c-ar fi stat îndelung în cumpănă dacă trebuia să primească o asemenea propunere. În cele din urmă vorbi:

— Luptînd pentru Cetatea Sfîntă împotriva celor pe care noi îi privim ca slujitori și închinători ai idolilor și chipurilor cioplite, aș putea nădăjdui ca Allah să-

mi întărească brațul. Căzând sub paloșul lui Melech-Ric, n-aș putea să intru în rai printr-o moarte mai slăvită. Allah a dăruit însă Ierusalimul adevăraților credincioși și-ar însemna să nesocotesc vrerile Dumnezeului Profetului punând în joc, prin îndemânarea și tăria brațului meu, o stăpânire ce mi-a fost încredințată prin puterea oștilor mele.

— Ei bine, dacă nu pentru Ierusalim – răspunse Richard cu glasul cuiva care cere o favoare din partea unui bun prieten – atunci să frângem un paloș cu tăișul ascuțit de curând, cel puțin pentru dragostea de faimă.

— Nu-mi poate fi îngăduit nici acest lucru, răspunse Saladdin zâmbind de înflăcărea războinică a regelui Richard; nu-mi e câtuși de puțin îngăduit să primesc așa ceva; stăpânul așează păstorul în fruntea oilor, nu de dragul păstorului ci de dragul turmei. Dacă-ăș avea un fiu care să țină sceptrul în urma mea, mi-ar fi îngăduit, așa cum mă-ndeamnă dorința, să încerc o astfel de îndrăzneală întâlnire; dar până și scripturile voastre spun că atunci când a fost lovit păstorul, turma se-mprăștie.

— Fericit ai fost – exclamă cu un suspin Richard, întorcându-se spre contele de Huntington; aș fi dat cel mai frumos an din viața mea pentru acea jumătate de ceas de luptă lângă „Adamantul pustiului”.

Avântul cavaleresc al lui Richard stârni voioșia adunării și atunci când se ridicară ca să-și ia rămas bun, Saladdin păși înainte și-i luă mâna lui Inimă-de-Leu.

— Mărite rege al Angliei – zise el – acum ne despărțim ca să nu ne mai întâlnim nicicând; știu foarte bine că liga cruciaților a început să se destrame și că numai oștile regatului mării-tale nu-ți vor îngădui să duci lupta mai departe. Nu-mi stă în putință să-ți dăruiesc acest Ierusalim pe care îl dorești atât; pentru noi, e ca și pentru voi, un oraș sfânt. Dar orice altceva îi va cere Richard lui Saladdin, îi va fi dăruit cu bucuria cu care acest izvor își dăruiește apele. Da, Saladdin se va grăbi să-l slujească din inimă, chiar dacă același Richard ar fi singur în mijlocul pustiului, doar cu doi arcași după sine.

A doua zi, Richard se întoarse în lagărul lui și, curând după aceea, tânărul prinț de Huntington se căsătorii cu Edith Plantagenet. Sultanul le trimise în dar de nuntă faimosul talisman. Deși în Europa au fost vindecate multe boli cu ajutorul acestui talisman, totuși nimeni n-a putut să facă cu el minunile pe care le făcea sultanul. Talismanul există încă, fiind lăsat prin testament de prințul Huntington unui viteaz cavaler scoțian, sir Simon de Lee, în familia căruia este păstrat și azi. Cu toate că farmacopeea modernă nu mai pune preț pe pietrele magice, totuși însușirile talismanului sunt încă folosite pentru oprirea hemoragiilor și în cazurile de turbare a câinilor.

Povestirea noastră se încheie aici, întrucât oricine dorește să cunoască împrejurările în care Richard și-a părăsit cuceririle, poate să le afle din orice istorie a acelor timpuri.

-----